

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ' – ΣΥΝΟΛΟΣ Β'

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗ

ΓΙΑ
ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2025

ΑΘΗΝΑ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2024
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΡΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Περιεχόμενα

1. ΠΡΑΚΤΙΚΟ	2
α. Ομιλία του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Κωνσταντίνου (Κωστή) Χατζηδάκη	3
β. Ομιλία του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Νικολάου Παπαθανάση	11
γ. Ομιλία του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Χρίστου Δήμα	16
δ. Ομιλία του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Αθανασίου Πετραλιά	20
2. ΕΚΘΕΣΗ	27
3. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ	28
α. Παναγιώτης (Νότης) Μηταράκης, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»	29
β. Παρασκευάς (Πάρις) Κουκουλόπουλος, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ – ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ»	35
γ. Χαράλαμπος (Χάρης) Μαμουλάκης, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΣΥΡΙΖΑ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ»	42
δ. Νικόλαος Καραθανασόπουλος, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ»	64
ε. Βασίλειος Βιλιάρδος, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ–ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ»	71
στ. Ευκλείδης Τσακαλώτος, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ»	78
ζ. Ανδρέας Βορύλλας, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ “ΝΙΚΗ”»	85
η. Αλέξανδρος Καζαμίας, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο.«ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ–ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ»	92
θ. Αθανάσιος Χαλκιάς, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο.«ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ»	98
4. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ	106
α. Χρήστος Δερμεντζόπουλος, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»	107
β. Τσαμπίκα (Μίκα) Ιατρίδη, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»	112
γ. Αθανάσιος Καββαδάς, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»	118
δ. Ασημίνα Σκόνδρα, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»	123
ε. Ελένη - Μαρία (Μιλένα) Αποστολάκη, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ»	127
στ. Ελένη Βατσινά, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ»	131
ζ. Ανδρέας Παναγιωτόπουλος, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΣΥΡΙΖΑ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ»	134
η. Γεώργιος Γαβρήλος, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΣΥΡΙΖΑ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ»	138
θ. Διαμάντω Μανωλάκου, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ»	141
ι. Στυλιανός Φωτόπουλος, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ–ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ»	145
ια. Ευτυχία (Έφη) Αχτσιόγλου, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ»	149
ιβ. Σπυρίδων Τσιρώνης, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ “ΝΙΚΗ”»	154
ιγ. Ελένη Καραγεωργοπούλου, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο.«ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ–ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ»	160
ιδ. Μάριος Σαλμάς, Ειδικός Εισηγητής, Ανεξάρτητος Βουλευτής	164

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών «Κύρωση του Κρατικού Προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2025»

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Η Διαρκής Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων συνήλθε στις 25, 26 και 27 Νοεμβρίου 2024, σε τέσσερις συνεδριάσεις, υπό την προεδρία του Προέδρου και του Αντιπροέδρου αυτής, κ. Αποστόλου Βεσυρόπουλου και κ. Αθανασίου Καββαδά, αντίστοιχα, με αντικείμενο την εξέταση του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών «Κύρωση του Κρατικού Προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2025».

Στις συνεδριάσεις παρέστησαν ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Κωνσταντίνος (Κωστής) Χατζηδάκης, ο Αναπληρωτής Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Νικόλαος Παπαθανάσης, οι Υφυπουργοί Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Χρίστος Δήμας και κ. Αθανάσιος Πετραλιάς, καθώς και αρμόδιοι υπηρεσιακοί παράγοντες.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης έλαβαν τον λόγο οι Γενικοί Εισηγητές*, κ. Παναγιώτης (Νότης) Μηταράκης από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», κ. Παρασκευάς (Πάρις) Κουκουλόπουλος από την Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ», κ. Χαράλαμπος (Χάρης) Μαμουλάκης από την Κ.Ο. «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ», κ. Νικόλαος Καραθανασόπουλος από την Κ.Ο. «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ», κ. Βασίλειος Βιλιάρδος από την Κ.Ο. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ-ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ», κ. Ευκλείδης Τσακαλώτος από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ», κ. Ανδρέας Βορύλλας από την Κ.Ο. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ "ΝΙΚΗ"», κ. Αλέξανδρος Καζαμίας από την Κ.Ο. «ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ-ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ» και κ. Αθανάσιος Χαλκιάς από την Κ.Ο. «ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ», και οι Ειδικοί Εισηγητές*, κ. Χρήστος Δερμεντζόπουλος, κυρία Τσαμπίκα (Μίκα) Ιατρίδη, κ. Αθανάσιος Καββαδάς και κυρία Ασημίνα Σκόνδρα από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», κυρία Ελένη – Μαρία (Μιλένα) Αποστολάκη και κυρία Ελένη Βατσινά από την Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ», κ. Ανδρέας Παναγιωτόπουλος και κ. Γεώργιος Γαβρήλος από την Κ.Ο. «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ», κυρία Διαμάντω Μανωλάκου από την Κ.Ο. «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ», κ. Στυλιανός Φωτόπουλος από την Κ.Ο. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ-ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ», κυρία Ευτυχία (Έφη) Αχτσιόγλου, από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ», κ. Σπυρίδων Τσιρώνης από την Κ.Ο. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ "ΝΙΚΗ"», κυρία Ελένη Καραγεωργοπούλου από την Κ.Ο. «ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ-ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ» και ο ανεξάρτητος Βουλευτής, κ. Μάριος Σαλμάς.

* Οι Εισηγήσεις των αναφερόμενων Γενικών και Ειδικών Εισηγητών παρατίθενται στο τέλος του παρόντος Πρακτικού-Έκθεσης.

Επίσης, τον λόγο έλαβαν οι Βουλευτές, κυρία Θεοδώρα Τζάκρη, κυρία Κυριακή Μάλαμα και κ. Θεόδωρος Καράογλου.

Ομιλία του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Κωνσταντίνου (Κωστή) Χατζηδάκη

Ο παριστάμενος Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Κωνσταντίνος (Κωστής) Χατζηδάκης, είπε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Αναντίρρητα, η συζήτηση του Προϋπολογισμού στην Επιτροπή και στην Ολομέλεια είναι η κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία. Και γι' αυτό το λόγο, ακόμη περισσότερο απ' όσο θα έπρεπε να συμβαίνει σε όλες τις υπόλοιπες συνεδριάσεις, εδώ ειδικά θα πρέπει να είμαστε όλοι από την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση διπλά και τριπλά προσεκτικοί σε όσα λέμε και σε ότι υποστηρίζουμε διότι αφορά την πορεία της οικονομίας. Αφορά το μέλλον της πατρίδας μας, με ένα πάρα πολύ απτό τρόπο. Γι' αυτό, δεν νομίζω ότι χρειάζονται στοιχεία, τα οποία κάθε άλλο παρά στοιχεία είναι, είναι επινοήσεις για εντυπώσεις σε ορισμένους που δεν γνωρίζουν τα πράγματα. Δεν χρειάζεται θριαμβολογία από την πλευρά της Κυβέρνησης αλλά δεν χρειάζεται και καταστροφολογία από την πλευρά της αντιπολίτευσης.

Εμείς, για να το κάνω σαφές από την αρχή, από την πλευρά της Νέας Δημοκρατίας δεν υποστηρίζουμε σε καμία περίπτωση- και θέλω να γίνει απολύτως κατανοητό- ότι η κατάσταση, την οποία αντιμετωπίζουμε, η κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι πολίτες πρακτικά είναι ρόδινη. Γνωρίζουμε ότι η ανεργία παρά την πτώση της παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Γνωρίζουμε ότι οι μισθοί είναι χαμηλοί. Γνωρίζουμε ότι όσον αφορά στα «κόκκινα δάνεια», που η χώρα μας κατείχε το παγκόσμιο ρεκόρ την περασμένη δεκαετία, η κατάσταση είναι μακριά από ρόδινη. Γνωρίζουμε ειδικότερα τις συνέπειες του πληθωρισμού και της ακρίβειας στα νοικοκυριά και ακόμα πιο πολύ γνωρίζουμε τις συνέπειες του στεγαστικού ζητήματος ιδιαίτερα για τους νέους, τα νέα ζευγάρια που ξεκινούν τη ζωή τους.

Δεν περιμένουμε από κανέναν από την αντιπολίτευση να μας τα πει, γιατί και εμείς στην κοινωνία είμαστε, από την κοινωνία εκλεγόμαστε γι' αυτό είμαστε στη θέση της πλειοψηφίας σήμερα, και αλίμονο αν έχουμε μια αλαζονική και αυτάρεσκη τοποθέτηση. Πρέπει να μιλάμε με ειλικρίνεια ξέροντας τα προβλήματα που έχουμε να αντιμετωπίσουμε κάθε μέρα. Και πιστέψτε με, από το πρωί μέχρι το βράδυ στο Υπουργείο Οικονομικών, ολόκληρο το οικονομικό επιτελείο τέτοιου είδους προβλήματα αντιμετωπίζουμε και σε τέτοιου είδους προβλήματα επιχειρούμε να δώσουμε λύση. Δεν ισχυριστήκαμε, λοιπόν, και θέλω να είναι σαφές από την αρχή ότι η Ελλάδα έχει μεταβληθεί σε παράδεισο.

Άλλωστε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εδώ ήμασταν όλη την περασμένη δεκαετία. Εδώ ήμασταν με την άνευ προηγουμένου κρίση, με τα μνημόνια, με την πολύ μεγάλη δραματική μείωση του εισοδήματος των Ελλήνων πολιτών και οι συνέπειες της κρίσης αυτής σε κάποιο βαθμό είναι ακόμα εδώ. Όπως, επίσης, κανένας δεν πρέπει να υποτιμά τις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της κρίσης του κορονοϊού, τις οικονομικές συνέπειες της διεθνούς ενεργειακής κρίσης αργότερα και το ότι τώρα που μιλάμε, τώρα, εξελίσσονται στην ευρύτερη «γειτονιά» μας δύο πόλεμοι. Όλα αυτά προφανώς μας επηρέασαν και μας επηρεάζουν. Αλίμονο! Δεν περιμένουμε τα «φώτα» κανενός από την αντιπολίτευση για να αντιληφθούμε μια

κατάσταση την οποία χειριζόμαστε κάθε μέρα, Και δεν χαρίζουμε σε κανένα επομένως το μονοπώλιο της κοινωνικής ευαισθησίας.

Εκείνο, το οποίο πάντως λέμε, και θα το αποδείξω στη συνέχεια με στοιχεία και παρακαλώ τόσο εσάς που είστε εδώ όσο και τους υπόλοιπους που μας παρακολουθούν από την τηλεόραση, εννοώ τους συναδέλφους, να αμφισβητήσουν έστω και ένα από τα στοιχεία, τα οποία στη συνέχεια θα καταθέσω.

Εκείνο το οποίο, λοιπόν, θα προσπαθήσω να αποδείξω είναι ότι, ναι, έχοντας αυτό το πολύ δυσμενές και γνωστό σε όλους, σε κάθε Έλληνα πολίτη, το πολύ δυσμενές σημείο αφετηρίας τα τελευταία πέντε χρόνια σε όλους τους τομείς υπάρχει μια σαφής βελτίωση στην πατρίδα μας. Σαφής, συγκεκριμένη και χειροπιαστή, η οποία αποτυπώνεται στον προϋπολογισμό και αναγνωρίζεται πάντως από όλους τους διεθνείς οργανισμούς και τα διεθνή μέσα ενημέρωσης.

Εκτός αν πιστεύετε ότι η Κυβέρνηση έχει πια τόσο μεγάλη επιρροή, που έχει μαγικές ικανότητες να πείθει τους διεθνείς οργανισμούς να βγάζουν εκθέσεις υπέρ μας και όλα τα διεθνή μέσα ενημέρωσης, τελευταία η «Handelsblat» και το «Bloomberg» να αναφέρονται με διθυραμβικό τρόπο στην οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης. Δεν ξέρω ποια εξήγηση έχετε εσείς γι' αυτό αλλά θα με ενδιέφερε μεταξύ άλλων να την ακούσω κι αυτή την εξήγηση. Διότι τα δημοσιεύματα είναι εδώ, οι εκθέσεις είναι εδώ, οι αξιολογήσεις είναι εδώ.

Εμείς, λοιπόν, ξεκινώντας από αυτό το δυσμενές σημείο αφετηρίας, έχουμε έναν προϋπολογισμό, ο οποίος συνδυάζει τρία πράγματα: πρώτον, τη σύνεση, τη δημοσιονομική σύνεση. Να μην ξοδεύουμε, δηλαδή, παραπάνω από αυτά που αντέχουμε, γιατί είμαστε σε αβέβαιους και ταραγμένους καιρούς και δε μπορούμε να παίζουμε με το μέλλον της οικονομίας και της πατρίδας μας για να γίνουμε πρόσκαιρα ευχάριστοι, γιατί ο λογαριασμός δεν θα φτάσει σε εσάς, που μας καλείτε σε απερίσκεπτες πολιτικές, θα έρθει σε μας και κυρίως θα έρθει στους έλληνες πολίτες. Δημοσιονομική σύνεση.

Δεύτερον, ανάπτυξη και είναι σημαντικό ότι συνδυάζεται η δημοσιονομική σύνεση με την ανάπτυξη, γιατί και επί ΣΥΡΙΖΑ υπήρχαν πλεονάσματα αλλά πάντως δεν υπήρχε ανάπτυξη. Τρίτον, είναι δράσεις συνοχής, κοινωνικής συνοχής, τις οποίες θα αναφέρω. Καλύπτουμε, για να το πω ευρύτερα, κοινωνικές αλλά και εθνικές προτεραιότητες.

Πάμε, λοιπόν, να δούμε τα στοιχεία και θα καταθέσω όλους τους πίνακες, είναι επίσημοι πίνακες, κατά βάση από τη Eurostat, αναγράφεται από που είναι, τους οποίους, ξαναλέω, θα καταθέσω στα πρακτικά και παρακαλώ όποιον θέλει να αμφισβητήσει τους πίνακες αυτούς.

Ξεκινάω από τη δημοσιονομική σύνεση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το 2025, η Ελλάδα θα έχει το τέταρτο υψηλότερο πρωτογενές πλεόνασμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα είναι 2,5% του ΑΕΠ. Φέτος, με στόχο 2,1%, λόγω βασικά των θετικών επιδόσεων που είχαμε στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και θα επανέλθω, το πρωτογενές πλεόνασμα, παρότι είχαμε δύο συμπληρωματικούς προϋπολογισμούς και προβήκαμε σε έκτακτες παροχές, ανέβηκε από 2,1% στο 2,4%.

Εδώ είναι τα στοιχεία, θα τα καταθέσω όλα μαζί. Τουλάχιστον, αυτό δεν άκουσα κανείς να το αμφισβητεί, αλλά παρ' όλα αυτά.

Από την άλλη πλευρά, έχουμε ένα έλλειμμα, το οποίο ξεκινάει και πάλι, μετά το πρόβλημα που σε όλη την Ευρώπη παρατηρήθηκε επί κορονοϊού και λόγω της επεκτατικής τότε

πολιτικής των κυβερνήσεων, να αγγίζει το μηδέν και αυτό, ειδικά σε αυτή την περίοδο είναι διπλά σημαντικό.

Κατόπιν έχουμε τη δραστική αποκλιμάκωση του δημοσίου χρέους. Εδώ είναι ο πίνακας, βλέπετε ότι κλιμακώθηκε πράγματι το 2020, λόγω κορονοϊού, ανέβηκε σχεδόν στο 210%, το 2024, θα κλείσει με 154% και του χρόνου θα πάει στο 147,5%. Είναι η μεγαλύτερη αποκλιμάκωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ερώτημα, αμφισβητείται η αποκλιμάκωση;

Αμφισβητείται ότι έτσι μετρείται από όλους τους διεθνείς οργανισμούς και τους οίκους αξιολόγησης;

Δε θέλετε αυτή την αποκλιμάκωση, θέλετε υψηλό χρέος;

Θέλετε να προκαλούμε την τύχη μας;

Πιθανόν, κομματικά, μικροκομματικά, να σας άρεσε αλλά εμάς δεν μας αρέσει ούτε κομματικά, φυσικά, να βάλουμε την Ελλάδα σε περιπέτεια αλλά ούτε και εθνικά.

Επίσης, να υπενθυμίσω ότι η Ελλάδα, σήμερα που μιλάμε, δανείζεται φθηνότερα από την Ιταλία. Δανειζόμαστε φθηνότερα από τη Γαλλία. Αυτή είναι η πραγματικότητα. Ξέρω ότι γκρεμίζει την τυφλή αντιπολιτευτική σας στάση αλλά είναι η πραγματικότητα.

Πάω στα έσοδα. Το 2024, θα έχουμε μια υπεραπόδοση των εσόδων, δηλαδή, πέραν όσων προέβλεπε ο προϋπολογισμός, λογαριάζοντας τους ρυθμούς ανάπτυξης, ήδη από πέρυσι και λογαριάζοντας, ήδη την επίδραση του πληθωρισμού από πέρσι, πέραν αυτών, ύψους 3,7 δισεκατομμύρια.

Πώς, από πού;

Ένα δισεκατομμύριο, λόγω εσόδων πέραν των προβλεπομένων, από το ΦΠΑ.

Δεν είχαμε παραπάνω πληθωρισμό από αυτόν που προβλέψαμε, δεν είχαμε παραπάνω ανάπτυξη από αυτή που προβλέψαμε, επομένως στοιχειώδη γνώση οικονομικών να έχει κανείς καταλήγει ότι όλα αυτά που έγιναν με τις ηλεκτρονικές συναλλαγές και με τη σύνδεση των POS με τις ταμειακές μηχανές, έφεραν αυτό το αποτέλεσμα. Όλη η αγορά το βλέπει. Ας μην διαφωνούμε τουλάχιστον σε αυτό.

Δεύτερον είχαμε 1,15 δισεκατομμύρια από το φόρο νομικών προσώπων. 300 εκατομμύρια περίπου ήταν από την έκτακτη εισφορά των διυλιστηρίων. Τα υπόλοιπα έχουν να κάνουν και πάλι με τα MyData, τις ηλεκτρονικές συναλλαγές και τα λοιπά. Και πάλι αναμφισβήτητο. Θα παρακαλούσα ανεξαρτήτως της κομματικής τοποθετήσεως να σταματήσουμε να κουβεντιάζουμε για τα αυτονόητα, για το άλφα και το βήτα. Είναι δεδομένα, είναι πέραν πάσης αμφισβήτησεως. Και επίσης είχαμε 1 δις παραπάνω από τα φυσικά πρόσωπα, γιατί αυξήθηκαν πέραν των δικών μας προβλέψεων οι μισθοί και είχαμε παραπάνω παρακρατήσεις. Αυτό. Λοιπόν και είχαμε επίσης και καμιά πεντακοσαριά εκατομμύρια επιπλέον μέχρι να φτάσουμε στο 3.700 που έχει να κάνει βασικά με τόκους που εισέπραξε το δημόσιο και με άλλες εξελίξεις στην αγορά και που αντανakλούν και πάλι σε κάποιους τομείς της αγοράς, ανάπτυξη παραπάνω από αυτήν που περιμέναμε. Αυτή είναι η υπεραπόδοση και αυτό έγινε με 7 μειωμένους φόρους το 2024.

Ερώτημα: Κάθε κυβέρνηση έχει τις δικές της προτεραιότητες και δεν θέλω να απομειώσω το έργο οποιασδήποτε κυβέρνησης, οποιουδήποτε κόμματος, αλλά θυμάστε καμιά άλλη περίοδο στην πρόσφατη ελληνική πολιτική και οικονομική ιστορία που να είχαμε τόσο μεγάλη μάχη εναντίον της φοροδιαφυγής, με τόσο χειροπιαστά και συγκεκριμένα αποτελέσματα;

Γιατί εγώ δεν θυμάμαι. Η Κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη αναντίρρητα έχει εξαιρετικά θετικές επιδόσεις στο συγκεκριμένο πεδίο, με συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Και λέει κανείς «και πού τα πήγατε κύριε Χατζηδάκη, κύριε Πετραλιά κύριε Δήμα τα λεφτά, τι τα κάνατε;». Ιδού τι τα κάναμε: Θα καταθέσω το σχετικό πίνακα. Εδώ είναι πού πήγαν τα υπερέσοδα του Προϋπολογισμού. Ενίσχυση συνταξιούχων με προσωπική διαφορά και ευάλωτων 243 εκατ. -αυτό που θα δοθεί τα Χριστούγεννα- αύξηση του επιδόματος γέννησης 90 εκατ., αύξηση 20% της αποζημίωσης των εφημεριών των γιατρών, ενίσχυση -2 φορές με 2 συμπληρωματικούς προϋπολογισμούς- του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων 1,300 δις, επιπλέον κόστος συντάξεων πέραν του προϋπολογιζομένου 644 εκατομμύρια, επιπλέον ενίσχυση του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Υγείας, πέραν του προϋπολογισμού 346 εκατ., επιπλέον ενίσχυση του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Παιδείας 131 εκατ., επιπλέον ενίσχυση του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης 88 εκατ., επιπλέον ενίσχυση του ΕΛΓΑ για τις αποζημιώσεις των αγροτών από τον Daniel 40 εκατ. και αυξημένες σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις φυσικές παραλαβές εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Άμυνας 110 εκατ.. Τρία δισεκατομμύρια ευρώ. Ιδού. Εάν θέλετε παρακαλώ αμφισβητήστε τα.

Επίσης, γίνεται συζήτηση και χθες και σήμερα -μίλησε χθες ο κύριος Πετραλιάς επί ματαίω, σαν να μη μίλησε- για τη σχέση έμμεσων και άμεσων φόρων. «Η Κυβέρνησή σας η νεοφιλελεύθερη η ανάληπτη, η απαράδεκτη, η οποία αύξησε τους έμμεσους φόρους και έχουμε χειρότερη αναλογία, δηλαδή περισσότερους έμμεσους φόρους, σε σχέση με τους άμεσους» και αυτά τα γράφουν και διάφοροι αναλυτές, χωρίς να μπουν στον κόπο βεβαίως να ψάξουν περαιτέρω στοιχεία. Παρουσίασε χθες τα στοιχεία -εγώ θα τα καταθέσω και σήμερα στα πρακτικά- αναλογία έμμεσων και άμεσων φόρων. Οι έμμεσοι φόροι το 2019 ήταν 67%, το 2024 είναι 62%, δηλαδή περιορίστηκε το ποσοστό των έμμεσων φόρων. Ορίστε. Θα το καταθέσω και εκφράζω, για να σας πω την αλήθεια, την υποψία ότι παρότι το είπα μέχρι το Δεκέμβριο θα είναι τα γνωστά «κασετόφωνα», τα οποία θα επαναλαμβάνουν τα ίδια και τα ίδια, αλλά θα είμαστε κι εμείς εδώ κάθε φορά που κάποιος λέει, τουλάχιστον να τελειώσει αυτό το «παραμύθι».

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μιλώντας για τους φόρους, όσο και αν κάποιος ενοχλούνται, ναι, πράγματι έχουν μειωθεί 61 φόροι μέχρι τώρα, θα μειωθούν άλλοι 12 φόροι από δω και πέρα το 2025, σύνολο 73 και παρότι έχουμε τη μείωση των φόρων αυτών, έχουμε παραπάνω έσοδα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα για τα μερίσματα, τα οποία μειώθηκε ο φόρος των μερισμάτων στο μισό και έχουμε πολύ παραπάνω έσοδα σε σχέση με αυτά, τα οποία εισπράτταμε το 2019. Κατέθεσε, παρουσίασε τον πίνακα ο κύριος Πετραλιάς, φαντάζομαι δεν τον αμφισβητείτε και αυτόν. Την ίδια στιγμή, επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, την οποία επικαλείστε καμιά δυο φορές όποτε σας βολεύει, σάμπως εμείς θέλουμε να αποκρύψουμε τις αρνητικές πλευρές, αλλά δεν την επικαλείστε ποτέ για τα θετικά, δημοσιεύτηκαν πριν από καμιά 15- 20 μέρες η Ελλάδα είναι πρωταθλήτρια σε όλη την Ευρώπη το 2023 στη μείωση φόρων ως ποσοστό του ΑΕΠ από 42,8 το 2022 πήγαμε στο 40,7 το 2023. Εδώ είναι ο πίνακας, τον καταθέτω, είναι πίνακας της Eurostat, επειδή ακούμε πολλά όλο το τελευταίο διάστημα. Ξαναλέω εμείς δεν ισχυριζόμαστε ότι όλα έχουν γίνει «τζαμί» στον τόπο αλλά όχι και να λέει ο καθένας ότι του κατέβει και μάλιστα στη Βουλή των Ελλήνων. Αυτά ως προς τα δημοσιονομικά και τη δημοσιονομική σύνεση.

Περνάω στο κεφάλαιο ανάπτυξη. Εδώ είναι οι σχετικοί πίνακες ανάπτυξης στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Βλέπετε ότι πράγματι, ναι, το 2020 είχαμε πολύ σημαντική ύφεση,

όπως και άλλες μεσογειακές χώρες λόγω του κορονοϊού και των οικονομικών του συνεπειών, γιατί εξαρτόμαστε από τον τουρισμό και γι' αυτό είχαμε ύφεση τότε 9%, αλλά μετά ανακάμψαμε, είχαμε ισχυρή ανάπτυξη 8,7%, όπως λέει ο πίνακας εδώ. Συνεχίζουμε να έχουμε πολύ μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης και θα συνεχίσουμε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη και αθροιστικά, για να ξέρετε, το 2023, 2024 και 2025 εμείς θα έχουμε ανάπτυξη σωρευτική 6,9%, η Ευρωζώνη 2,5%. Τι διαφορά κάνει αυτό; 4,4 μονάδες. Τι θα είναι αυτό; Η πραγματική σύγκλιση που θα πετύχει η Ελλάδα μέσα σε αυτά τα τρία χρόνια ή μήπως όχι; Αν μπορείτε αποδείξτε το αντίθετο.

Ανεργία. Και ένας άνεργος είναι 100% άνεργος, επομένως δεν μπορεί κανείς να πανηγυρίζει για όλα αυτά, αλλά δεν μπορεί και να δέχεται αδιαμαρτύρητα όλη αυτή την καταστροφολογία, ότι είμαστε οι τελευταίοι των τελευταίων, ότι μας ξεπέρασαν οι πάντες και ούτω καθεξής. Λοιπόν αυτός είναι ο πίνακας 17,9% ανεργία το 2019, 9,7% το 2025. Τι σημαίνει αυτό; Ότι σε μια χώρα 10,5 εκατομμυρίων κατοίκων, όπως είναι η Ελλάδα μέσα σε πέντε χρόνια με αυτή την τρισάθλια, απαράδεκτη και όλα τα υπόλοιπα Κυβέρνηση που λέτε δημιουργήθηκαν μισό εκατομμύριο νέες δουλειές. Άνθρωποι, δηλαδή, που δεν είχαν μεροκάματο στο σπίτι τους, δεν μπορούσαν να ζήσουν και ήταν στα επιδόματα, μπόρεσαν και έχουν μια προοπτική. Είναι αυτό κοινωνική πολιτική; Θα το αναγνωρίσει έστω και ένας από εσάς; Εκτός αν πιστεύετε ότι με αυτή τη μικροψυχία κάπου θα οδηγηθείτε, ο κόσμος έχει αλλάξει και οι εποχές αλλάζουν, κυβερνήσεις που τα βρίσκουν όλα τέλεια και αντιπολιτεύσεις που τα βρίσκουν όλα χάλια δεν έχουν προοπτικές, αλλά ότι θέλετε κάνετε, δεν θα κάνω εγώ το πολιτικό σας σύμβουλο.

Επενδύσεις. Έχουμε επενδυτικό κενό; Ναι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν περιμένω από εσάς, δεν περιμένω από κανέναν διεθνή οργανισμό. Βεβαίως, έχουμε επενδυτικό κενό. Και γι' αυτό χρειαζόμαστε φυσικά και μια φιλο-επενδυτική πολιτική και όχι πολιτική που θα διώξει και τις επενδύσεις που έχουμε.

Αλλά, έχουμε την ίδια στιγμή ξεκινώντας από ένα πολύ δυσμενές σημείο αφετηρίας, σημαντική αύξηση στις επενδύσεις. Ιδού πώς πάνε τα πράγματα, με την πορτοκαλί γραμμή, στην Ευρωπαϊκή Ένωση και πώς πάνε στην Ελλάδα. Και είχαμε το 2019 επενδύσεις, ως ποσοστό του ΑΕΠ, 11%, με την Ευρώπη στο 21,7% και τώρα με την Ευρώπη στο 20,7% εμείς έχουμε 17,5%.

Είμαστε ικανοποιημένοι από αυτό; Όχι. Πρέπει να γίνουν κι άλλα. Αλλά για να γίνουν πρέπει να έχουμε μια φιλελεύθερη προσέγγιση, φιλο-επενδυτική προσέγγιση, η οποία να φέρει επενδύσεις και όχι να κλείσει επιχειρήσεις, όπως τελικά θα κάνουν οι πολιτικές που εισηγήστε εσείς.

Δημόσιες επενδύσεις.

Και θα πείτε, εσείς που είστε φιλελεύθεροι έχετε «δυσανεξία» απέναντι στο δημόσιο. Ιδού και το δημόσιο. Είχαμε το 2019 δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων 5 δις 642 εκατομμύρια, το 2025 14 δις 100 εκατομμύρια, δηλαδή αύξηση 150%. Αποδείξτε μου παρακαλώ, ότι δεν ισχύει.

Κι επειδή μετά η συζήτηση πάει στο εντάξει έχετε λεφτά, αλλά δεν τα απορροφάτε. Ιδού και οι απορροφήσεις, επειδή και πάλι γίνεται προσπάθεια αμφισβήτησης. Εδώ, στη μια πλευρά του πίνακα, είναι ο επίσημος πίνακας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, απορροφήσεις του Ταμείου Ανάκαμψης. Στις 27 χώρες η Ελλάδα είναι έκτη. Και στο ΕΣΠΑ, που έχει ξεκινήσει πρόσφατα σχετικά το καινούργιο ΕΣΠΑ και επομένως παντού είναι χαμηλές οι απορροφήσεις, η Ελλάδα

είναι έβδομη στις 27. Αυτή είναι η αποτύπωση της πραγματικότητας. Δέχομαι σε όλα αυτά που σας λέω αμφισβητήσεις αν έχετε να κάνετε, με δικά σας στοιχεία και να μου πείτε που ήμουν ανακριβής ευχαρίστως.

Και στο ισοζύγιο. Υπάρχει πρόβλημα στο ισοζύγιο; Είναι ένα σημείο, το οποίο μας απασχολεί. Ναι, δεν ήρθα να εξιδανικεύσω τα πράγματα. Δεν ήρθα να σας πω ότι παντού σε όσα είπατε έχετε άδικο και ο ρόλος της Αντιπολίτευσης άλλωστε είναι να «χτυπάει το καμπανάκι». Ναι, έχουμε χειροτέρευση στο ισοζύγιο, για λόγους συγκυριακούς εμείς πιστεύουμε. Διότι, πέρα από την επίδραση του κορονοϊού, είχαμε και την αύξηση των τιμών του εισαγόμενου φυσικού αερίου. Αυτό επέδρασε πάρα πολύ αρνητικά το 2022 και γι' αυτό είχαμε και βελτίωση το 2023. Και γι' αυτό επίσης, εμείς θεωρούμε ότι θα έχουμε και σχετική βελτίωση και το 2024.

Ένα μεγάλο κομμάτι έχει να κάνει με κεφαλαιουχικά αγαθά, επειδή ακριβώς αυξάνονται οι επενδύσεις και γίνονται εισαγωγές κεφαλαιουχικών αγαθών για να στηριχθούν οι επενδύσεις. Και όπως δείχνει αυτός ο πίνακας, θα τον διαβάσετε όσοι είστε περισσότερο εξοικειωμένοι, δεν προέρχεται -και αυτό είναι πολύ θετικό το πρόβλημα- από κάποιο πρόβλημα ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Αποδεικνύεται εδώ από την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία.

Προχωρώ στο τρίτο κεφάλαιο και κλείνω, κοινωνική συνοχή. Υπάρχει πρόβλημα πληθωρισμού; Ναι. Ισχυρίστηκε ποτέ κανείς από την Κυβέρνηση ότι δεν υπάρχει; Ποτέ. Το πρόβλημα είναι ελληνικό; Θα το δούμε. Πρώτα απ' όλα, έχω εδώ τον πίνακα που δείχνει πώς εξελίχθηκε ο πληθωρισμός τα τελευταία χρόνια. Το 2019 ήταν 0,8%, το 2020 μείον 2,3%, με εμάς Κυβέρνηση. Ο κύριος Πετραλιάς ειδικά ήταν στο ίδιο Υπουργείο και τότε. Δεν ξέρω αν ξέχασε από τότε αυτά που ήξερε το 2020 και δεν τα εφάρμοσε στη συνέχεια. Το 2021 5,1%, το 2022 7,2%, το 2023 3,5% και φέτος εμείς υπολογίζουμε 2,7%.

Αυτό γιατί συνέβη; Μήπως είχαμε μια μεγάλη αναταραχή, διαταραχή στην αγορά με την προσφορά και τη ζήτηση, λόγω του κορωνοϊού πρώτον και δεύτερον είχαμε την κρίση του φυσικού αερίου και τις συνέπειές τους;

Και μήπως το πρόβλημα είναι διεθνές τελικά; Για να δούμε.

Δεξιά είναι ο πληθωρισμός τροφίμων. Με πορτοκαλί γραμμή βλέπετε την πορεία του πληθωρισμού τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα. Βλέπετε ότι ουσιαστικά είναι παράλληλες πορείες. Μερικούς μήνες είναι κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Ελλάδα, μερικούς μήνες λίγο πάνω. Τελευταία είχαμε μια δυσμενή επίδραση στην αγορά των αγροτικών προϊόντων από τον «Ντάνιελ», αλλά και πάλι τους τελευταίους μήνες έπεσε η Ελλάδα κάτω από το μέσο όρο. Ό,τι και να σημαίνει αυτό, γιατί είτε λίγο πάνω, είτε λίγο κάτω, μιλάμε για πολύ μικρά ποσοστά, δεκαδικά στοιχεία. Επομένως, το πρόβλημα είναι διεθνές. Πρέπει να έχουμε το νου μας, πρέπει να αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα και με μέτρα που ενισχύουν τον ανταγωνισμό, και με πρόστιμα για παραβάσεις, και με αυξήσεις στο πλαίσιο των αντοχών του Προϋπολογισμού και της οικονομίας, των μισθών, αλλά αυτή είναι η κατάσταση. Μια δυσάρεστη κατάσταση, αλλά πάντως αυτή είναι.

Μέσα σε όλο αυτό το σκηνικό από το 2019 και μετά, όλα τα χρόνια, ξεκινάω από το 2019 και μετά, είχαμε αύξηση των εισοδημάτων στην Ελλάδα, του πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ; Η Eurostat μας λέει, και θα καταθέσω τον πίνακα, πως ναι, στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχαμε αύξηση καθαρή 3,3% και στην Ελλάδα 8,5%. Αν πάτε στη σωρευτική αύξηση 2019 -

2023 του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει 18% και η Ελλάδα 22,9%, αρκετά μεγαλύτερη από τη σωρευτική αύξηση των τιμών. Eurostat είναι. Είναι διαθέσιμα τα στοιχεία. Αν θέλετε πηγαίετε να δείτε, αν παρουσιάζουμε την αλήθεια ή όχι.

Μέσος μισθός. ΕΡΓΑΝΗ. Που τον παραλάβαμε τον μέσο μισθό; Και εδώ αναφέρομαι και στην πλήρη απασχόληση και στη μερική απασχόληση και βγάζουμε το τελικό εξαγόμενο. Έτσι; Δεν είναι πλήρης απασχόληση. 1.046 ευρώ το 2019, 1.251 ευρώ το 2023 κι εμείς υπολογίζουμε, με το καλό εδώ θα είμαστε στο τέλος του χρόνου, ότι με βάση τα στοιχεία που μέχρι τώρα υπάρχουν ο μέσος μισθός θα πάει στα 1.305 ευρώ στο τέλος του χρόνου. Πανηγυρίζουμε γι' αυτό; Όχι φυσικά. Σας παρουσιάζουμε τα στοιχεία για να έχουμε μια κοινή βάση συζήτησης. Για να μη νομίζουν οι μεν ότι είμαστε στην Αθήνα και οι άλλοι ότι είμαστε στο Ελσίνκι. Γιατί μέχρι τώρα από τη συζήτηση καταλαβαίνω ότι λείπει μια βασική συνεννόηση ως προς τα στοιχεία για να βγάλουμε από κει και πέρα τα συμπεράσματά μας, αν προχωρούμε καλά, αν θα έπρεπε να προχωρήσουμε ταχύτερα ή όχι. Και το ίδιο αποδεικνύεται στο διπλανό πίνακα για το δείκτη μισθολογικού κόστους.

Ο κατώτατος μισθός, νομίζω αυτό το θυμάστε, ήταν 650 ευρώ το 2019 και τώρα είναι 830 ευρώ. Και φυσικά θα τηρήσουμε τη δέσμευσή μας και για τον κατώτατο και για το μέσο μισθό 950 ευρώ και 1.500 ευρώ μέχρι το τέλος της τετραετίας.

Στοιχεία χθεσινά από τη Eurostat. Ο μέσος μισθός εκεί που υπάρχει, γιατί δεν υπάρχει σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λαμβάνοντας υπόψη την αγοραστική δύναμη και σε δωδεκάμηνη βάση, η Ελλάδα είναι 12η σε αγοραστική δύναμη στις 22. Εδώ. Ορίστε. Στον κατώτατο μισθό. Τα έχουμε ξαναπαρουσιάσει. Επιμένουν ξέρετε αυτά τα στοιχεία, αλλά επιμένετε κι εσείς από την αντιπολίτευση να μην τα θυμάστε.

Πάμε και σε κάτι άλλο, το οποίο είναι πιο ενδεικτικό και νομίζω ότι αντιστοιχεί και στην κοινή πείρα. Δηλαδή, αν κάποιος ταξιδέψει σε χώρες της Ευρώπης, τι θα δει. Και θέλω να σκεφτείτε μέσα σας, δεν είναι ανάγκη να μου απαντήσετε, αλλά σκεφτείτε αν είναι ειλικρινές αυτό που λέω ή όχι.

Πάλι Eurostat, κατά κεφαλήν κατανάλωση. Εμείς, την κατανάλωση που κάνει ο μέσος άνθρωπος, εδώ, ο μέσος πολίτης, μέσος καταναλωτής, είμαστε στο 79%, στο 80% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου, είμαστε και ξεπερνάμε την Κροατία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Σλοβακία, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία. Πάλι δεν το λέω για να κοκορευτούμε και να πούμε πόσο σπουδαίοι είμαστε, αλλά πάντως όλα αυτά που λέτε και ξαναλέτε, αυτή την τσίχλα που αναμασάτε για τη Βουλγαρία συνέχεια και ξανά μανά και ξανά μανά, δεν είναι σε αντιστοίχιση με την πραγματικότητα, διότι, δείτε το και με απλή λογική, αν ίσχυαν όλα αυτά τα στοιχεία που λέτε, όπως έγινε την περασμένη δεκαετία και έφυγαν όλοι οι Έλληνες να αναζητήσουν προοπτική στο εξωτερικό όταν εδώ είχαν τα πάντα καταστραφεί, θα φεύγανε και τώρα και θα πήγαιναν στη Λιθουανία και στην Κροατία και στη Βουλγαρία φυσικά, να βρουν την τύχη τους. Ειδικά ο κατώτατος μισθός, θα το δείτε εδώ, σε σχέση με τη Βουλγαρία, είναι σχεδόν διπλάσιος. Επομένως, είμαστε η Βουλή των Ελλήνων, έχουμε κάποια θεσμική ευθύνη, Δεξιοί, Κεντρώοι και Αριστεροί τι λέμε και έχω κι εγώ υποχρέωση ως Υπουργός Οικονομικών κάπως να επαναφέρω τη συζήτηση σε μια κάποια κοίτη, σε μια κάποια κατεύθυνση.

Ιδιωτικές καταθέσεις. Εδώ ο καθένας μπορεί να νομίζει ότι θέλει για τον εαυτό του για τη χώρα, είναι αναφαίρετο δικαίωμά του, αλλά οι αριθμοί είναι αριθμοί και οι καταθέσεις, καταθέσεις. Λοιπόν, καταθέσεις. Οι καταθέσεις ήταν στις τράπεζες 143 δισεκατομμύρια το

Δεκέμβριο του 2019 και τώρα είναι 197 δισεκατομμύρια, 50 δισεκατομμύρια παραπάνω. Θα πείτε «Μα καλά, αφού αυτά προέρχονται από τους φίλους σας τους επιχειρηματίες». Τα τρία τέταρτα περίπου προέρχονται από καταθέσεις νοικοκυριών, ελέγξετε τα από την Τράπεζα της Ελλάδας, τρία τέταρτα-τρία πέμπτα, παραπάνω καταθέσεις, εννοώ, νοικοκυριών, ιδού τα στοιχεία, θα τα δείτε.

Πάμε τώρα στο άλλο θέμα. Τα «κόκκινα δάνεια», όπως σας είπα μόνος μου, βεβαίως είναι ένας πολύ μεγάλος πονοκέφαλος, τα «κόκκινα δάνεια» γι' αυτό υιοθετήθηκε το Πρόγραμμα «Ηρακλής» και γι' αυτό το χαρτοφυλάκιο των τραπεζών δεν είναι πια φορτωμένο με «κόκκινα δάνεια», αρχίζουμε να πλησιάζουμε ιδίως τώρα με τον «Ηρακλή III» τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αλλά, σίγουρα, εδώ, βλέποντας μαζί τις τράπεζες και τα funds, τους servicers, υπάρχει επίσης βελτίωση, ιδού ο πίνακας. Εδώ, με τη μπλε γραμμή είναι τα εξυπηρετούμενα δάνεια που βλέπετε ότι ολοένα και περισσότερο αυξάνονται και με την πορτοκαλί γραμμή είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία ήταν 92 δισεκατομμύρια το 2019 και τώρα είναι 70 δισεκατομμύρια. Παράδεισος; Όχι φυσικά, αλλά σίγουρα δεν είναι η κατάσταση που περιγράφεται, κάπως έγινε, κάποιος εξωδικαστικός μηχανισμός λειτούργησε, κάτι έχει γίνει, από την πλευρά της Κυβέρνησης.

Και κλείνω, μιλώντας για την κοινωνική συνοχή, με τις κοινωνικές ανισότητες και τη μείωση της φτώχειας. Επειδή, η Αριστερά συχνά πυκνά αναφέρεται σ' αυτό και έχουμε υποχρέωση να παρουσιάζουμε την κατάσταση. Εδώ έχω δύο πίνακες, καταρχήν, παρόμοιους μεταξύ τους, το Gini coefficient που είναι μια μέθοδος υπολογισμού της φτώχειας και το δείκτη του διαθέσιμου εισοδήματος, του υψηλότερου 20% της κατανομής του διαθέσιμου εισοδήματος ως προς το διαθέσιμο εισόδημα του χαμηλότερου 20%. Δείχνει, δηλαδή, το 20% των πλουσιότερων πόσο πλουσιότεροι είναι από το 20% των πιο φτωχών.

Ο μέσος όρος στην Ευρώπη είναι 4,72, δηλαδή 4,72 φορές, στην Ελλάδα είναι χειρότερα, είναι 5,28, αλλά είναι χειρότερα από την Ελλάδα, η Μάλτα, η Εσθονία, η Ισπανία, κάτι μπορεί να λείει στο ΠΑΣΟΚ αυτό ίσως, η Πορτογαλία, κάτι επίσης, μπορεί να λείει στο ΠΑΣΟΚ αυτό, η Ρουμανία, η Λετονία, η Λιθουανία και το ίνδαλμά σας όλων, η Βουλγαρία που είναι χειρότερη από όλους και το ίδιο πάνω κάτω, προκύπτει και από τους πίνακες τούτους εδώ, σχετικά με τη μείωση του ποσοστού του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, μεταξύ 2019 και 2023.

Έχουμε την τρίτη καλύτερη επίδοση στη βελτίωση των πραγμάτων. Δεν είναι ευχάριστα, αλλά είναι η τρίτη καλύτερη βελτίωση σε όλη την Ευρώπη. Ο μέσος όρος της φτώχειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι 16,2 στην Ελλάδα 18,9 και είναι χειρότερα από εμάς η Κροατία, η Ισπανία πάλι, η Λιθουανία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Λετονία και η Εσθονία. Αυτή είναι η αποτύπωση. Εγώ, δεν ήρθα εδώ να πω ότι «είμαστε πρωταθλητές, ζήτω, κ.λπ.». Παρουσιάζω μια κατάσταση που δείχνει, ακριβώς, αυτό που σας είπα από την αρχή, ότι όπως και να μετρήσετε το πράγμα, η Ελλάδα «παράδεισος» δεν έχει γίνει, αλλά έχουμε μια σημαντική βελτίωση σε όλους τους τομείς που δεν έγινε αυτόματα. Δεν προέκυψε με τον «αυτόματο πιλότο», κάποιος Πρωθυπουργός και κάποια Κυβέρνηση προσπάθησαν για να γίνουν όλα αυτά τα πράγματα.

Προχωρούμε μπροστά. Δε θα το αναφέρω περαιτέρω, γιατί μίλησα πολύ, τονίστηκε από τους συναδέλφους, επιπλέον 12 μειώσεις φόρων και επιπλέον 12 αυξήσεις αποδοχών. Έχουμε έναν προϋπολογισμό στις συντάξεις μεταξύ 2019 και 2025 αυξημένο κατά 23%. Θα το

καταθέσω κι αυτό. Το ξέρουν οι συνταξιούχοι, γιατί ξέρουν πότε ξεπάγωσαν οι συντάξεις τους. Λοιπόν, αυτός είναι ο πίνακας.

Έχουμε μία αύξηση στην Υγεία 74,4% σε σχέση με το 2019 και στα νοσοκομεία 120,8% των δαπανών. Είναι οι μεγαλύτεροι από όλους τους τομείς και ο δεύτερος μεγαλύτερος τομέας είναι εδώ σε αυτόν τον πίνακα, στην Άμυνα που έχουμε αυξήσεις 73,4% μεταξύ 2019 και 2025. Κάποιες πτέρυγες το παραδέχθηκαν, το ΚΚΕ και η ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ και μας κατηγόρησαν για αυτό. Τουλάχιστον, εκεί που διαφωνούν, συμφώνησαν αν μη τι άλλο, ότι τα στοιχεία μας είναι ακριβή και είναι παντού ακριβή τα στοιχεία.

Εν πάση περιπτώσει, τούτων λεχθέντων, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εγώ θέλω να ευχαριστήσω τον κ. Πετραλιά, τον αρμόδιο για τα δημοσιονομικά Υφυπουργό, τον κ. Δήμα, τον αρμόδιο για τα φορολογικά Υφυπουργό, τον κ. Παπαθανάση, τον Αναπληρωτή Υπουργό για τις δημόσιες επενδύσεις και φυσικά από όλους τους Γενικούς Γραμματείς, ιδιαίτερα, την κυρία Καρασιώτου, του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που είναι σήμερα μαζί μας, για τη συνεισφορά τους για να επιτευχθούν όλα αυτά που επιτεύχθηκαν και που, εγώ δεν τα θεωρώ πάντως, καθόλου αμελητέα, μαζί μου όλα τα Διεθνή Μέσα Ενημέρωσης και όλοι οι διεθνείς οργανισμοί.

Θέλω να σας πω και να πω, ιδιαίτερα, στους βουλευτές της Πλειοψηφίας, στον Εισηγητή μας, το Νότη Μηταράκη, που τον ευχαριστώ για την εισήγησή του, στους Ειδικούς Αγορητές, κυρία Σκόνδρα, σε όλους τους βουλευτές, ειδικά της Πλειοψηφίας, αλλά και σε ολόκληρη τη Βουλή ότι προχωρούμε μπροστά με σοβαρότητα, κλείνοντας τα αυτιά μας στους λαϊκιστές και στις πρόσκαιρα ευχάριστες λύσεις που τις έχουμε πληρώσει πανάκριβα σε αυτό τον τόπο. Προχωρούμε μπροστά αναγνωρίζοντας τα προβλήματα των Ελλήνων πολιτών που τα περιέγραφα στην αρχή. Προχωρούμε μπροστά με ικανοποίηση από την άλλη πλευρά, για όσα έχουμε πετύχει μέχρι τώρα, τα οποία επίσης, τα περιέγραφα και σας προκαλώ ακόμα μια φορά να αμφισβητήσετε έστω και ένα στοιχείο από τους 24 πίνακες που σας παρουσίασα και προχωρούμε μπροστά με αίσθημα ευθύνης για την Οικονομία, για την Πατρίδα μας, ξέροντας ότι έχουμε πολύ μεγάλο βάρος να σηκώσουμε ακόμα στους ώμους μας και είναι εθνικό στοίχημα να τα καταφέρουμε.

Σας ευχαριστώ πολύ.»

Ομιλία του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Νικολάου Παπαθανάση

Ο παριστάμενος Αναπληρωτής Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Νικόλαος Παπαθανάσης, είπε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Συζητάμε εδώ στην Επιτροπή, κυρίες και κύριοι, ένα πολύ σημαντικό θέμα και ακούγοντας τους δύο ομιλητές της Αντιπολίτευσης, πιο πριν, αισθάνθηκα ότι μιλούσαν για έναν άλλον προϋπολογισμό. Διότι μπορούμε να βάλουμε στο τραπέζι της συζήτησης τα θέματα της καθημερινότητας, της κοινωνίας και πώς αντιμετωπίζονται, αλλά θα πρέπει όμως και αυτά να τα δούμε μέσα από τη μετουσίωση των δεσμεύσεων της Κυβέρνησης σε μία εφαρμοσμένη πολιτική μέσω του προϋπολογισμού.

Επομένως, ο προϋπολογισμός, κατ' ουσίαν, τί κάνει;

Μετατρέπεται τα λόγια σε πράξη, αποτυπώνοντας ακριβώς την πολιτική που θέλει να ακολουθήσει η Κυβέρνηση για το 2025 αλλά και για τα επόμενα έτη, άλλωστε μόλις πριν από λίγο αναφέρθηκε ο Υφυπουργός κ. Πετραλιάς στην έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Διαρθρωτικού Σχεδίου 2025 – 2028, το οποίο περιλαμβάνει κανόνες υποχρεωτικούς για όλη την Ευρώπη.

Το επισημαίνω αυτό διότι θα πρέπει κυρίες και κύριοι της Αντιπολίτευσης, στον δημόσιο λόγο σας και στις αναλύσεις που κάνετε, να λαμβάνετε υπόψη ότι είμαστε στην Ευρώπη κι ότι εδώ, σε αυτή τη Βουλή, συζητούνται θέματα τα οποία άπτονται της ελληνικής οικονομίας, που έχει σχέση και με την Ευρώπη.

Πριν από λίγο ακούστηκε ότι τρεις χώρες δεν έχουν αποδεχθεί το Μεσοπρόθεσμο. Θέλω να σας πω ότι τον Ιούλιο, οκτώ χώρες μπήκαν σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος. Το υπερβολικό έλλειμμα είναι ο προθάλαμος της ενισχυμένης εποπτείας. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, αν μια χώρα μπει σε αυτή τη διαδικασία θα πρέπει να λάβει μέτρα και αν δεν πετύχει θα πρέπει να μπει σε ενισχυμένη εποπτεία. Η Ελλάδα δεν έχει καμία σχέση με αυτή τη διαδικασία, διότι παρουσιάζει μία δημοσιονομική εικόνα που θα έλεγα είναι ζηλευτή στην Ευρώπη, ακριβώς γιατί καταφέρνουμε να στηρίξουμε με ορθολογισμό και την κοινωνία αλλά και την οικονομία, έτσι ώστε να δημιουργούμε θέσεις εργασίας και να αυξάνουμε και το διαθέσιμο εισόδημα.

Είναι αυτός λόγος να πανηγυρίζουμε; Όχι. Διότι το σημαντικό για εμάς είναι να επιλύσουμε τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνία, αλλά θα πρέπει ταυτόχρονα να μιλάμε με τεκμηριωμένα στοιχεία. Γι' αυτό, λοιπόν, βασικές αρχές που πρέπει υποχρεωτικά να τηρήσουμε είναι η ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους, διότι προσδιορίζει την πορεία κάθε χώρας ανάλογα με το χρέος που έχει και εμείς έχουμε ένα χρέος που μειώνεται, καθώς και ο κανόνας ορίου δαπανών. Είμαστε η χώρα με τη μεγαλύτερη μείωση του χρέους, σε σχέση με το ΑΕΠ, στην Ευρώπη στο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό, στον οποίο βλέπουμε μια τετραετία με σχεδόν «κλειδωμένα» τα όρια μας, όχι μόνο εμείς αλλά όλες οι ευρωπαϊκές χώρες.

Ο κανόνας ορίου δαπανών θέτει ένα όριο δαπανών που δεν μπορούμε να υπερβούμε και λαμβάνει υπόψη την ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους και τη διασφάλιση της ανθεκτικότητας, όπου το διαρθρωτικό δημοσιονομικό έλλειμμα δεν πρέπει να υπερβαίνει ετησίως το 1,5% του ΑΕΠ. Επίσης, ως προς την τιμή αναφοράς του ελλείμματος, το δημοσιονομικό έλλειμμα δεν μπορεί να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ. Όλες αυτές οι παράμετροι θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη, καθότι ένας δείκτης από αυτούς θα μπορούσε να δημιουργήσει σοβαρό δημοσιονομικό πρόβλημα. Και επειδή αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σε μία πορεία που μπορούμε - και με το πρωτογενές πλεόνασμα του 2024 - σχεδόν να εξυπηρετήσουμε το δημόσιο χρέος, οποιαδήποτε παρέκκλιση από αυτόν τον κανόνα θα μπορούσε να τινάξει στον αέρα την υποχρέωση εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους, γεγονός που θα μας έφερνε σε δυσμενή θέση.

Ο προϋπολογισμός του 2025 έρχεται να κάνει πράξη όλα τα μέτρα που ανακοινώσαμε προεκλογικά. Από την πρώτη στιγμή, αμέσως μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης το 2023, υλοποιήσαμε σχεδόν το 50% του προεκλογικού μας προγράμματος και ερχόμαστε τώρα να επιταχύνουμε για να υλοποιήσουμε όλο το προεκλογικό μας πρόγραμμα, όπως επίσης και όλα τα μέτρα που παρουσιάστηκαν στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης από τον Πρωθυπουργό.

Ενδεχομένως κουρασθήκατε να ακούτε, το τελευταίο διάστημα στη Βουλή, περί της αύξησης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Διότι έχουμε αυξημένα έσοδα, χωρίς να αυξάνουμε φόρους αλλά μειώνοντας φόρους. Διότι έχουμε διαχειριστεί σωστά τους πόρους - και ιδιαίτερα τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης - για να πετύχουμε ανάπτυξη που φέρνει και έσοδα και θέσεις εργασίας. Έτσι, λοιπόν, για πρώτη φορά τα τελευταία 15 χρόνια, έχουμε ένα ρεκόρ στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 13,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

Να σας θυμίσω ότι, το 2019 το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ήταν στα 5,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Κατά τη διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ το συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα δεν έτρεχε καθόλου, με αποτέλεσμα να χρειαστεί να καλύψουμε μεγάλο δρόμο. Θεωρώ ότι ο λόγος που δεν έτρεχε η τότε κυβέρνηση το συγχρηματοδοτούμενο και δεν απορροφούνταν οι πόροι ήταν ακριβώς για να εκμεταλλευτεί το εθνικό σκέλος του συγχρηματοδοτούμενου και να μπορέσει να «μοιράσει» λεφτά διαφορετικά. Το αναφέρω για την ιστορία διότι, ξέρετε, θα πρέπει κάποια στιγμή να αιτιολογούμε γιατί είχαμε μείνει πίσω στην απορρόφηση του προγράμματος ΕΣΠΑ 2014-2020.

Ας δούμε, όμως, τα στοιχεία που παρουσιάζει η Eurostat. Δεν πιστεύω να θεωρείτε ότι συνωμοτεί και η Eurostat για να παρουσιάσει θετικά τα στοιχεία. Το 2019 οι επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο 11% με την Ευρωζώνη στο 21,7% και το 2025 οι επενδύσεις ως προς το ΑΕΠ, θα είναι 17,5%, με την Ευρώπη στο 20,7%. Δείτε πόσο προσεγγίσαμε το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και το 2024 στο 16,5% με 20,6% στην Ευρώπη. Δηλαδή, έχουμε κλείσει την ψαλίδα και το αποτέλεσμα αυτού του κλεισίματος είναι η κάλυψη του επενδυτικού κενού με μέτρα και με ταυτόχρονη στήριξη της επιχειρηματικότητας. Γιατί, πώς να το κάνουμε; Είναι στο DNA αυτής της Κυβέρνησης να πιστεύει στην επιχειρηματικότητα διότι έτσι αυξάνεται η απασχόληση. Γι' αυτό και δημιουργήθηκαν 500.000 νέες θέσεις εργασίας συνολικά και αυξήθηκε η προσέλκυση των επενδύσεων στην πατρίδα μας. Διότι βρήκαν και οι Έλληνες και οι ξένοι επενδυτές μία Κυβέρνηση, η οποία επιθυμεί και στηρίζει τις επενδύσεις.

Επίσης, ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας αναμένεται να ανέλθει σε 2,2% το 2024 και 2,3% το 2025 έναντι 0,9% και 1,5% αντίστοιχα που εκτιμάται για την Ευρωζώνη, με βάση τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η Ελλάδα, λοιπόν, θα έχει περίπου δυόμισι φορές την ανάπτυξη της Ευρώπης. Δεν ξέρω αυτά τα ποσοστά πώς τα μεταφράζετε στον ΣΥΡΙΖΑ, ακολουθείτε άλλη αριθμητική μετάφραση. Όπως διαφορετικά μεταφράζετε τη μείωση του χρέους ως προς το ΑΕΠ διότι υπολογίζετε το ονομαστικό ΑΕΠ και δεν καταλαβαίνετε ότι παγκοσμίως η σύγκριση γίνεται με την μείωση του χρέους ως προς το ΑΕΠ.

Επίσης, το 2025 θα έχουμε το τέταρτο υψηλότερο πρωτογενές πλεόνασμα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και θεωρούμε ότι, ως προς τους ρυθμούς μείωσης του δημοσίου χρέους στο σύνολο των 27, θα είμαστε μία από τις πρώτες χώρες. Όλα αυτά είναι αποτελέσματα της πολιτικής μας που έχουν σχέση με την ανάπτυξη. Όσο και αν δεν σας αρέσουν, αυτή είναι η πραγματικότητα.

Το βασικό εργαλείο, λοιπόν, μέσα στον προϋπολογισμό είναι το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων είναι η «ομπρέλα», η κύρια πηγή χρηματοδότησης και περιλαμβάνει τα βασικά αναπτυξιακά εργαλεία που είναι το Ταμείο Ανάκαμψης, το ΕΣΠΑ 2021-2027, το πρόγραμμα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και το εθνικό

σκέλος με το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης. Όλα αυτά αποτελούν τον ισχυρό αναπτυξιακό βραχίονα της πατρίδας μας.

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αντιστοιχεί περίπου στο 15% των μη χρηματοοικονομικών δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού και εκτελείται στο 100% μέσω της αξιοποίησης όλων αυτών των διαθέσιμων πόρων. Ο προϋπολογισμός του Προγράμματος προβλέφθηκε αρχικά στα 12,2 δις και με δύο συμπληρωματικούς προϋπολογισμούς 900 και 400 εκατομμυρίων ευρώ, πλέον το Πρόγραμμα θα φτάσει τα 13,5 δις. ευρώ για δημόσιες επενδύσεις. Με την ετήσια αύξηση να προβλέπεται στο 10%-17% για τη διετία 2024-2026, στέλνουμε ως Κυβέρνηση το μήνυμα της αναπτυξιακής δυναμικής της ελληνικής οικονομίας σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Στηρίζουμε, παράλληλα, την μικρομεσαία επιχειρηματικότητα με τα δύο βασικά μας εργαλεία εκτός του εθνικού σκέλους, το Ταμείο Ανάκαμψης και το ΕΣΠΑ 2021-2027. Για πρώτη φορά, ακριβώς μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης το 2019, η Ελλάδα απέκτησε μία εθνική αναπτυξιακή στρατηγική και επάνω σε αυτή στήριξε όλη την πολιτική της. Η στρατηγική περιελάμβανε την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, την κατάρτιση, ώστε να δημιουργήσουμε τις συνθήκες για τους συμπολίτες μας να μπορέσουν να βρουν δουλειές, και βεβαίως, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Αυτοί ήταν οι τέσσερις βασικοί πυλώνες πάνω στους οποίους στηρίζουμε όλη μας την αναπτυξιακή στρατηγική προκειμένου να υλοποιήσουμε το πρόγραμμά μας.

Και μέσα από αυτή τη στρατηγική έρχεται το Ταμείο Ανάκαμψης. Γίνεται μία μεγάλη συζήτηση, κυρίες και κύριοι, αν το Ταμείο Ανάκαμψης αφορά τους πολλούς ή τους λίγους. Έχουμε επανειλημμένα και στο δημόσιο διάλογο παρουσιάσει ακριβώς το τί κάνει το Ταμείο Ανάκαμψης. Το Ταμείο Ανάκαμψης έχει δύο σκέλη: έχει το σκέλος της επιχορήγησης απ' όπου λαμβάνουμε πόρους που δεν θα επιστρέψουμε και το δανειακό σκέλος μέσω του οποίου στηρίζουμε την επιχειρηματικότητα με χαμηλότοκα δάνεια.

Μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης έχουν στηριχθεί ήδη 359.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνολικά στον ψηφιακό μετασχηματισμό, στην εξοικονόμηση ενέργειας, στον αγροτικό τομέα, στη μεταποίηση, σε προγράμματα κατάρτισης και βεβαίως στην έρευνα και στην καινοτομία. Παράλληλα, μέσω της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας «επενδύουμε» στην μικρομεσαία επιχειρηματικότητα, διευρύνοντας την περίμετρο των επιχειρήσεων που έχουν πρόσβαση στο τραπεζικό τομέα, με στήριξη των επιχειρήσεων είτε μέσω εγγύησης για τα δάνειά τους έως 80% και επιδοτούμενο επιτόκιο στο 40% του κεφαλαίου και επιδότηση με τρεις ποσοστιαίες μονάδες στο υπόλοιπο κεφάλαιο για τρία χρόνια.

Ένα από τα εργαλεία που έχουμε στη διάθεσή μας είναι και το Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Είχαμε μεγάλο ενδιαφέρον στις προσκλήσεις επιχειρηματικότητας, με 970 αιτήσεις επενδυτικών σχεδίων από πολύ μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, της Μεγαλόπολης και των πέριξ δήμων (Τρίπολη, Οιχαλία και Γορτυνία). Πρόσφατα ανακοινώσαμε τις πρώτες 6 μεγάλες επιχειρήσεις που εγκρίθηκαν τα επενδυτικά τους σχέδια στις περιοχές μετάβασης. Επιχειρήσεις, οι οποίες φέρνουν νέες τεχνολογίες και νέα δραστηριότητα αλλάζοντας τελείως το παραγωγικό μοντέλο σε αυτές τις περιοχές και θα ανακοινώσουμε σύντομα τις υπόλοιπες επιχειρήσεις που έχουν εγκριθεί. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα «τρέχει» σε χρόνο ρεκόρ διότι η λιγνιτική παραγωγή και η απομείωσή της που ξεκίνησε το 2010 δεν έτυχε της δέουσας προσοχής έως το 2019, όπου για πρώτη φορά

Έλληνας Πρωθυπουργός, ο Κυριάκος Μητσοτάκης, έστρεψε την προσοχή του στο ζήτημα της απολιγνιτοποίησης.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η Ελλάδα είναι από τις πρώτες χώρες απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων, πάνε οι εποχές που η Ελλάδα ήταν ουραγός. Είμαστε μέσα στην πρώτη πεντάδα απορρόφησης ευρωπαϊκών πόρων και από το Ταμείο Ανάκαμψης και από το ΕΣΠΑ 2021-2027, αποδεικνύοντας ότι παρότι υπάρχουν δυσκολίες, παρότι έχουμε σε πολλά σημεία γραφειοκρατικές αγκυλώσεις που τις επιλύουμε, κατ' ουσίαν, με μεταρρυθμίσεις και επιταχύνοντας διαδικασίες έχουμε πετύχει να είμαστε στις πρώτες θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις απορροφήσεις αυτές. Είμαστε έτοιμοι εντός του Δεκεμβρίου να υποβάλουμε το πέμπτο αίτημα πληρωμής, το οποίο θα μας φέρει 1,3 δισεκατομμύρια ευρώ στο σκέλος των επιχορηγήσεων και 2 δισεκατομμύρια ευρώ στο δανειακό σκέλος.

Μέσα όμως από το Ταμείο Ανάκαμψης έρχονται και άλλα προγράμματα και είμαι σίγουρος εδώ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ίσως κάποιοι από εσάς θα έχουν λάβει ήδη ένα sms για προληπτικές εξετάσεις. Αύριο το απόγευμα ξεκινούν τα απογευματινά χειρουργεία και υπάρχουν χιλιάδες συμπολίτες μας που έχουν ήδη «κλειδώσει» μια ημερομηνία, ενώ θα βρίσκονταν σε αναμονή πάρα πολλούς μήνες. Σίγουρα, λοιπόν, έχετε λάβει sms για προληπτικές εξετάσεις όπως για εξέταση καρκίνου του μαστού - όπου πάνω από 300.000 γυναίκες έχουν εξεταστεί και πάνω από 30.000 γυναίκες διαγνώστηκαν σε αρχικό στάδιο γιατί τους δόθηκε αυτή η ευκαιρία από ένα κράτος, το οποίο θέλει να στηρίξει την υγεία – για τον καρκίνο του παχέος εντέρου ενώ πολύ σύντομα πεντέμισι εκατομμύρια Έλληνες άνω των 30 ετών θα λάβουν ένα sms για έλεγχο καρδιαγγειακό, κάτι το οποίο θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής πολλών συμπολιτών μας. Επομένως, το Ταμείο Ανάκαμψης και ο τρόπος που έχει υλοποιηθεί ιδίως στον τομέα της υγείας, περιλαμβάνοντας ανακαινίσεις δημόσιων νοσοκομείων και Κέντρων Υγείας, κατ' ουσίαν μεταφέρει όλο αυτό το όφελος στην κοινωνία.

Επίσης, πολύ σύντομα, από το Ταμείο Ανάκαμψης θα τρέξει και το Πρόγραμμα «ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ 2» το οποίο θα αφορά πάνω από 20.000 συμπολίτες μας, επιδοτώντας το επιτόκιο του δανείου τους, με ιδιαίτερη μέριμνα για τρίτεκνους και πολύτεκνους αλλά και για εξαρτώμενα μέλη με αναπηρία. Είναι ένα σημαντικό Πρόγραμμα που ακολουθείται και από άλλα Προγράμματα που τρέχουν από το αρμόδιο Υπουργείο για να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της στέγασης με τον καλύτερο τρόπο.

Το ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι σε εξέλιξη, περιλαμβάνοντας σημαντικές δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και θα πρέπει να επισημάνουμε ότι μία ισχυρή οικονομία μπορεί να αντιμετωπίσει πολλούς ασύμμετρους κινδύνους, όπως παραδείγματος χάριν, στην περίπτωση του «Daniel», όπου η συνολική ζημιά ανέρχεται στα τρεισήμισι δισεκατομμύρια ευρώ. Με διαπραγμάτευση του Πρωθυπουργού, ανακατευθύνουμε πόρους 600 εκατομμυρίων ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και πάνω από ένα δισεκατομμύριο από το ΕΣΠΑ 2021-2027, όμως, τα υπόλοιπα χρήματα πρέπει να έρθουν από το Εθνικό Σκέλος. Το Ταμείο Αλληλεγγύης της ΕΕ δεν προσφέρει ουσιαστικούς πόρους διότι ο σχεδιασμός του δεν συνάδει με τις νέες προκλήσεις και εδώ μπαίνει στη συζήτηση πώς την επόμενη ημέρα η Ευρώπη θα καταφέρει να αντιμετωπίσει κι αυτή την κρίση. Γι' αυτό και ήρθε αυτή η Κυβέρνηση να διπλασιάσει το ποσό των εθνικών πόρων για τις επιπτώσεις από τις φυσικές καταστροφές, από 300 σε 600 εκατομμύρια ετησίως.

Η Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας πιστεύει ότι η σωστή δημοσιονομική εικόνα, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός, η δημιουργία θέσεων εργασίας και η επιστροφή στην κοινωνία του μερίσματος της ανάπτυξης είναι και θα εξακολουθήσει να αποτελεί τη βασική μας στρατηγική για τα επόμενα χρόνια.

Ευχαριστώ πολύ.»

Ομιλία του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Χρίστου Δήμα

Ο παριστάμενος Υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Χρίστος Δήμας, είπε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Στην ομιλία μου θα προσπαθήσω να σας παραθέσω δώδεκα συν ένα στοιχεία, τα οποία δείχνουν πως η Ελλάδα του 2019 και η Ελλάδα του 2025 έχουν πολλές και σημαντικές διαφορές όσον αφορά την πορεία της οικονομίας.

Πρώτο και κύριο, έχουν γεννηθεί περισσότερες από 500 χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας. Η ανεργία το 2019 ήταν στο 17,9%, ενώ το 2025 θα είναι σε μονοψήφιο ποσοστό. Ακόμα έχουμε δρόμο να διανύσουμε, ώστε να φτάσουμε στα επίπεδα που όλοι επιθυμούμε, αλλά νομίζω πως είναι ένα στοιχείο αδιαμφισβήτητο. Οι νέες θέσεις εργασίας όμως δεν ήρθαν από μόνες τους, καθώς κάναμε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στη γραφειοκρατία, στη φορολογική πολιτική και υιοθετήσαμε πολιτικές που βελτίωσαν αισθητά το επενδυτικό περιβάλλον. Προς αυτή την κατεύθυνση θα συνεχίσουμε.

Δεύτερον, αυξήσαμε τους μισθούς. Το 2019 ο κατώτατος μισθός ήταν στα 650 Ευρώ. Σήμερα είναι στα 830 Ευρώ, και ο στόχος είναι μέχρι το 2027 να έχει φτάσει στα 950 Ευρώ. Επίσης ο μέσος μισθός έχει αυξηθεί και μέχρι το τέλος της θητείας μας θα έχει φτάσει στα 1500 Ευρώ. Ακριβώς επειδή δεν καθυστερούμε και στόχος μας είναι να αυξήσουμε το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών ακόμα περισσότερο, λαμβάνουμε όλες τις πρωτοβουλίες, ώστε κάθε χρόνο να έχουμε μία σταθερή και σημαντική αύξηση, ώστε να συγκλίνουμε ακόμα περισσότερο με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Και το λέω αυτό διότι πριν το 2019 η πορεία δεν ήταν προς τη σύγκλιση, αλλά την απόκλιση. Πλέον, όμως, κινούμαστε προς τη σωστή κατεύθυνση, την οποία θα ακολουθήσουμε και τα επόμενα χρόνια.

Τρίτο έχουμε πετύχει την ταχύτερη αποκλιμάκωση δημοσίου χρέους που έχει καταγραφεί ποτέ στην ιστορία της ευρωζώνης. Και αυτό είναι πραγματικά σημαντικό, διότι θέλουμε να αφήσουμε στις επόμενες γενιές μία καλύτερη χώρα και όχι τα προβλήματα που κληρονομήσαμε. Πιο συγκεκριμένα, ο λόγος του Δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ, το 2020 ήταν 209,4%, ενώ φέτος προβλέπεται να μειωθεί στο 154%, και το 2025 στο 147,5%. Μιλάμε, δηλαδή, για μείωση κατά 61,9% του ΑΕΠ σε διάστημα μόλις 5 ετών. Σίγουρα το υψηλό δημόσιο χρέος αποτελεί διαχρονικό πρόβλημα για τη χώρα μας και ασφαλώς το χρέος παραμένει υψηλό με βάση τα ευρωπαϊκά δεδομένα, δεν πρέπει ωστόσο να αγνοούμε και τη μεγάλη πρόοδο τα τελευταία χρόνια, χάρη στην ανάπτυξη της οικονομίας μας και στη συνετή δημοσιονομική πολιτική, την οποία έχουμε τηρήσει τα τελευταία χρόνια. Το 2025, μάλιστα, η Ελλάδα προβλέπεται να έχει και πάλι έναν από τους ταχύτερους ρυθμούς μείωσης του δημόσιου χρέους στο σύνολο των 27 κρατών – μελών της ΕΕ.

Τέταρτο, θα έχουμε και το τέταρτο υψηλότερο πρωτογενές πλεόνασμα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, με το συνολικό έλλειμμα να αγγίζει το μηδέν, πράγμα πολύ σημαντικό σε περίοδο διεθνών αναταράξεων.

Πέμπτο, οι επενδύσεις στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί σημαντικά. Από το 2019 έως το 2024, οι επενδύσεις σε τρέχουσες τιμές έχουν αυξηθεί κατά 84%, που είναι η μεγαλύτερη αύξηση σε όλη την ΕΕ. Ειδικά οι δημόσιες επενδύσεις έχουν αυξηθεί κατά 150%. Ενώ το 2019 οι επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν 11%, το 2025 θα φθάσουν στο 17,5% του ΑΕΠ έναντι του 20,8% στην Ευρωζώνη. Το επενδυτικό κενό της χώρας μας, δηλαδή, θα περιοριστεί στις 3,3 ποσοστιαίες μονάδες, τη στιγμή που το 2019 ήταν πάνω από 10%! Επίσης, το 2025, ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων προβλέπεται να φθάσει σε 8,4%, έναντι 6,7% το 2024, ενώ οι επενδύσεις σε εξοπλισμό αναμένεται να αυξηθούν κατά 11,1%, και κατά 8,1 % σε κατασκευές.

Έκτο, η Ελλάδα έχει υπερδιπλάσιους ρυθμούς ανάπτυξης σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο: 2,3% το 2023, 2,2% το 2024 και 2,3% το 2025, έναντι 0,4 %, 0,9% και 1,5% για την ΕΕ. Η πατρίδα μας τρέχει με πολύ μεγαλύτερη ταχύτητα από ότι οι περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες.

Έβδομο, η αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το οποίο σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat, αυξήθηκε κατά 8,5% στη χώρα μας, έναντι 3,3% στην ΕΕ.

Όγδοο, την ίδια περίοδο, το μέσο διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε κατά 22,9% έναντι 18% στην ΕΕ, ενώ η αύξηση του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος στην Ελλάδα είναι και αρκετά μεγαλύτερη από τη σωρευτική αύξηση των τιμών (13,1%).

Ένατο, το 2025 προβλέπεται αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας κατά 3,4%, και των αμοιβών ανά εργαζόμενο κατά 2,7%, δηλαδή, με ρυθμό μεγαλύτερο του πληθωρισμού που αναμένεται να υποχωρήσει στο 2,1%. (Η δε Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το 2025 προβλέπει ακόμη μεγαλύτερη αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας κατά 4,1% και των αμοιβών ανά εργαζόμενο κατά 3,2%.)

Δέκατο, και εδώ θέλω να σταθώ αρκετά, η Κυβέρνηση έχει προχωρήσει σε σημαντικές μειώσεις φόρων που ενισχύουν τα εισοδήματα των πολιτών και θα συνεχίσει στον ίδιο δρόμο που εξασφαλίζει ανάπτυξη με κοινωνική δικαιοσύνη. Μειώσαμε 50 φόρους κατά τη διάρκεια της πρώτης μας θητείας, άλλους 10 κατά τον πρώτο χρόνο μετά τις εκλογές, και προχωρούμε το 2025 σε μείωση άλλων 12 φόρων. Ενδεικτικά να αναφέρω τη μείωση του εισαγωγικού φορολογικού συντελεστή από το 22% στο 9%, τη μείωση φορολογίας εισοδήματος ειδικά για τις οικογένειες με παιδιά, τη μείωση του ΕΝΦΙΑ και των ασφαλιστικών εισφορών, και την κατάργηση της ασφαλιστικής εισφοράς αλληλεγγύης για τους συνταξιούχους. Άλλωστε, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat, η Ελλάδα το 2023 είχε τη μεγαλύτερη μείωση ως προς το ΑΕΠ ανάμεσα στα 27 κράτη – μέλη, καθώς το ποσοστό των φόρων ως προς το ΑΕΠ μειώθηκε από 42,8% το 2022 σε 40,7% το 2023.

Αυτό επιτυγχάνεται χάρη στην πολιτική που εφαρμόζουμε, συνδυάζοντας την ανάπτυξη με τη δημοσιονομική σύνεση. Μια πολιτική που μας επιτρέπει να μειώνουμε σημαντικά τη φορολογική επιβάρυνση πολιτών, νοικοκυριών και επαγγελματιών, με ταυτόχρονες παρεμβάσεις ενίσχυσης του ανταγωνισμού. Και αυτό αποδεικνύεται με στοιχεία, καθώς τα φορολογικά έσοδα αυξάνονται χωρίς να αυξάνονται οι φόροι, επειδή η οικονομία αναπτύσσεται και η φοροδιαφυγή περιορίζεται με παρεμβάσεις, όπως η διασύνδεση των 430.000 POS με τις

ταμειακές μηχανές μόνο το 2024 και η εφαρμογή του myDATA που υιοθετήσαμε στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

Όλες οι παραπάνω παρεμβάσεις που εφαρμόζει η Κυβέρνηση τα τελευταία 5 χρόνια, μας επιτρέπουν να βλέπουμε το μέλλον με αισιοδοξία.

Έντεκα, χάρη στη σημαντική ανάπτυξη της οικονομίας, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, και τη συνακόλουθη μείωση φόρων, η πολιτική της Κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας έχει αποφέρει αυξημένα έσοδα στα δημόσια ταμεία.

Συγκεκριμένα: το 2024 το Δημόσιο εισέπραξε 1,8 δισ. επιπλέον (1 δισ. από ΦΠΑ και 800 εκατ. από τα νομικά πρόσωπα) από τον περιορισμό της φοροδιαφυγής, χωρίς να αυξηθεί κανένας φόρος, ενώ άλλο 1 δισ. εισπράξαμε από την αύξηση των αμοιβών και τη μείωση της ανεργίας. Με τον τρόπο αυτό, η Κυβέρνηση πετυχαίνει όχι μόνο θετικά οικονομικά αποτελέσματα, αλλά αντιμετωπίζει και την κοινωνική αδικία της φοροδιαφυγής, βελτιώνοντας την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος.

Και με βάση τις εκτιμήσεις για την ανάπτυξη της οικονομίας, την περαιτέρω μείωση της ανεργίας, και την αύξηση των αποδοχών, για το 2025, προβλέπεται ότι τα έσοδα από φόρους θα φθάσουν στα 69,2 δισ., χωρίς, μάλιστα, να έχουν προβλεφθεί επιπλέον έσοδα από τον περαιτέρω περιορισμό της φοροδιαφυγής, γεγονός που πιθανότατα να οδηγήσει σε υπεραπόδοση του Προϋπολογισμού!

Δώδεκα, αυτή η εξυγίανση των οικονομικών του κράτους μας επιτρέπει να αυξήσουμε τις δαπάνες για την υγεία κατά 74% και για την άμυνα κατά 73% σε σχέση με το 2019. Νομίζω πως αυτό από μόνο του είναι σημαντικό κατόρθωμα.

Συγκεκριμένα, οι παρεμβάσεις για την Υγεία περιλαμβάνουν δαπάνες αυξημένες κατά 74% σε σχέση με το 2019, με τις δαπάνες για τα νοσοκομεία να αυξάνονται κατά 120% για το ίδιο διάστημα. Προς αυτήν την κατεύθυνση αξιοποιήθηκαν πόροι από τον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Παράλληλα, προβλέπεται αύξηση των δαπανών του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και του Ταμείου Ανάκαμψης κατά 285 εκατ., ώστε να επιταχυνθεί η ανακαίνιση των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας, καθώς και οι απαραίτητες πιστώσεις, ώστε να καλυφθεί η απώλεια εσόδων του ΕΟΠΥΥ από τη μείωση κατά μία μονάδα των ασφαλιστικών εισφορών για υγειονομική περίθαλψη.

Θα προχωρήσουμε, επίσης, σε δαπάνες για άμυνα με την ενίσχυση εξοπλιστικών προγραμμάτων, οι οποίες, όπως προαναφέραμε, θα είναι αυξημένες κατά 73% σε σχέση με το 2019. Οι φυσικές παραλαβές – καθώς αναμένεται μεταξύ άλλων η παραλαβή των φρεγατών Belharra – πρόκειται να αυξηθούν κατά 746 εκατ. το 2025 και να διαμορφωθούν σε 1,641 δισ. έναντι 896 εκατ. το 2024, σε μία προσπάθεια να στηρίξουμε έμπρακτα τις Ένοπλες Δυνάμεις, και να θωρακίσουμε την εθνική μας ασφάλεια.

Ο Προϋπολογισμός του 2025 αντικατοπτρίζει την σταθερή και συνετή πολιτική, στην οποία έχουμε προχωρήσει αυτά τα 5 χρόνια, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις εθνικές, όσο και τις κοινωνικές ανάγκες, διορθώνοντας έτσι τις συνέπειες της κρίσης της προηγούμενης δεκαετίας και ανεβάζοντας την Ελλάδα ψηλότερα.

Και, φυσικά, όλες αυτές οι θετικές εξελίξεις λειτουργούν προς όφελος της κοινωνίας, καθώς έχουν αντίκτυπο στον Έλληνα πολίτη και στα νοικοκυριά.

Ανέφερα 12 σημαντικά επιτεύγματα της Ελληνικής οικονομίας. Πάμε τώρα στο συν ένα.

Χάρη στην υπεραπώδοση του Προϋπολογισμού, θα υπάρξουν έκτακτα μέτρα στήριξης των ευάλωτων πριν από τα Χριστούγεννα, και, συγκεκριμένα, τον Δεκέμβριο του 2024 θα δοθούν οι ακόλουθες ενισχύσεις:

1. Έκτακτη οικονομική ενίσχυση σε συνταξιούχους με προσωπική διαφορά 100 έως 200 ευρώ.
2. Μία επιπλέον δόση στους δικαιούχους επιδόματος παιδιού του ΟΠΕΚΑ.
3. Ενίσχυση 200 ευρώ για δικαιούχους επιδομάτων αναπηρίας του e-ΕΦΚΑ.
4. Ενίσχυση 200 ευρώ για δικαιούχους επιδόματος ΑΜΕΑ ΟΠΕΚΑ.
5. Ενίσχυση 200 ευρώ για τους ανασφάλιστους υπερήλικες.
6. Επιπλέον 50% του μηνιαίου επιδόματος στους δικαιούχους του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος.

Και να προσθέσω, επίσης, ότι υπάρχουν δύο συμπληρωματικοί Προϋπολογισμοί το 2024, οι οποίοι θα στηρίξουν ακόμα περισσότερο τις δημόσιες επενδύσεις για την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Άλλωστε, ο κύριος λόγος για τον οποίο η Κυβέρνηση ζήτησε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδέχθηκε να αυξηθούν οι δαπάνες του 2025 κατά ποσοστό υψηλότερο (3,7%) σε σχέση με τις αρχικές κατευθύνσεις είναι, ακριβώς η υπεραπώδοση του Προϋπολογισμού. Αν δεν υπήρχαν τα θετικά αποτελέσματα στη φοροδιαφυγή και την ανάπτυξη φέτος, τα διαθέσιμα κονδύλια για το 2025 θα ήταν λιγότερα, και αντίστοιχα, μικρότερες οι κοινωνικές παροχές.

Και φυσικά, όλα αυτά γίνονται τηρώντας τους δημοσιονομικούς στόχους που συνδέονται με την ετήσια αύξηση πρωτογενών δαπανών. Έτσι, για το 2025, να αναφέρω συνοπτικά τις ακόλουθες αυξήσεις αποδοχών:

1. Αύξηση των συντάξεων κατά 2,4%.
2. Οριζόντια αύξηση των μισθών στο Δημόσιο ώστε ο εισαγωγικός να μην υπολείπεται του επιπέδου του κατώτατου μισθού.
3. Κίνητρο προσέλκυσης ιατρών σε προβληματικές και άγονες περιοχές.
4. Αύξηση κατά 20% της αποζημίωσης των νυχτερινών των ένστολων (Αστυνομία, Πυροσβεστικό Σώμα, Λιμενικό, Ένοπλες Δυνάμεις).

5. Αύξηση του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τα περιφερειακά Πανεπιστήμια.
6. Αύξηση των αποδοχών σπουδαστών στρατιωτικών σχολών.

Επίσης, για το 2025 προβλέπονται και οι εξής 12 μειώσεις φόρων:

1. Μείωση 1% των ασφαλιστικών εισφορών από 1/1/2025.
2. Κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος για τους ελεύθερους επαγγελματίες.
3. Μονιμοποίηση της επιστροφής του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο.
4. Απαλλαγή φόρου εισοδήματος για κενά ακίνητα που θα ενοικιαστούν.
5. Απαλλαγή από ΦΠΑ για νέα κτίρια (επέκταση το 2025).
6. Κατάργηση τέλους σταθερής τηλεφωνίας για συνδέσεις με οπτική ίνα.
7. Απαλλαγή από τον φόρο ασφαλιστρού (15%) συμβολαίων υγείας για παιδιά έως 18 ετών.
8. Φοροαπαλλαγή οικειοθελών παροχών επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων.
9. Μείωση ΕΝΦΙΑ κατά 20% για κατοικίες που ασφαλίζονται για φυσικές καταστροφές.
10. Αυτοτελής φορολόγηση εφημεριών ιατρών ΕΣΥ με συντελεστή 22%.
11. Κίνητρα συγχωνεύσεων και εξαγορών.

12. Μείωση φόρων χαρτοσήμου σε μια σειρά από συναλλαγές.

Κλείνοντας, να πω ότι δεν ισχυριζόμαστε πως όλα είναι τέλεια. Κανένας, όμως, δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι η Ελλάδα της οικονομικής κρίσης και των capital controls ανήκει οριστικά στο παρελθόν, όπως θα έλεγαν κάποιοι παλαιότεροι, στο χρονοντούλαπο της ιστορίας. Δεν θα επιτρέψουμε σε κανέναν να παίρνει στα ζάρια την πατρίδα μας. Το οφείλουμε στους εαυτούς μας, στα παιδιά μας και στους γονείς μας. Η χώρα έχει ανακτήσει την εμπιστοσύνη των διεθνών αγορών και των συμμάχων της. Σταθερά, προσεκτικά και μεθοδευμένα, οδεύουμε προς την οικονομική αξιοπιστία και την κοινωνική πρόοδο, με σκοπό όχι μόνο να μη ξαναζήσουμε τις εφιαλτικές μέρες του παρελθόντος, αλλά να παραδώσουμε στις επόμενες γενιές μία πολύ καλύτερη χώρα.

Σας ευχαριστώ πολύ.»

Ομιλία του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Αθανασίου Πετραλιά

Ο παριστάμενος Υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κ. Αθανάσιος Πετραλιάς, είπε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, κύριοι Βουλευτές, σε ένα ασταθές διεθνές περιβάλλον, με δυσμενείς γεωπολιτικές εξελίξεις, η ελληνική οικονομία αποδεικνύεται ανθεκτική και καταφέρνει να αναπτύσσεται με ρυθμούς πολλαπλάσιους σε σχέση με την Ευρωζώνη. Είναι ενδεικτικό ότι το 2024 η χώρα μας αναπτύσσεται με ρυθμό 2,2% έναντι μόλις 0,8% στην Ευρωζώνη και το 2025 προβλέπεται να αναπτυχθεί με ρυθμό 2,3 έναντι 1,3 στην Ευρωζώνη.

Η συνέπεια και τα αποτελέσματα της οικονομικής πολιτικής αναγνωρίζονται πλέον καθολικά από τη διεθνή επενδυτική κοινότητα και από τους εταίρους μας στην Ευρωζώνη, όπου η χώρα μας αναφέρεται τα τελευταία χρόνια ως θετικό παράδειγμα ισχυρής ανάπτυξης και δημοσιονομικής σταθερότητας. Τα επιτεύγματα αυτά, αποτέλεσμα συνεχούς και επίπονης και επίμονης προσπάθειας από το 2019, έχουν μεγαλύτερη αξία αν αναλογιστούμε πού βρισκόμασταν πριν από λίγα χρόνια, καθώς και τη σημερινή διεθνή συγκυρία.

Είναι ενδεικτικό ότι σε σχέση με το 2019, το ΑΕΠ της χώρας μας το 2025 θα έχει αυξηθεί κατά 62 δις. Το πραγματικό ΑΕΠ, αφαιρώντας δηλαδή την επίδραση του πληθωρισμού κατά 11,5%. Οι επενδύσεις μας έχουν διπλασιαστεί από τα 20 δις στα 41 δις. Το ποσοστό ανεργίας έχει μειωθεί από 17,3 στο 9,7%.

Οι συνολικές δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης θα έχουν αυξηθεί κατά 36,6%. Θα είναι, για να έχετε και τα νούμερα, από τα 88,3 δις. Γενικής κυβέρνησης στα 120,6 δις. Και τα έσοδα θα έχουν αυξηθεί σχετικά λιγότερο από τις δαπάνες, κατά 32,3% από τα 89,8 δις. στα 118,8 δις. Οι δαπάνες υγείας θα είναι αυξημένες κατά 74%, όπως και οι δαπάνες για την άμυνα κατά 73%, οι δαπάνες για την παιδεία από τα 5,6 στα 6,6 δις. Οι δαπάνες των συντάξεων θα έχουν αυξηθεί κατά 23%, από τα 28,2 στα 34,6 δις. 6,5 δις., μεγάλη αύξηση των δαπανών για τις συντάξεις. Η δαπάνη για τις καλύψεις του ΕΟΠΥΥ κατά 30% και η επιχορήγηση των νοσοκομείων μας θα έχει υπερδιπλασιαστεί από τα 1,4 δις το 2019 σε 3,2 δις το 2025.

Τι σημαίνουν αυτά; Σημαίνουν ουσιαστικά ότι η ελληνική οικονομία μεγαλώνει, ότι η Ελλάδα, η χώρα μας μεγαλώνει. Και μεγαλώνει με πολλαπλάσιο ρυθμό σε σχέση με την Ευρώπη. Δεν θα ισχυριστώ σε καμία περίπτωση ότι έχουμε πετύχει τη σύγκλιση σε σχέση με

τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε πολλούς δείκτες. Αλλά σίγουρα θα ισχυριστώ, ότι ενώ μέχρι το 2019 αποκλίναμε, αυτή τάση έχει πλέον αναστραφεί και ο ρυθμός σύγκλισης είναι πλέον εμφανής και επιταχυνόμενος. Έχουμε ακόμα πολύ δρόμο να καλύψουμε, αλλά ας δούμε λίγο τα στοιχεία πέρυσι, φέτος και του χρόνου, μεταξύ Ελλάδος και Ευρώπης. Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ την τριετία 2023-2025 εκτιμάται σε 6,9% στη χώρα μας έναντι μόλις 2,5% στην ευρωζώνη, πραγματικού ΑΕΠ, με βάση τις τελευταίες φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η αύξηση της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης σε 5,1 στη χώρα μας έναντι 2,7 στην Ευρωζώνη, η αύξηση των εξαγωγών σε σταθερές τιμές 11,7 στη χώρα μας έναντι 2,9 στην Ευρωζώνη. Η δε αύξηση των επενδύσεων σε σταθερές τιμές υπολογίζεται στην τριετία, σε 23,3% στη χώρα μας έναντι μόλις 1,5% στην Ευρωζώνη.

Να πούμε ότι φέτος στην Ευρωζώνη σύμφωνα με τις προβλέψεις της Επιτροπής είχαμε μείωση των επενδύσεων κατά 1,9% και εμείς έχουμε αύξηση 6,5% ενώ η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει 7,2% αύξηση των επενδύσεων φέτος, η πρώτη χώρα στην Ευρώπη σε αύξηση πραγματικών επενδύσεων με διαφορά φέτος. Και τι αποτέλεσμα έχει αυτό; Το παραγωγικό κενό κλείνει. Οι επενδύσεις σε πραγματικούς όρους ως ποσοστό του ΑΕΠ από το 11% το 2019- τα δείξαμε και στο Υπουργικό Συμβούλιο στην παρουσίαση- επενδύσεις πραγματικές σε σταθερές τιμές ως ποσοστό του ΑΕΠ, 17,5% το 2025, 16,5% το 2024 17,5% το 2025 και ο ευρωπαϊκός μέσος όρος 20,7%. Ένα κενό 10 μονάδων έχει γίνει τρεις μονάδες. Καλύψαμε το 70% του παραγωγικού κενού, για να ξέρουμε τι έχει συμβεί.

Και εδώ, θέλω να αναφέρω ότι αυτό δεν έχει γίνει τυχαία. Έχουν γίνει μια σειρά μέτρων και φιλοεπενδυτικών πολιτικών η μείωση του φόρου εισοδήματος για τις επιχειρήσεις, η μείωση των μερισμάτων- τα στοιχεία δείχνουν ότι ο φόρος που συλλέγουμε με 5% φόρο μερισμάτων έχουμε πολύ υψηλότερο φόρο, τα έχω τα στοιχεία θα τα καταθέσω και στην Ολομέλεια- σειρά μέτρων. Τώρα έχουμε το νομοσχέδιο με τις αποσβέσεις, τις υπεραποσβέσεις, τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών 5,5 μονάδες, καταλαβαίνετε, λοιπόν, ότι όλα αυτά τα μέτρα οδηγούν σε αύξηση των επενδύσεων στη χώρα μας.

Και γιατί τονίζουμε τη μείωση του παραγωγικού κενού και την αύξηση των επενδύσεων ότι είναι τόσο σημαντική; Γιατί πέρα από τα μέτρα τα θεσμικά που λαμβάνουμε σαν κυβέρνηση όπως είναι η αύξηση του κατώτατου μισθού κάθε χρόνο ή το ξεπάγωμα των τριετιών, για να επιδράσει στους μισθούς του ιδιωτικού τομέα που ο εργοδότης, ο επιχειρηματίας θα αποφασίσει πόσο αύξηση θα κάνει στο τέλος της ημέρας στον εργαζόμενο του, ο μόνος τρόπος για να αυξηθούν οι μισθοί, λοιπόν, που αυτό είναι το ζητούμενο οι αμοιβές, είναι να αυξηθούν οι επενδύσεις να δημιουργηθούν καλύτερες θέσεις εργασίας. Να μειωθεί η ανεργία, πρώτα μειώνεται η ανεργία φτάνουμε λοιπόν σε μονοψήφιο ποσοστό και μετά αρχίζει επειδή υπάρχει πίεση, υπάρχει υψηλότερη ζήτηση εργασίας από την προσφορά, θα αρχίσει μετά η αύξηση των μισθών. Προσφορά και ζήτηση εργασίας. Άρα, αυτό είναι το ζητούμενο. Αυτό πως γίνεται; Μόνο με επενδύσεις και αυτό είναι που συντελείται αυτή τη στιγμή.

Ας δούμε, λοιπόν, τι γίνεται με τις κατά κεφαλήν αμοιβές. Τόσο φέτος όσο και του χρόνου οι κατά κεφαλήν αμοιβές εκτιμάται πλέον ότι υπερβαίνουν τις αυξήσεις του πληθωρισμού. Φέτος η αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας ανά εργαζόμενο εκτιμάται σε 4,3% με εγχώριο πληθωρισμό 2,7% του χρόνου η ίδια Επιτροπή εκτιμά αύξηση των κατά κεφαλήν αμοιβών κατά 3,2%, εμείς στον προϋπολογισμό έχουμε 2,7%, η Επιτροπή τα αναθεώρησε πρόσφατα σε 3,2% με πληθωρισμό 2,1%.

Συνεπώς, ναι, αρχίζουμε και βλέπουμε όχι απλά ονομαστικές αλλά πραγματικές αυξήσεις. Είναι αυτό αρκετό; Όχι, υπάρχει ένας σωρευμένος πληθωρισμός από το '22, το '23 όλων αυτών των ετών και τώρα αρχίζουμε και βλέπουμε πραγματικές αυξήσεις πάνω από τον τρέχοντα πληθωρισμό με στόχο του χρόνου να έχουμε καλύψει, να το πω έτσι άμα δείτε τα στοιχεία, τις απώλειες του πληθωρισμού και μετά να αρχίσει να βλέπεις πραγματικές αυξήσεις -έχοντας καλύψει και τις απώλειες του πληθωρισμού- πάνω από αυτό το επίπεδο.

Αν αυτές όμως οι αυξήσεις συνδυαστούν με μέτρα όπως είναι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα δείτε ότι πραγματικές καθαρές αμοιβές αρχίζουν και πλέον υπερβαίνουν τις απώλειες του πληθωρισμού. Αυτή δεν είναι μια διαδικασία που γίνεται από τη μία μέρα στην άλλη. Ναι, μας πήρε το '22, το '23 και το '24, τρία χρόνια για να συμβεί αυτό, ώστε στο '25 να αρχίσουμε να βλέπουμε πραγματικές αμοιβές πάνω από τις απώλειες που είχαμε, γιατί το '22 έγινε η μεγάλη αύξηση των τιμών. Δεν γίνεται από τη μια μέρα στην άλλη.

Καταφέρνουμε όμως τώρα και έχουμε καλύψει, λοιπόν, αυτές τις απώλειες και πλέον, θα βλέπουμε πραγματικές αυξήσεις και στην εργασία, πώς κατανέμονται αυτές οι αυξήσεις του μέσου μισθού, αν θέλετε, πέρα από την αύξηση του κατώτατου που έχουμε πει ότι αυξάνεται 27,7% και θα αυξηθεί κι άλλο του χρόνου, θα υπερβεί το 30%, στις σελίδες 192-194 του Προϋπολογισμού, θα δείτε την αναδιανεμητική επίπτωση των δημοσιονομικών παρεμβάσεων, όπως και πέρυσι, ήταν πρόταση και το συμπεριλάβαμε, σωστά και θα δείτε λοιπόν, ότι τα βασικά μας μέτρα, αυτά που έχουν τη μεγαλύτερη δημοσιονομική επίδραση που είναι η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, η κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος, η αύξηση των συντάξεων, η αύξηση των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων, οδηγούν σε μια βελτίωση του δείκτη S80/S20 που ανέφερε ο κ. Τσακαλώτος. Αλλά ακόμα περισσότερο, εκτιμάμε, όχι εμείς, η ανάλυση του Υπουργείου ότι οδηγούν σε μείωση του Δείκτη Φτώχειας κατά 1,3% και ακόμα μεγαλύτερη επίδραση, στους νέους, 15-24 ετών, όπου η μείωση εκτιμάται σε 3,3% της φτώχειας.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ο Προϋπολογισμός του 2025, είναι ένας Προϋπολογισμός θετικός, ένας Προϋπολογισμός ανάπτυξης και σταθερότητας που καλείται να συγκεράσει τον στόχο της διατήρησης της δημοσιονομικής ισορροπίας, με την ανάγκη για αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών, καθώς και την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων, όπως είναι το δημογραφικό και το στεγαστικό πρόβλημα, η κλιματική κρίση, αλλά και να καλύψει τις αναγκαίες δαπάνες για την ενίσχυση της υγείας και της εθνικής άμυνας.

Ο Προϋπολογισμός βρίσκεται σε εναρμόνιση με το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο 2025-2028 που υποβλήθηκε για έγκριση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον προηγούμενο μήνα. Το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να διαμορφωθεί στο 2,5% εφέτος έναντι 2,1% που προέβλεπε ο Προϋπολογισμός και το συνολικό έλλειμμα σε -0,7% έναντι -1,1% που προέβλεπε ο Προϋπολογισμός, ενώ για το 2025 αναμένεται πρωτογενές πλεόνασμα 2,4% και συνολικό έλλειμμα -0,6%. Εδώ μια λεπτομέρεια, στο Προσχέδιο, αν θυμάστε, είχαμε ανάποδα. Είχαμε 2,4% εφέτος, 2,5% την πρόβλεψη για του χρόνου. Αναθεωρήθηκε το ΑΕΠ, άρα με τα ίδια ευρώ, με το ίδιο αποτέλεσμα σε ευρώ, που η πρόβλεψη του χρόνου γίνεται 2,4%, εφέτος έχουν επικαιροποιηθεί τα έσοδα και με Οκτώβριο, αλλά και οι δαπάνες, γιατί έγιναν αναπροσαρμογές και στο 2024 και στο 2025 και στα έσοδα και στις δαπάνες, εκεί καταλήγουμε στην τελευταία επικαιροποίηση σε αυτό το νούμερο. Παραμένουν τα νούμερα των πρωτογενών δαπανών, 2,6% εφέτος, 3,6%, του χρόνου, ακριβώς η πρόβλεψη, όπως ήταν και στο Μεσοπρόθεσμο.

Απλά εδώ τι δείχνει το ότι του χρόνου έχουμε 2,4% αντί για 2,5% που είναι στο Μεσοπρόθεσμο: Δείχνει ότι πλέον, δεν υπάρχει στόχος πρωτογενούς πλεονάσματος, υπάρχει μόνο στόχος πρωτογενών δαπανών. Είτε δηλαδή, είναι κάτω, είτε πάνω, από το 2,4%-2,5%, δεν έχει συνέπειες που θα είχε, αν υπερβείς το στόχο των πρωτογενών δαπανών που είναι η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος. Άρα, δεν υπάρχει πια στόχος πρωτογενών πλεονασμάτων, υπάρχει στόχος πρωτογενών δαπανών και επίσης, η καλύτερη απόδοση του 2024 ήταν αυτή που μας επέτρεψε να αυξήσουμε το όριο των πρωτογενών δαπανών για το 2025, από το 3% που ήταν ο στόχος που έθετε η Επιτροπή στο 3,7%, δηλαδή κατά 700 εκατομμύρια ευρώ και επιπλέον, άλλα 400 εκατομμύρια ευρώ, το 2026, από το 3,2% στο 3,6% για το 2026, άθροισμα 1,1 δις, το 2026, περισσότερες δαπάνες σε σχέση με το αν δεν είχαμε αυτή την καλή επίδοση του 2024.

Άρα, επομένως, είπαμε, ότι ο στόχος για του χρόνου, η εκτίμηση, με βάση τις δαπάνες που έχουμε συμπεριλάβει στον Προϋπολογισμό ανά Υπουργείο, είναι ότι είμαστε 3,6% αύξηση των δαπανών σε σχέση με εφέτος. Αυτό, θα ήθελα να πω, πριν περάσω στα υπόλοιπα, το ερώτημα, από πού προήλθαν αυτά τα έσοδα και που δαπανήθηκαν εφέτος, πρέπει να γνωρίζουν οι πολίτες. Σε σχέση, λοιπόν, με τις προβλέψεις του Προϋπολογισμού, αν παρατηρήσετε, έχουμε τα έσοδα από φόρους, είναι περίπου, προ επιστροφών, 3,7 δις, μετά επιστροφών, αν δείτε τα καθαρά έσοδα, πάνω-πάνω, είναι 2,8 δις, το 2024 σε σχέση με τις προβλέψεις του Προϋπολογισμού.

Καταρχήν, αυτά τα χρήματα, 1 δις, το βλέπετε στην εκτίμηση του Προϋπολογισμού, είναι επιπλέον τα έσοδα από τον ΦΠΑ, δεν εξηγείται από μεγαλύτερο Πληθωρισμό, 2,6%, προέβλεπε ο Προϋπολογισμός, 2,7%, είναι το αποτέλεσμα, δεν εξηγείται από μεγαλύτερη μεγέθυνση, όντως, 2,9%, προέβλεπε ο Προϋπολογισμός, 2,2%, είναι το αποτέλεσμα. Άρα εξηγείται μόνο από την αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών και από τα μέτρα μείωσης της φοροδιαφυγής, POS, ταμειακές και MyData. Μόνο από αυτό μπορεί να εξηγηθεί, αφού δεν εξηγείται από τις μακροοικονομικές μεταβλητές. ΦΠΑ, 1 δις.

Μόνο από αυτό μπορεί να εξηγηθεί, αφού δεν εξηγείται από τις μακροοικονομικές μεταβλητές. ΦΠΑ 1 δις., φόρους νομικών προσώπων 1,15 δις.. Ναι, τα 300 εκατομμύρια περίπου είναι από την εισφορά αλληλεγγύης των διυλιστηρίων, άρα μένουν 800, 1 και 800, 1.800. Εδώ στο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων παίζει κυρίως λόγο ρόλο το mydata να ξέρουμε, τα έσοδα και τα έξοδα που εφαρμόζεται και έχουμε και τέλος τον φόρο φυσικών προσώπων 1 δις. παραπάνω. Ο φόρος φυσικών προσώπων προήλθε όλος από παρακρατούμενους φόρους, είναι από την αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας και τη μείωση της ανεργίας. Να πούμε ότι όντως εδώ εξηγείται από τα μακροοικονομικά μεγέθη, οι αμοιβές εξαρτημένης εργασίας εκτιμάται και από εμάς και από την επιτροπή ότι αυξήθηκαν φέτος 5,2, ενώ η πρόβλεψη του προϋπολογισμού είχε γίνει με αύξηση 3,8 των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας και αυτό που φέρνει το παραπάνω από τον φόρο φυσικών προσώπων. Άρα, έχουμε 1,8 δις. από τη φοροδιαφυγή συν τα διυλιστήρια συν 1 δις. από την αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας και τη μείωση ανεργίας, συνδυασμός.

Που πήγαν αυτά τα χρήματα φέτος; Θα πω αναλυτικά λοιπόν, 3 δις., 2,8, είναι τα καθαρά μετά τις επιστροφές φόρων, λοιπόν 243 εκατ. είναι η ενίσχυση των συνταξιούχων, με προσωπική διαφορά το Δεκέμβριο, 90 εκατομμύρια είναι η αύξηση - όλα αυτά είναι δαπάνες που δεν είχαν προβλεφθεί στον προϋπολογισμό του 2024 - 243 εκατομμύρια έκτακτη ενίσχυση, 90 εκατομμύρια η αύξηση του επιδόματος γέννησης αναλόγως τον αριθμό των παιδιών. Δεν

είχε προβλεφθεί, αποφασίστηκε μέσα στο έτος. Η αύξηση 20% της αποζημίωσης εφημεριών των ιατρών με κόστος 45 εκατ. που αποφασίστηκε το Φεβρουάριο, μέσα στο έτος, δεν είχε προβλεφθεί, 1,3 δισ. η ενίσχυση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων που ήταν πολύ σημαντική για να καλυφθούν όλες οι δαπάνες των μεγάλων έργων, να κλείσει και το ΕΣΠΑ 14 – 20, οι ουρές. Επιπλέον 644 εκατομμύρια φαίνεται στον προϋπολογισμό ότι ήταν το κόστος των συντάξεων, αυξημένο κόστος σε σχέση με τις προβλέψεις του προϋπολογισμού λόγω αυξημένων συνταξιοδοτήσεων, πολύ μεγάλο, 644 εκατ. πάνω από τον προϋπολογισμό, 346 εκατ. επιπλέον ενίσχυση του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Υγείας μέσα στο έτος, 131 του Υπουργείου Παιδείας, κυρίως αναπληρωτές, 88 εκατ. ευρώ επιπλέον ενίσχυση στο Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης, κυρίως για μέσα αεροπορόσβεσης. Έγινε μεγάλη μάχη το καλοκαίρι και εγκρίναμε συνεχώς επιπλέον ποσά για μίσθωση εναέριων μέσων, 40 εκατομμύρια επιπλέον ενίσχυση του ΕΛΓΑ γιατί η αποζημίωση για τον Daniel, άμα δείτε φέτος θα είναι 160 εκατομμύρια αντί για 120 που είχε προϋπολογιστεί πλέον των 150 πέρυσι, για να αποζημιωθούν όλοι οι αγρότες. Άλλοι οι αποζημιώσεις από την κρατική αρωγή, λέω για τις αποζημιώσεις του ΕΛΓΑ, για χαμένη παραγωγή, 160 αντί για 120 και 110 εκατομμύρια αυξημένες σε σχέση με τον προϋπολογισμό ήταν οι φυσικές παραλαβές εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Άμυνας που ήλθαν τα Rafale. Σύνολο 3 δισ. παραπάνω δαπάνες καθ' υπέρβαση του αρχικού προϋπολογισμού, ακριβώς επειδή είχαμε υπέρβαση των εσόδων και τα υπόλοιπα από τα 3,7 έχουν πάει στην αποπληρωμή του χρέους και οδηγού στο καλύτερο πρωτογενές αποτέλεσμα 2,5 αντί για 2,1 και δεν μπορείς να ξοδέψεις άλλο πάνω απ' αυτά γιατί έχει χτυπήσει το όριο των 2,6 δισ. σε πρωτογενείς δαπάνες. Εξηγώ ακριβώς πώς έχει δουλέψει.

Τώρα το αποτέλεσμα αυτό που έχουμε λίγο καλύτερο πρωτογενές 2,5 σε σχέση με τη σημαντική αύξηση του ΑΕΠ και την αναθεώρηση που προήλθε από την ΕΛΣΤΑΤ είχαμε ένα ΑΕΠ 225 δισ. το 2023, 237 δισ. το 2024, 247,5 το 2025. Ερχόμαστε αποπληρώνουμε δάνεια, ακριβά δάνεια GLF 7,9 δισ. φέτος και 5 δισ. του χρόνου. Στον προϋπολογισμό είναι μέσα και τα 5 δισ. που βλέπετε 356 δισ. χρέος γενικής κυβέρνησης σταθερό και το 2025, είναι μέσα και η αποπληρωμή των 5 δισ. των GLF το 2025 για να βγαίνει αυτό το νούμερο και έτσι το χρέος προς ΑΕΠ μειώνεται από τα 163,9% το 2023% σε 154% το 2024 και 147,5 το 2025. Είναι περίπου και δύο μονάδες κάτω η μείωση το 2025 επειδή βάλαμε τα 5 δισ., σε σχέση με αυτά που προέβλεπε το μεσοπρόθεσμο. Έλεγε 149 στο μεσοπρόθεσμο, αν θυμάστε, 147,5 το χρέος προς ΑΕΠ το 2025.

Ανέφερα, λοιπόν, τις παραπάνω δαπάνες για το 2024.

Να πω για το 2025, ότι ο κρατικός προϋπολογισμός προβλέπει για την κεντρική κυβέρνηση, αύξηση των καθαρών εσόδων 3,4 δις και αύξηση των δαπανών 4,3 δις, χωρίς τους τόκους ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, είναι 3,6 δις η αύξηση, όσο είναι η αύξηση του ορίου πρωτογενών δαπανών. Η πρόβλεψη αυτή βασίζεται αποκλειστικά στις προβλέψεις των μακροοικονομικών μεταβλητών, καθώς αναμένεται αύξηση 3,7% των εσόδων, καθώς αναμένεται αύξηση και της ονομαστικής κατανάλωσης κατά, επίσης, 3,7% αν δείτε τις μακροοικονομικές μεταβλητές, ονομαστικής κατανάλωσης και περαιτέρω αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας κατά 3,4%. Έτσι γίνονται οι προβλέψεις. Άρα, έχεις την εκτέλεση του προηγούμενου έτους επί τη μακροοικονομική μεταβλητή και βγαίνει η πρόβλεψη του επόμενου έτους.

Στις δαπάνες έχουμε συμπεριλάβει αυξημένες δαπάνες για συντάξεις 1 δις ευρώ, αυξημένες φυσικές παραλαβές 745 εκατ. ευρώ, επιπλέον αύξηση τακτικής επιχορήγησης νοσοκομείων 212 εκατ. ευρώ, έχουμε συμπεριλάβει όλα μας τα μέτρα 1,1 δις καθαρό κόστος δημοσιονομικών παρεμβάσεων και τις αυξήσεις των λοιπών τακτικών δαπανών των υπουργείων, ώστε βγαίνει το 3,6%.

Εδώ, πολύ γρήγορα για την υγεία να πω, ότι αν συγκρίνει κανείς στο Υπουργείο Υγείας τον προϋπολογισμό του 2024 με τον προϋπολογισμό του 2025, βλέπει 1,15 δις αύξηση. Είναι πάρα πολύ μεγάλη και να εξηγήσω γιατί είναι τόσο μεγάλη. Όντως, 280 εκατ. είναι η καθαρή αύξηση της τακτικής επιχορήγησης των νοσοκομείων. Διακόσια σαράντα επτά εκατομμύρια είναι η αύξηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, γιατί θα υλοποιηθούν του χρόνου όλες οι δράσεις - ήδη έχουν ξεκινήσει, αλλά ακόμη περισσότερο του χρόνου – του Ταμείου Ανάκαμψης για την ανακαίνιση των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας.

Έχουμε αύξηση, λοιπόν, δαπανών, κυρίως φαρμακευτικό υλικό και λειτουργικά των ΥΠΕ άλλα 113 εκατομμύρια και υπάρχει και ένα κονδύλι μέσα στο 1,15 δις, τα 578 εκατομμύρια που είναι αυξημένες δαπάνες του Υπουργείου Υγείας που μπαίνουν στις μεταβιβάσεις προς ΕΟΠΥΥ για να καλύψει την απώλεια της μιας μονάδας των ασφαλιστικών εισφορών προς τον ΕΟΠΥΥ. Πλέον, τα 578 εκατομμύρια που κοστίζει μια μονάδα σε gross terms να το πω έτσι, γιατί καθαρά έχουμε πει κοστίζει 440, γιατί εισπράττουμε παραπάνω φόρο εισοδήματος, αλλά ο ΕΟΠΥΥ χάνει σαν οργανισμός 578 εκατομμύρια έσοδα από τη μείωση μιας μονάδας. Για να τα αναπληρώσουμε, πλέον, θα εγγράφονται ετησίως στο Υπουργείο Υγείας συν 578, που μεταβιβάζονται στον ΕΟΠΥΥ για να καλύψει ακριβώς την απώλεια από τις ασφαλιστικές εισφορές που εισπράττει.

Έχω επεκταθεί στην άμυνα, έχουμε αναφέρει τις αυξήσεις των φυσικών παραλλαγών και στο Υπουργείο Παιδείας κ.λπ.. Τα μόνιμα μέτρα με 1,1 δις επιπλέον κόστος 1,3 είναι η gross 1,1 είναι μετά τα έσοδα από το τέλος στην κλιματική κρίση. Να πω ότι οι πιο σημαντικές παρεμβάσεις είναι η μείωση κατά μία ποσοστιαία μονάδα ασφαλιστικών εισφορών. Η περαιτέρω αύξηση του κατώτατου μισθού και εν συνεχεία, οι αυξήσεις στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων. Η καθιέρωση αυτοτελούς φορολόγησης της αποζημίωσης των ιατρών του ΕΣΥ. Η κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος για τους ελεύθερους επαγγελματίες. Η αναπροσαρμογή της εισφοράς αλληλεγγύης των συνταξιούχων, αναπροσαρμόζοντας το κατώφλι κάθε κλιμακίου, αναλογικά με το ετήσιο ποσοστό αύξησης των συντάξεων.

Εδώ να αναφέρουμε, ότι όλοι οι συνταξιούχοι θα δουν αυξήσεις, αφού δεν θα πηγαίνουν σε παραπάνω κλιμάκιο, να προσαρμόζονται κλιμάκια της ΕΑΣ. Θα υπάρχουν και κάποιοι που θα είναι περισσότερο ωφελημένοι σε αυτό και είναι και μια δικαιοσύνη, γιατί θα είναι αυτοί που έχουν προσωπική διαφορά. Αν, λοιπόν, περάσει το όριο του κλιμακίου στα 1.410, ας πούμε, ευρώ και δεν πάρεις αύξηση επειδή έχεις προσωπική διαφορά, αλλά θα αυξηθεί το κλιμάκιο, ξαφνικά, βρίσκεσαι να μην πληρώνεις εισφορά αλληλεγγύης. Άρα, υπάρχουν και κάποιοι που είναι λίγο παραπάνω ωφελημένοι κι αυτοί είναι αυτοί που έχουν προσωπική διαφορά και δεν παίρνουν αύξηση στη σύνταξή τους, αλλά θα δουν κάποια μείωση στην ΕΑΣ.

Τα κίνητρα για συγχωνεύσεις κι εξαγορές. Μονιμοποίηση της επιστροφής του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο. Το Πρόγραμμα «Σπίτι μου 2». Απαλλαγή φόρου εισοδήματος για κενά σπίτια που θα νοικιαστούν. Διεύρυνση μείωσης ΕΝΦΙΑ κατά 20% για κατοικίες που ασφαλίζονται για φυσικές καταστροφές. Φοροαπαλλαγή των οικειοθελών παροχών

επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων. Κατάργηση φόρου ασφαλιστρών συμβολαίων υγείας για παιδιά. Το Πρόγραμμα «Μαριέττα Γιαννάκου» για την ανακαίνιση των σχολικών μονάδων και πλήθος άλλων μέτρων που δεν χρειάζεται να τα αναφέρω.

Κλείνοντας, θα ήθελα να πω ότι όλα αυτά τα μέτρα και όλα αυτά που δεν ανέφερα είναι συνέπεια μιας πολιτικής που εφαρμόζουμε από το 2019 και τα οποία αποδεικνύουν στην πράξη τη συνέπεια λόγων και έργων. Έχουν βασικό στόχο την αύξηση εισοδήματος των πολιτών με τρόπο βιώσιμο μέσα από την αύξηση των επενδύσεων, μείωση των φόρων και εισφορών και τη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την προσφορά καλύτερα αμειβόμενων θέσεων εργασίας.

Όπως ανέφερα κατά τη συζήτηση του προσχεδίου του Προϋπολογισμού, η Ελλάδα έχει στέρεη, πλέον, δημοσιονομική πολιτική και είμαστε περήφανοι για αυτό. Τη στιγμή που άλλες χώρες και μεγάλες οικονομίες βρίσκονται σε δημοσιονομική προσαρμογή, η χώρα μας αναπτύσσεται και υλοποιούμε μέτρα που ενισχύουν το διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών. Δεν ξέρω αν παρατηρήσατε τα στοιχεία τα μεσοπρόθεσμα που έχουν καταθέσει χώρες, αλλά η Γαλλία για του χρόνου έχει μηδενική αύξηση πρωτογενών δαπανών κι εμείς 3,7. Ο μέσος όρος στην Ιταλία είναι λίγο πάνω από τη μονάδα. Να ξέρουμε, λοιπόν, τι γίνεται και στην Ευρώπη και που έχουμε καταφέρει με τις θυσίες των Ελλήνων, κυρίως, πάνω από όλα και βρισκόμαστε εμείς και συζητάμε «αν οι παροχές είναι αρκετές ή αν θέλουμε ακόμα περισσότερες». Αυτή είναι η αλήθεια.

Η διατήρηση της δημοσιονομικής ισορροπίας είναι αυτή που μας επιτρέπει να το πράττουμε, λοιπόν, αυτό και να ενισχύουμε το διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών κι αυτό δεν είναι κάτι δεδομένο. Πολύ εύκολα θα μπορούσε με 1 ή 2 πρόσκαιρες πολιτικές αυτή η ισορροπία να διαταραχθεί και να αναστραφεί η θετική πορεία που καταγράφεται και αυτό αποτελεί ευθύνη όλων μας να το διαφυλάξουμε.

Η Ελλάδα έχει την ευκαιρία μέχρι το 2028, να μην είναι η χώρα με το μεγαλύτερο χρέος στην Ευρώπη, τα δημόσια οικονομικά της να είναι πιο υγιή από άλλες χώρες της Ευρωζώνης και παράλληλα, να έχει συγκλίνει σε πολλά πεδία με την Ευρώπη. Σας καλώ, λοιπόν, να υπερψηφίσετε τον Κρατικό Προϋπολογισμό του 2025, έναν Προϋπολογισμό θετικό με πλήθος παρεμβάσεων που ωφελούν τους πολίτες και ενισχύουν το Κοινωνικό Κράτος. Ας επιστρέψουμε στη χώρα μας, επιτέλους, να πρωτοπορήσει. Σε ένα ασταθές διεθνές περιβάλλον ας γίνει η Ελλάδα ένας πόλος σταθερότητας και ανάπτυξης.

Ευχαριστώ πολύ.»

ΕΚΘΕΣΗ

Η Διαρκής Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων, κατά την εξέταση του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών «Κύρωση του Κρατικού Προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2025», αφού έλαβε υπόψη τις αγορεύσεις των Γενικών Εισηγητών, κ. Παναγιώτη (Νότη) Μηταράκη από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», κ. Παρασκευά (Πάρι) Κουκουλόπουλου από την Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ», κ. Χαράλαμпу (Χάρη) Μαμουλάκη από την Κ.Ο. «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ», κ. Νικολάου Καραθανασόπουλου από την Κ.Ο. «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ», κ. Βασιλείου Βιλιάρδου από την Κ.Ο. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ-ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ», κ. Ευκλείδη Τσακαλώτου από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ», κ. Ανδρέα Βορύλλα από την Κ.Ο. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ “ΝΙΚΗ”», κ. Αλεξάνδρου Καζαμία από την Κ.Ο. «ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ-ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ» και κ. Αθανασίου Χαλκιά από την Κ.Ο. «ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ», και των Ειδικών Εισηγητών, κ. Χρήστου Δερμεντζόπουλου, κυρίας Τσαμπίκας (Μίκας) Ιατρίδη, κ. Αθανασίου Καββαδά και κυρίας Ασημίνας Σκόνδρας από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», κυρίας Ελένης – Μαρίας (Μιλένας) Αποστολάκη και κυρίας Ελένης Βατσινά από την Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ», κ. Ανδρέα Παναγιωτόπουλου και κ. Γεωργίου Γαβρήλου από την Κ.Ο. «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ», κυρίας Διαμάντως Μανωλάκου από την Κ.Ο. «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ», κ. Στυλιανού Φωτόπουλου από την Κ.Ο. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ-ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ», κυρίας Ευτυχίας (Έφης) Αχτσιόγλου από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ», κ. Σπυρίδωνα Τσιρώνη από την Κ.Ο. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ “ΝΙΚΗ”», κυρίας Ελένης Καραγεωργοπούλου από την Κ.Ο. «ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ-ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ» και κ. Μάριου Σαλμά, ανεξάρτητου Βουλευτή, καθώς και των μελών της, προτείνει την αποδοχή, κατά πλειοψηφία, του παραπάνω σχεδίου νόμου κατ' αρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολό του και την επιψήφισή του από την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 5 Δεκεμβρίου 2024

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΕΣΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ
Για τον Κρατικό Προϋπολογισμό οικονομικού έτους 2025

Παναγιώτης (Νότης) Μηταράκης, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

Βουλευτής Χίου

Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με ιδιαίτερη χαρά εισηγούμαι τον Προϋπολογισμό του 2025. Ένα σταθερό βήμα μπροστά, στην διακυβέρνηση Κυριάκου Μητσοτάκη. Η Ελλάδα πλέον συγκλίνει με την Ευρώπη σε όλα τα μεγέθη, καλύπτοντας τη χαμένη απόσταση από την εποχή των Μνημονίων.

Θα μιλήσουμε με στοιχεία. Συγκρίνοντας το 2025 με το 2019,

- το ΑΕΠ θα είναι αυξημένο κατά 62 δις ή 34%
- ο κατώτατος μισθός έχει αυξηθεί κατά 180 ευρώ ή 28%
- ο μέσος μισθός έχει αυξηθεί κατά 209 ευρώ ή 20%
- έχουμε απομακρυνθεί από τη δεκαετή οικονομική κρίση
- ενώ έχουμε ανακτήσει την επενδυτική βαθμίδα.
- Έχουμε αυξήσει τις επενδύσεις σε τρέχουσες τιμές κατά 84%, η μεγαλύτερη αύξηση

σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση

- οι δαπάνες για την Υγεία είναι αυξημένες κατά 74%
- οι δαπάνες για την Εθνική Άμυνα είναι αυξημένες κατά 73%
- το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων είναι αυξημένο κατά 63%
- και σε αυτό πρέπει να προσθέσουμε τα 36 δις του Ταμείου Ανάκαμψης.
- Ενώ το χρέος είναι μειωμένο κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες (από 167,8% σε 147,5%).

Ο Προϋπολογισμός του 2025 αποτυπώνει ότι, στην Ελλάδα, συνδυάζονται αρμονικά

- η δημοσιονομική σύνεση με την ανάπτυξη.
- η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής με τις κοινωνικές παροχές.
- η μείωση φόρων και η αύξηση δαπανών με την μείωση του χρέους.

Πετυχαίνοντας διαγενεακή ισορροπία και δικαιοσύνη. Ξηλώνουμε μνημονιακούς νόμους. Όχι με ένα νόμο και με ένα άρθρο. Όχι με λαϊκισμούς.

Αλλά με την ανάπτυξη της Οικονομίας, την ανάκτηση της αξιοπιστίας, την επενδυτική βαθμίδα. Ο προϋπολογισμός του 2025 περιλαμβάνει μείωση φόρων άνω του 1,1 δις. ευρώ.

Έχουμε μειώσει ήδη 62 φόρους, 12 φέτος, και συνεχίζουμε.

Αναλυτικότερα:

1. Μειώνουμε τον ΕΝΦΙΑ κατά 20% στις ασφαλισμένες κατοικίες (18 εκ.)
2. Μειώνουμε τις ασφαλιστικές εισφορές κατά 1 ποσοστιαία μονάδα (440 εκ.)
3. Καταργούμε το τέλος επιτηδεύματος για το σύνολο των ελευθέρων επαγγελματιών αλλά και όλων όσοι εργάζονται με «μπλοκάκι» (238 εκ.). Αξίζει να σημειώσουμε ότι το 2019 πληρώναμε μισό δισεκατομμύριο
4. Μονιμοποιούμε την επιστροφή Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης στο αγροτικό πετρέλαιο (100 εκ.)
5. Φορολογούμε αυτοτελώς, εκτός κλίμακας, τις εφημερίες των ιατρών του ΕΣΥ (40 εκ.)
6. Μειώνουμε το φόρο χαρτοσήμου σε πλήθος συναλλαγών (32 εκ.)
7. Δίνουμε κίνητρα για την καινοτομία, τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές (41 εκ.)
8. Επεκτείνουμε για το 2025, την απαλλαγή ΦΠΑ σε νέες οικοδομές (18 εκ.)
9. Καταργούμε το τέλος σταθερής τηλεφωνίας για συνδέσεις οπτικής ίνας (24 εκ.)
10. Απαλλάσσουμε από το φόρο ασφαλιστρου (15%) τα συμβόλαια υγείας για παιδιά έως 18 ετών (17 εκ.)

11. Νομοθετούμε φοροαπαλλαγές οικειοθελών παροχών επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων για να στηρίξουμε την οικογένεια (6 εκ.)

12. Απαλλάσσουμε από τον φόρο εισοδήματος κενά ακίνητα ή ακίνητα σε βραχυχρόνια μίσθωση που θα ενοικιαστούν σε μακροχρόνια μίσθωση, στηρίζοντας τις νέες οικογένειες (3 εκ.).

Καταλυτικής σημασίας για την Κυβέρνηση αποτελεί, η καταπολέμηση της κοινωνικά άδικης φοροδιαφυγής. Βασική προτεραιότητα του υπουργού Κωστή Χατζηδάκη, την οποία υπηρετεί με σχέδιο, προσήλωση και εμφανή επιτυχία. Η ολοκλήρωση του έργου της διασύνδεσης των ταμειακών μηχανών με τα POS οδηγεί στην ακόμη μεγαλύτερη αύξηση πληρωμών μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων. Και είδαμε τα αποτελέσματα το 1ο 8μηνο του 2024 με αύξηση

- 16% στην εστίαση,
- 177% στα ταξί,
- 20% στους ιατρούς,
- 14% στα κομμωτήρια,
- 348% στα γυμναστήρια.

Με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, διευρύνεται δίκαια η φορολογική βάση. Αυξάνονται τα φορολογικά έσοδα κι έτσι μπορούμε να υλοποιήσουμε ακόμη περισσότερα μέτρα κοινωνικής στήριξης, αυξάνοντας με βιώσιμο τρόπο τις δαπάνες του προϋπολογισμού.

Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, η βελτίωση των εισοδημάτων, η αύξηση της απασχόλησης και η έκτακτη εισφορά στα διυλιστήρια εξηγούν την υπεραπόδοση φορολογικών εσόδων για το 2024. Όχι, δηλαδή ο πληθωρισμός, όπως λανθασμένα υποστηρίζει η Αντιπολίτευση. Καθώς ο ρυθμός αύξησης του πληθωρισμού είχε προβλεφθεί στον περσινό προϋπολογισμό. Ούτε με εισαγωγή νέων φόρων ή την αύξηση κάποιων φορολογικών συντελεστών.

Αλλά χάρη στην υπεραπόδοση αυτή, η Κυβέρνηση πέτυχε να αποδεχθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση την αύξηση του ορίου δαπανών του 2025 κατά ποσοστό υψηλότερο (3,7%) σε σχέση με τις αρχικές κατευθύνσεις. Από το 2019 έχουμε μειώσει συνολικά 62 φόρους, αλλά χάρη στην ανάπτυξη της οικονομίας τα φορολογικά έσοδα έχουν αυξηθεί κατά 34% ή 15,6 δισ. ευρώ, αλλά έχουν μειωθεί ως ποσοστό του ΑΕΠ. Έχουμε μειώσει βασικούς φόρους, όπως τα τέλη στην ακίνητη περιουσία (-15% ή 407 εκατ.), ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στο πετρέλαιο θέρμανσης (-30% ή 111 εκατ.) και τα τέλη συνδρομητών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας (-18% ή 47 εκατ.). Δηλαδή, μόνο από αυτά τα τρία παραδείγματα που ανέφερα, μειώσαμε το βάρος στην ελληνική οικογένεια κατά μισό δισεκατομμύριο ευρώ τον χρόνο.

Αλλά η Κυβέρνηση δε σταματά στις μειώσεις των φόρων. Προχωρά σε παρεμβάσεις άνω των 2,3 δις για την πραγματική ενίσχυση του εισοδήματος των πολιτών.

Αναλυτικότερα:

1. Αναμορφώσαμε το μισθολόγιο στον δημόσιο τομέα, ειδικά με την αύξηση των βασικών μισθών και των επιδομάτων θέσεων ευθύνης (1,06 δις)

2. Εναρμονίζουμε τον εισαγωγικό μισθό του δημοσίου τομέα με τον κατώτατο μισθό (σε μηνιαία βάση) (μικτό κόστος 143 εκ.)

3. Αυξάνουμε το 2025 τις συντάξεις κατά 2,4%, βάσει ρυθμού μεταβολής ΑΕΠ και πληθωρισμού (μικτό κόστος 822 εκ.)

4. Αυξάνουμε την αποζημίωση των εφημεριών των ιατρών του ΕΣΥ κατά 20% (45 εκ.)
5. Θεσπίζουμε κίνητρα προσέλκυσης ιατρών σε προβληματικές και άγονες περιοχές (16 εκ.)
6. Αυξάνουμε την αποζημίωση της νυχτερινής απασχόλησης των ενστόλων κατά 20% (25 εκ.), την ειδική αποζημίωση για τα πληρώματα του Πολεμικού Ναυτικού που βρίσκονται σε αποστολή και το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων που εκτελεί ειδικές αποστολές (15 εκ.)
7. Αυξάνουμε τις αποδοχές των σπουδαστών στρατιωτικών σχολών (14 εκ.)
8. Αυξάνουμε το επίδομα γέννησης από 2.000 ευρώ σε 2.400 έως 3.500 ευρώ αναλόγως του αριθμού των τέκνων (45 εκ.)
9. Επεκτείνουμε το επίδομα μητρότητας στους εννέα μήνες για τις γυναίκες ελεύθερες επαγγελματίες και αγρότισσες (43 εκ.)
10. Αυξάνουμε το φοιτητικό στεγαστικό επίδομα για τα περιφερειακά Πανεπιστήμια (από 1.500 ευρώ σε 2.000 ευρώ ετησίως και σε 2.500 ευρώ σε περίπτωση συγκατοίκησης) (15 εκ.)
11. Ξεκινάμε το πρόγραμμα «Ανακαινίζω - Νοικιάζω» με αυξημένη αποζημίωση στο 60% των δαπανών (25 εκ.)
12. Διαθέτουμε μέρος των εσόδων από το τέλος κρουαζιέρας για έργα υποδομών των ΟΤΑ, του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και του Υπουργείου Τουρισμού (52 εκ.).

Επιπλέον, η Κυβέρνηση στηρίζει την τοπική αυτοδιοίκηση καθώς πλέον οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι που εγγράφονται στον προϋπολογισμό αγγίζουν τα 2,5 δισ. ευρώ, σε σχέση με 1,8 δισ. ευρώ το 2019. Μία αύξηση της τάξης του 36%, ενώ παράλληλα θεσπίσαμε νέο ευνοϊκότερο πλαίσιο για τη δυνατότητα ρύθμισης οφειλών προς τους Δήμους και τα νομικά τους πρόσωπα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θέλω να τονίσω κάποια βασικά σημεία του Προϋπολογισμού του 2025.

Πρώτον την ανάπτυξη της οικονομίας.

Να σας θυμίσω ότι με τα αναθεωρημένα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει ότι η μεγέθυνση του ΑΕΠ για το 2023 στο 2,3% (αντί για 2%), η αύξηση των επενδύσεων στο 6,6% (αντί για 4%). Ιδιαίτερως σημαντική η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ για την περίοδο 2022-2023 στο 2,8% (αντί για 2,5%) που είναι η δεύτερη καλύτερη επίδοση στην ΕΕ των 27. Η σωρευτική ανάπτυξη του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ αναθεωρήθηκε προς τα πάνω στο 8,7% από 7,8% για το διάστημα 2019-23. Η Ελλάδα είναι 1η στην ευρωζώνη στη σωρευτική αύξηση του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ την τελευταία τριετία (2021-2023), απόδειξη ότι προχωράμε εντός του σχεδίου, του στόχου για την σύγκλιση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δεύτερον, να τονίσω, τη σημαντικότητα μείωση του δημοσίου χρέους.

Είναι αποτέλεσμα της χρηστής διαχείρισης, μειώνουμε τα βάρη που έχουμε κληρονομήσει στα παιδιά μας και στα εγγόνια μας. Μειώνουμε το δημόσιο χρέος με τους πιο γρήγορους ρυθμούς της Ευρώπης. Ο λόγος του Δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ ήταν 209% του ΑΕΠ το 2020 και προβλέπεται να μειωθεί φέτος (2024) στο 154%, και το 2025 στο 147%. Μιλάμε, δηλαδή, για μείωση κατά 62 ποσοστιαίων μονάδων σε όρους ΑΕΠ σε διάστημα πέντε

ετών. Και μην ξεχνάμε το υψηλό δημόσιο χρέος ήταν διαχρονικά δομικό πρόβλημα για τη χώρα μας, για την ελληνική οικονομία.

Τρίτον, τονίζω την μείωση της ανεργίας.

Τον Σεπτέμβριο η ανεργία μειώθηκε περαιτέρω στο 9,3% από το 17,5% που ήταν το 2019, σημειώνοντας χαμηλό 15ετίας. Είναι η μεγαλύτερη μείωση ανεργίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Θέλω να τονίσω δύο στοιχεία. Πρώτον, τη πολύ σημαντική μείωση της ανεργίας των γυναικών, από 21% τον Σεπτέμβριο 2019 σε 11% σήμερα, και των νέων κάτω των 25 ετών, από 39% τον Σεπτέμβριο 2019 σε 16% σήμερα. Η Ελλάδα εργάζεται.

Τέταρτον, τονίζω, την πραγματική αύξηση της αγοραστικής δύναμης.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat, κατά την περίοδο 2019-2023 το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ στη χώρα μας αυξήθηκε κατά 8,5%, την ίδια περίοδο 3,3% στην ΕΕ. Ενώ το μέσο διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε κατά 23% στη χώρα μας έναντι 18% στην ΕΕ. Αποτέλεσμα, η αύξηση του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος στην Ελλάδα να είναι αρκετά μεγαλύτερη από τη σωρευτική αύξηση των τιμών: Το εισόδημα αυξήθηκε κατά 22,9% έναντι 13,1% της σωρευτικής αύξησης τιμών. Για το μισθωτό που λαμβάνει τον κατώτατο μισθό, η αύξηση από το 2019 ανέρχεται σε 28%, ενώ οι συνολικές αμοιβές εξαρτημένης εργασίας αυξήθηκαν κατά 20%.

Αντίστοιχα στο διάστημα 2019 - 2024, η σωρευτική αύξηση του γενικού δείκτη τιμών υπολογίζεται σε 16,5%. Δηλαδή, οι αποδοχές αυξήθηκαν τόσο για τους εργαζόμενους, με τον κατώτατο μισθό, όσο και συνολικά για τους εργαζόμενους, σε ποσοστό μεγαλύτερο από την αύξηση του πληθωρισμού. Το 2025 προβλέπεται αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας κατά 3,4% και των αμοιβών ανά εργαζόμενο κατά 2,7%. Σας είπα ήδη, ότι ο προϋπολογισμός προβλέπει αύξηση των συντάξεων κατά 2,4%, ενώ ο πληθωρισμός του 2025 αναμένεται να υποχωρήσει στο 2,1%. Να τονίσω ότι οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι πιο αισιόδοξες. Θεωρούν ότι οι αμοιβές εξαρτημένης εργασίας θα αυξηθούν στη χώρα μας το 2025 κατά 4,1% και ανά εργαζόμενο κατά 3,2%.

Το πέμπτο σημείο που θέλω να τονίσω είναι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Γνωρίζοντας ότι γίνεται συστηματικά αντικείμενο σημείο κριτικής από τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Παρά τις κρίσεις των τελευταίων ετών (κορωνοϊός, ενεργειακή κρίση), τα στοιχεία δείχνουν ότι αλλάζουμε το παραγωγικό μοντέλο της Ελλάδος με σημαντικό ρυθμό. Στοχεύοντας σε υψηλή ανταγωνιστικότητα για τα ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες, περαιτέρω αύξηση των επενδύσεων και ακόμα μεγαλύτερη εξωστρέφεια για την οικονομία μας. Ενώ, για την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2024 το έλλειμμα πράγματι αυξήθηκε κατά περίπου 1 δις, σε σχέση με το 2023, η εξέλιξη αυτή οφείλεται αφενός στη μείωση (2,4%) της αξίας των εξαγωγικών αγαθών, λόγω της πτώσης των τιμών των καυσίμων που εξάγουμε, καθώς και σε αύξηση (1,9%) των εισαγωγών, η οποία όμως οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εισαγωγών βιομηχανικών αγαθών και εξοπλισμού.

Δηλαδή, λόγω της αύξησης των βιομηχανικών επενδύσεων και της παραγωγής και λιγότερο σε καταναλωτικά αγαθά. Αντίθετα, όπως γνωρίζετε, το ισοζύγιο υπηρεσιών στηριζόμενο στον τουρισμό και τις μεταφορές εμφανίζει μεγαλύτερο πλεόνασμα 16 δις το 8μηνο του 2024, έναντι 15,5 δις το αντίστοιχο του 2023.

Έκτο ιδιαίτερα σημαντικό θέμα είναι οι επενδύσεις και η μείωση του παραγωγικού κενού.

Οι επενδύσεις στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί σημαντικά. Από το 2019 έως το 2024, οι επενδύσεις σε τρέχουσες τιμές έχουν αυξηθεί κατά 84%, που είναι η μεγαλύτερη αύξηση σε όλη την ΕΕ. Ειδικά οι δημόσιες επενδύσεις, έχουν αυξηθεί κατά 150% μεταξύ 2019 και 2025. Φυσικά, είναι σημαντική η συνεισφορά του Ταμείου Ανάκαμψης οι πληρωμές του οποίου από 3,3 δις φέτος, αναμένεται να αυξηθούν στα 4,9 δις το 2025, στηρίζοντας μία συνολική αύξηση των δημοσίων επενδύσεων στα 14,1 δις. ευρώ το 2025 από 13,1 δις φέτος. Το 2019 οι επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν 11%, το 2025 θα φθάσουν στο 17,5% του ΑΕΠ έναντι του 20,8% της Ευρωζώνης.

Άρα, το επενδυτικό κενό στη χώρα μας θα περιοριστεί στις 3,3 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ το 2019 ήταν πάνω από 10%. Το 2025, οι επενδύσεις αναμένεται να αναδειχθούν, σε κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης, αντικαθιστώντας την ιδιωτική κατανάλωση, που είχε το μεγαλύτερο μερίδιο τα προηγούμενα χρόνια. Συγκεκριμένα ο ρυθμός της αύξησης των επενδύσεων, προβλέπεται να φθάσει σε 8,4% το 2025, έναντι 6,7% το 2024. Εκ των οποίων, οι επενδύσεις σε εξοπλισμό αναμένεται να αυξηθούν κατά 11,1% και στις κατασκευές κατά 8,1%.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή θεωρεί ρεαλιστικές τις προβλέψεις για τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας και για το ύψος του πρωτογενούς πλεονάσματος. Θεωρεί ότι το σχέδιο ευθυγραμμίζεται πλήρως με τους νέους δημοσιονομικούς κανόνες, το οποίο είναι απαραίτητο βήμα για τη διατηρήσιμη μακροχρόνια ανάπτυξη, προς όφελος των πολιτών.

Το Γραφείο επιβεβαιώνει τη μείωση της φοροδιαφυγής και την αύξηση των εισοδημάτων ως τους λόγους αύξησης των φορολογικών εσόδων. Αξιολογεί δε ως βασικούς κινδύνους εξωγενείς, γεωπολιτικούς παράγοντες και τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Κατέδειξα πως η Ελλάδα πλέον συγκλίνει με την Ευρώπη σε όλα τα μεγέθη: ΑΕΠ, διαθέσιμο εισόδημα, επενδύσεις, ανεργία, απασχόληση. Και αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση σε σύγκριση με την προηγούμενη δεκαετία που αποτελούσαμε παράδειγμα προς αποφυγή. Επιτυγχάνοντας δημοσιονομική πειθαρχία, με δυναμική ανάπτυξη, και σύγκλιση των πραγματικών εισοδημάτων των πολιτών. Έχοντας ανακτήσει το κύρος της χώρας μας, έχοντας ανακτήσει την επενδυτική βαθμίδα.

Πετυχαίνοντας το μεγάλο στοίχημα της Κυβέρνησης Μητσοτάκη, το brain gain, την επιστροφή της γενιάς που έφυγε από την πατρίδα μας στα χρόνια της κρίσης. Σύμφωνα με την Eurostat, από τους 680.000 που είχαν φύγει από την χώρα μας, όπως είχε υπολογίσει η Τράπεζα της Ελλάδος, έχουν επιστρέψει πάνω από 350.000, πάνω από τους μισούς δηλαδή, με μέσο μισθό 2.370 ευρώ/μήνα.

Δεν μπορούμε να μην αναλογιστούμε και να μην θυμηθούμε, τα πολύ δύσκολα χρόνια που βιώσαμε. Τις μεγάλες θυσίες του Ελληνικού λαού. Κατόρθωμα ακόμα μεγαλύτερο, αυτό που πετύχαμε. Αν λάβουμε υπόψιν ότι η παγκόσμια οικονομία, την τελευταία τριετία, αντιμετώπισε πολλαπλές κρίσεις. Αλλά παρά τις κρίσεις, προχωράμε μπροστά.

Μεγεθύναμε την οικονομία, σε ρυθμό πολλαπλασιασίου της Ευρωζώνης. Αυξάνοντας τα φορολογικά έσοδα. Και τις κοινωνικές δαπάνες. Με ταυτόχρονη μείωση των φορολογικών συντελεστών και του Δημοσίου χρέους.

Σας καλώ να υπερψηφίσετε τον προϋπολογισμό, ως πράξη πατριωτικής ευθύνης. Προς τους πολίτες και τις επόμενες γενεές. Έναν προϋπολογισμό ανάπτυξης, μείωσης φόρων, αύξησης κοινωνικών δαπανών, μείωσης δημοσίου χρέους.

Σας ευχαριστώ.

Παναγιώτης (Νότης) Μηταράκης

Βουλευτής Χίου

Παρασκευάς (Πάρις) Κουκουλόπουλος, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ – ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ»

Βουλευτής Κοζάνης

Ο Προϋπολογισμός (Π/Υ) του 2025 έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά. Πρώτον, ένα μεγάλο κίνδυνο να παγιώσει τη συντριπτική πλειοψηφία της κοινωνίας σε διαρκή λιτότητα, καθώς και έναν δεύτερο κίνδυνο, ότι αδυνατεί να εγγυηθεί μέσο-μακροπρόθεσμα το πολύτιμο αγαθό της δημοσιονομικής σταθερότητας, το οποίο φαίνεται όντως να έχουμε κατακτήσει.

Τις τελευταίες ημέρες γίνεται συζήτηση περί Μνημονίων και χρεοκοπίας της Χώρας, επιχειρείται δε από την Κυβέρνηση μια παιδαριώδης προσπάθεια συγκάλυψης ευθυνών και διαστρέβλωσης της αλήθειας. Ας υποθέσουμε ένα εφιαλτικό σενάριο που δεν ισχύει, ότι τις επόμενες μέρες ο Πρωθυπουργός ανακοινώνει στη Βουλή την ανάγκη προσφυγής στο μηχανισμό στήριξης, προκειμένου να αποφευχθεί έκτακτο πιστωτικό γεγονός. Κυβερνά πεντέμισι (5,5) χρόνια, εάν συνέβαινε κάτι τέτοιο ποιος θα ευθυνόταν; Η Κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, από την οποία παρέλαβε πριν 5,5 χρόνια ή η δική του Κυβέρνηση που το απέκρυψε; Το αναφέρω διότι τόσο χρονικό διάστημα (5,5 χρόνια) κυβερνούσε η Νέα Δημοκρατία όταν εκκίνησε η οικονομική κρίση, χωρίς ουδέποτε να έχει υπαινιχθεί -με τον σημερινό Πρωθυπουργό και με τον νυν Υπουργό Εθνικής Οικονομίας & Οικονομικών να είναι τότε Βουλευτές- συνθήκες επερχόμενης χρεοκοπίας. Κατά συνέπεια, όσα λέγονται αναζητώντας ευθύνες στο μακρινό παρελθόν, συνιστούν παιδαριώδη επιχειρήματα.

Επιπροσθέτως, η Κυβέρνηση χρειάζεται να αναλογιστεί ότι σε καθεστώς μνημονίων τέθηκαν άλλες δύο χώρες, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία, γιατί σε αυτές χρειάστηκε ένα μόνο μνημόνιο και στην Ελλάδα τρία; Τι έλειψε πάνω απ' όλα σε εμάς; Η συνεννόηση. Και ποιος την αρνήθηκε τότε ; Η Ν.Δ το 2009 - 2010, έχοντας Βουλευτές τον κ. Κ. Μητσοτάκη και τον κ. Κ. Χατζηδάκη.

Οι ανωτέρω αναφορές υπήρξαν αναγκαίες, για να τελειώσουμε με αυτήν τη συζήτηση περί ευθυνών του παρελθόντος και να προχωρήσουμε στο σήμερα και στο αύριο.

Ο Προϋπολογισμός του 2025 είναι πραγματικά ξεχωριστός, γιατί είναι ο πρώτος μετά από πέντε χρόνια δημοσιονομικής χαλάρωσης και μάλιστα υπό τα νέα δεδομένα του νέου Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού – Διαρθρωτικού Σχεδίου 2025 - 2028, που ισχύει για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

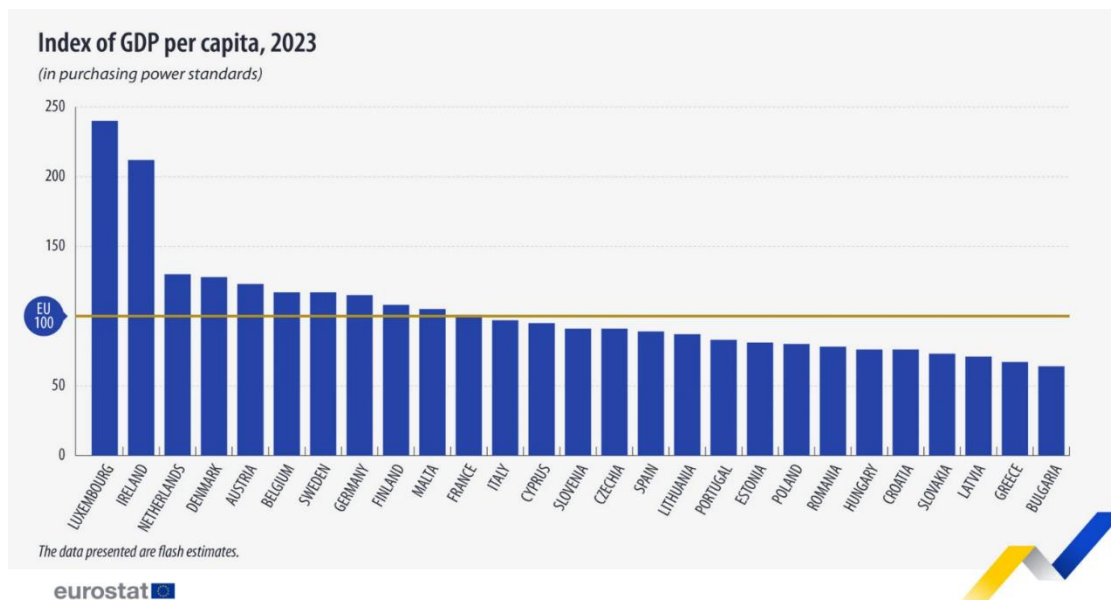
Επαναλαμβάνω, όπως είχα ξεκαθαρίσει και στη σχετική συνεδρίαση επί του Μεσοπρόθεσμου, και παρακαλώ ο κ. Υπουργός να το μεταφέρει στον Κυβερνητικό Εκπρόσωπο που παλιμπαιδίζει διαστρεβλώνοντας τις πολιτικές μας θέσεις, ότι για εμάς όποιος παίζει με τη δημοσιονομική σταθερότητα της χώρας, είναι αντίπαλός μας. Ταυτόχρονα είναι αντίπαλός μας και όποιος με επικοινωνιακά παιχνίδια προσπαθεί να συγκαλύψει την πραγματικότητα που βιώνουν οι συμπολίτες μας.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΒΙΩΝΟΥΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ

1. Στην Ελλάδα εφαρμόστηκε, ως γνωστόν, με σχεδόν καταναγκαστικό τρόπο, η “συνταγή” του αποπληθωρισμού, δηλαδή της εσωτερικής υποτίμησης. Υποτιμήθηκαν τα πάντα στη χώρα με τα μνημόνια, αλλά σήμερα έχει διαμορφωθεί η εξής κατάσταση: Οι μεν αξίες των ακινήτων και των κερδών των ισχυρών εταιρειών έχουν ανακάμψει και βρίσκονται στα προ του 2009 επίπεδα και πιο πάνω, οι δε μισθοί και οι συντάξεις βρίσκονται πολύ κάτω από το επίπεδο

του 2009. Η εξέλιξη αυτή δεν ήταν τυχαία ούτε βέβαια υποχρεωτική, αντίθετα υπήρξε αποτέλεσμα κυβερνητικών επιλογών.

2. Από όλα τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, αξίζει να σταθούμε σε ένα, στον επίσημο πίνακα της Eurostat, σύμφωνα με τον οποίο το μέσο εισόδημα στην Ελλάδα βρίσκεται στην προτελευταία θέση στην ΕΕ των 27 ως προς την αγοραστική δύναμη και κινδυνεύει πολύ γρήγορα να βρεθεί στην τελευταία. Αυτό το δεδομένο αναδεικνύει το τεράστιο Νο1 πρόβλημα, το κόστος ζωής, το οποίο εάν δεν το ποδηγετήσουμε, τότε το μέλλον πραγματικά καθίσταται αβέβαιο και η διαρκής λιτότητα -στην οποία ήδη αναφέρθηκα- δεδομένη.

3. Δεν είναι, όμως, μόνο το πρόβλημα της οικονομικής δυσπραγίας. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα σε κρίσιμους δείκτες που επηρεάζουν το εισόδημα και την ποιότητα ζωής. Η Δημόσια Υγεία και η Δημόσια Παιδεία όχι απλά δεν είναι στα καλύτερά τους, αλλά ο ελληνικός λαός αναγκάζεται να κάνει όλο και περισσότερες ιδιωτικές δαπάνες, προσφεύγοντας σε ιδιωτικές υπηρεσίες Υγείας και Παιδείας και επιβαρύνοντας το κόστος ζωής. Τα μέσα μαζικής μεταφοράς εγκαταλείφθηκαν τα τελευταία χρόνια, εξέλιξη που συνδέεται άμεσα με την κυκλοφοριακή συμφόρηση σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Ο ΕΛΓΑ και ο ΟΠΕΚΕΠΕ, δύο κρίσιμα εργαλεία για μια σοβαρή πρωτογενή παραγωγή, αντιμετωπίζουν φοβερή κρίση. Ο μεν ΕΛΓΑ δεν μπορεί να καλύψει ούτε καν τις μισές ζημιές, εξαιτίας του απαρχαιωμένου Κανονισμού του, ο δε ΟΠΕΚΕΠΕ δυστυχώς μπαίνει “πανηγυρικά” σε επιτήρηση, με τεράστιο πρόστιμο να απειλείται εις βάρος του. Η στεγαστική κρίση συνεχίζει αμείωτη και το ποσοστό ιδιοκατοίκησης κατολισθαίνει. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, με νευραλγικές αρμοδιότητες στην εξυπηρέτηση των πολιτών και την ποιότητα ζωής τους, αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα. Σχεδόν το 50% των Δήμων βρίσκεται στα πρόθυρα χρεοκοπίας, με βασικό αίτιο το ενεργειακό κόστος.

4. Την ίδια στιγμή, η Ελλάδα δεν είναι διχασμένη μόνο λόγω των κάθετων ανισοτήτων, δηλαδή των εισοδηματικών ανισοτήτων, αλλά διχασμένη και οριζοντίως, ήτοι χωροταξικά - γεωγραφικά. Ό,τι δεν αγγίζει ο τουρισμός, συρρικνώνεται και παρακμάζει. Αυτή την πραγματικότητα ζει σήμερα ένα τεράστιο μέρος της Χώρας, με την Κυβέρνηση σε ρόλο απλού παρατηρητή. Συρρίκνωση από τον Έβρο και τις Σέρρες μέχρι τη Δυτική Μακεδονία και κάθε άλλη μη τουριστική περιοχή. Κι όμως αντί κινητοποίησης πόρων για την ανόρθωση της περιφέρειας, διαβάζουμε ρεπορτάζ ότι ετοιμάζονται έργα 2 δις για να αποσυμφορηθεί η

κυκλοφορία στην Αθήνα. Αυτή η πορεία είναι καταστροφική και επιβάλλεται άμεσα να αντιστραφεί γιατί πολύ απλά δεν υπάρχει Χώρα χωρίς ενδοχώρα.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ

1. Εισερχόμενοι στους αριθμούς, τα έσοδα όντως πηγαίνουν πολύ καλά για πολύ συγκεκριμένους λόγους:

- Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές έχουν συμβάλει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής και το ΠΑΣΟΚ – Κίνημα Αλλαγής διαχρονικά στηρίζει.

- Ο πληθωρισμός

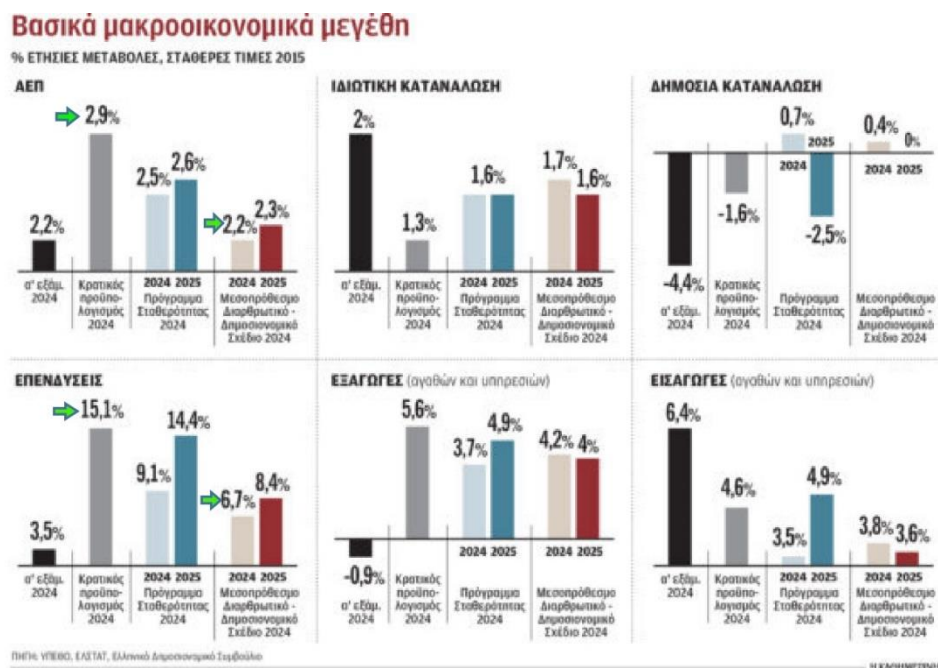
- Η μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας μισθωτών και συνταξιούχων

- Ο όποιος ρυθμός ανάπτυξης αποπληθωρισμένα σημειώνει η χώρα και βεβαίως

- Ο τουρισμός.

2. Στον αντίποδα, όμως, υπάρχει μια άλλη πραγματικότητα. Η άλλη πλευρά των αριθμών αποκαλύπτει ότι οι φόροι στην Ελλάδα είναι 40% του ΑΕΠ, ήτοι 6 μονάδες πάνω από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ. Το χειρότερο είναι πως η σχέση έμμεσων - άμεσων φόρων έχει πάει σχεδόν στο 2 προς 1 στην Ελλάδα, εν αντιθέσει με το περίπου 1 προς 1 και κάτι που είναι σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ. Το 2022, μάλιστα, για το οποίο υπάρχουν οριστικά στοιχεία για τις χώρες του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα σημείωσε ένα θλιβερό ρεκόρ, να είναι πρώτη στην έμμεση φορολογία ως ποσοστό του ΑΕΠ από τις 38 χώρες του ΟΟΣΑ. Αυτό δείχνει αν υπάρχει αποφορολόγηση ή υπερφορολόγηση, πέρα από τα επικοινωνιακά παιχνίδια της Κυβέρνησης στα οποία αναφέρθηκα στην αρχή.

3. Έτσι έχουν, λοιπόν τα έσοδα, με τις όποιες θετικές, αλλά και τις έντονα αρνητικές πλευρές στην ποιοτική τους σύνθεση και στην κατανομή των βαρών, που μας βρίσκουν κάθετα αντίθετους. Αλλά πού σημειώνει ο προϋπολογισμός σταθερά τα τελευταία χρόνια αρνητικές επιδόσεις;

Πρωτίστως στην ανάπτυξη, τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και τελικά στο εμπορικό έλλειμμα. Όπως πέρυσι, έτσι και φέτος η Κυβέρνηση πέρασε όχι απλώς κάτω από τον πήχη, αλλά κάτω από το μισό των προβλέψεων της στους πιο πάνω δείκτες. Το επενδυτικό κενό επιμένει, με

κριτήριο τις άμεσες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και όχι το real estate. Το εμπορικό έλλειμμα είναι εδώ, σταθερά παρόν, για να μας θυμίζει τον έναν από τους δύο παράγοντες, μαζί με τον δημοσιονομικό εκτροχιασμό, που μας οδήγησαν στην περιπέτεια των μνημονίων. Αυτοί είναι οι μεγάλοι “ασθενείς” του Προϋπολογισμού, που όπως αποδεικνύεται δεν θεραπεύονται.

4. Το πρόβλημα μάλιστα είναι βαθύτερο, γιατί υπάρχει ένα ιδιαίτερα προβληματικό διαρθρωτικό στοιχείο, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρουσίασε η Eurostat τον Οκτώβριο για την παραγωγικότητα. Η παραγωγικότητα στην Ελλάδα δεν ακολουθεί καθόλου την εξέλιξη της ανάπτυξης. Παράγεται, επίσης ανά μονάδα ανάπτυξης, το μισό περίπου των θέσεων απασχόλησης που παράγονται σε όλες τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Πρόκειται για τεράστιο ποιοτικό πρόβλημα.

Συνεπώς, τεκμηριώνουμε ότι είναι πρακτικά υποθηκευμένοι όλοι οι δείκτες, στους οποίους μπορεί να βασιστεί σοβαρά ένας Π/Υ για να εγγυηθεί μέσο-μακροπρόθεσμα τη δημοσιονομική σταθερότητα, από τα έσοδα μέχρι το χρέος. Ο Π/Υ δεν πατάει σε γερά θεμέλια.

5. Οι ανωτέρω επισημάνσεις καθίστανται ακόμα πιο σημαντικές αναλογιζόμενοι ότι είμαστε στο μέσον της καλύτερης χρηματοδοτικής περιόδου μεταπολεμικά, κατά την οποία η Ελλάδα έχει στη διάθεσή της πρωτοφανείς πόρους από το ΕΣΠΑ και το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, διαθέτοντας ταυτόχρονα ζηλευτή πολιτική σταθερότητα. Παρά ταύτα, υπάρχει αβεβαιότητα για το μέλλον, γιατί οι δείκτες που καλούνται να εγγυηθούν το μέλλον, είναι από προβληματικοί έως υποθηκευμένοι.

ΔΥΟ ΚΡΙΣΙΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Συνεπώς, εγείρονται δύο ερωτήματα. Πρώτον, πώς και γιατί φτάσαμε εδώ; Δεύτερον, υπάρχει μια εναλλακτική λύση που “πατάει γερά”, δεν βάζει δηλαδή σε κίνδυνο καμία από τις κατακτήσεις, αντιθέτως δημιουργεί το υπόβαθρο για να κάνει η χώρα το άλμα που αδυνατεί να πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα εξαιτίας της ασκούμενης πολιτικής; Μια εναλλακτική πρόταση που δίνει αχτίδα αισιοδοξίας στους Έλληνες και εγγυάται ένα καλύτερο μέλλον για τη νέα γενιά;

Ως προς το πρώτο ερώτημα, πως φτάσαμε ως εδώ, επαναλαμβάνω συνοπτικά, όσα εξαντλητικά τεκμηρίωσα στην αντίστοιχη περσινή συνεδρίαση. Η Κυβέρνηση, κατά την πενταετή περίοδο της δημοσιονομικής χαλάρωσης σπατάλησε επιπόλαια δημοσιονομικό χώρο και άσκοπα πολύτιμο χρόνο, με αποτέλεσμα αφενός μεν να μην προβεί στις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές, αφετέρου να μην επενδύσει στην ανάπτυξη, αν και είχε μια από τις μεγαλύτερες δημοσιονομικές επεκτάσεις παγκοσμίως.

Η Κυβέρνηση, ενώ σπαταλούσε τόσο επιπόλαια και άσκοπα δημοσιονομικό χώρο και χρόνο, είχε χαλαρώσει γενικώς. Τα παραδείγματα πολλά και χαρακτηριστικά.

- Η στεγαστική κρίση που εξελίχθηκε και διογκώθηκε στις σημερινές της διαστάσεις, κάτω από τα κυβερνητικά “ραντάρ”.

- Η ακρίβεια. Ήταν 2021 όταν η αείμνηστη Φώφη Γεννηματά έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για την ακρίβεια σε μια από τις τελευταίες δημόσιες εμφανίσεις της. Τότε μας διαβεβαίωνε ο αρμόδιος Υπουργός, κάνοντας show στα super market, ότι δεν υπάρχει «κανένα πρόβλημα». Κι όμως, είδαμε πως εξελίχθηκε.

- Η ενεργειακή κρίση. Η Κυβέρνηση πρώτη φορά έτρεχε με “πυροσβεστήρες” το Μάιο του 2022.

- Η έλλειψη εργατικού ανθρώπινου δυναμικού για τη γεωργική συγκομιδή. Έγινε προσπάθεια να αντιμετωπιστεί μόλις πριν έναν χρόνο.

- Ο ΕΛΓΑ και ο ΟΠΕΚΕΠΕ, όπως προανέφερα, για τους οποίους η Κυβέρνηση δεν έδειξε καμία πρόνοια.

Αντιθέτως, η Κυβέρνηση όλως παραδόξως, δεν ήταν καθόλου χαλαρή σε συγκεκριμένες επιλογές, που οδηγούσαν στην εγγύηση κερδών συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας, συγκεκριμένων συμφερόντων, προκαλώντας μια εκτεταμένη και άδικη αναδιανομή εισοδήματος.

- Οι τράπεζες ανενόχλητες, βιάζονται να μοιράσουν μερίσματα, όταν ακόμα είναι προβληματική η κεφαλαιακή τους επάρκεια και όταν καταγράφεται το μεγάλο περιθώριο χορηγήσεων και καταθέσεων.

- Στην ενέργεια έγιναν εγκληματικές επιλογές, με την πρόσδεση της Χώρας στο εισαγόμενο και ρυπογόνο φυσικό αέριο, οι οποίες εκτιμώ πως θα αποδειχθούν ακόμα πιο προβληματικές σύμφωνα με τις διεθνείς εξελίξεις στην Ευρώπη και στις Η.Π.Α.

- Το μίγμα έμμεσων - άμεσων φόρων, όπως σταδιακά δημιουργήθηκε όλα αυτά τα χρόνια, υπήρξε συνειδητή επιλογή, καθώς η Κυβέρνηση φρόντισε να αποφορολογήσει τις υψηλές γονικές παροχές, να επιφυλάξει έναν από τους χαμηλότερους φόρους για τα μερίσματα, να καταργήσει τον συμπληρωματικό ΕΝΦΙΑ της μεγάλης ακίνητης περιουσίας. Με συγκεκριμένες επιλογές διολισθήσαμε στην παρούσα σχέση έμμεσων – άμεσων φόρων, δεν ήταν κάποιο μοιραίο φυσικό φαινόμενο.

- Το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας ξεκίνησε χωρίς την παραμικρή διαβούλευση και μέχρι σήμερα χαρακτηρίζεται από μυστικότητα και αδιαφάνεια, ιδίως δε από αναποτελεσματικότητα στην απορρόφησή του. Αδυνατεί να συμβάλει αυτά που η ίδια η Κυβέρνηση είχε προβλέψει στο προηγούμενο δικό της Μεσοπρόθεσμο, όπου γινόταν τότε λόγος για 3%, 4% και 5% ρυθμούς ανάπτυξης, ενώ πλέον με το νέο Μεσοπρόθεσμο έχει διολισθήσει σχεδόν στο ένα τρίτο αυτών των επιδόσεων που η ίδια τότε προέβλεπε. Οφείλει συγκεκριμένες απαντήσεις γι' αυτό.

- Το μοντέλο ανάπτυξης real estate - τουρισμός – κατανάλωση, έδωσε στην Κυβέρνηση την “ευτυχία” να διογκώνονται τα έσοδα, για να μπορεί να εργαλειοποιεί με το δικό της τρόπο τη δημοσιονομική χαλάρωση, χωρίς καμία αναπτυξιακή πρωτοβουλία σε θετική κατεύθυνση.

Με αυτές τις επιλογές, λοιπόν, η Ελλάδα οδηγήθηκε στη σημερινή κατάσταση. Η ευθύνη βαρύνει αποκλειστικά την Κυβέρνηση.

Προχωρώντας στο δεύτερο ερώτημα, εάν υπάρχει εναλλακτικός δρόμος, η δική μας απάντηση είναι ναι. Υπάρχουν οι «οκτώ εθνικοί στόχοι για βιώσιμη ανάπτυξη» που παρουσίασε ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ – Κινήματος Αλλαγής, Νίκος Ανδρουλάκης, στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης. Για ισχυρή εθνική περιφέρεια. Για το στεγαστικό. Για τη Δημόσια Υγεία και τη Δημόσια Παιδεία, με μια συγκροτημένη πολιτική για ένα σύγχρονο Κράτος Πρόνοιας. Για την ακρίβεια και προστασία των ευάλωτων και μεσαίων στρωμάτων. Για το ιδιωτικό χρέος. Για ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης με τον πρωτογενή τομέα στο επίκεντρο και σύνδεσή του με τον τουρισμό. Για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Για το κορυφαίο θέμα των θεσμών που επηρεάζει, εμμέσως πλην σαφώς, κάθε αναπτυξιακή προσπάθεια κάθε ανεπτυγμένης χώρας.

Πιστεύω ότι η Χώρα χρειάζεται ριζική αποκέντρωση, με ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Αποφασιστική στήριξη του αγροτικού εισοδήματος. Ενεργειακή Δημοκρατία, για την οποία έχουμε μιλήσει επανειλημμένως. Φορολογική Δικαιοσύνη. Βιώσιμη λύση

αξιοπρέπειας για το ιδιωτικό χρέος, στο οποίο είναι εγκλωβισμένο το 50% της ελληνικής κοινωνίας, στην κατεύθυνση της πρότασής μας που δεν επιφέρει δημοσιονομική επιβάρυνση.

Επιπλέον, είναι γνωστές οι προτάσεις μας για το νέο ΕΚΑΣ, την προσωπική διαφορά, τις συντάξεις χηρείας και αναπηρίας, την ειδική εισφορά αλληλεγγύης των συνταξιούχων, την εισφορά αλληλεγγύης των δημοσίων υπαλλήλων, το αγροτικό εισόδημα και την έκτακτη φορολόγηση των τραπεζών. Επαναλαμβάνω, τέλος, την πρόταση που έκανα ήδη από το πρώτο Νομοσχέδιο, για μια διαφορετική λογική στοχευμένων αυξήσεων σε Υγεία, Παιδεία, Άμυνα και Ασφάλεια.

Τέλος, θα ήθελα να σταθώ σε μερικά σημεία για τα οποία θα περιμένω κυβερνητικές απαντήσεις, ώστε επιτέλους στη Βουλή να μιλήσουμε σοβαρά και όχι με όρους του Κυβερνητικού Εκπροσώπου που αλλοιώνει ό,τι προτείνει ο Πρόεδρος και άλλα στελέχη μας.

Χρειάζονται πρωτοβουλίες για το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο, όπως αναλυτικά παρουσίασα στη συνεδρίαση για το Μεσοπρόθεσμο. Αναφερόμαστε σε κίνδυνο διαρκούς λιτότητας που επιφυλάσσει αυτός ο Π/Υ, δεδομένου ότι το Μεσοπρόθεσμο “δένει τα χέρια” κάθε κράτους – μέλους. Για την Ελλάδα, ουσιαστικά υπάρχει περιθώριο δημοσιονομικής επέκτασης περίπου 1 δις τα επόμενα χρόνια, καθώς από τα 3,7 δις που πετύχαμε φέτος, το μεγαλύτερο μέρος δεσμεύεται για αμυντικές δαπάνες άμυνας και για τις συντάξεις.

Στρατηγικά, πρέπει να γίνουν τρεις μεγάλες τομές:

- Η μία αφορά την εξαίρεση των αμυντικών δαπανών, το διεκδικούμε σταθερά και σθεναρά εδώ και χρόνια. Δεν αναφέρομαι στη γενικότερη στρατηγική οπτική περί ευρωπαϊκής άμυνας, στη θέση μας υπέρ της κοινής ευρωπαϊκής άμυνας, του Ευρωστρατού, ενός κοινού ευρωπαϊκού εξοπλιστικού προγράμματος με ρόλο για την ελληνική βιομηχανία. Δεν αναφέρομαι τώρα σε αυτά, αλλά στον δημοσιονομικό υπολογισμό των αμυντικών δαπανών στον Π/Υ. Υπενθυμίζω ότι πέρυσι, στις 17 Δεκεμβρίου 2023, ο Πρωθυπουργός στην ομιλία του επί του Π/Υ για το 2024, αναφέρθηκε στις αμυντικές δαπάνες, σαν ουσιαστικά μια επιτυχία της Κυβέρνησης, ανακοινώνοντας ότι είναι κοντά στο να κερδίσει τη “μάχη”. Χρειάζεται εθνική προσπάθεια και το θέμα φέρει τεράστια σημασία.

- Με δεδομένο το “ταβάνι” ετήσιας αύξησης δαπανών του Μεσοπρόθεσμου, η μεγαλύτερη αύξηση που μπορούμε να δώσουμε, με ωφελημένους τους κοινωνικά ευάλωτους και τα μεσαία εισοδήματα, είναι ο έλεγχος και η ποδηγέτηση του κόστους ζωής. Να καθλώσουμε το κόστος σε μια σειρά τομείς που επιβαρύνουν την κοινωνία, αυτή είναι η μεγάλη ρεαλιστική “ανάσα” που μπορούμε να δώσουμε στην κοινωνία.

- Η Χώρα χρειάζεται (το είπε και ο Νίκος Ανδρουλάκης προχθές και έσπευσε ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος να το διαστρεβλώσει) ένα στρατηγικό σχέδιο που θα ανατρέψει σταδιακά (προφανώς όχι σε μια μέρα) τη σχέση έμμεσων-άμεσων φόρων, με μετρήσιμους στόχους, συμφωνημένους στη Βουλή και με τους κοινωνικούς εταίρους.

Αυτές είναι οι τρεις στρατηγικές μας προτάσεις στο πλαίσιο του νέου Μεσοπρόθεσμου, οι οποίες πρέπει να τεθούν σε προτεραιότητα, για να δοθεί προοπτική στη Χώρα.

Υπάρχει και μία άμεση προτεραιότητα, που θέτουμε ως ερώτημα. Για ποιο λόγο, αφού υπάρχουν τόσο στενά δημοσιονομικά περιθώρια, τα οποία η Κυβέρνηση γνωρίζει τουλάχιστον εδώ και ένα χρόνο, καθώς από το 2021 ξεκίνησε σταδιακά η διαπραγμάτευση για το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο, γιατί δεν μερίμνησε εγκαίρως να περιορίσει το φετινό πλεόνασμα, ώστε

να υπάρξει δημοσιονομικός χώρος και να μην μας ακολουθεί σαν βάρος στον επόμενο προϋπολογισμό;

Κλείνοντας την τοποθέτησή μου, θα αναφερθώ στο πολύ κρίσιμο ζήτημα του χρέους. Το επόμενο διάστημα, ξεκινώντας από σήμερα με την κορυφαία συζήτηση για τον Π/Υ, πρέπει να γίνει σοβαρή συζήτηση, για να χαράξουμε έναν εναλλακτικό δρόμο αναφορικά με την απομείωση του χρέους, έναν δρόμο που σχετίζεται με την ανάπτυξη. Πρέπει οπωσδήποτε να βρούμε τρόπο ανάπτυξης όχι 1% που προβλέπει το Μεσοπρόθεσμο, αλλά αισθητά μεγαλύτερη στα επόμενα χρόνια, γιατί όλοι γνωρίζουμε πως ο “ενάρετος” δρόμος για την αντιμετώπιση και την απομείωση του χρέους είναι, προφανώς, η ενίσχυση του παρονομαστή. Δεν είναι δυνατόν η Ελλάδα να παραμείνει εγκλωβισμένη για άλλα 15 χρόνια σε ένα σκληρό όπου όλα τα πρωτογενή πλεονάσματα πηγαίνουν στην εξυπηρέτηση των τόκων και η εκποίηση δημόσιας περιουσίας πηγαίνει στο κεφάλαιο. Αυτό ισχύει στη Χώρα και εάν θέλουμε να ξεφύγουμε, μόνο μία “ενάρετη” οδός υπάρχει, για “να μην τινάξουμε την μπάνκα στον αέρα”, η ανάπτυξη. Σε αυτό οι κυβερνητικές επιδόσεις είναι μέτριες και μόνο γι’ αυτό αξίζει να καταψηφιστεί ο Προϋπολογισμός, με εξαίρεση τις αμυντικές δαπάνες.

Παρασκευάς (Πάρις) Κουκουλόπουλος

Βουλευτής Κοζάνης

Χαράλαμπος (Χάρης) Μαμουλάκης, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΣΥΡΙΖΑ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ»

Βουλευτής Ηρακλείου

Ο Προϋπολογισμός της Γενικής Κυβέρνησης που κατατέθηκε για το οικονομικό έτος 2025 ακολουθεί τους νέους κανόνες πλαισίου οικονομικής και δημοσιονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο της ΕΕ και που τέθηκαν σε ισχύ στις 30 Απριλίου 2024. Συνοπτικά, με το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο τίθεται ένα όριο δαπανών σύμφωνα με το οποίο ο δείκτης δαπανών δε θα πρέπει να αυξάνεται ταχύτερα από ένα συγκεκριμένο ρυθμό μεταβολής ο οποίος θα προσδιορίζεται μέσω της ανάλυσης βιωσιμότητας χρέους. Ως προς τη: i. βιωσιμότητα χρέους: ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ θα πρέπει να μειώνεται κατά ελάχιστο ετήσιο μέσο όρο της τάξης του 1 % του ΑΕΠ, εφόσον ο λόγος χρέους του κράτους μέλους υπερβαίνει το 90 % ii. διασφάλιση ανθεκτικότητας: το διαρθρωτικό δημοσιονομικό έλλειμμα δε θα πρέπει να υπερβαίνει ετησίως το 1,5% του ΑΕΠ και iii. τιμή αναφοράς του ελλείμματος: το δημοσιονομικό έλλειμμα δε μπορεί να υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ.

Η ΝΔ με το σχέδιο Προϋπολογισμού 2025 που κατέθεσε εφαρμόζει πολιτική μνημονίων χωρίς μνημόνια στο όνομα της δημοσιονομικής σταθερότητας και υπευθυνότητας όταν άλλες χώρες αναζητούν δημοσιονομικό χώρο για να έχουν ανάπτυξη. Στο όνομα της δημοσιονομικής σταθερότητας και υπευθυνότητας η ΝΔ δημιούργησε τα τελευταία τρία έτη υπέρ πλεονάσματα πολλών δις, απευθείας από τους πολίτες αλλά όχι για τους πολίτες. Για τους πολίτες αποφάσισε την ανελαστική οριζόντια οικονομική τους αφαίμαξη μέσω κυρίως της έμμεσης φορολογίας και με τα φυσικά πρόσωπα να πληρώνουν την μερίδα του λέοντος στα έσοδα από την φορολογία εισοδήματος.

Επικοινωνιακά βέβαια η Κυβέρνηση ακολουθεί την ίδια τακτική της επιτυχίας, της σταθερότητας, της ανάπτυξης δυστυχώς οι πολίτες δεν έχουν την ίδια αίσθηση. Έτσι, παρουσιάζει πρωτογενή πλεονάσματα και μείωση του ελλείματος στο 1% του ΑΕΠ. Η Κυβέρνηση της ΝΔ, ως είθισται, εντοπίζει τα αίτια των δυσμενών οικονομικών εξελίξεων σε διεθνείς συνθήκες, έτσι και στο σχέδιο Προϋπολογισμού εξετάζονται μόνο οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι και όχι το ενδεχόμενο να αποτύχουν οι πολιτικές της Κυβέρνησης στο πλαίσιο του δόγματος Πισσαρίδη. Γελοιωδώς η πιθανότητα διατήρησης του πληθωρισμού συνδέεται με την διατήρηση των υψηλών επιτοκίων της ΕΚΤ, ενώ πιθανή μείωση των εξαγωγών μπορεί να οφείλεται μόνο στην έλλειψη διεθνούς ζήτησης και όχι στην μειωμένη ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών αγαθών και στην ισχνή βιομηχανική ανάπτυξη. Από την άλλη θεωρείται δεδομένη η άμεση βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω της επίδρασης του ΤΑ&Α και των μεταρρυθμίσεων κάτι που στην πραγματικότητα αποτελεί μακροχρόνια διαδικασία ακόμη και αν η απορρόφηση των πόρων του ΤΑ&Α ήταν ταχύτερη κάτι που δεν ισχύει. Αντίστοιχα, τα ευνοϊότερα έσοδα του αναμενόμενου στον τουρισμό δεν μπορούν να αναμένονται καθώς εμφανίζονται ήδη σημάδια κορεσμού και δημιουργούνται ήδη σημαντικές κοινωνικές αναταραχές στις τοπικές κοινωνίες.

Συνολικά ο Προϋπολογισμός 2025 δε δίνει λύσεις και απαντήσεις στους κινδύνους και τις προκλήσεις της ελληνικής οικονομίας και των πολιτών. Η Ελλάδα ζει πέραν της καμπύλης των παραγωγικών της δυνατοτήτων, χρησιμοποιώντας εξωτερικό χρέος για τη χρηματοδότηση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών της και της ανάπτυξης της οικονομίας της, το επενδυτικό κενό παρουσιάζει σημαντική απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και η ΝΔ αξιοποίησε

μονομερώς τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ο πληθυσμός γηράσκει γρήγορα με δυσμενείς πολλαπλές συνέπειες, μεταξύ άλλων, στο τομέα της δημόσιας ασφάλισης, η κλιματική αλλαγή είναι εδώ και δεν αστειεύεται, τα κοινωνικά δικαιώματα, οι δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης που ομοίως υπολειπόμαστε του ευρωπαϊκού μέσου όρου σε θέματα όπως της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και πράσινη ενέργεια, προσιτή στέγη, ανεργία, ανισότητες και φτώχεια.

Συνοπτικό Σχέδιο Προϋπολογισμού 2025:

Στο σχέδιο Προϋπολογισμού 2025 προβλέπεται αύξηση πρωτογενών καθαρών δαπανών κατά 3,6% το 2025 σε σχέση με το 2024, ενώ ο σχετικός στόχος ανέρχεται σε αύξηση δαπανών έως 3,7%. Σε αυτό το πλαίσιο το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να διαμορφωθεί σε 2,5% το 2024 και 2,4% το 2025 και το συνολικό αποτέλεσμα σε -0,7% το 2024 και -0,6% το 2025.

Η ανά Φορέα προϋπολογιζόμενη δαπάνη του κρατικού προϋπολογισμού έτους 2025 σε χιλιάδες ευρώ έχει ως εξής:

Προϋπολογιζόμενη (σε χιλιάδες ευρώ)		δαπάνη	Κρατικού	Προϋπολογισμού	2025
α/α	ΦΟΡΕΙΣ	ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2025	ΠΔΕ		
			Εθνικό και ΤΑ&Α	Συγχρηματοδοτούμενο	Σύνολο
1	Προεδρία της Δημοκρατίας	4.638 €	0 €	0 €	4.638 €
2	Βουλή των Ελλήνων	169.950 €	0 €	2.000 €	171.950 €
3	Προεδρία της Κυβέρνησης	37.689 €	3.000 €	1.000 €	41.689 €
4	Υπουργείο Εσωτερικών	3.449.276 €	301.000 €	80.000 €	3.830.276 €
5	Υπουργείο Εξωτερικών	390.107 €	18.000 €	12.000 €	420.107 €
6	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	6.061.000 €	45.000 €	24.000 €	6.130.000 €
7	Υπουργείο Υγείας	6.608.424 €	519.000 €	50.000 €	7.177.424 €
8	Υπουργείο Δικαιοσύνης	577.803 €	67.000 €	6.000 €	650.803 €
9	Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού	5.594.000 €	347.000 €	665.000 €	6.606.000 €
10	Υπουργείο Πολιτισμού	257.419 €	273.000 €	45.000 €	575.419 €
11	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (πλην Γενικών Κρατικών Δαπανών)	15.345.352 €	1.037.000 €	2.100.000 €	18.482.352 €

12	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	222.403 €	209.000 €	850.000 €	1.281.403 €
13	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	319.227 €	1.432.000 €	590.000 €	2.341.227 €
14	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης	18.215.084 €	293.000 €	170.000 €	18.678.084 €
15	Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας	3.786.553 €	102.000 €	101.000 €	3.989.553 €
16	Υπουργείο Ανάπτυξης	123.045 €	281.000 €	414.000 €	818.045 €
17	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	881.810 €	1.073.000 €	740.000 €	2.694.810 €
18	Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	336.864 €	251.000 €	64.000 €	651.864 €
19	Υπουργείο Τουρισμού	39.293 €	149.000 €	1.000 €	189.293 €
20	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	151.928 €	832.000 €	90.000 €	1.073.928 €
21	Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου	141.871 €	29.000 €	305.000 €	475.871 €
22	Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	2.217.820 €	8.000 €	60.000 €	2.285.820 €
23	Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας	760.116 €	381.000 €	80.000 €	1.221.116 €
24	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής	13.091 €	0 €	0 €	13.091 €
25	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	10.579 €	0 €	0 €	10.579 €
26	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας	9.943 €	0 €	0 €	9.943 €
27	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου - Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	14.918 €	0 €	0 €	14.918 €
28	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου	6.188 €	0 €	0 €	6.188 €
29	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης	6.497 €	0 €	0 €	6.497 €
30	Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας - Θράκης	18.376 €	0 €	0 €	18.376 €
				ΣΥΝΟΛΟ	1.307.907.506 €

Ως προς τη λειτουργική ταξινόμηση του προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης 2025 επί γενικού συνόλου 115,306 δις ευρώ όπως προκύπτει από τις σελ.88,89 της εισηγητικής έκθεσης η ποσοστιαία κατανομή στις επιμέρους λειτουργίες ανέρχεται σε: 1. Γενικές δημόσιες υπηρεσίες 23,36% 2. Άμυνα 4,29% 3.Δημόσια τάξη και ασφάλεια 3,93% 4.Οικονομικά θέματα 10,04% 5.Περιβαλλοντική προστασία 1,33% 6.Οικιστική και κοινοτική μέριμνα 0,66% 7.Υγεία 11,68% 8.Αναψυχή, πολιτισμός και θρησκεία 1,35% 9.Εκπαίδευση 6,28% 10.Κοινωνική προστασία 39,08%.

Στο άρθρο 1 του Σχεδίου Νόμου με το οποίο κυρώνεται ο κρατικός προϋπολογισμός έτους 2025 τα έσοδα και τα έξοδα σε εκατ. ευρώ αναλύονται στην 1^η στήλη του παρακάτω πίνακα ενώ το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA παρουσιάζεται στις υπόλοιπες στήλες:

	2025 Προϋπολογισμός	2025 Εκτίμηση/ Δημοσιονομική Βάση	2024 Εκτίμηση/ Δημοσιονομική Βάση	2024 Στόχος Προϋπολογισμού
ΕΣΟΔΑ	1.304.827	74.573	71.141	68.379
Φόροι	62.055	69.203	66.713	62.959
Κοινωνικές εισφορές	60	60	60	56
Μεταβιβάσεις ¹	8.131	8.794	6.588	6.902
Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	2.405	965	856	889
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	2.775	3.043	4.209	4.138
Πάγια Περιουσιακά Στοιχεία	37	37	36	23
Επιστροφές εσόδων		7.529	7.322	6.588
Χρεωστικοί τίτλοι	11			
Δάνεια	20 ²			
Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	467 ³			

¹ Για τα έσοδα του ΤΑΑ περιλαμβάνονται στην κατηγορία «Μεταβιβάσεις» και αναμένεται να ανέλθουν, προσαρμοσμένα κατά ESA, στο ποσό των 2.939 εκατ. ευρώ, το συγκρηματοδοτούμενο σκέλος εκτιμάται σε 3.176 εκατ. ευρώ και το μέρος του εθνικού σκέλους σε 5 εκατ. €.. Στο σκέλος των δαπανών αυτές που επιχορηγούνται από το ΤΑ&Α εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 3.300 εκατ. ευρώ.

² εισπράξεις από χρεολύσια χορηγούμενων μακροπρόθεσμων δανείων σε επιχειρήσεις από πόρους του ΤΑΑ

³ εισπράξεις από πωλήσεις μετοχών διάφορων εταιρειών με μέτοχο το Δημόσιο ή/και το ΤΑΙΠΕΔ

Υποχρεώσεις από νόμισμα και καταθέσεις	66			
Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	25.973 ⁴			
Δάνεια	1.202.027 ⁵			
Χρηματοοικονομικά παράγωγα	800 ⁶			
ΕΞΟΔΑ	1.307.907,51	80.502	76.502	74.632
Παροχές σε εργαζομένους	14.889,20	14.790	14.934	14.834
Κοινωνικές παροχές	425,14	425	346	410
Μεταβιβάσεις	34.741,36	34.436	33.374	32.282
Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	2.039,54	1.910	2.257	1.627
Επιδότησεις	80,63	81	76	81
Τόκοι	7.701,10	9.400	9.900	8.800
Λοιπές δαπάνες	101,55	102	141	111
Πιστώσεις υπό κατανομή	17.283	17.602	14.365	15.210
Πάγια περιουσιακά στοιχεία	2.609,6	1.757	1.109	1.277
Τιμαλφή	0,085	0	0	0
Δάνεια	3.741			
Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	1.755,11			
Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	19.375			

⁴ 17.000 εκατ. ευρώ αφορά σε εισπράξεις έντοκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου και ποσό 8.973 εκατ. ευρώ σε εισπράξεις ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου στην αγορά εσωτερικού

⁵ 1.200.000 εκατ. ευρώ αφορά σε εισπράξεις από πώληση τίτλων με σύμφωνο επαναγοράς (repurchase) (β) ποσό ύψους 2.027 εκατ. ευρώ θα προέλθει από το ΤΑΑ (δανειακό σκέλος). Το σύνολο των δανειακών εσόδων από το ΤΑΑ για τα έτη 2021 - 2025 προβλέπεται να ανέλθει στο ποσό των 11.647 εκατ. ευρώ (μέχρι το έτος 2024 έχει εισπραχθεί ποσό 9.621 εκατ. ευρώ). Το προϊόν των δανείων αυτών διατίθεται μέσω των πιστωτικών ιδρυμάτων σε επιχειρήσεις για τη χρηματοδότηση επενδυτικών έργων, καλύπτοντας έως 50% της συνολικής χρηματοδότησης, το δε υπόλοιπο 50% προέρχεται από τραπεζικό δανεισμό και από ίδια συμμετοχή

⁶ εισπράξεις τόκων συμφωνιών ανταλλαγής κεφαλαίων (swaps)

Δάνεια	1.203.165 ,13	Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA		
		-5.930	-5.361	-6.253
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜ Α ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΕΣΟΔΑ- ΕΞΟΔΑ)	-3.080,51	3.470	4.494	2.547

Δηλαδή το αποτέλεσμα του Κρατικού Προϋπολογισμού που θα πρέπει να καλυφθεί με χρήση ταμειακών διαθεσίμων ανέρχεται σε -3.080.506.000 €.

Οι δαπάνες του ΠΔΕ και του ΤΑ&Α για το 2025 έχουν ως εξής:

ΠΔΕ 2025 (σε εκατ. ευρώ)		
Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος	Εθνικό σκέλος	Σύνολο
6.450	2.750	9.200
ΤΑ&Α 2025		
Σκέλος επιχορηγήσεων	Δανειακό σκέλος	Σύνολο
4.900	5.455	10.355

Αναλυτικότερα στοιχεία και κριτική στο Σχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2025

Στη 3^η και 4^η σελίδα της εισηγητικής έκθεσης αναφέρεται ότι: «Οι νέες δημοσιονομικές παρεμβάσεις, που συμπληρώνονται από σειρά θεσμικών μέτρων, εστιάζουν στη στήριξη του διαθέσιμου εισοδήματος, στην ενίσχυση των επενδύσεων και της καινοτομίας, στην αντιμετώπιση του δημογραφικού και του στεγαστικού ζητήματος καθώς και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής.....Ο προϋπολογισμός του 2025 καλείται να συγκεράσει τον στόχο της δημοσιονομικής σταθερότητας με την ανάγκη για αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών καθώς και την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων, όπως είναι το δημογραφικό και το στεγαστικό πρόβλημα, η κλιματική κρίση, αλλά και να καλύψει τις αναγκαίες δαπάνες για την ενίσχυση του συστήματος Υγείας και της Εθνικής Άμυνας. Βασικοί στόχοι του προϋπολογισμού είναι η διασφάλιση της ισχυρής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, η ενίσχυση των επενδύσεων, η μείωση του χρέους και η περαιτέρω αναβάθμιση του αξιόχρεου της χώρας, για την επίτευξη των οποίων, απαιτείται η διοχέτευση των πεπερασμένων δημοσιονομικών πόρων με τη μέγιστη δυνατή οικονομική και κοινωνική αποτελεσματικότητα.»

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό 2025 και η επιμέρους κριτική τους έχουν ως εξής:

1. ΑΕΠ: Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε ονομαστικούς όρους αναμένεται να αυξηθεί κατά περίπου 10 δις. ευρώ το 2025. Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει σε 2,2% το 2024 και 2,3% το 2025 έναντι 0,8% και 1,3%, αντίστοιχα, που εκτιμάται για την Ευρωζώνη, με βάση τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και με επιμέρους ρυθμούς αύξησης τόσο σε εξοπλισμό (11,1%) όσο και σε κατασκευές (8,1%). Ως προς την αύξηση του ΑΕΠ στο 2^ο τρίμηνο του 2024 (σελ.29 της εισηγητικής) αυτή οφείλεται κυρίως στη συνεισφορά του ακαθάριστου σχηματισμού κεφαλαίου κατά 4,3 ποσοστιαίες μονάδες και της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 1,4 ποσοστιαίες μονάδες ενώ αρνητική επίδραση είχαν οι καθαρές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και η δημόσια κατανάλωση. Η ετήσια πραγματική ανάπτυξη για το 2025.

Σχόλια: Η παρουσίαση της ανάπτυξης μέσω της αύξησης του ονομαστικού και όχι του πραγματικού ΑΕΠ είναι πλασματική σε μία περίοδο πληθωριστικών πιέσεων και εντόνων γεωπολιτικών εξελίξεων και εντάσεων διεθνώς αλλά και στην ευρύτερη περιοχή μας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπ. Οικονομικών το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας μας το 2023 αυξήθηκε κατά 2,5% σε σχέση με το 2022 είναι υπερδιπλάσια από τον μέσο όρο των χωρών της Ε.Ε. (Οφείλεται στο ότι τα επίπεδα του ΑΕΠ προέρχονται από χρεοκοπία άρα τα περιθώρια αύξησης είναι πολύ μεγαλύτερα). Επιπλέον υποστηρίχθηκε ότι, κατά την περίοδο 2019-2023, η μέση ετήσια αύξηση ήταν 2,1% όταν ο μέσος όρος του κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 1%, δηλαδή σωρευτικά το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ την περίοδο 2019 – 2023 αυξήθηκε κατά 9,9% όταν το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκε κατά 4,4%. Όμως μεθοδολογικά το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, επηρεάζεται από το μέγεθος του πληθυσμού. Η Ελλάδα, κατά το ίδιο (2019-2023) χρονικό διάστημα παρουσίασε μία σωρευτική μείωση του πληθυσμού κατά 3,1%, Αυτό σημαίνει ότι η σωρευτική αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 9,9% οφείλεται κατά 30,8% στην μείωση του πληθυσμού. Επίσης το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν δείχνει τις οικονομικές ανισότητες που μπορεί να κρύβονται παρά την αύξηση του (βλέπε αγοραστική δύναμη). Το 2023 το 26,1% του πληθυσμού (2,65 εκ πολιτών) ζούσε κάτω από το όριο της φτώχειας.

Εμείς ως προς τα απολογιστικώς πεπραγμένα της ΝΔ να αναφέρουμε ότι η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ από το 2021 είναι μόλις 7,6% (180,62 δις σε 194,5 δις). Επίσης, δύο από τα βασικά μακροοικονομικά στοιχεία που δημοσιεύει η Eurostat σε κατά κεφαλή όρους και σε μονάδες αγοραστικής δύναμης είναι το ΑΕΠ και η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση (actual individual consumption). Για την περίοδο 2019-2023 ως προς το κατά κεφαλή ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης η Ελλάδα βρίσκεται στην προτελευταία θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (66,8% του μέσου όρου), μετά τη Βουλγαρία, και στην τελευταία θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης. Ειδικότερα ως προς το ρυθμό μεταβολής η αύξηση του 23,3% δε θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αξιοπρεπής όταν η γειτονική Βουλγαρία κατέγραψε στο ίδιο διάστημα σχεδόν διπλάσια αύξηση 45,5%. Όσον αφορά την κατά κεφαλή πραγματική ιδιωτική κατανάλωση σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, τα πράγματα είναι οριακά καλύτερα. Η Ελλάδα βρίσκεται στην πέμπτη θέση από το τέλος με 79,1% του μέσου όρου. Η δε μεταβολή της κατά κεφαλή πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης σε μονάδες αγοραστικής δύναμης στην περίοδο 2019-2023 ποσοστού 22,9% βρίσκεται πίσω από 12 χώρες της ΕΕ.

Παράλληλα, το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο στη διατύπωση γνώμης επί του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού–Διαρθρωτικού Σχεδίου 2025-2028 αναφέρει: Για όλη την

περίοδο 2025-28 οι προβλέψεις κινούνται σε πιο συντηρητικό φάσμα με σταδιακή επιβράδυνση της ανάπτυξης. Κύριοι παράγοντες, όπως οι επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) και η ιδιωτική κατανάλωση, θα χάσουν μέρος της δυναμικής τους. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να λάβουν υπόψη αυτές τις τάσεις βραδύτερου ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, και να εντείνουν τις προσπάθειες για την τόνωση των επενδύσεων μέσω στοχευμένων διαρθρωτικών πολιτικών στην πλευρά της προσφοράς, οι οποίες θα βελτιώσουν την παραγωγικότητα και θα διευκολύνουν περισσότερες εξαγωγές αγαθών, αντίστοιχες με αυτές των υπηρεσιών.

2. ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ / ΧΡΕΟΣ: Το πρωτογενές πλεόνασμα του ΑΕΠ για το 2023 ανήλθε σε 2,1%, για το 2024 εκτιμάται σε 2,5% και για το 2025 εκτιμάται σε πλεόνασμα ύψους 5.967 εκατ. ευρώ ή 2,4% του ΑΕΠ με την εκτιμώμενη αποκλιμάκωση του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης από 163,9% το 2023 σε 154% το 2024 και περαιτέρω σε 147,5% το 2025. Ενώ, το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 1.423 εκατ. ευρώ ή 0,6% του ΑΕΠ.

Σχόλια: Πρωτογενές αποτέλεσμα: Οι καλύτερες επιδόσεις στους στόχους για τα πλεονάσματα θα μπορούσαν να κατευθυνθούν σε μία σειρά παρεμβάσεων προκειμένου για την αύξηση των εισοδημάτων και τη μείωση των φόρων για τις χαμηλές εισοδηματικές κατηγορίες. Αποτελεί νέα δημοσιονομική δέσμευση ότι ο προβλεπόμενος λόγος του δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ πρέπει να μειώνεται κατά ένα ελάχιστο ετήσιο μέσο ύψος 1 εκατοστιαίας μονάδας του ΑΕΠ, εφόσον ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ υπερβαίνει το 90% και 0,5 εκατοστιαίας μονάδας του ΑΕΠ, εφόσον ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ κυμαίνεται μεταξύ 60% και 90%. Αυτή η απαίτηση πρέπει να ισχύει για όλη την περίοδο, με σημείο εκκίνησης είτε το προηγούμενο έτος του σχεδίου, είτε το έτος κατά το οποίο προβλέπεται να καταργηθεί η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής. Η αυστηρή δημοσιονομική πειθαρχία, η οποία θα επιτρέψει στους οικονομικούς δείκτες να εμφανίζονται ικανοποιητικοί, ώστε να συντηρεί η κυβέρνηση το αφήγημα περί ισχυρής οικονομίας.

Η ΤτΕ στην συζήτηση για το ΜΔΣ αντικρούει ότι το πλεονάσμα είναι παραπάνω στο 2,5%. Η Κυβέρνηση καμαρώνει ότι το πέτυχε παρά τις έκτακτες δαπάνες, χάρη στην ανάπτυξη της οικονομίας και την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Αντίκρουση: Έκτακτες δαπάνες δεν έγιναν καθώς το ΑΙΓΙΣ και τα μεγάλα έργα του ΤΑΑ δεν προχώρησαν εντός του έτους. Ανάπτυξη ισχνή και κυρίως σε ονομαστικές τιμές με τον τουρισμό ως βασική πηγή. Το πλεόνασμα χάρη στον πληθωρισμό και την αντίστοιχη αύξηση των έμμεσων φόρων (ΦΠΑ, ΕΦΚ). Αποδεικνύεται ότι η κυβέρνηση από το 2023 υλοποιεί μεσοπρόθεσμο πριν το μεσοπρόθεσμο με δημοσιονομικούς κόφτες προκαλώντας υπερπλεονάσματα που απ' το 25 και μετά θα είναι η κανονικότητα. Εξηγείται έτσι η απροθυμία της να υλοποιήσει σημαντικά έργα υποδομών και να αποκαταστήσει τις μεγάλες καταστροφές της κλιματικής κρίσης και της καταιγίδας Daniel. Καθώς και η καθυστέρηση 2 ετών στην εκτέλεση του προγράμματος αιγίς, η υποχρηματοδότηση και η εγκατάλειψη του δημόσιου συστήματος υγείας. Δηλώσεις Χατζηδάκη: Παρά τις έκτακτες δαπάνες, κάτι που οφείλεται κυρίως στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. «Λόγω αυτού του πρωτογενούς πλεονάσματος καταφέραμε και πείσαμε την ΕΕ να έχουμε δυνατότητα περαιτέρω αύξησης των δαπανών. Γιατί πείσαμε ότι υπάρχουν πλέον οι αντοχές και οι δομές ώστε να πετυχαίνουμε τη μείωση του χρέους παράλληλα με λελογισμένη

αύξηση των δαπανών», ανέφερε την Παρασκευή από το βήμα της Βουλής ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κωστής Χατζηδάκης. έλλειμμα 1% φέτος και 0,6% το 2025 δηλαδή αρκετά κάτω από το όριο του 3% που θέτει το νέο Σύμφωνο Σταθερότητας. «Αυτό αποτελεί στοιχείο νοικοκυριού και στέλνει μήνυμα εμπιστοσύνης, σε μια περίοδο που 7 χώρες της ΕΕ (μεταξύ των οποίων η Ιταλία, η Γαλλία και το Βέλγιο) βρίσκονται σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος» σύμφωνα με τον Κωστή Χατζηδάκη.

Δημόσιο Χρέος: Για το δημόσιο χρέος να θυμίσουμε ότι το ρύθμισε ο ΣΥΡΙΖΑ ως προς τη περαιτέρω μείωση του δημόσιου χρέους κατά τα τελευταία χρόνια που είναι μεν μία θετική εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας υπάρχουν ωστόσο σημεία που χρειάζονται διευκρινήσεις. Το πρώτο είναι ότι το ελληνικό δημόσιο χρέος σαν ποσοστό του ΑΕΠ, παρά τη μείωσή του, παραμένει το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με διαφορά. Το δεύτερο είναι ότι παρότι το χρέος έχει μειωθεί σαν ποσοστό του ΑΕΠ, έχει αυξηθεί σαν ονομαστικό μέγεθος. Το τρίτο είναι ότι η μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ οφείλεται κυρίως στον πληθωρισμό και τη συνακόλουθη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat το ελληνικό δημόσιο χρέος το 2023 ήταν 161,9% του ΑΕΠ, σχεδόν 19 μονάδες χαμηλότερο από το 180,6% του 2019. Ωστόσο, παραμένει το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση με αισθητή διαφορά από το 137,3% της Ιταλίας που βρίσκεται στη δεύτερη θέση. Ο μέσος όρος της Ευρωζώνης είναι 88,6% και της Ευρωπαϊκής Ένωσης 81,7% (σχεδόν το μισό από το ελληνικό). Επίσης, ελληνικό δημόσιο χρέος το 2023 ήταν 161,9% του ΑΕΠ, σχεδόν 19 μονάδες χαμηλότερο από το 180,6% του 2019. Ωστόσο, παραμένει το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση με αισθητή διαφορά από το 137,3% της Ιταλίας που βρίσκεται στη δεύτερη θέση. Ο μέσος όρος της Ευρωζώνης είναι 88,6% και της Ευρωπαϊκής Ένωσης 81,7% (σχεδόν το μισό από το ελληνικό). Παράλληλα, πως γίνεται να αυξάνεται το χρέος σε ονομαστικούς όρους αλλά να μειώνεται σαν ποσοστό του ΑΕΠ. Η απάντηση είναι μάλλον απλή καθώς το δεύτερο είναι ένα κλάσμα με αριθμητή το ονομαστικό χρέος και παρονομαστή το ονομαστικό ΑΕΠ. Αν λοιπόν το ονομαστικό ΑΕΠ αυξάνεται περισσότερο από το ονομαστικό χρέος, ο παρονομαστής αυξάνεται περισσότερο από τον αριθμητή και το κλάσμα μειώνεται. Στην περίοδο 2019-23 το δημόσιο χρέος, σαν ονομαστικό μέγεθος, έχει αυξηθεί κατά 7,7% αλλά το ονομαστικό ΑΕΠ έχει αυξηθεί κατά 20,2% οδηγώντας τη μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ. Αξίζει εδώ να παρατηρήσουμε ότι το πραγματικό ΑΕΠ έχει αυξηθεί κατά 5,8%, επομένως το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ, συγκεκριμένα οι 14,4 από τις 20,2 ποσοστιαίες μονάδες, οφείλονται στον πληθωρισμό. Αυτή η τελευταία παρατήρηση πρέπει να ιδωθεί σε σχέση με τον συνήθη ισχυρισμό της κυβέρνησης ότι η μείωση του χρέους οφείλεται στην ανάπτυξη της οικονομίας. Όπως είναι φανερό από τα στοιχεία, η πραγματική μεγέθυνση (5,8%) δεν θα αρκούσε για να καλύψει την αύξηση του δημόσιου χρέους (7,7%). Με άλλα λόγια, χωρίς τον πληθωρισμό των τελευταίων ετών, η αύξηση του παρονομαστή θα ήταν μικρότερη από την αύξηση του αριθμητή και ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ θα είχε αυξηθεί.

Παράλληλα, το σχέδιο για την πρόωρη αποπληρωμή του χρέους και τη μείωση του ονομαστικού χρέους διευκολύνει η συνεχιζόμενη υπερπαραγωγή πλεονασμάτων, καθώς με αυτόν τον τρόπο διατηρούνται στα ύψη τα ταμειακά διαθέσιμα της χώρας. Το πρώτο εξάμηνο έκλεισε με «κουμπάρά» 34 δισ. ευρώ, ενώ αυτή τη στιγμή εκτιμάται ότι το υπόλοιπο ξεπερνά τα 38 δισ. ευρώ. Ο ΟΔΔΗΧ, μάλιστα, προβάλλει στους επενδυτές το γεγονός ότι, φέτος, το χρέος θα μειωθεί περισσότερο απ' ό,τι τα ταμειακά διαθέσιμα. Με λίγα λόγια η κυβέρνηση αγνοώντας

τη διευθέτηση του χρέους που είχε πετύχει η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, επιβάλλει υψηλή έμμεση φορολογία, περιστέλλει κοινωνικές δαπάνες και αποπληρώνει χρέος, εκμεταλλευόμενη τον υψηλό πληθωρισμό αντί να ελαφρύνει τις συνέπειές του. Εφαρμόζει δηλαδή ένα κρυφό μνημόνιο.

Η εμμονή στην πρόωρη αποπληρωμή του χρέους υποκρύπτει το γεγονός ότι η κυβέρνηση και το οικονομικό της επιτελείο δεν καταναλώνει τους μύθους τους οποίους εξαγγέλλει προς τα έξω για ισχυρή ανάπτυξη του ΑΕΠ της μείωσης της ανεργίας και της βελτίωσης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών,

Το σίγουρο είναι ότι ο κύριος Μητσοτάκης έχει αυξήσει το δημόσιο χρέος κατά 50 δις ευρώ. Ξέρετε πολλούς νοικοκυραίους που ξεπουλάνε τράπεζες, λιμάνια, υποδομές για να καλύπτουν τις τρύπες;

3. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: Οι επενδύσεις αναμένεται να αυξηθούν κατά 6,7% το 2024 και 8,4% το 2025. Το 2025 οι πραγματικές επενδύσεις στην Ελλάδα προβλέπεται να ανακάμψουν περαιτέρω, σε 17,5% του ΑΕΠ που δεν εξηγείται από τη δυναμική των επενδύσεων, εκτιμάται ότι θα προέλθει σε καθαρή βάση από την αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης (+1,6% σε ετήσια βάση), η οποία συντηρείται από τις θετικές τάσεις στην απασχόληση (+0,7%), στα ονομαστικά εισοδήματα από μισθωτή εργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (+3,4%) και στα πραγματικά εισοδήματα των νοικοκυριών, υπό τη μειούμενη επίδραση του πληθωρισμού. Οι επενδυτικές δαπάνες αναμένεται να αυξηθούν από 13,15 δις. ευρώ το 2024 σε 14,1 δις. ευρώ το 2025, πλέον των πόρων του δανειακού σκέλους του ΤΑΑ.

Σχόλια: Μεγάλο πρόβλημα παραμένει το επενδυτικό κενό και οι καθυστερήσεις στις δαπάνες από το Ταμείο Ανάκαμψης δεν φαίνεται να είναι ικανές να το καλύψουν. Σύμφωνα με εκθέσεις του Γραφείου του Προϋπολογισμού της Βουλής ο λόγος επενδύσεων προς ΑΕΠ για το 2023 ήταν στο 13,9% ενώ ο Μ.Ο της Ευρωζώνης είναι 22,2%. Καμία κουβέντα παρά μόνο ευχολόγια στο μεσοπρόθεσμο. Μάλιστα, οι εκτιμήσεις δεν είναι αισιόδοξες καθώς το ταμείο ανάκαμψης δεν είναι αρκετό και η διάχυση του προβληματική στο σύνολο της παραγωγικής οικονομίας. Επενδυτικός νόμος επικέντρωσε στη βιομηχανία της χώρας τον τουρισμό χωρίς να δοθεί προτεραιότητα στη χρηματοδότηση επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας και προστιθέμενης αξίας. Ταυτόχρονα η χώρα πρέπει να διαχειρισθεί και τις μελλοντικές συνέπειες στο περιβάλλον και τον παραγωγικό ιστό από την κλιματική αλλαγή αλλά φαίνεται ότι προτιμά να δαπανά για ζημιές αντί για προστασία.

Τράπεζα της Ελλάδος: Το χαμηλό επίπεδο συσσώρευσης παραγωγικού κεφαλαίου αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην αύξηση της παραγωγικότητας και τη σύγκλισή της με το μέσο όρο της ΕΕ. Ανασταλτικοί παράγοντες των επενδύσεων αναφέρονται τα διαρθρωτικά εμπόδια, στην περίπτωση των επιχειρηματικών επενδύσεων, και οι εξελίξεις του οικονομικού κύκλου και των εισοδημάτων όσον αφορά τις επενδύσεις των νοικοκυριών (αποταμίευση).

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για το 2023, οι πιο σημαντικοί παράγοντες που είναι υπεύθυνοι για τις χαμηλές επενδύσεις στην Ελλάδα ήταν η αβεβαιότητα για το μέλλον, το υψηλό ενεργειακό κόστος, η μη διαθεσιμότητα εξειδικευμένου προσωπικού, οι υπερβολικοί ρυθμιστικοί κανόνες και το υψηλό κόστος εξωτερικής χρηματοδότησης.

Eurostat: Η Ελλάδα βρίσκεται στη τελευταία θέση της ΕΕ όσον αφορά τις επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ. Με στοιχεία του 2023 της Eurostat ο ακαθάριστος σχηματισμός

κεφαλαίου αποτελεί κάτι λιγότερο από το 14% του συνολικού ΑΕΠ όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη είναι 21,8% και 21,6% αντίστοιχα. Αξίζει να αναφερθεί ότι το 2008 το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχονταν σε 22,9%. Ως προς τις δημόσιες επενδύσεις σε βασικούς τομείς όπως: υγεία (μεγαλύτερη ιδιωτική κάλυψη υπηρεσιών υγείας στην ΕΕ, ο Έλληνας δίνει τα περισσότερα χρήματα από την τσέπη του για υπηρεσίες υγείας), πολιτική προστασία (μεγάλες καθυστερήσεις στο πρόγραμμα αιγίς αλλά και στις αποκαταστάσεις στην Θεσσαλία), παιδεία (έλλειψη φοιτητικής στέγης), παρόλο τον χρηματοδοτικό χώρο που δημιουργεί το ΤΑΑ η κυβέρνηση καθυστερεί στην υλοποίηση επενδύσεων προς όφελος των πολιτών. Όσο για τις ιδιωτικές επενδύσεις αυτές είναι αγοραπωλησίες μετόχων και ακινήτων κατά κύριο λόγο και όχι νέες παραγωγικές επενδύσεις.

4. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΚΕΝΟ: Θα κλείσει περαιτέρω.

Σχόλιο: Ο κύριος Μητσοτάκης ανέφερε ότι κλείνει το επενδυτικό κενό που άφησε στην οικονομία η κρίση διότι συγκριτικά με το 2019 υπερδιπλασιάζει τις δημόσιες επενδύσεις που κάνουμε σε υγεία παιδεία ασφάλεια πολιτική προστασία. Η αλήθεια είναι ότι πληρώνουμε από τη τσέπη μας το 35% των δαπανών υγείας, ότι έκλεισαν 200 σχολεία και ότι κάηκαν από το 2021 τέσσερα εκατομμύρια στρέμματα. Χρειάζεστε κάτι άλλο;

5. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ: Την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2024 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε κατά 989,5 εκατ. ευρώ περίπου, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023 και διαμορφώθηκε σε 7,3 δισ. ευρώ κυρίως λόγω της διεύρυνσης του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών όπου οι εισαγωγές αυξήθηκαν με ρυθμό 1,9% ενώ οι εξαγωγές παρουσίασαν μείωση κατά 2,4%. Οι εισαγωγές αφορούν κυρίως βιομηχανικά και κεφαλαιουχικά αγαθά. Για το 2025 οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να αυξηθούν το 2025 κατά 4,0%, ταχύτερα από τις εισαγωγές που αναμένεται να αυξηθούν κατά 3,6%. Οι καθαρές εξαγωγές υπηρεσιών αναμένεται να έχουν θετική επίδραση στην ανάπτυξη (0,6% του ΑΕΠ), συνδεδεμένες με τη ναυτιλία και τον τουρισμό. Το έλλειμμα του ονομαστικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε εθνολογιστικούς όρους προβλέπεται να βελτιωθεί κάτω του 5% του ΑΕΠ το 2025.

Σχόλια: Σύμφωνα με στοιχεία της ΤΤΕ το 2019 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ανέρχονταν σε -2.725,5 και το 2023 έφτασε σε -13.930,6. Η ΝΔ δηλαδή κατά τη κυβερνητική της θητεία κατάφερε να αυξήσει το έλλειμμα κατά 411,13%. Σε ποια ανάπτυξη αναφέρεται η ΝΔ; Σε ποια αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της χώρας; Επίσης, η όποια ανακοίνωση για την πορεία των εξαγωγών της χώρας πέφτει στο κενό αν δε συνοδεύεται από αντίστοιχα στοιχεία για τις εισαγωγές. Όταν ανέλαβε την κυβέρνηση η ΝΔ, το δεύτερο τρίμηνο του 2019, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ήταν 18,5 δισ. ενώ οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ήταν 17,7 δισ. διαμορφώνοντας ένα οριακά πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο. Έκτοτε οι εισαγωγές υπερβαίνουν τις εξαγωγές και σήμερα, στο δεύτερο τρίμηνο του 2024, οι εισαγωγές έχουν φτάσει τα 23 δισ. ενώ οι εξαγωγές τα 19 δισ. Με άλλα λόγια, κατά την τελευταία πενταετία οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά σχεδόν 4,5 δισ. ενώ οι εξαγωγές κατά μόλις 0,5 δισ. Το δε ισοζύγιο αγαθών, ακόμα και χωρίς τις υπηρεσίες, καταγράφει σημαντική επιδείνωση 2,5 περίπου δισ. κατά την τελευταία πενταετία. Η Eurostat κατατάσσει την Ελλάδα στη τρίτη χαμηλότερη θέση της ΕΕ όσον αφορά τις εξαγωγές αγαθών και στην έβδομη χαμηλότερη θέση όσον αφορά τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (στοιχεία του 2023). Η ετήσια πτώση των εξαγωγών στην πενταετία είναι πρωτοφανής: 2024:-0,88%, 2023:4,7%, 2022:14,2%,

2021:15,7% και το μεγαλύτερο εμπορικό έλλειμμα στην πενταετία 2024:-19,74%, 2023:-11,3%, 2022:-14%, 2021:-16%. Δυστυχώς δε γίνεται πιο ανθεκτική η οικονομία μας με τα ελλειμματικά εμπορικά ισοζύγια της ΝΔ αρκεί να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ το 2023 το κυβερνητικό επιτελείο πέτυχε ρεκόρ ελλείμματος 33.026,90 που ανέρχεται στα αντίστοιχα επίπεδα του 2009. Στο δε Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο 2025-2028 ο ρυθμός ανάπτυξης του εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών είναι μηδενικός για τα έτη 2024 και 2025.

6. ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ: Ο ρυθμός μεταβολής του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή εκτιμάται σε 2,7% το 2024 και αναμένεται να αποκλιμακωθεί σε 2,1% το 2025. Τον Οκτώβριο 2024 ο ΓΔΤΚ αυξήθηκε κατά 2,4% έναντι του Οκτωβρίου 2023, υποχωρώντας σε σχέση με την αντίστοιχη τιμή 2,9% του Σεπτεμβρίου 2024. Η ομάδα αγαθών και υπηρεσιών «ξενοδοχεία - καφέ - εστιατόρια» παρουσίασε τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση 6,1%, με επίπτωση 0,7 σχεδόν μονάδες στον πληθωρισμό. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πυρήνα του Εν.ΔΤΚ (εκτός τροφίμων, ενέργειας, αλκοολούχων ποτών και καπνού) ανήλθε σε 4,3% τον Οκτώβριο από 3,6% τον Σεπτέμβριο 2024. Η αύξηση του ρυθμού μεταβολής του πυρήνα οφείλεται στην αύξηση των τιμών των υπηρεσιών.

Σχόλιο: Μπορεί η ΝΔ να υποστηρίξει ότι στην περίοδο 2019-2023 η Ελλάδα είχε τη μικρότερη αύξηση του γενικού δείκτη τιμών στην ΕΕ (13,1%) αληθές με βάση τα στοιχεία της Eurostat επισημαίνονται ωστόσο τα εξής: Η ΝΔ επιχειρεί να συμπεριλάβει τη συνολική περίοδο διακυβέρνησής της που ξεκινάει το 2029 αλλά ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός στην Ελλάδα το 2019 ήταν μόλις 0,5% και το 2020 ήταν αρνητικός -1,3%. Ο πληθωρισμός εμφανίστηκε στα τέλη του 2021, κορυφώθηκε στη διάρκεια του 2022 και περιορίστηκε το 2023. Επομένως, η «σωρευτική αύξηση των τιμών καταναλωτή» από το 2019 δεν είναι το καλύτερο μέτρο σύγκρισης. Αν θέλει κανείς να συγκρίνει την αύξηση των τιμών στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα πρέπει να ξεκινήσει από τότε που άρχισαν να αυξάνονται, να εξετάσει δηλαδή τη μεταβολή του μέσου ετήσιου δείκτη από το 2021 έως το 2023. Στη συγκεκριμένη περίοδο, η σωρευτική αύξηση του γενικού δείκτη στην Ελλάδα ήταν 13,8%, στην ενδέκατη χαμηλότερη θέση, έναντι μέσου όρου 14,3% στην Ευρωζώνη και 16,1% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η δεύτερη επισήμανση αφορά τον δείκτη τιμών που εξετάζουμε. Αν αφήσουμε τον γενικό δείκτη, που περιλαμβάνει το σύνολο των αγαθών, και εστιάσουμε σε ειδικότερους δείκτες, όπως τα τρόφιμα ή το ηλεκτρικό ρεύμα, η εικόνα αλλάζει. Στα τρόφιμα η σωρευτική αύξηση του δείκτη τιμών στην Ελλάδα στην περίοδο 2021-2023 ήταν 25,1%, στην 14η χαμηλότερη θέση, πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (23,9%) και κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (26,4%). Όσον αφορά το ηλεκτρικό ρεύμα, η σωρευτική αύξηση του δείκτη τιμών στην Ελλάδα στην περίοδο 2021-2023 ήταν 21,7%, στην 15η χαμηλότερη θέση, κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (35%) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (33,5%).

7. ΑΝΕΡΓΙΑ/ΕΡΓΑΣΙΑ: Η ανεργία υποχώρησε το Σεπτέμβριο του 2024 σε 9,3% έναντι 10,7% το Σεπτέμβριο του 2023. Ο αριθμός των ανέργων το δεύτερο τρίμηνο 2024 ανήλθε σε 467.619 άτομα, χαμηλότερος σε σύγκριση με τον αριθμό των 574.130 ατόμων του πρώτου τριμήνου, παρουσιάζοντας μείωση 18,6%, ενώ σε ετήσια βάση κατεγράφη μείωση 12,3%. Το ποσοστό ανεργίας το δεύτερο τρίμηνο διαμορφώθηκε σε 9,8%, υποχωρώντας τόσο σε σχέση με το ποσοστό 12,1% του πρώτου τριμήνου, όσο και με το ποσοστό 11,2% του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους. Σημειώνεται ότι το ποσοστό 9,8% συνιστά το χαμηλότερο

ποσοστό ανεργίας από το τέταρτο τρίμηνο του 2009. Το ποσοστό ανεργίας εκτιμάται ότι θα μειωθεί από 10,3% το 2024 σε 9,7% το 2025. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, ο αριθμός των απασχολούμενων το δεύτερο τρίμηνο του 2024 ανήλθε σε 4.327.825 άτομα, παρουσιάζοντας αύξηση 3,7% έναντι του προηγούμενου τριμήνου και αύξηση 2,2% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Για το 2024 συνολικά, εκτιμάται αύξηση κατά 4,3% της αμοιβής ανά εργαζόμενο (μέσος μισθός), διαμορφούμενης συνεπώς της αύξησης των συνολικών αμοιβών εξαρτημένης εργασίας σε 5,2% έναντι αυξήσεων 3,7% και 5,3%, αντίστοιχα, που καταγράφηκαν το 2023.

Σχόλια: Υπάρχει προβληματικά μεγάλη διαφορά μέτρηση της ανεργίας μεταξύ ΕΛΣΤΑΤ και ΔΥΠΑ. Η ΕΛΣΤΑΤ ανακοίνωσε 383.435 λιγότερους ανέργους από την ΔΥΠΑ (τ. ΟΑΕΔ) για τον Ιούλιο 2024. Ειδικότερα:

✓ 465.167 (9,9%) οι άνεργοι τον Ιούλιο 2024, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ (ποσοστό 9,9%) .

✓ 848.602 (18,68%) οι άνεργοι τον Ιούλιο 2024, σύμφωνα με τη ΔΥΠΑ (ποσοστό 18,68%).

2η Θέση ΕΕ Μάρτιος 2024, %ανεργίας με 10,2%, πίσω από την Ισπανία (Eurostat). Δείκτης ανεργίας στις ηλικίες κάτω των 25 ετών 21,1%, 4η θέση πίσω από Σουηδία, Ισπανία και Πορτογαλία.

Ποιοτικά χαρακτηριστικά:

✓ 1/1 – 31/8/2024 54,11 Πλήρης Απασχόληση ,36,53 Μερική και 9,3% Εκ περιτροπής

✓ 1/1 – 31/8/2023 52,76 Πλήρης Απασχόληση ,37,87 Μερική και 9,3% Εκ περιτροπής

✓ 1/1 – 31/12/2023 51,37 Πλήρης Απασχόληση ,39,20 Μερική και 9,4% Εκ περιτροπής

Το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο στη διατύπωση γνώμης επί του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού–Διαρθρωτικού Σχεδίου 2025-2028 αναφέρει: Η αγορά εργασίας, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, παραμένει ανθεκτική, με αύξηση της απασχόλησης, αν και με επιβραδυνόμενο ρυθμό 1,2% το 2024 και 0,8% το 2025, και μείωση της ανεργίας. Ωστόσο, βασικοί τομείς της ελληνικής οικονομίας, όπως ο τουρισμός, οι κατασκευές και η γεωργία, έχουν αρχίσει να αναφέρουν αυξανόμενες κενές θέσεις και ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό. Η αναντιστοιχία δεξιοτήτων και τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής δημιουργούν εμπόδια στην αξιοποίηση τμημάτων του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Παρά το υψηλό επίπεδο ανεργίας και τις καλές προοπτικές απασχόλησης, υπάρχουν ενδείξεις ότι η πορεία της αγοράς εργασίας πιθανότατα θα παραμείνει περιορισμένη λόγω του κατακερματισμού της αγοράς. Οι ονομαστικές αποδοχές εξαρτημένης εργασίας αναμένεται να αυξηθούν, αν και με χαμηλότερο ρυθμό. Παράλληλα, το Συμβούλιο της ΕΕ αναφέρει ότι αν και το ποσοστό απασχόλησης αυξάνεται, εντούτοις είναι από τα χαμηλότερα στην ΕΕ. Το δε ΕΔΣ τονίζει την αναγκαιότητα επιτάχυνσης του ρυθμού των προγραμματισμένων μεταρρυθμίσεων, για τη μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας και την ενίσχυση της παραγωγικότητας, ώστε να ευθυγραμμιστεί με τις καλύτερες μισθολογικές προοπτικές που παραμένει μία πρόκληση.

Πράγματι η μείωση του ποσοστού ανεργίας από το τρίτο τρίμηνο του 2019 που ανέρχονταν σε 17,6% σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat είναι η μεγαλύτερη στην ΕΕ. Η διαπίστωση όμως αυτή δεν ακούγεται τόσο εντυπωσιακή αν λάβει κανείς υπόψη ότι μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 2021 η Ελλάδα είχε το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας «πανευρωπαϊκά». Η

μείωση του ποσοστού ανεργίας επί διακυβέρνησης ΝΔ αντιστοιχεί σε περίπου 0,33 μονάδες ανά τρίμηνο, που είναι πράγματι θετικό στοιχείο, υπολείπεται όμως κατά πολύ της μέσης μείωσης κατά 0,44 μονάδες ανά τρίμηνο στη διάρκεια διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ (πρώτο τρίμηνο 2015 έως δεύτερο τρίμηνο 2019).

Ως προς τη μακροχρόνια ανεργία με βάση τα νεότερα στοιχεία της Eurostat μέχρι το ανά τρίμηνο, που είναι πράγματι θετικό στοιχείο, υπολείπεται όμως κατά πολύ της μέσης μείωσης κατά 0,44 μονάδες ανά τρίμηνο στη διάρκεια διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ (πρώτο τρίμηνο 2015 έως δεύτερο τρίμηνο 2019). Σημειώνεται ότι οι μακροχρόνια άνεργοι δεν υπολογίζονται μόνο ως ποσοστό των ανέργων αλλά και ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού (όπως και το γενικό ποσοστό ανεργίας). Σε αυτό το ποσοστό η Ελλάδα βρίσκεται εδώ και χρόνια στην πρώτη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με σημαντική διαφορά από την Ισπανία και την Ιταλία. Σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της Eurostat, το πρώτο τρίμηνο του 2024 το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας στην Ελλάδα ήταν 6,2%, έναντι 4,1% στην Ιταλία και 3,9% στην Ισπανία.

8. ΤΑ&Α: Ως προς την αξιοποίηση πόρων του ΤΑ&Α έχουν ενταχθεί 814 έργα στο σκέλος των επιχορηγήσεων συνολικού προϋπολογισμού 22,2 δις ευρώ και έχουν εκταμιευτεί για την Ελλάδα από το 2021 έως και τον Οκτώβριο του 2024 18,2 δις ευρώ (8,59 δις. ευρώ σε επιχορηγήσεις και 9,62 δις. ευρώ σε δάνεια). Το αναθεωρημένο πλέον Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0), καλύπτει επενδύσεις αξίας 35,95 δις. ευρώ, εκ των οποίων ποσό 18,22 δις. ευρώ αφορά σε επιχορηγήσεις και ποσό 17,73 δις. ευρώ σε δάνεια.

9. ΝΕΑ ΜΟΝΙΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΤΡΑ: Για το 2025 θα επιφέρουν επιπλέον δημοσιονομικό κόστος ποσού 1,1 δις ευρώ συγκριτικά με το 2024. Τα νέα μέτρα περιλαμβάνουν: τη μείωση κατά μία ποσοστιαία μονάδα των ασφαλιστικών εισφορών, την κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες, την αύξηση του κατώτατου μισθού στον ιδιωτικό τομέα από τον Απρίλιο 2025, την αύξηση στους βασικούς μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων σε συνέχεια των αυξήσεων του κατώτατου μισθού, την αύξηση των συντάξεων με βάση τον ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού και του ΑΕΠ, την ενίσχυση του εισοδήματος των ιατρών του ΕΣΥ με την καθιέρωση της αυτοτελούς φορολόγησης της αποζημίωσης των εφημεριών τους, την αύξηση της αποζημίωσης για τη νυχτερινή απασχόληση του ένστολου προσωπικού, την αύξηση των αποδοχών των σπουδαστών των στρατιωτικών σχολών και τη μονιμοποίηση της επιστροφής του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο. Επιπλέον, το πρόγραμμα «ΣΠΙΤΙ μου II» για τη χρηματοδότηση αγοράς κατοικίας, την απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος για κενά ακίνητα ή ακίνητα σε βραχυχρόνια μίσθωση που θα ενοικιαστούν σε μακροχρόνια μίσθωση, τη διεύρυνση της μείωσης του ΕΝΦΙΑ κατά 20% για κατοικίες φυσικών προσώπων με φορολογητέα αξία έως 500.000 ευρώ, που ασφαλίζονται για φυσικές καταστροφές, τη φοροαπαλλαγή των οικειοθελών παροχών επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων, την κατάργηση του φόρου ασφαλιστρών συμβολαίων υγείας (15%) για παιδιά έως 18 ετών, το πρόγραμμα «Μαριέττα Γιαννάκου» για την ανακαίνιση των σχολικών μονάδων, τη θέσπιση ευνοϊκών διατάξεων για τρίτεκνους, την αύξηση από το νέο ακαδημαϊκό έτος του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τα περιφερειακά Πανεπιστήμια και την υλοποίηση προγραμμάτων για βρεφονηπιακούς σταθμούς, παιδικούς σταθμούς, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ) και ΚΔΑΠ Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ), την ενίσχυση του πιλοτικού θεσμού «Νταντάδες της Γειτονιάς», την εφαρμογή του προγράμματος «Πρώιμη Παρέμβαση».

Πίνακας 3.28.: Μόνιμες δημοσιονομικές παρεμβάσεις 2024 - 2025 (σε εκατ. ευρώ)			
α/α	Περιγραφή	2024	2025
A	Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης (A.1. + A.2.)	-126	-628
A.1.	Παρεμβάσεις μείωσης των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	-355	-1.112
1	Αύξηση από το 2024 του αφορολόγητου κατά 1.000 ευρώ για οικογένειες που έχουν παιδιά	-135	-135
2	Μείωση ΕΝΦΙΑ έτους 2024 κατά 10% για κατοικίες που ασφαλιζονται για φυσικές καταστροφές και μείωση ΕΝΦΙΑ έτους 2025 κατά 20% για κατοικίες που ασφαλιζονται για φυσικές καταστροφές με φορολογητέα αξία έως 500.000 ευρώ	-7	-18
3	Μείωση κατά μία ποσοστιαία μονάδα των ασφαλιστικών εισφορών από τον Ιανουάριο 2025	0	-440
4	Κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες από το 2025, σε συνέχεια της μείωσης κατά 50% το 2024	-113	-238
5	Μονιμοποίηση της επιστροφής του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο με νέο σύστημα από το 2025	-82	-100
6	Αυτοτελής φορολόγηση εφημερίων των ιατρών του ΕΣΥ	0	-40
7	Μείωση φόρων χαρτοσήμου σε μία σειρά από συναλλαγές (τόκους εταιρικών δανείων, οικοδομικές άδειες, χρησιδάνεια, γάμους, ασφαλιστήρια συμβόλαια κ.λπ.)	0	-32
8	Κίνητρα για την καινοτομία, τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές	0	-41
9	Επέκταση και κατά το έτος 2025 της απαλλαγής ΦΠΑ για νέα κτίρια	-18	-18
10	Κατάργηση τέλους σταθερής τηλεφωνίας (5%) για συνδέσεις με οπτική ίνα (≥100 mbps)	0	-24
11	Απαλλαγή από τον φόρο ασφαλιστρού (15%) συμβολαίων υγείας για παιδιά έως 18 ετών	0	-17
12	Φοροαπαλλαγή οικειοθελών παροχών επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων	0	-6
13	Απαλλαγή φόρου εισοδήματος για κενά ακίνητα ή ακίνητα σε βραχυχρόνια μίσθωση που θα ενοικιαστούν σε μακροχρόνια μίσθωση	0	-3
A.2.	Παρεμβάσεις αύξησης των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	229	484
1	Εισαγωγή ΦΠΑ στις βραχυχρόνιες μισθώσεις νομικών προσώπων και φυσικών προσώπων που διαθέτουν άνω των δύο εκμισθωμένων διαμερισμάτων από το 2024	27	27
2	Εισαγωγή (το 2024) και αναμόρφωση (το 2025) του τέλους ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση σε αντικατάσταση του φόρου διαμονής	202	405
3	Εισαγωγή τέλους κρουαζιέρας από το 2025	0	52
B	Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης	-1.714	-2.327
1	Αναμόρφωση μισθολογίου στον δημόσιο τομέα από το 2024 (μικτό κόστος)	-1.067	-1.067
2	Αύξηση των συντάξεων με βάση τον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και του πληθωρισμού	-424	-822
3	Οριζόντια αύξηση μισθολογίου δημόσιου τομέα από τον Απρίλιο 2025, ώστε ο εισαγωγικός μισθός να μην υπολείπεται του επιπέδου του κατώτατου μισθού (μικτό κόστος)	0	-143
4	Αύξηση αποζημίωσης εφημερίων των ιατρών του ΕΣΥ κατά 20% από τον Ιανουάριο 2024	-45	-45
5	Κίνητρο προσέλκυσης ιατρών σε προβληματικές και άγονες περιοχές	-5	-16
6	Αύξηση κατά 20% της αποζημίωσης νυχτερινής απασχόλησης των ενστόλων από τον Ιανουάριο 2025	0	-25
7	Αύξηση της ειδικής αποζημίωσης για τα πληρώματα πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού που βρίσκονται σε αποστολή και το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων που εκτελεί ειδικές αποστολές	-15	-15
8	Αύξηση του επιδόματος γέννησης από 2.000 ευρώ σε 2.400 έως 3.500 ευρώ αναλόγως του αριθμού των τέκνων (εφαρμόστηκε το 2024 με αναδρομική ισχύ για τις γεννήσεις του 2023)	-90	-45
9	Επέκταση του επιδόματος μητρότητας στους εννέα μήνες για τους ελεύθερους επαγγελματίες και αγρότες από το 2024	-43	-43
10	Αύξηση του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τα περιφερειακά Πανεπιστήμια (από 1.500 ευρώ σε 2.000 ευρώ ετησίως και σε 2.500 ευρώ σε περίπτωση συγκατοίκησης)	0	-15
11	Πρόγραμμα «Ανακαινίζω - Νοικιάζω» (με αυξημένη αποζημίωση στο 60% των δαπανών)	-25	-25
12	Διάθεση των εσόδων από το τέλος κρουαζιέρας για έργα υποδομών των ΟΤΑ, του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και του Υπουργείου Τουρισμού	0	-52
13	Αύξηση αποδοχών σπουδαστών στρατιωτικών σχολών	0	-14
Συνολικό Δημοσιονομικό Κόστος των Παρεμβάσεων (A + B)		-1.840	-2.955

Σχόλια: Ως προς τα νέα μόνιμα μέτρα με τις 12 αυξήσεις αποδοχών και τις 12 μειώσεις φόρων απαντάμε ότι με αυτόν τον προϋπολογισμό πληρώνουμε 2,5 δις ευρώ περισσότερους φόρους (1,5 δις περισσότερο ΦΠΑ και 1 δις Φόρο Εισοδήματος). Ως προς την αγοραστική δύναμη είμαστε οι τελευταίοι στην ΕΕ. Όταν ο κ. Μητσοτάκης αναφέρει ότι κλείνουμε σταθερά τη ψαλίδα που μας χωρίζει από τα ευρωπαϊκά εισοδήματα να του θυμίσουμε ότι οι πολιτικές επιλογές του κυβερνητικού του επιτελείου οδήγησαν στο άνοιγμα της εισοδηματικής ψαλίδας. Δεν ισχύει το ίδιο βέβαια με τα εισοδήματα των τραπεζιτών και των ιδιοκτητών εταιρειών ενέργειας.

Η επιμέρους κριτική των νέων μέτρων έχει ως εξής:

α. Συντάξεις: Οι αυξήσεις του 2025 θα είναι κατώτερες του τρέχοντος (επίσημου) πληθωρισμού (2,2%-2,5% με πληθωρισμό άνω του 3% φέτος), ακολουθώντας την τακτική των προηγούμενων χρόνων (αναπροσαρμογή κατά 50% επί του ΑΕΠ και μόλις κατά 50% επί του πληθωρισμού). Αυτό αποτελεί τη πρώτη κρυφή μείωση αφού εγκαταλείπεται η αύξηση των συντάξεων στο ύψος του μέσου μισθού. Σύμφωνα με πληροφορίες δεν θα εφαρμοστεί η διάταξη του νόμου 4670/2020 που ορίζει ότι οι αυξήσεις συντάξεων από το 2025 και εφεξής θα

διενεργείται με βάση τον δείκτη μεταβολής μισθών, που υπολογίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ. Επομένως η αύξηση θα προκύψει με βάση τη μεταβολή του μέσου ετήσιου Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

Επίσης χωρίς την επιταγή ακρίβειας για χαμηλοσυνταξιούχους έως 700 ευρώ θα μείνουν το 2025 περίπου 930.000 δικαιούχοι αυτής της κατηγορίας, γεγονός που προκαλεί έντονες αντιδράσεις. Για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια δεν προβλέπεται η συγκεκριμένη παροχή, η οποία το 2024 ήταν στα επίπεδα των 150 ευρώ για κάθε δικαιούχο. Η επιταγή ακρίβειας (έκτακτο επίδομα) θα καταβληθεί πριν από τις 20 Δεκεμβρίου 2024. Θα αφορά περίπου 1.900.000 πολίτες, με τη λίστα να περιλαμβάνει συνταξιούχους με υπόλοιπα προσωπικής διαφοράς που αποκλείονται από τις νέες αυξήσεις τον Ιανουάριο, οικογένειες με παιδιά, ΑμεΑ, ανασφάλιστους υπερηλίκους, αλλά και χιλιάδες άλλους ευάλωτους. Δύο άλλες κατηγορίες συνταξιούχων που δεν θα λάβουν αύξηση για το 2025 είναι οι παρακάτω: Εισφορά Αλληλεγγύης. Όσοι συνταξιούχοι έχουν κράτηση Εισφοράς Αλληλεγγύης – ΕΑΣ (αφορά όσους έχουν μεικτή κύρια σύνταξη άνω των 1.400 ευρώ) δεν θα λάβουν ούτε το 2025 την αύξηση του 2,5% που θα δώσει η κυβέρνηση στους άλλους συνταξιούχους.

β. Προσωπική Διαφορά: Το πρώτο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου 2024 θα καταβληθεί στους δικαιούχους συνταξιούχους το επίδομα προσωπικής διαφοράς ύψους από 100 έως 200 ευρώ. Μεγάλοι χαμένοι είναι οι παλαιοί συνταξιούχοι πριν από το 2016, οι οποίοι θα λάβουν μόνο το επίδομα προσωπικής διαφοράς, καθώς δεν θα πάρουν ούτε την αύξηση του 2,5% για το νέο έτος, όπως οι άλλοι συνταξιούχοι. Θα πρέπει να τονιστεί ότι σήμερα ο ένας στους τρεις συνταξιούχους είναι «θύμα» της προσωπικής διαφοράς, με μηδενικές αυξήσεις, και μάλιστα οι περισσότεροι θα φύγουν από τη ζωή χωρίς να... γευτούν τη χαρά της αύξησης. Τα επίσημα στοιχεία δείχνουν ότι οι παλαιοί συνταξιούχοι με προσωπική διαφορά είναι περίπου 670.000, με σύνταξη έως 1.600 ευρώ, που έχουν προσωπική διαφορά άνω των 10 ευρώ.

γ. Μισθολογικές αμοιβές: Για το 2023 το μέσο ωρομίσθιο στην Ελλάδα ξεπέρασε κατά τι το επίπεδο «μισθού Βουλγαρίας» αλλά καθελώθηκε στον «μισθό Σλοβακίας» και αντιστοιχεί περίπου στο 50% του μέσου ωριαίου μισθού στην Ε.Ε. των 27. Σε κάθε περίπτωση, παρά τις αιματηρές προσπάθειες των Ελλήνων, το μέσο ωρομίσθιο δεν μπορεί να ξεφύγει από τα επίπεδα των πιο φτωχών βαλκανικών χωρών, την ώρα που μας έχουν αφήσει προ πολλού πίσω ακόμη και η Λιθουανία και η Εσθονία στη Βαλτική. τα στοιχεία της Eurostat αποτυπώνουν στα μόλις 12,6 ευρώ (μεικτά) το μέσο ωρομίσθιο στην Ελλάδα. Πολύ κοντά στη Σλοβακία (12,5 ευρώ), κάτω από την Κροατία (12,7 ευρώ) και με απόσταση ακόμη και από την Πορτογαλία (13,7 ευρώ), ενώ Βουλγαρία (8 ευρώ), Ουγγαρία (11 ευρώ), Πολωνία (11,9 ευρώ) παραμένουν στο τέλος της διαδρομής. Η έκθεση της ΤτΕ ενώ «ανησυχεί» για τη στενότητα προσφοράς εργατικών χεριών, δεν κάνει οποιαδήποτε μνεία στην ανάγκη βελτίωσης των μισθών στους κλάδους με τα υψηλότερα ελλείμματα, όπως είναι οι κατασκευές, ο τουρισμός και η αγροτική παραγωγή. Αντιθέτως, «... οι αποφάσεις για μισθολογικές αυξήσεις πρέπει να σταθμίζουν τις εξελίξεις στην παραγωγικότητα μεσοπρόθεσμα, καθώς και την τρέχουσα συγκυρία υψηλής αβεβαιότητας. Με αυτόν τον τρόπο δεν θα αποτελέσουν παράγοντα ενίσχυσης των επίμονων πληθωριστικών πιέσεων που θα επιδείνωναν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και τελικά θα μείωναν τα πραγματικά εισοδήματα των εργαζομένων» σημειώνεται στην έκθεση. Η αύξηση των μισθών οδηγεί σε πληθωρισμό, επαναλαμβάνει διαρκώς ο διοικητής της ΤτΕ, σημειώνοντας ότι καθώς «η αμοιβή της εργασίας ανά εργαζόμενο εξακολούθησε να αυξάνεται»,

το αποτέλεσμα είναι «οι μισθολογικές πιέσεις να συνιστούν πλέον σημαντικό παράγοντα δημιουργίας πληθωριστικών πιέσεων». Πώς διαμορφώνεται σήμερα η εικόνα: Πάνω από το 50% των μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα αμείβεται με 800 ή λιγότερα ευρώ καθαρά τον μήνα. Το 70% των μισθωτών αμείβεται μέχρι 950 ευρώ καθαρά τον μήνα. Μόνο το 10% αμείβεται με πάνω από 1.450 ευρώ. Δηλαδή αυτοί που παίρνουν έναν καλό μισθό για τα δεδομένα της εποχής αποτελούν έναν πολύ μικρό μέρος του συνόλου των εργαζομένων, μόλις 1 στους 10. Μόλις το 3,63% των μισθωτών αμείβεται πολύ καλά, δηλαδή παίρνει πάνω από 2.025 ευρώ καθαρά.

δ. Αυξήσεις μισθών δημοσίου – ΑΔΕΔΥ: Πρόκειται για μια ακόμη κοροϊδία της κυβέρνησης της ΝΔ για τους 600.000 υπαλλήλους του Δημοσίου (εκπαιδευτικούς, γιατρούς, νοσηλευτές κλπ.). Το μικτό κόστος της νέας παρέμβασης για το 2025 εκτιμάται κατ' αρχήν σε 143 εκατ. ευρώ περίπου. Ο πρωθυπουργός περιορίστηκε να υποσχεθεί ότι ο εισαγωγικός μισθός ΥΕ του Δημοσίου, θα «ακολουθήσει» την σχεδιαζόμενη αύξηση του κατώτατου μισθού του Ιδιωτικού Τομέα από τον Απρίλιο του 2025 καθώς μέχρι τότε δεν θα δοθεί καμιά αύξηση. Η αύξηση αυτή, των 12€ τον μήνα, θα δοθεί οριζόντια για όλα τα μισθολογικά κλιμάκια ανατρέποντας ουσιαστικά και τη λογική του ενιαίου μισθολογίου. Σταδιακά ως το 2027 θα αυξηθεί ο εισαγωγικός μισθός στο δημόσιο κατά 100€ ακαθάριστα. Δηλαδή το 2027 θα γίνει ο βασικός μισθός του νεοεισερχόμενου στο Δημόσιο θα γίνει 950 ευρώ!!! Προφανώς ο κ. Μητσοτάκης, σκόπιμα αγνοεί ότι ο ιδιωτικός τομέας έχει 14 μισθούς, ενώ το Δημόσιο 12 και άρα θα συνεχίσει ο κατώτατος μισθός του δημοσίου να είναι πολύ χαμηλότερος από τον ήδη χαμηλό μισθό του ιδιωτικού.

ε. Επίδομα επίτευξης στόχων: Σε ένα πλαίσιο διαρκούς ιδιωτικοποίησης δομών και υπηρεσιών του Δημοσίου η κυβέρνηση διευρύνει το σύστημα κινήτρων και ανταμοιβής (Bonus) σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό δημοσίων υπαλλήλων και υπηρεσιών από την πιλοτική εφαρμογή που υλοποιείται έως σήμερα. Η επιλογή των υπαλλήλων που θα είναι υποψήφιοι για το μπόνους καθώς και η κατανομή του, θα γίνεται από τον προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης, (Διευθυντικό δικαίωμα) της οποίας οι οργανικές μονάδες εμπλέκονται στην πλήρη επίτευξη του επιλεγέντος προς ανταμοιβή στόχου, σε συνεργασία με τους προϊσταμένους αυτών. Η συνολική δαπάνη για τις ανταμοιβές ανέρχεται σε σαράντα εκατομμύρια (40.000.000) ευρώ ανά έτος. Το σαράντα τοις εκατό (40%) του τελικού ποσού ανταμοιβής, κατανέμεται υποχρεωτικώς ισομερώς μεταξύ των δικαιούχων, ενώ το υπόλοιπο εξήντα τοις εκατό (60%) κατανέμεται σε συνάρτηση με την προσφορά εκάστου δικαιούχου στη λειτουργία και το έργο της υπηρεσίας, σε σχέση με την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων που έχουν τεθεί.

στ. Φοιτητικό στεγαστικό επίδομα: «Φουσκώνει» το φοιτητικό στεγαστικό επίδομα, αλλά όχι για όλους. Βέβαια ήδη έχει ανέβει στα επίπεδα των 1.500 ευρώ, αλλά τη νέα αύξηση θα την καρπωθούν μόνον εκείνοι που φοιτούν σε Περιφερειακά Πανεπιστήμια. Παράλληλα προϋποθέσεις χορήγησης αποτελούν το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα του προηγούμενου έτους να μην υπερβαίνει τα (30.000) ευρώ προσαυξανόμενο κατά τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ για κάθε εξαρτώμενο τέκνο πέραν του ενός καθώς και ο φοιτητής να έχει εξεταστεί επιτυχώς στα μισά μαθήματα του προηγούμενου ακαδημαϊκού έτους για το οποίο αιτείται το επίδομα σύμφωνα με το ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών, σε όλες τις εξεταστικές περιόδους (και Σεπτεμβρίου) που πραγματοποιήθηκαν για το συγκεκριμένο ακαδημαϊκό έτος.

ζ. Αύξηση κατά 20% της αποζημίωσης των νυχτερινών των ένστολων: Από μόνο του το 20% είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακό νούμερο. Ωστόσο αν αναλογιστεί κάποιος ότι η νυχτερινή αποζημίωση η οποία εφαρμόστηκε αναγκαστικά από την κυβέρνηση το 2023, μετά από δικαστικές αποφάσεις, είναι μόλις 2,77 ευρώ την ώρα και καθαρά 2,06 ευρώ άρα μιλάμε ουσιαστικά για αυξήσεις κοροϊδία με ωριαίες αυξήσεις 0,55 ευρώ μικτά και 0,44 ευρώ καθαρά ,άρα από 2 έως 14 ευρώ το μήνα μικτά .

η. Μείωση 1% των ασφαλιστικών εισφορών: Το μη μισθολογικό κόστος εργασίας στην Ελλάδα είναι αρκετά υψηλό (26%), καθώς βρίσκεται στις 4 ακριβότερες χώρες ανάμεσα σε 37 κράτη-μέλη του ΟΟΣΑ ως προς τις εισφορές κύριας και επικουρικής ασφάλισης (18,2% ο μέσος όρος). Ακριβότερες εισφορές από την Ελλάδα έχουν μόνο η Βρετανία, η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία. Μάλιστα, αν στις εισφορές σύνταξης προστεθούν και οι υπόλοιπες εισφορές που βαρύνουν τη μισθωτή εργασία, τότε οι συνολικές εισφορές στην Ελλάδα εκτοξεύονται στο 36,1%, ποσοστό ιδιαίτερα υψηλό για τα δεδομένα των κρατών της Ε.Ε και του ΟΟΣΑ. Με τις μειώσεις κατά 0,5% από τις εισφορές εργαζομένων και κατά 0,5% από τις εργοδοτικές εισφορές κλάδου Υγείας το όφελος για έναν εργαζόμενο που παίρνει 1.200 ευρώ μεικτό μισθό, θα είναι της τάξης των 5 ευρώ περίπου τον μήνα.

θ. Τέλος επιτηδεύματος: Πρόκειται για μια φορολογική αλλαγή που αφορά περίπου 730.000 επαγγελματίες, οι οποίοι εφέτος κατέβαλαν για τελευταία φορά το συγκεκριμένο φόρο, μειωμένο στα 325 ευρώ από τα 650 ευρώ που ίσχυαν προηγουμένως. Η πλήρης κατάργηση του τέλους εκτιμάται ότι θα κοστίσει στο δημόσιο προϋπολογισμό περίπου 120 εκατ. ευρώ ετησίως όταν οι ελεύθεροι επαγγελματίες θα πληρώσουν 700 εκατ.€ με τον νέο τεκμαρτό τρόπο φορολόγησης. Αν και το τέλος επιτηδεύματος καταργείται για τους αυτοαπασχολούμενους, οι επιχειρήσεις θα συνεχίσουν να καταβάλουν το τέλος. Για παράδειγμα, το τέλος επιτηδεύματος για νομικά πρόσωπα που ασκούν εμπορικές δραστηριότητες κυμαίνεται από 800 ευρώ σε τουριστικούς τόπους ή μικρές πόλεις, έως 1.000 ευρώ σε περιοχές με πληθυσμό άνω των 200.000 κατοίκων.

ι. Επιστροφή ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο: Από το Φλεβάρη του 2022 ο Τσίπρας σε επίσκεψη του στον αγροτικό συνεταιρισμό «Αργολική γη» μιλούσε για επιστροφή του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο καθώς και επιδότηση ειδική προκειμένου να αντισταθμιστεί η ρήτρα αναπροσαρμογής στα αγροτικά τιμολόγια ρεύματος. Η Κυβέρνηση άργησε 3 χρόνια να νομοθετήσει την επιστροφή του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο με την εφαρμογή μηδενικού συντελεστή.

κ. Πάγωμα ΦΠΑ στην οικοδομή: Με τις τιμές των ακινήτων να κινούνται προς νέα ιστορικά υψηλά καταγράφοντας αύξηση πάνω από 66% από τα «χαμηλά» του 2017 η Κυβέρνηση παρατείνει κατά ένα έτος ακόμη την αναστολή ΦΠΑ στα ακίνητα. Λόης Λαμπριανίδης – «Η πιο σημαντική όμως παρενέργεια της αναστολής του ΦΠΑ είναι ότι η ρύθμιση αυτή δίνει λανθασμένο μήνυμα στην αγορά και στρέφει την οικονομία γι' άλλη μια φορά στα ακίνητα, κινητροδοτώντας τα παντοιοτρόπως και μειώνοντας αντιστοίχως δράσεις βιομηχανικής και τεχνο-καινοτομικής ανάπτυξης».

λ. Απαλλαγή φόρου ασφαλίστρων 15% συμβολαίων υγείας: Την ίδια ώρα που σημειώνονται υπέρογκες αυξήσεις από 12% έως 15% στα συμβόλαια υγείας τους τελευταίους μήνες από τις ασφαλιστικές εταιρίες, πυροδοτώντας κύμα καταγγελιών από τους ασφαλισμένους η Κυβέρνηση έρχεται να απαλλάξει από φόρο ασφαλίστρων τα συμβόλαια

υγείας για παιδιά έως 18 ετών σε σύμπνοια με τις ασφαλιστικές εταιρείες προσδοκώντας σε νέους πελάτες. Σε περίπτωση οικογενειακού ή ομαδικού συμβολαίου ο φόρος μειώνεται αναλογικά με τον αριθμό των ανήλικων μελών που καλύπτει. Το δημοσιονομικό κόστος εκτιμάται σε 17 εκατ. ευρώ ετησίως. Η Κυβέρνηση αρνείται να παρέμβει στο κύκλωμα ασφαλιστικών εταιρειών -μεγάλων ομίλων παροχών υγείας ώστε να αντιμετωπιστεί η αδυναμία καταβολής ασφαλιστρών γεγονός που αποδεικνύεται από το υψηλό ποσοστό ακυρώσεων συμβολαίων που χαρακτηρίζει τον κλάδο υγείας και το οποίο με βάση τα στοιχεία του 2022 κινείται μεταξύ 12,5% και 13% στον κλάδο των ατομικών ασφαλίσεων και των ομαδικών συμβολαίων υγείας αντίστοιχα. Συνολικά 192.000 ασφαλισμένοι ακύρωσαν τα συμβόλαιά τους, ενώ σε όρους συμβολαίων ο αριθμός των ακυρώσεων ανήλθε σε 114.718 για τις ατομικές ασφαλίσεις (αύξηση 3% σε σχέση με το 2021) και 801 στις ομαδικές ασφαλίσεις, αύξηση κατά 58% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Μια επέμβαση χολής στα ελληνικά ιδιωτικά νοσηλευτήρια χρεώνεται στις ασφαλιστικές εταιρείες 7.713 ευρώ, όταν το αντίστοιχο κόστος στην Ελβετία είναι 7.948 ευρώ. Με τέτοιο σχεδιασμό δε θα βρει λύση το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας. Το ΕΔΣ αναφέρει πως τα δημογραφικά στοιχεία δείχνουν ότι η ελληνική οικονομία θα αντιμετωπίσει δύο κύριες αβεβαιότητες: η πρώτη σχετίζεται με την πιθανή επιβράδυνση των μεσοπρόθεσμων αλλά και μακροπρόθεσμων ρυθμών μεγέθυνσης, και η δεύτερη με την αναμενόμενη αύξηση των κρατικών δαπανών λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Το δημογραφικό ζήτημα καθιστά αναγκαία την έγκαιρη λήψη μέτρων για την ανάσχεση του επερχόμενου αρνητικού σπιράλ στην οικονομία.

μ. Μείωση ΕΝΦΙΑ για ασφάλιση έναντι φυσικών καταστροφών: Η έκπτωση 10% στον ΕΝΦΙΑ, που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το 2024 σε όσες κατοικίες ήταν ασφαλισμένες έναντι φυσικών καταστροφών (πυρκαγιά, πλημμύρα και σεισμό) φαίνεται ότι δεν ήταν αρκετή για να οδηγήσει μεγάλο μέρος των ιδιοκτητών ακινήτων στο να θωρακίσουν το σπίτι τους με ένα ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Τα στοιχεία της Ένωσης Ασφαλιστικών Εταιριών (ΕΑΕΕ) για το α' τρίμηνο του 2024 δείχνουν ότι στα τέλη Μαρτίου 2024 το ποσοστό ασφάλισης των κατοικιών αντιστοιχούσε μόλις στο 18,3% έναντι 18,2% που ήταν στα τέλη Δεκεμβρίου 2023. Κατά την έρευνα της ΕΑΕΕ τα ενυπόθηκα δάνεια είναι και αυτά που ηγούνται στις ασφαλίσεις κατοικιών εκπροσωπώντας το 60,9% του συνόλου στις 605.532 κατοικίες. Στις 31 Μαρτίου 2024, τα ασφαλιστήρια συμβόλαια χωρίς υποθήκη αριθμούσαν 388.981 από 376.796 στις 31/12/2023. Η κυβέρνηση μειώνει επιπλέον 10% τον ΕΝΦΙΑ με την προϋπόθεση ασφάλισης κατοικιών από φυσικές καταστροφές προσδοκώντας να καλύψει με αυτόν τον τρόπο την αδιαφορία που επιδεικνύει στην πρόληψη. Από το 2019 ως σήμερα έχουμε ρεκόρ καμένων εκτάσεων τεσσάρων (4) εκατομμυρίων στρεμμάτων. Την ίδια ώρα: Η Πυροσβεστική Υπηρεσία έχει 3.500 οργανικά κενά. 2.000 από τα 3.600 οχήματα του Πυροσβεστικού Σώματος είναι ηλικίας άνω των 20 και 30 ετών. Μία κατάσταση που δεν θα βελτιωθεί με την προσθήκη 160 νέων οχημάτων, που ανακοίνωσε πρόσφατα ο Πρωθυπουργός. ΑΙΓΙΣ: Το ποσοστό απορρόφησης από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για τα έργα του προγράμματος ΑΙΓΙΣ ανέρχεται μόνο στο 2%. Το κόστος αποκατάστασης των φυσικών καταστροφών υπολογίζεται στα 6 δις περίπου.

Τονίζεται ότι το Συμβούλιο της ΕΕ αναφέρει πως η πρόληψη και η ετοιμότητα έναντι των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή χρήζουν περαιτέρω προσοχής. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των μέτρων έγκαιρης προειδοποίησης, των μέτρων ενίσχυσης της κλιματικής

ανθεκτικότητας των υποδομών και άλλων μέτρων πρόληψης κινδύνων θα μπορούσαν να συμπληρώσουν τα μέτρα ετοιμότητας και να συμβάλουν στον περιορισμό των ζημιών που θα προκληθούν από μελλοντικές φυσικές καταστροφές. Επιπλέον, το πεδίο εφαρμογής των επενδύσεων θα μπορούσε να επικεντρωθεί σε δράσεις που ενισχύουν την ανθεκτικότητα μέσω της πρόληψης και της ετοιμότητας, καθώς και μέσω της χρήσης προσεγγίσεων που βασίζονται στο οικοσύστημα. Επίσης σύμφωνα με το ΕΔΣ: οι κλυδωνισμοί που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή, όπως οι φυσικές καταστροφές, που συχνά οδηγούν σε έκτακτες δαπάνες, θα μπορούσαν να θέσουν υπό αμφισβήτηση τον αναπτυξιακό δυναμισμό της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια. Η εκτίμηση των επιπτώσεων τους, ο σχεδιασμός και η αποτελεσματική υλοποίηση δημοσιονομικών παρεμβάσεων για όσους πλήττονται, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η δημοσιονομική σταθερότητα, παραμένουν σημαντικές προκλήσεις.

ν. Αυτοτελής φορολόγηση εφημεριών: Θυμίζουμε ότι για το θέμα κατατέθηκε τροπολογία από τον Απρίλη του 2024 στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Υγείας με τίτλο «Δράσεις δημόσιας υγείας – Ρυθμίσεις για την ενίσχυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας», για 2η φορά λόγω της σημασίας για τον ιατρικό κόσμο, από βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ με πρωτοβουλία του Βουλευτή Αχαΐας και Τομεάρχη Υγείας, Ανδρέα Παναγιωτόπουλου. Η επαναφορά της "Αυτοτελούς Φορολόγησης των Εφημεριών" θα έπρεπε να εφαρμοστεί άμεσα στο ποσοστό 20% που ίσχυε προτού καταργηθεί το 2010-2011 και όχι να εφαρμοστεί με συντελεστή φορολόγησης 22% που σημαίνει μεγαλύτερη φορολόγηση. Θυμίζουμε πως οι εφημερίες εξ αρχής φορολογούντο αυτοτελώς, επειδή ο χρόνος εφημέρευσης των γιατρών, πολλές φορές ξεπερνάει και τον συνολικό χρόνο κανονικής εργασίας.

ξ. Σπίτι μου «2». Το ράλι στις τιμές των ακινήτων συνεχίστηκε και στο γ' τρίμηνο του 2024 και σε μεγάλο βαθμό περιορίζει τα οφέλη του προγράμματος "Σπίτι μου 2" που περιμένουν με αγωνία δεκάδες χιλιάδες υποψήφιοι αγοραστές. Έτσι, στο κέντρο της Αθήνας αποτυπώνονται αυξήσεις 8,9%, στα Ανατολικά Προάστια 11,4% στον Πειραιά... 27,8% και στα προάστια του Πειραιά περίπου 14,7%. Χαρακτηριστικό του γ' τριμήνου ότι στο λεκανοπέδιο της Αττικής φτάνουμε πλέον στο σημείο οι μέσες τιμές ανά τετραγωνικό να ξεπερνούν πλέον τα 2.000 ευρώ ανά μέτρο σχεδόν στο σύνολο των περιοχών. Οι ανατιμήσεις αυτές επηρεάζουν την αποδοτικότητα του προγράμματος «Σπίτι μου 2» καθώς η φιλοσοφία του προγράμματος είναι μέσω της επιδότησης του επιτοκίου να συγκρατηθεί η μηνιαία δόση σε χαμηλά επίπεδα. Όταν όμως αναγκάζεσαι τελικώς να δανειστείς περισσότερο κεφάλαιο για να χρηματοδοτήσεις την αγορά του ακινήτου, η αποκλιμάκωση της δόσης περιορίζεται ή εξαφανίζεται. Μένει, σε αυτή την περίπτωση, μόνο η λύση του ... συμβιβασμού με ένα παλαιότερο ή μικρότερο ακίνητο. Ταυτόχρονα όσο περισσότερο ανεβαίνουν οι τιμές, τόσο λιγοστεύουν επίσης τα ακίνητα που πληρούν τις προδιαγραφές του "σπίτι μου 2" ειδικά στο λεκανοπέδιο. Και αυτό διότι υπάρχει το όριο των 250.000 ευρώ. Είναι ένα... ευρύχωρο όριο για την επαρχία αλλά για τα μεγάλα αστικά κέντρα και ειδικά για την Αθήνα, ο κατάλογος των προς πώληση ακινήτων, θα περιλαμβάνει πλέον μικρότερης επιφάνειας ακίνητα κάτω των 100-120 τετραγωνικών μέτρων.

Ο Πρόεδρος της ΚΟ ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ Ν. Παππάς στη ΔΕΘ ανέφερε: «Η πολιτεία προστατεύει εγγυάται και οικοδομεί. Αποτρέπουμε πλειστηριασμούς και προστατεύουμε πρώτη κατοικία. Πρόγραμμα εγγυοδοσίας με κλιμακωτά φορολογικά κίνητρα ενθαρρύνουμε ενοικίαση σπιτιών και από έσοδα από βραχυχρόνια μίσθωση (700 εκατ. ευρώ) αναπτύσσουμε πλέγμα

μέτρων όπως αύξηση επιδότησης ενοικίου, επιδότηση στεγαστικών δανείων και πρόγραμμα φοιτητικής στέγης».

10. ΕΣΟΔΑ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ: Τα καθαρά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, μετά την αφαίρεση των επιστροφών φόρων, προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ποσό των 74.573 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 3.432 εκατ. ευρώ ή 4,8% έναντι της εκτίμησης του 2024.

Σχόλια: Η υπερφορολόγηση είναι δεδομένη αφού οι φόροι έχουν αυξηθεί κατά 42,5% (20 δις ευρώ ετησίως) από το 2021. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη κλείνει τα μάτια στην αύξηση των φόρων με τους φορολογικούς συντελεστές διατηρημένους σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η ΝΔ έχει πετύχει τη μεγαλύτερη αύξηση έμμεσων φόρων στην πενταετία: 2024:15,8%, 2023:-5,7%, 2022:+14,3%, 2021:+9,8%.

α. Φόροι: Οι φόροι συνεισφέρουν συνολικά σε ποσοστό 93% στα έσοδα. Από τα στοιχεία του 2025 διαπιστώνουμε ότι οι φόροι έχουν αυξηθεί κατά 42,5% (20 δις ετησίως) από το 2021. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη κλείνει τα μάτια στην αύξηση των φόρων με τους φορολογικούς συντελεστές διατηρημένους σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ από το 2021 είναι μόλις 7,6% (180,62 δις σε 194,5 δις). Τα έσοδα από φόρους εκτιμάται να είναι αυξημένα το 2024 έναντι του στόχου του προϋπολογισμού κατά 2.490 εκατ. ευρώ.

1. Αγαθών και υπηρεσιών: Συνεχίζεται η αφαίμαξη μέσω των έμμεσων φόρων καθώς δεν φαίνεται μείωση για το 2025. Τα έσοδα από ΦΠΑ έχουν αυξηθεί κατά 53% από το 2021 με αύξηση άνω των 9 δις (9,215). Αύξηση εκ νέου 4,5% το 2025. Προφανώς η κυβέρνηση ελπίζει σε αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης αλλά το 3% θα οφείλεται στον πληθωρισμό. Επιμέρους, τα προβλεπόμενα έσοδα από ΦΠΑ συμμετέχουν κατά 35,76% και των ΕΦΚ κατά 9,76% στα έσοδα του 2025. Οι έμμεσοι φόροι εξακολουθούν να διαδραματίζουν καίριο ρόλο στα έσοδα γεγονός που υποδεικνύει την άδικη πτυχή του φορολογικού μας συστήματος, καθώς οι έμμεσοι φόροι επιβαρύνουν δυσανάλογα τις χαμηλές εισοδηματικές κατηγορίες.

2. Εισοδήματος: Για το 2025 προβλέπεται αύξηση κατά 1,1 δις ευρώ με τη συνεισφορά του Φόρου Εισοδήματος στα έσοδα του 2025 είναι 20,44% από τα Φ.Π και 10,69% από τα ΝΠ. Η σχετική αύξηση ακολουθεί την υπέρβαση κατά 2,2 δις ευρώ έναντι του στόχου του προϋπολογισμού του 2024 ως προς τα έσοδα από φόρο εισοδήματος. Μία υπέρβαση που οφείλεται στα φυσικά πρόσωπα (με βασικούς τροφοδότες τους ελεύθερους επαγγελματίες) ο φόρος εισοδήματος των οποίων αυξάνεται το 2025 κατά 6,2% ή 880 εκατομμύρια. Η αύξηση είναι πάνω από κάθε πραγματική αύξηση του ΑΕΠ. Το πληθωρισμένο ΑΕΠ προβλέπουν να αυξηθεί 4,5. Προφανώς υπάρχουν ελπίδες για μείωση της φοροδιαφυγής και της ανεργίας που δεν ήταν ποτέ δεδομένη.

3. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας και Φόροι Κεφαλαίου: Η συμμετοχή τους στα έσοδα του 2025 εκτιμάται σε 3,21%, και 0,32% αντίστοιχα.

β. Μεταβιβάσεις: Τα έσοδα από μεταβιβάσεις αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 8.794 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 2.206 εκατ. ευρώ έναντι του 2024, κυρίως λόγω της αύξησης, μετά την προσαρμογή κατά ESA, των εσόδων του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων και συγκεκριμένα του ΤΑΑ κατά 1.299 εκατ. ευρώ και του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους κατά 961 εκατ. ευρώ.

γ. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών: Σε δημοσιονομική βάση παρουσιάζονται αυξημένα το 2025 σε ποσοστό 12,73% κυρίως λόγω του δεδουλευμένου εσόδου, ύψους 19 εκατ. ευρώ,

από τη σύμβαση παραχώρησης της Εγνατίας Οδού, το οποίο καταχωρίζεται στο έτος 2025 και του δεδουλευμένου εσόδου, ύψους 131 εκατ. ευρώ, αυξημένου κατά 109 εκατ. ευρώ έναντι του 2024, από την επέκταση της σύμβασης παραχώρησης της Αττικής Οδού, το οποίο καταχωρίζεται στο έτος 2025.

δ. Λοιπά τρέχοντα έσοδα: Το ποσοστό μείωσης του στόχου του 2025 έναντι του 2024 ανέρχεται σε 32,94% και σε δημοσιονομική βάση σε 27,70% η μείωση κατά 1.167 εκατ. ευρώ προέρχεται κυρίως από τη μείωση εσόδων από μερίσματα φορέων του Δημοσίου κατά 304 εκατ. ευρώ, της συμβολής των προκαταβολών από τα ευρωπαϊκά προγράμματα κατά 543 εκατ. ευρώ και λόγω των μειωμένων τόκων καταθέσεων κατά 348 εκατ. ευρώ.

11. ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ: Οι δαπάνες προβλέπεται το 2025 να ανέλθουν σε 80.502 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 4.001 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη εκτίμηση έτους 2024.

α. Παροχές σε εργαζόμενους: Η πρόβλεψη για το 2025 είναι 14.790 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας μείωση κατά 0,96% έναντι της εκτίμησης του 2024. Το 2025 δηλαδή θα υπάρξει μείωση των μισθών της κεντρικής διοίκησης ενώ δήθεν τηρούν το 1:1. Οι μισθοί μειώνονται ετησίως κατά 1,61% ή 241 εκατομμύρια. Μέσα στην κρίση από το 2023 έχουν αυξηθεί μόλις 4,5% με τον πληθωρισμό να ξεπερνά το 17%.

β. Κοινωνικές Παροχές: Το ποσό της εκτίμησης για το 2024 παρουσιάζει μείωση κατά 64 εκατ. ευρώ (346 αντί για 410) να δούμε αν η εκτίμηση των 425 εκατ. ευρώ του 2025 θα επαληθευθεί.

γ. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών: Αυξημένος ο στόχος του Προϋπολογισμού του 2025 έναντι του 2024 σε ποσοστό 25,36% που προφανώς οφείλεται στο ότι η εκτίμηση για το 2024 έναντι του στόχου του 2024 παρουσίασε αύξηση της τάξεως του 38,72% από 1.627 σε 2.257 εκατ. ευρώ.

δ. Επιδοτήσεις: Κατά 5 εκατομμύρια ή 6,17% μειωμένες εμφανίζονται οι επιδοτήσεις του 2024 έναντι του στόχου.

ε. Πιστώσεις υπό κατανομή: Παρουσιάζονται αυξημένες έναντι του στόχου του 2024 κατά 13,63% και κατά 22,53% της εκτίμησης σε δημοσιονομική βάση.

στ. Πάγια Περιουσιακά στοιχεία: Παρουσιάζονται αυξημένα έναντι του στόχου του 2024 κατά 104,35% και κατά 58,43% έναντι της αντίστοιχης εκτίμησης σε δημοσιονομική βάση του 2024 προερχόμενη κυρίως λόγω των αυξημένων φυσικών παραλαβών οπλικών συστημάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Χαράλαμπος (Χάρης) Μαμουλάκης

Βουλευτής Ηρακλείου

Νικόλαος Καραθανασόπουλος, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ»

Βουλευτής Αχαΐας

Δεν παρουσιάστηκε από τους Εισηγητές των υπολοίπων κομμάτων η μεγάλη εικόνα καθόλου, και μάλιστα, όλοι μίλαγαν για το πώς θα υπάρξει και θα συνεχιστεί η ανάπτυξη. Οι προτάσεις που έκανε το ΠΑΣΟΚ και ο ΣΥΡΙΖΑ για μια μεγαλύτερη ανάπτυξη διαχρονική, χωρίς να λαμβάνουν υπ' όψη τις διεθνείς εξελίξεις. Ότι η Ελλάδα δεν είναι μέσα σε ένα δοκιμαστικό σωλήνα. Ότι αυτή τη στιγμή υπάρχουν σοβαροί, σοβαρότατοι κραδασμοί στην παγκόσμια οικονομία που καταγράφονται από όλους τους ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς, με τελευταία την έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, και μάλιστα, μιλάνε ότι ενδεχόμενα η νέα γενικευμένη κρίση θα ξεσπάσει πολύ πιο σύντομα, με την Ελλάδα να μένει ανεπηρέαστη από την νέα καπιταλιστική κρίση;

Το λέμε αυτό, γιατί ακριβώς στις σημερινές συνθήκες καταγράφετε μία σφοδρότατη όξυνση των αντιθέσεων και των ανταγωνισμών, ιδιαίτερα ανάμεσα στα μεγάλα ιμπεριαλιστικά κέντρα και με την εκλογή του Τραμπ. Ο βασικός ανταγωνισμός είναι ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα για το ποιος θα αναλάβει την πρωτοκαθεδρία του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος και αυτός ο πόλεμος, προς ώρας οικονομικός, σχετίζεται με τον εμπορικό πόλεμο και τις εφοδιαστικές αλυσίδες.

Συσχετίζεται με τον τεχνολογικό πόλεμο ανάμεσα σε Ηνωμένες Πολιτείες και Κίνα, αλλά και στον πόλεμο για τις σπάνιες γαίες.

Μάλιστα, αυτές οι αντιθέσεις οξύνονται τόσο πολύ που φτάνουν και στις ιμπεριαλιστικές συγκρούσεις. Ήδη, στην περιοχή μας την ευρύτερη έχουμε δύο ιμπεριαλιστικές συγκρούσεις. Η μία στην Ουκρανία και η άλλη στη Μέση Ανατολή. Συγκρούσεις, οι οποίες, αποτελούν την άλλη όψη της ιμπεριαλιστικής ειρήνης με το πιστόλι στον κρόταφο και γίνονται για το μοίρασμα και το ξαναμοίρασμα των αγορών, για τον έλεγχο ιδιαίτερα των ενεργειακών πηγών και των διαδρομών τους, αλλά και των εμπορικών διαδρομών.

Γίνεται όλο και πιο ορατός ο κίνδυνος γενίκευσης της σύγκρουσης και στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή. Με την Ελλάδα, στο πλαίσιο της στρατηγικής της άρχουσας τάξης για γεωστρατηγική αναβάθμιση, να συμμετέχει ενεργά σε αυτές τις συγκρούσεις με τη σύμφωνη γνώμη και των άλλων κομμάτων, εμπλέκοντας όλο και πιο βαθιά τη χώρα μας στους Αμερικανονατοϊκούς ιμπεριαλιστικούς σχεδιασμούς.

Αυτή η εικόνα της αβεβαιότητας καταγράφεται και για την οικονομία της Ευρωζώνης. Έξι οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκονται σε ύφεση, έχουν αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης και το 2023 και το 2024 και οκτώ οικονομίες της Ευρωζώνης βρίσκονται σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος και μάλιστα, οι τρεις μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρωζώνης είναι αυτοί που είναι οι μεγάλοι ασθενείς.

Η Γερμανία, η Γαλλία ιδιαίτερα, αλλά και η Ιταλία και όλα αυτά θα αφήσουν ανεπηρέαστα θεωρείται την ελληνική οικονομία;

Το τρίτο συμπέρασμα που υπάρχει, είναι η αποτυχία και η ανεπάρκεια διαχείρισης όλων των διαφόρων μειγμάτων και το λέει πολύ καθαρά η έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, γιατί το φάρμακο μετατρέπεται σε φαρμάκι.

Βεβαίως, δεν αμφισβητείται από κανέναν μείγμα διαχείρισης ο αντιλαϊκός του χαρακτήρας, είτε αυτό είναι περιοριστικό, είτε είναι επεκτατικό. Γιατί ακριβώς αυτές οι επιλογές

δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τον ελέφαντα που βρίσκεται μέσα στο δωμάτιο και δεν είναι άλλος από τη τεράστια υπερσυσσώρευση κεφαλαίων, τα οποία δεν βρίσκουν κερδοφόρα διέξοδο. Και επειδή εξαντλούνται και τα όρια της πράσινης μετάβασης γίνεται, με αφορμή και την όξυνση των ιμπεριαλιστικών συγκρούσεων, μια τεράστια στροφή στην πολεμική οικονομία. Ήδη, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας δημοσίευσε πρόσφατα τα στοιχεία που δείχνουν ότι οι αμυντικές δαπάνες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2024 θα ανέλθουν στα 326 δισεκατομμύρια ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 30% σε σύγκριση με το 2021.

Η δε Κομισιόν, διά στόματος της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, μιλάει για την ανάγκη να βρεθούν πρόσθετα 500 δισεκατομμύρια ευρώ για αμυντικές επενδύσεις μέσα στην επόμενη δεκαετία, εκτίμηση η οποία συμφωνεί και με την Έκθεση Ντράγκι, αλλά και με την Έκθεση Νιινίστο, η οποία συζητήθηκε πρόσφατα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, του πρώην Φινλανδού Πρωθυπουργού. Και προ ημερών, ήδη, η Κομισιόν αποφάσισε ότι τα κεφάλαια, το Ταμείο Συνοχής για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα 2021 – 2027, το 1/3 δηλαδή του ευρωπαϊκού Προϋπολογισμού, περίπου 392 δισεκατομμύρια ευρώ, πρέπει να κατευθυνθούν σε επενδύσεις, σε εξοπλισμούς και σε στρατιωτικές υποδομές.

Να, λοιπόν, η τεράστια στροφή η οποία γίνεται. Και η ελληνική οικονομία, επειδή ακριβώς δεν είναι σε δοκιμαστικό σωλήνα έχει αλληλεπίδραση και μάλιστα ιδιαίτερα υψηλό βαθμό επισφάλειας το οποίο εξαρτάται από το μεγάλο μέγεθος της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας και ιδιαίτερα του τουρισμού. Άρα θα έχει πολύ μεγαλύτερες επιπτώσεις από αυτή την απότομη στροφή και την ενδεχόμενη κρίση στην παγκόσμια οικονομία. Και αυτό το οποίο συζητάμε και εμείς αναδεικνύουμε δεν είναι από την ίδια σκοπιά που κάνουν τα άλλα κόμματα, αν η Κυβέρνηση θα πετύχει στις προβλέψεις της και θα έχει αυτό το ρυθμό ανάπτυξης ή όχι. Εμείς λέμε ότι η μη επίτευξη των στόχων που βάζει η Κυβέρνηση θα συνοδεύονται με νέα αντιλαϊκά μέτρα, με νέα επίθεση ενάντια στα λαϊκά εισοδήματα.

Ο κρατικός Προϋπολογισμός για το 2025 συγκροτήθηκε υπό το πρίσμα της δημοσιονομικής πειθαρχίας του νέου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή της οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωζώνης η οποία είναι υποχρεωτική για όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μάλιστα με την ίδια την Κομισιόν να καθορίζει τους στόχους για κάθε κράτος μέλος. Ιδιαίτερα για την Ελλάδα ο καθορισμός αυτός είναι πολύ πιο αυστηρός, λόγω του υψηλού κρατικού χρέους και της ανάγκης εξυπηρέτησής του. Έτσι, λοιπόν, οι δεσμευτικές υποδείξεις, όπως καταγράφονται από το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Σχέδιο 2025 – 2028, είναι δεσμευτικές τόσο για την πορεία των δαπανών όσο και ως προς το πρωτογενές πλεόνασμα. Η πορεία των δαπανών θα είναι 3% περίπου μεσοσταθμικά κάθε χρόνο σε σχέση με τον προηγούμενο, δηλαδή περίπου 3 – 3,5 δισεκατομμύρια ευρώ, τα οποία είναι προκαθορισμένα. Ένα δισεκατομμύριο ευρώ για τις νέες συντάξεις και την ωρίμανσή τους, περίπου 1 δισεκατομμύριο ευρώ για τα εξοπλιστικά προγράμματα και 1 δισεκατομμύριο ευρώ είναι για τα λειτουργικά έξοδα, λόγω της αύξησης του τιμάριθμου. Άρα, δεν μένει περιθώριο για συγκεκριμένες αυξήσεις δαπανών στους κοινωνικούς τομείς, όπως την παιδεία, την υγεία, την πρόνοια, τον πολιτισμό ή τον αθλητισμό ή και για την τοπική και περιφερειακή διοίκηση και δεσμευτικές υποδείξεις και ως προς το πρωτογενές πλεόνασμα το οποίο καταγράφεται συγκεκριμένα, ότι πρέπει να είναι στο ύψος του 2,5% με 2,4%. Ένα πρωτογενές πλεόνασμα ματωμένο το οποίο όλο κατευθύνεται στην εξυπηρέτηση

του κρατικού χρέους. Αυτά προβλέπονται στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Διαρθρωτικό Σχέδιο και καταγράφει και ο Προϋπολογισμός.

Συνολικά για την εξυπηρέτηση του κρατικού χρέους, το 2025 θα διατεθούν περίπου 13,5 δις ευρώ όσα προυπολογίζονται να διατεθούν συνολικά για την υγεία και την παιδεία.

Τι είναι ο Προϋπολογισμός; Ένα εργαλείο αναδιανομής. Και πάντοτε, αυτή η αναδιανομή είναι αντιλαϊκή. Πάντοτε. Ανεξάρτητα προθέσεων, ανεξάρτητα κυβερνήσεων και ανεξάρτητα φάσεων του κύκλου της οικονομίας. Γιατί τα παίρνει από τους πολλούς για να τα διοχετεύσει στους λίγους. Και αυτά τα στοιχεία είναι φανερά μόνο και μόνο από τα φορολογικά έσοδα. Τα φορολογικά έσοδα προβλέπονται για το 2025, να φτάσουν περίπου στα 70 δισεκατομμύρια ευρώ. Ένα τεράστιο ποσό, όταν για το 2024 προβλεπόταν 63 δισεκατομμύρια ευρώ. Άσχετα που έχουμε υπεραπόδοση των φορολογικών εσόδων. Μια υπεραπόδοση η οποία έγινε σε βάρος των λαϊκών εισοδημάτων και έφτασε στα 66,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Άρα, και αυτή η αύξηση των 2,5 δισεκατομμυρίων ευρώ θα προέλθει από τους έμμεσους φόρους, τους κατ' εξοχήν αντιλαϊκούς, και από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων.

Επί της ουσίας αυτό που παρατηρούμε στα επιμέρους φορολογικά έσοδα του κρατικού Προϋπολογισμού, τι λένε; Ότι ο ΦΠΑ θα αυξηθεί και θα προσεγγίσει τα 26,7 δισεκατομμύρια ευρώ, μία αύξηση περίπου 1 δισεκατομμυρίου ευρώ σε σχέση με αυτό που προβλέπει ότι θα εισπραχθούν. Όμως και αυτή η πρόβλεψη είναι υπό αμφισβήτηση. Γιατί κάθε χρόνο, και τουλάχιστον τα τελευταία 10 χρόνια, τα έσοδα υπεραποδίδουν σε σχέση με τις προβλέψεις. Από αυτή την άποψη λοιπόν θα είναι πολύ περισσότερα τα έσοδα του ΦΠΑ. Από την άλλη μεριά, θα αυξηθεί δραματικά και ο φόρος εισοδήματος των φυσικών προσώπων, πράγμα το οποίο επιβεβαιώνει ότι η μισθολογική ωρίμανση ή όποιες μισθολογικές αυξήσεις, τους βάζουν σε άλλη φορολογική κλίμακα, με αποτέλεσμα η όποια πενιχρή αύξηση δίνεται στους μισθούς, ένα σημαντικό κομμάτι να την τρώει η φορολογία εισοδήματος, ενώ αντίθετα, για τα νομικά πρόσωπα, η φορολογία παραμένει σταθερή.

Θα πει κάποιος, μα το 2024 αυξήθηκαν τα φορολογικά έσοδα από τα νομικά πρόσωπα. Σοβαρά; Αυτή η αύξηση προήλθε κατά κύριο λόγο από την οριζόντια φοροεπιδρομή στους αυτοαπασχολούμενους και επαγγελματίες. Και αυτοί νομικά πρόσωπα θεωρούνται. 1,8 δισεκατομμύρια ευρώ ήταν αυτά τα έσοδα από την οριζόντια φορολόγηση των ελευθέρων επαγγελματιών και των μικρών επιχειρήσεων και άλλα 300 δισεκατομμύρια ευρώ ήταν η έκτακτη φορολόγηση των υπερκερδών, όπως λέτε, των πετρελαϊκών επιχειρήσεων.

Επί της ουσίας, δηλαδή, τι παρατηρούμε; Ότι, παρότι τα κέρδη των Ανωνύμων Εταιρειών πολλαπλασιάζονται, αυτές να πληρώνουν λιγότερο φόρο. Και το 2025 θα πληρώσουν ακόμη λιγότερο φόρο, παρά την εκτίναξη των κερδών. Τα κέρδη των Ανωνύμων Εισηγμένων Εταιρειών το 2023 ήταν 21 δισεκατομμύρια ευρώ, όταν το 2008 ήταν μόλις 17 δισεκατομμύρια ευρώ. Λιγότερο φόρο πληρώνουν τώρα με τις φοροαπαλλαγές που έχουν δοθεί και τις μειώσεις των φορολογικών συντελεστών σε σχέση με αυτά που πλήρωναν το 2008 οι Ανώνυμες Εταιρείες. Προκαλέσαμε την Κυβέρνηση και το Υπουργείο Οικονομικών να μας δώσει αναλυτικά στοιχεία. Ο φόρος νομικών προσώπων από ποιες πηγές προέρχεται. Πόσα είναι από Ανώνυμες Εταιρείες, ποσά είναι από Ο.Ε., από Ε.Ε., από ατομικές επιχειρήσεις. Τέτοιο όμως πίνακα δεν μας έχει καταθέσει η Κυβέρνηση για να δούμε πραγματικά τη συμμετοχή των μονοπωλίων στα φορολογικά έσοδα. Από την άλλη μεριά, η Κυβέρνηση κραδαίνει τη σπάθη της

αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και μάλιστα τη χρησιμοποιεί και ως εργαλείο κοινωνικού αυτοματισμού.

Αν θέλετε ανακούφιση λέει, πρέπει να μειωθεί η φοροδιαφυγή. Αλήθεια; Σοβαρά τα λέτε αυτά; Για ποια φοροδιαφυγή μιλάμε; Να δούμε τη μεγάλη εικόνα της φοροδιαφυγής; Ότι υπάρχουν 52, 54, πόσες είναι, νομοθετικά, συνταγματικά κατοχυρωμένες φοροαπαλλαγές για το εφοπλιστικό κεφάλαιο; Θα τις πειράξετε αυτές τις τεράστιες φοροαπαλλαγές ή και άλλες φοροαπαλλαγές που υπάρχουν και νέες που θα εισαχθούν στα πλαίσια του νέου αναπτυξιακού νόμου; Όχι. Εκεί δεν πειράζουμε τίποτα. Για τους φορολογικούς παραδείσους, για τις offshore εταιρείες, για τις τριγώνικες συναλλαγές, για την ελευθερία κίνησης κεφαλαίων, για τα διάφορα απόρρητα τραπεζικά. Σε αυτά τα πράγματα δεν βάζει χέρι η Κυβέρνηση. Ούτε η σημερινή, ούτε οι προηγούμενες.

Είναι χαρακτηριστικό αυτό το οποίο έχει καταγραφεί ιστορικά, ότι όταν ο Σόιμπλε για τους δικούς τους λόγους για τον ανταγωνισμό του εφοπλιστικού κεφαλαίου της Γερμανίας ζητούσε να φορολογηθεί το εφοπλιστικό κεφάλαιο της Ελλάδας, η τότε Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ όχι μόνο αντιστάθηκε σθεναρά αλλά αύξησε ως αντιστάθμισμα τους συντελεστές ΦΠΑ, αντί να φορολογηθούν οι εφοπλιστές. Αυτή ήταν μια τεράστια επιτυχία για λογαριασμό του κεφαλαίου της συγκυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ και όχι για το λαό.

Και επειδή μιλάτε με στοιχεία να δούμε μια μεγάλη εικόνα; Κύριοι Υπουργοί. το 2008 το ονομαστικό ΑΕΠ στη χώρα μας ήταν 245,8 δισεκατομμύρια ευρώ, το 2025 θα φτάσει τα 247,5 δισ. Ευρώ, το ίδιο περίπου μέγεθος. Πόσα ήταν τα φορολογικά έσοδα το 2008; 53,8 δισ. ευρώ. Πόσα θα είναι του χρόνου, το 2025; 69,2 δισ. Ευρώ, αύξηση φορολογικών εσόδων 28,6%. Τεράστια αύξηση φορολογικών εσόδων με ίδιο μέγεθος πίτας. Πόσα ήταν τα έσοδα από τον ΦΠΑ το 2008; 18,8 δισ. ευρώ. Πόσα θα είναι του χρόνου; 26,6 δισ. ευρώ, αύξηση 41,5%. Πόσος ήταν ο φόρος φυσικών προσώπων; 11 δισ. ευρώ ήταν το 2008 που δεν υπήρχαν ούτε οι μειώσεις στους μισθούς, ούτε η κατάργηση του 13ου και 14ου μισθού. Πόσο θα είναι το 2025; 25 δισ. ευρώ, αύξηση 127% για τα φυσικά πρόσωπα τα φορολογικά έσοδα. Μετά από όλα αυτά τα μνημόνια, μετά από όλες αυτές τις μειώσεις στους μισθούς, στις συντάξεις και όλα τα υπόλοιπα.

Και να πάμε στο σκέλος των δαπανών; Τι έδωσε ο προϋπολογισμός το 2008 ο κρατικός για την υγεία; 6,2 δισ. ευρώ. Πόσα δίνει τώρα; 6,7 δισ. ευρώ, εξαιρώντας το Ταμείο Ανάκαμψης. Ελάχιστη αύξηση, ούτε καν τον πληθωρισμό δεν καλύπτει. Στην παιδεία πόσο έδινε το '08; Έδωσε 7,6 δισ. ευρώ. Πόσα θα δώσει το '25; 6,4 δισ. ευρώ, μείωση για τις δαπάνες για την παιδεία. Να λοιπόν που αυτό και μόνο φτάνει για να αναδείξει τον βαθμό της ολομέτωπης επίθεσης που δέχτηκαν όλα αυτά τα χρόνια και από όλες τις κυβερνήσεις τα λαϊκά στρώματα και οι ανάγκες τους.

Και από την άλλη μεριά το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων με τα 14 δισ. που είναι το μεγαλύτερο ποσό που έχει δοθεί, δεν προβέπει παρά ελάχιστα, σε υποδομές που αφορούν την προστασία του λαού. Την προστασία της υγείας του, την προστασία των περιουσιακών στοιχείων ακόμα και της ίδιας του της ζωής, δηλαδή, σε υποδομές αντιπλημμυρικών, αντιπυρικών και αντισεισμικών ολοκληρωμένων έργων. Αλλά αντίθετα, σχεδόν το σύνολο αφορά σε υποδομές που εξυπηρετούν τους επενδυτικούς σχεδιασμούς και τις ανάγκες του μεγάλου κεφαλαίου.

Και επειδή πολύ κουβέντα γίνεται, κύριοι της Κυβέρνησης και σε αντιπαράθεση με τ' άλλα κόμματα, τα οποία κυβέρνησαν στο παρελθόν, για τις αποδοχές των εργαζομένων. Ένα-

δύο στοιχεία. Τον Δεκέμβριο του 2011 με βάση τα επίσημα στοιχεία του ΕΦΚΑ οι μέσες μεικτές μηνιαίες τακτικές αποδοχές ήταν 1.241 ευρώ ενώ τον Δεκέμβριο του 2023 είναι 1095 ευρώ, μείωση 12%. Και αυτό είναι σε ονομαστικό και όχι σε πραγματικό επίπεδο, γιατί εάν συγκρίνουμε τον πραγματικό μισθό του 2011 με το '23, η απόκλιση είναι πάνω από 30%. Γιατί πρέπει να συνυπολογίσουμε την τεράστια φοροεπιδρομή που δέχτηκαν αυτά τα εισοδήματα, τον πληθωρισμό ο οποίος «έφαγε» ότι παρέμενε- ο τεράστιος πληθωρισμός όλα αυτά τα χρόνια και ιδιαίτερα η ακρίβεια στις τιμές τροφίμων, στην στέγαση και στην ενέργεια- και ταυτόχρονα η ακόμη μεγαλύτερη εμπορευματοποίηση στην υγεία και στην παιδεία. Η ιδιωτική συμμετοχή, δηλαδή, σε αυτές και ιδιαίτερα το φάρμακο είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Σε πόσα χρόνια θα φτάσουν οι πραγματικές αποδοχές στο 2011; Δεν μπορεί να το προβλέψει η Κυβέρνηση, ούτε στις επόμενες δεκαετίες, με αυτούς τους ρυθμούς, δεν θα φτάσουν οι πραγματικές αποδοχές στα προ κρίσης επίπεδα.

Και από την άλλη μεριά, παρατηρούμε αύξηση πάνω από 128% στους εργαζόμενους που παίρνουν μικρότερες αποδοχές το 2023 από τον κατώτερο μισθό, γιατί εκτοξεύθηκε η μερική απασχόληση. Να, οι εφιαλτικές συνθήκες στην αγορά εργασίας που έχετε συνδιαμόρφώσει ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ και Νέα Δημοκρατία. Αυτό μόνο και μόνο του το αποτυπώνει μια αγορά εργασίας που είναι σε βάρος του εργαζόμενου των δικαιωμάτων του, που αναπαράγει ένα πολύ φτηνό εργατικό δυναμικό.

Από αυτή την άποψη η κριτική των άλλων κομμάτων είναι επιδερμική, γιατί επί της ουσίας τα άλλα κόμματα τι αποδέχονται; Αποδέχονται το πλαίσιο στο οποίο κινείται η Κυβέρνηση. Άρα οι όποιες διαχειριστικές μικροεπιλογές δεν αλλοιώνουν το χαρακτήρα. Δεν αποδέχονται τις στρατηγικές επιλογές της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Βεβαίως. Και τις κατευθυντήριες γραμμές; Ναι. Δεν αποδέχονται το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάκαμψης; Ιδιαίτερα ο Γενικός Εισηγητής του ΠΑΣΟΚ ήταν πολύ αποκαλυπτικός. «Δεν μπορούμε να το αμφισβητήσουμε», λέει, «μικροπαρεμβάσεις να κάνουμε» λες και θα αλλάξει η ουσία. Όλο αυτό όμως που οδηγεί; Οδηγεί στο να καλλιεργούνται αυταπάτες στον κόσμο ότι μπορεί να υπάρξει μια άλλη διαχείριση. Δεν μπορεί να υπάρξει άλλη διαχείριση που να εξυπηρετεί τις ανάγκες των εργαζομένων. Αυτό επιβεβαιώθηκε από όλα τα προηγούμενα χρόνια και γι' αυτό η κριτική που γίνεται είναι ανούσια και επιφανειακή.

Μιλάνε κάποιои για ολιγοπώλια και για καρτέλ; Μα ποιος τα δημιούργησε αυτά το ολιγοπώλια και τα καρτέλ; Μόνο η Κυβέρνηση με επιλογές που έκανε; Δεν τα έχει δημιουργήσει η ίδια η καπιταλιστική αγορά και ο ανταγωνισμός; Δηλαδή, γιατί συρρικνώθηκαν οι αλυσίδες super market και είναι 10 που κυριαρχούν και σε λίγο θα είναι ακόμη λιγότερες. Ποιος φταίει; Δεν φταίει ο ανταγωνισμός της καπιταλιστικής αγοράς; Οι ακτοπλοϊκές εταιρείες, ποιος φταίει; Που συγχωνεύτηκαν, εξαγοράστηκαν και είναι τώρα μόνο δύο. Αυτός ο ανταγωνισμός δεν φταίει; Και σε μια σειρά άλλους τομείς και κλάδους παντού άμα το πάρουμε. Να, λοιπόν, γιατί συγκεντρώνεται η αγορά και ελέγχεται από τα μονοπώλια.

Και βεβαίως, αυτά είναι τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Γιατί το όποιο αποτέλεσμα της καπιταλιστικής ανάπτυξης δεν είναι τεχνοκρατικό ζήτημα, είναι προκαθορισμένο και το καθορίζουν οι ίδιοι οι οικονομικοί νόμοι του συστήματος. Αποτέλεσμα αυτών των νόμων είναι η ανισομετρία κλαδική και περιφερειακή. Τώρα ανακάλυψε το ΠΑΣΟΚ την ανισόμετρη περιφερειακή ανάπτυξη; Η ανισόμετρη περιφερειακή ανάπτυξη είναι διαχρονική

και τις δεκαετίες του '60 και του '70 και του '80 και του '90 και του 2000 ανισόμετρη περιφερειακή ανάπτυξη υπήρχε στη χώρα μας, δεν είναι τωρινό φαινόμενο αυτό.

Όπως και σε ανισόμετρη ανάπτυξη ανάμεσα σε κλάδους, άλλοι κλάδοι αναπτύσσονταν τα προηγούμενες δεκαετίες άλλοι τώρα. Γιατί; Γιατί είναι επιλογές αυτών που έχουν τα «κλειδιά» της οικονομίας στα χέρια τους, των κεφαλαιοκρατών που θα επενδύσουν με σκοπό τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Και τώρα επενδύουν στον τουρισμό, στις ΑΠΕ και στο διαμετακομιστικά κέντρα, στη διαμετακόμιση, στις μεταφορές συνολικότερα. Αυτοί είναι οι τρεις βασικοί τομείς συρρικνώνοντας άλλους τομείς αλλά και καταστρέφοντας πλουτοπαραγωγικές πηγές. Γιατί κίνητρο τους είναι το κέρδος. Μπορεί η κυβέρνηση να καθορίσει ποιοι κλάδοι θα αναπτυχθούν εστιθελικά; Δεν γίνεται αυτό. Βεβαίως μπορεί να παρέμβει σχετικά και να δώσει κάποια περισσότερα κίνητρα σε ορισμένους κλάδους, αλλά αυτοί που βασικά καθορίζουν είναι οι κεφαλαιοκράτες με τις επιλογές τους.

Έχουμε όξυνση της ανισομετρίας αλλά και όξυνση των ανισοτήτων. Ο παραγόμενος πλούτος συγκεντρώνεται σε όλο και λιγότερα χέρια. Υπάρχει συγκέντρωση και συγκεντροποίηση μέσα στην αγορά, τα μονοπώλια να ελέγχουν τους κλάδους της οικονομίας σε εθνικό, σε πανευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο. Από τους πέντε Big Tech μέχρι τους τρεις ομίλους που ελέγχουν το παγκόσμιο εμπόριο του σιταριού. Αυτοί είναι οι παγκόσμιοι παίκτες που μαζί με τα χρηματιστήρια των εμπορευμάτων καθορίζουν τις γενικότερες τιμές.

Τρίτον. Διευρύνεται τεράστια η «ψαλίδα» ανάμεσα στις αντικειμενικές δυνατότητες που υπάρχουν για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες, και εξαιτίας των αποτελεσμάτων της έρευνας, της τεχνολογίας και στο επίπεδο ικανοποίησης των αναγκών. Όλο και περισσότερο συμπιέζεται το επίπεδο ικανοποίησης των λαϊκών αναγκών. Δηλαδή, είναι πολυτέλεια τον 21ο αιώνα να έχει ρεύμα στο σπίτι του, ζεστό νερό ή θέρμανση ένα μεγάλο κομμάτι του λαού. Κι όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και αλλού.

Τέλος, πάντοτε δημιουργούνται την περίοδο της ανάπτυξης οι προϋποθέσεις και οι παράγοντες που θα οδηγήσουν στην εκδήλωση μιας νέας καπιταλιστικής κρίσης, από την οποία δεν μπορεί να ξεμπλέξει ποτέ το καπιταλιστικό σύστημα.

Το βασικό ερώτημα είναι το εάν υπάρχει διέξοδος;

Εμείς λέμε βεβαίως, υπάρχει διέξοδος και έχει ιστορικά καταγραφεί. Για σκεφτείτε ορισμένα από τα επιτεύγματα της Σοβιετικής Ένωσης για την κάλυψη βασικών αναγκών των εργαζομένων, για την εξάλειψη της ανεργίας και της ενεργειακής φτώχειας, για τη διασφάλιση κατοικίας σε όλους, δωρεάν υγεία υψηλότατου επιπέδου για όλους και υψηλής μόρφωσης, για πρόσβαση στη δημιουργία την πολιτιστική.

Αυτά που είχε τότε προσφέρει στο λαό της η Σοβιετική Ένωση, ο καπιταλισμός δεν πρόκειται να τα διασφαλίσει, ούτε χτες τα διασφάλιζε, ούτε σήμερα, ούτε πολύ περισσότερο αύριο.

Αυτό και μόνο το ιστορικό παράδειγμα φωτίζει τη δυνατότητα, την αναγκαιότητα, αλλά και την υπεροχή της ανώτερης μορφής οργάνωσης της κοινωνίας, στην οποία θα αλλάξει ριζικά ο σκοπός της παραγωγής, ο χαρακτήρας της εξουσίας και της ιδιοκτησίας και ο ρόλος της εργατικής τάξης. Δηλαδή, καταργείται η καπιταλιστική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής και με την κοινωνικοποίηση τους περνάμε στην κοινωνική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής. Αλλάζει ο σκοπός της παραγωγής και τη θέση του καπιταλιστικού κέρδους καταλαμβάνει η ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας που συνεχώς διευρύνονται. Οι εργαζόμενοι από το παρασκήνιο της

ιστορίας περνούν στο προσκήνιο της ιστορίας, γιατί παίζουν ενεργό ρόλο στη λήψη και στον έλεγχο των αποφάσεων και με τον επιστημονικά κεντρικό σχεδιασμό, ενιαία, καθορίζονται οι στόχοι της παραγωγής, με στόχο την ολόπλευρη ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας.

Αυτό λοιπόν είναι το ιστορικό παράδειγμα, το οποίο φωτίζει το μέλλον της ανθρωπότητας και αυτόν το δρόμο αναδुकνεί το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, γιατί πιστεύει στη δύναμη του λαού, που με την πάλη του πρέπει να στοχεύσει τον πραγματικό αντίπαλο. Να αξιοποιήσει τις ρωγμές που υπάρχουν στο σύστημα αυτή τη στιγμή το οικονομικό, κοινωνικό, αλλά και το πολιτικό, να τις διευρύνει και όχι να τις μπαλώσει και να τις μετατρέψει σε ρήγματα ανατροπής.

Καταψηφίζουμε τον κρατικό προϋπολογισμό.

Νικόλαος Καραθανασόπουλος

Βουλευτής Αχαΐας

Βασίλειος Βιλιάρδος, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ-ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ»

Βουλευτής Β1΄ Βόρειου Τομέα Αθηνών

Κυρίες και κύριοι βουλευτές, κ. Υπουργέ

Από την πρώτη ημέρα στη Βουλή, αναφερόμαστε και θα συνεχίσουμε να το κάνουμε κάθε φορά, σε τρία βασικά θέματα:

(α) στην αλλαγή του αποτυχημένου και χρεοκοπημένου οικονομικού, τουριστικού, καθώς επίσης φορολογικού μας μοντέλου,

(β) στην εκπόνηση ενός σωστού Ισολογισμού του κράτους και

(γ) στην εφαρμογή του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος στο δημόσιο.

Θα αναφερθούμε αναλυτικά και στα τρία στην Ολομέλεια, αφού δεν υπάρχει επαρκής χρόνος στην επιτροπή - επειδή επιθυμούμε να είμαστε επικοδομητικοί και όχι απλά να ασκούμε κριτική.

Θέλουμε όμως να τονίσουμε αρχικά ότι, είναι πολύ θετικά και έχουν βελτιωθεί σημαντικά ο προϋπολογισμός επιδόσεων, καθώς επίσης οι επισκοπήσεις δαπανών και εσόδων.

Ξεκινώντας με τον προϋπολογισμό, όπου για όλα όσα λέμε θα καταθέσουμε έγγραφα στα πρακτικά, οι προβλέψεις για τη μεγέθυνση του ΑΕΠ το 2025 είναι 2,3% από 2,2% το 2023 - ενώ στον περυσινό προϋπολογισμό προβλεπόταν αρχικά στο 2,9% που διαψεύστηκε, όπως είχαμε τότε επισημάνει.

Όμως, εκτός των άλλων, όπως όσον αφορά τον τουρισμό που έχει εξαντλήσει τη δυναμική του και τις εξαγωγές που ήδη υποχωρούν, με τις εισαγωγές να αυξάνονται και με το εμπορικό έλλειμμα να εκτοξεύεται ξανά, στα επίπεδα του 2006/2010, υπάρχουν γενικότερες αβεβαιότητες - αφού η Ευρώπη αντιμετωπίζει μία γεωπολιτική αστάθεια, λόγω των πολέμων στην Ουκρανία και στο Ισραήλ, καθώς επίσης εξαιτίας της αλλαγής πολιτικής στις ΗΠΑ.

Το ΑΕΠ προβλέπεται να ανέλθει στα 247,5 δις το 2025 από 236,9 δις το 2024 - ονομαστικά βέβαια, με τον πληθωρισμό δηλαδή, αφού ο αποπληθωριστής προβλέπεται στο 2,2% και ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή στο 2,1% που πιθανότατα δεν θα επαληθευθούν.

Το ΑΕΠ αυτό δεν έχει φυσικά καμία σχέση, με το αντίστοιχο πριν τα μνημόνια - λόγω του πληθωρισμού έκτοτε.

Στην ουσία, το πραγματικό ΑΕΠ πριν την τελευταία αναθεώρηση της ΕΛΣΤΑΤ, έχει αυξηθεί από 183 δις το 2019 στα 198 δις το 2024 - δηλαδή μόλις κατά 15 δις σε πέντε χρόνια, ενώ το υπόλοιπο έως τα 236,9 δις που εκτιμάται, τα 39 δις, οφείλεται στον πληθωρισμό και στα 5 δις της αναθεώρησης.

Σχετικά τώρα με την πρόβλεψη ανόδου του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου κατά 8,4% το 2025, είμαστε για μια ακόμη χρονιά επιφυλακτικοί - με δεδομένο το ότι, ο προϋπολογισμός του 2023 προέβλεπε αύξηση του κατά 15,1% το 2024.

Το ποσοστό αυτό δεν επετεύχθη, ούτε καν με την αναθεώρηση της ΕΛΣΤΑΤ - όπου οι επενδύσεις αυξήθηκαν με ρυθμό 6,6% το 2023, έναντι 4% πριν την αναθεώρηση.

Ακόμη χειρότερα, παρά το ότι υπήρχαν ανάγκες για ανακατασκευές από τις καταστροφικές πλημμύρες - επίσης το ΤΑΑ, με τη σχετική επιτάχυνση των εισπράξεων του το 2024.

Παρεμπιπτόντως εδώ, η είσπραξη των χρημάτων από την παραχώρηση της Εγνατίας στην ΤΕΡΝΑ που είχε μετατεθεί από το 2023 στο 2024, μετατίθεται τώρα στο 2025; Ο σκοπός

είναι για πληρωθεί το τίμημα της Αττικής Οδού που χρηματοδοτήθηκε από τις τράπεζες, καταναλώνοντας το μεγαλύτερο μέρος της πιστωτικής τους επέκτασης, εις βάρος των ΜμΕ;

Σε κάθε περίπτωση, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου καλύπτει σχεδόν μόνο τις αποσβέσεις – ενώ θα έπρεπε τουλάχιστον να διπλασιασθεί ως ποσοστό του ΑΕΠ ή αρκετά επάνω από τον ευρωπαϊκό μέσον όρο, έτσι ώστε να καλυφθεί το σωρευτικό τεράστιο επενδυτικό μας κενό.

Βέβαια, με τις αποταμιεύσεις συνεχώς αρνητικές μετά το 2021, ως η μοναδική χώρα τις ΕΕ, δεν είναι εύκολες οι εγχώριες επενδύσεις – πόσο μάλλον όταν ο καθαρός δανεισμός από τις τράπεζες από το 2019 έως το 2023 ήταν στο -2%, με το μεγαλύτερο μέρος του να απορροφάται από το δημόσιο.

Όσον αφορά δε τις άμεσες ξένες επενδύσεις, μειώνονται συνεχώς – όπου, σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΕ, σε σύνολο 2,1 δις € άμεσες ξένες επενδύσεις το 1^ο εξάμηνο του 2024, το 54% αφορούσαν αγορές ακινήτων, ενώ το 2023 σε σύνολο 4,48 δις €, το 47%.

Σε σχέση τώρα με το εμπορικό μας έλλειμμα, αυξήθηκε κατά 8,5% στο ενιάμηνο – πάνω από τα 25 δις.

Εν προκειμένω, δεν υπάρχει χειρότερος οικονομικός δείκτης από το εμπορικό έλλειμμα – αφού σημαίνει αντίστοιχη μείωση του ΑΕΠ, πτώση της ανταγωνιστικότητας, πτώση της παραγωγικότητας της εργασίας, αδυναμία ανόδου των πραγματικών μισθών, μειωμένες παραγωγικές επενδύσεις, χρεοκοπημένο οικονομικό μοντέλο κοκ.

Πόσο μάλλον όταν συνοδεύεται από έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών – το οποίο πιθανότατα θα υπερβεί τα 10 δις το 2024, αφού διαμορφώθηκε στα 7,3 δις το οκτάμηνο.

Έτσι χρεώνεται ο ιδιωτικός τομέας στο εξωτερικό, μειώνεται η φοροδοτική του ικανότητα, εισάγεται ανεργία, εξάγονται θέσεις εργασίας κλπ. – οπότε κάποια στιγμή η χώρα χρεοκοπεί.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται από το ότι, το εμπορικό έλλειμμα συνοδεύεται από την πτώση των εξαγωγών και την άνοδο των εισαγωγών – ενάντια ως συνήθως στις προβλέψεις του προϋπολογισμού του 2024, γεγονός που μας καθιστά επιφυλακτικούς για τις προβλέψεις του 2025.

Καθιστά επίσης επιφυλακτικές τις εταιρίες αξιολόγησης – όπως την Fitch πρόσφατα που δεν αναβάθμισε τις προοπτικές της οικονομίας μας, την S&P που μετέφερε στο 2025 την αξιολόγηση μας και την Moody's που συνεχίζει να μας έχει στα σκουπίδια.

Η ανεργία τώρα, προβλέπεται να μειωθεί στο 8,2% το 2025 από 8,7% το 2024, σε εθνολογιστική βάση - ενώ από 10,3% σε 9,7% κατά την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού.

Το πρώτο θέμα όμως εδώ είναι το πώς υπολογίζεται - αφού μειώνονται μεν οι άνεργοι στους 444.000 κατά την ΕΛΣΤΑΤ, αλλά κατά την ΔΥΠΑ ανέρχονται στους 833.000.

Το δεύτερο θέμα είναι το ότι στην αρχή του 2024, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη, οι απασχολούμενοι κατά την ΕΛΣΤΑΤ ήταν 4.233.000 και οι άνεργοι 530.900 - οπότε το εργατικό δυναμικό ήταν 4.763.900 ενώ το ποσοστό ανεργίας υπολογιζόταν στο 11,1%.

Τον Αύγουστο τώρα του 2024, το ποσοστό ανεργίας παρουσιάζει μια θεαματική μείωση σε 9,5% - με τους άνεργους να υπολογίζονται στις 444.000 ή 86.900 λιγότερους.

Όμως, οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν μόλις κατά 19.000 και όχι κατά 86.900, στους 4.252.000 – οπότε το εργατικό δυναμικό ήταν 4.696.000 ή 67.900 λιγότερο από τον Ιανουάριο.

Τα παραπάνω σημαίνουν ότι, η μείωση της ανεργίας δεν οφείλεται στην ικανότητα της Ελλάδας να δημιουργεί απασχόληση και παραγωγικότητα - αλλά στην τεχνητή πτώση του ποσοστού ανεργίας, μέσω της μείωσης του εργατικού δυναμικού.

Με απλά λόγια, ενώ το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε μόλις κατά 0,2%, η ανεργία μειώθηκε κατά 1,6% - τεκμηριώνοντας πως η μέτρηση της είναι πλασματική και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Στο εργατικό δυναμικό δε, περιλαμβάνονται οι περίπου 200.000 εργαζόμενοι συνταξιούχοι - οι οποίοι δεν δημιουργούν νέα απασχόληση, αλλά απλά διατηρούν τις θέσεις εργασίας που ήδη είχαν.

Προς όφελος βέβαια του δημοσίου, λόγω των εισφορών - συχνά και των επιχειρήσεων, αφού συνήθως εργάζονται με χαμηλότερους μισθούς, εις βάρος όμως των νέων μας.

Από την άλλη πλευρά, τον Ιούλιο του 2024 το ποσοστό απασχόλησης στην Ελλάδα, στις ηλικίες 15 έως 64 ετών, ήταν μόλις στο 62% - όταν ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ είναι στο 70,1% και των χωρών της Ευρώπης στο 71%.

Τέλος, αφενός μεν το εργατικό δυναμικό έχει μειωθεί λόγω του brain drain, αφετέρου έχουν αυξηθεί οι θέσεις μερικής απασχόλησης – ενώ οι δύο θέσεις εργασίας κοστίζουν πλέον όσο περίπου η μία στο παρελθόν, μετά την κατάρρευση των μισθών.

Είναι χαρακτηριστικό δε το ότι, η μεταβολή του μέσου διαθεσίμου εισοδήματος στην Ελλάδα το 2023 σε σχέση με το 2010 ήταν -28,4% και της Ρουμανίας +140,4% - ενώ της Πορτογαλίας που επίσης πτώχευσε, +10,8%.

Συνεχίζοντας με το πρωτογενές πλεόνασμα που προβλέπεται στο 2,4% του ΑΕΠ το 2025, από 2,5% το 2024, υπάρχει μία βελτίωση από το προϋπολογιζόμενο 2,1% - κάτι που θα ήταν θετικό και φυσικά θα το υποστηρίζαμε, για να μειωθεί βιώσιμα το υπέρογκο χρέος μας, εάν δεν αφαιρούσε ανάλογα χρήματα από την προβληματική οικονομία μας.

Κυρίως όμως, εάν δεν οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στην υπερφορολόγηση μέσω του πληθωρισμού που ασφαλώς έχει ημερομηνία λήξης αφού χρεοκοπεί τα νοικοκυριά – επί πλέον, στα απαράδεκτα τεκμήρια κερδοφορίας και στις, χαμηλότερες από τις αναγκαίες, δαπάνες.

Ακόμη χειρότερα, δεν διαφέρει ουσιαστικά σε σχέση με την υπερφορολόγηση του ΣΥΡΙΖΑ στο παρελθόν - δυστυχώς για τη μεσαία τάξη που παραμένει το μεγάλο θύμα.

Οφείλουμε δε να σημειώσουμε ότι, σε επίπεδο τελικής χρηματοοικονομικής επίδοσης, το κράτος έχει έλλειμα σύμφωνα με τον Απολογισμό του 2023 που μόλις κατατέθηκε - όπου ανήλθε στα -9,4 δις το 2023 από -2,7 δις το 2022, κυρίως λόγω της πτώσης των εσόδων από παράγωγα στα Λοιπά Έσοδα και παρά την υπεραπόδοση φόρων.

Δεν είναι επί του παρόντος, αν και δεν καταλαβαίνουμε γιατί δεν συζητείται εφέτος ο απολογισμός του 2023 αφού κατατέθηκε, αλλά προκαλούν εντύπωση οι πολλές παρατηρήσεις του ΕΣ - όπως η καταχώρηση κατά λάθος 10 δις επιπλέον στα έσοδα, κάτι που μάλλον διορθώθηκε και πολλά άλλα.

Συνεχίζοντας με τα έσοδα από φόρους, το 2025 προϋπολογίζονται στα 69,2 δις από 66,7 το 2024 - όπου υπήρξε υπεραπόδοση περί τα 3,8 δις από τα αρχικά αναμενόμενα 62,9 δις.

Δηλαδή, το κράτος θα εισπράξει 2,5 δις περισσότερα το 2025 από τους Πολίτες, επί πλέον των 3,8 δις το 2024 και θα στηρίξει τους πιο αδύναμους με μόλις 1 δις – επικαλούμενο

πονηρά το όριο δαπάνης της ΕΕ, αντί να μειώσει φόρους όπως τον ΦΠΑ ή τον ΕΦΚ που είναι ληστρικοί.

Υπεραπόδοση υπήρξε και το 2023, κάτι που είναι μεν καλό για τους δανειστές αλλά όχι για την οικονομία – σημειώνοντας πως το 2019 που ανέλαβε η ΝΔ, τα έσοδα από φόρους ήταν στα 51 δις.

Αύξησε επομένως τους φόρους κατά 20 δις σε 5 χρόνια, χωρίς αξιόλογη άνοδο του πραγματικού ΑΕΠ και χωρίς να μειωθεί το χρέος, εις βάρος κυρίως της μεσαίας τάξης - κάτι απαράδεκτο για ένα κόμμα που ισχυρίζεται πως είναι φιλελεύθερο, εκτός εάν τις αποφάσεις τις λαμβάνει ακόμη η Τρόικα, παρά τη δήθεν έξοδο μας από τα μνημόνια.

Υπενθυμίζουμε πως το 2019 το ΑΕΠ μας είχε μειωθεί από την ΕΛΣΤΑΤ, ενώ πρόσφατα έγινε το αντίθετο – αυξήθηκε κατά συνολικά 5 δις με διάφορα τεχνάσματα, θυμίζοντας τα Greek statistics.

Τα έσοδα από φόρους προέρχονται πρωτίστως από την ακρίβεια και από την άνοδο των εισπράξεων του ΦΠΑ, όπου θα αυξηθούν από 25,3 δις το 2024 στα 26,6 δις το 2025 - όταν το 2019 τα έσοδα από τον ΦΠΑ ήταν μόλις 17,6 δις και άρα 7,7 δις λιγότερα από το 2024 ή 9 δις από το 2025.

Δευτερευόντως από τους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων, κυρίως λόγω του κεφαλικού φόρου - από 14,3 δις στα 15,2 δις.

Οι φόροι όμως των επιχειρήσεων προβλέπονται σχετικά στάσιμοι, στα 7,9 δις από 7,8 δις το 2024 - όπου όμως το 2024 υπήρξε υπεραπόδοση 1,2 δις.

Μένει να διαπιστώσουμε εάν θα φορολογηθούν τα υπερκέρδη του ενεργειακού καρτέλ – αν και ασφαλώς θα ήταν προτιμότερη η υιοθέτηση του Ιβηρικού μοντέλου.

Παραμένει πάντως σκανδαλώδες το θέμα των τραπεζών με τον αναβαλλόμενο φόρο των 20 δις που έχει καταστρατηγηθεί μέσω του Hive Down και των προγραμμάτων ΗΡΑΚΛΗΣ - με τους πλειστηριασμούς εξπρές και από offshore.

Επίσης το ότι, ενώ ο νόμος 3156/2003 υποχρεώνει τα funds να δημοσιοποιούν τις τιμές για κάθε δάνειο που αγόρασαν, τα funds δεν εφαρμόζουν το νόμο – ενώ έχει εκδοθεί μία υπουργική απόφαση το 2024, η 19169, η οποία αναιρεί την υποχρεωτική δημοσίευση του ποσού εξαγοράς, με απίστευτες αοριστίες.

Τι σημαίνουν τα παραπάνω; Απλούστατα ότι, εάν ένα fund εφάρμοζε ως όφειλε το νόμο, οι Πολίτες θα γνώριζαν πόσο αγοράσθηκε το δάνειο τους – οπότε, εάν κάποιος είχε δάνειο 100.000 €, το fund το είχε αγοράσει για 10.000 € και του ζητούσε 100.000 €, συχνά συν τους τόκους, θα μπορούσε να καταγγείλει το fund για αισχροκέρδεια.

Σήμερα όμως δεν μπορεί, επειδή δεν είναι σε θέση, λόγω της υπουργικής απόφασης και της προηγούμενης παρανομίας των funds, να το αποδείξει – κάτι που είναι πραγματικά ανάλγητο εκ μέρους του κράτους.

Περαιτέρω, παραμένει σταθερός και δεν μειώνεται ο δήθεν προσωρινός ΕΝΦΙΑ, στα 2,5 δις – αν και θα μπορούσε να αυξηθεί ξανά έμμεσα, με την αναπροσαρμογή των αντικειμενικών αξιών, όπως συνέβη στο παρελθόν.

Θα έπρεπε βέβαια να υπάρχει σαφώς διαφοροποίηση, μεταξύ των επενδυτών ακίνητης περιουσίας και των νοικοκυριών – πόσο μάλλον των αδυνάτων.

Οι δαπάνες τώρα της Κεντρικής Κυβέρνησης, προβλέπεται να αυξηθούν στα 80,5 δις από 76,5 δις το 2024 – όπου υπήρξε συμπληρωματικός προϋπολογισμός του ΠΔΕ κατά 900 εκ.

Εν προκειμένω, τείνει να γίνεται συνήθεια της κυβέρνησης - αφού συμπληρωματικός προϋπολογισμός υπήρξε το 2023 και το 2022, λόγω της πανδημίας και των πλημμυρών.

Το περίεργο όμως είναι πως κατά την εξέταση του Απολογισμού του 2022 προέκυψε ότι, ο συμπληρωματικός προϋπολογισμός δεν αναλώθηκε πλήρως ως προς το ΠΔΕ - ούτε είχαν εξατομικευτεί οι δαπάνες.

Επομένως κάτι τέτοιο μπορεί να επαναληφθεί και το 2024, ενώ έχουμε σημαντικά δημόσια έργα σε εκκρεμότητα – σημειώνοντας πως μέρος του ΠΔΕ κακώς χρησιμοποιείται για κοινωνικές δαπάνες, εις βάρος των επενδύσεων.

Οι παροχές σε εργαζομένους του δημοσίου, οι μισθοί, θα ανέλθουν στα 14,8 δις το 2025 από 14,9 δις το 2024 – δηλαδή θα μείνουν στάσιμες, ενώ ο πληθωρισμός συνεχίζεται, ειδικά όσον αφορά το στεγαστικό κόστος.

Από την άλλη πλευρά, οι συντάξεις στους ΟΚΑ θα ανέλθουν στα 34,5 δις το 2025 από 33,6 δις το 2024 – οπότε πρόκειται για μία αύξηση 2,6% που δεν καλύπτει τον πληθωρισμό ως προς τα τρόφιμα και τα είδη πρώτης ανάγκης, στα οποία οι συνταξιούχοι καταναλώνουν κυρίως τη σύνταξη τους.

Είναι απαράδεκτο πάντως να υπάρχουν ακόμη εκκρεμείς συντάξεις, με συνταξιούχους να λαμβάνουν έναντι - επίσης με οφειλές από τα αναδρομικά που πολλές φορές εισπράττονται, αφού πεθάνουν.

Σε σχέση με τον προϋπολογισμό των ΟΤΑ, είναι ελλειμματικός στα -300 εκ. το 2025 από -249 εκ. το 2024, με επιδότηση από την Κεντρική Διοίκηση - ενώ οι αδυναμίες τους φάνηκαν στις πλημμύρες.

Στα νοσοκομεία που νοσοούν, προβλέπονται δαπάνες 3,9 δις από 3,6 δις το 2024 - με μία μικρή αύξηση στις αποδοχές προσωπικού, κατά 2,2% όσο ο πληθωρισμός του 2025.

Το περίεργο είναι το ότι, ακόμη αγοράζονται εμβόλια που πιθανότατα καταστρέφονται, με κόστος 200 εκ. –προφανώς λόγω του σκανδάλου Pfizer Gate.

Συνεχίζοντας με τα εξοπλιστικά που αποτελούν σημαντικό θέμα εθνικής ασφαλείας, προϋπολογίζονται στα 1,75 δις το 2025 - αυξημένα κατά 648 εκ. από το 2024, σε σύνολο 6,1 δις δαπανών του ΥΠ.ΕΘ.Α. Εδώ θα θέλαμε να ρωτήσουμε τι ακριβώς συμπεριλαμβάνεται στα εξοπλιστικά.

Είναι ενδιαφέρον πάντως το ότι, στον προϋπολογισμό του ΥΠ.ΕΘ.Α. συμμετέχει και η ΕΑΣ – η οποία έχει γίνει σημαντική λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, αν και το καθεστώς ιδιωτικοποίησης της είναι πολύ θολό.

Δεν φαίνεται όμως να δίνεται έμφαση στην Αμυντική μας Βιομηχανία γενικότερα, μεταξύ άλλων για αναπτυξιακούς λόγους – με την ΕΛΒΟ των Ισραηλινών να παραμένει αδρανής, με την ΕΑΒ σε κακή κατάσταση κοκ.

Ελπίζουμε πάντως να μην ισχύουν αυτά που αναφέρουν οι εργαζόμενοι, για τη σχεδιαζόμενη ιδιωτικοποίηση των ΕΛΠΕ – αφού θα επρόκειτο για ένα ακόμη σκάνδαλο.

Συνεχίζοντας με τα επιδόματα, το ποσοστό της φτώχειας των Ελλήνων είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ – ως αποτέλεσμα των μνημονίων και των κυβερνητικών πολιτικών, όπως ο πληθωρισμός στα βασικά αγαθά που δεν μειώνεται ο ΦΠΑ.

Συνολικά προβλέπονται διάφορα επιδόματα, όπως οικογενειακό, στεγαστικό και ΕΚΑΣ για την ανισότητα - με αυξήσεις 10% για το οικογενειακό και το Ελάχιστο Εγγυημένο, με σταθερό στεγαστικό κλπ.

Συνεχίζοντας με το ΠΔΕ που πλέον έχει ένα υποτμήμα Αναπτυξιακού ΠΔΕ που εμείς θεωρούμε εμπαιγμό, προβλέπονται 14,1 δις – μία σημαντική αύξηση, όπου όμως το πρόβλημα είναι σε ποιους και πώς διατίθεται.

Το 2024 πάντως προβλέπονται δαπάνες 9,8 δις από προϋπολογισμό 8,55 δις - ενώ για το ΤΑΑ 3,3 δις από πρόβλεψη 3,6 δις. Εν προκειμένω, θα πρέπει να μας δοθεί επιμερισμός – όσον αφορά τα έργα, στα οποία θα αναλωθούν.

Από το ΠΔΕ, τα 4,9 δις προέρχονται από το ΤΑΑ που έχει καθυστερήσει, όπως έχουμε αναδείξει – ενώ είναι συνδεδεμένο με πολλά προαπαιτούμενα που δεν έχει ψηφίσει η βουλή.

Είναι ενδεικτικό το ότι, είχαν ενταχθεί στο ΤΑΑ από πέρυσι έργα 600 εκ. για επιδιορθώσεις μετά τις πλημμύρες που δεν έχουν δρομολογηθεί ακόμη - με κατηγορίες πως η καθυστέρηση αυτή, σε συνδυασμό με τη διαχείριση των ευθυνών των εργολάβων των σιδηροδρομικών έργων, ευνοεί τις ασφαλιστικές εταιρίες.

Τώρα λέγεται δε πως ξεμπλοκάρουν διαγωνισμοί για ζωτικά έργα στη Θεσσαλία, κόστους 1,35 δις - όταν ο ΠΘ είχε υποσχεθεί δαπάνες 3 δις.

Στις ιδιωτικοποιήσεις, έχουν πολύ χαμηλά έσοδα όπως έχουμε αναδείξει - 8,47 δις έως το 2023 που δεν έχουν καμία σχέση με τα 50 δις που συζητούνταν με τα μνημόνια, προφανώς λόγω του ξεπουλήματος σε εξευτελιστικές τιμές.

Εν προκειμένω, προβλέπονται εισπράξεις 1,88 δις το 2025, κυρίως λόγω των εσόδων από τον αιώνιο διαγωνισμό για την Εγνατία - όπου η είσπραξη 1,35 δις εκκρεμεί από το 2023. Τι προβλέπεται αλήθεια για τη ΛΑΡΚΟ, μετά την αποτυχία της πώλησης στην ΤΕΡΝΑ;

Όσον αφορά το Δημόσιο χρέος, εδώ έχουμε το εξής παράδοξο:

Σύμφωνα με το Δελτίο Χρέους από τις 30.09.24, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης ήταν 370 δις από 369 δις την 31.12.23 – ενώ τα ταμειακά διαθέσιμα 39,2 δις από 33,6 δις.

Με βάση όμως το νέο Δελτίο Χρέους από τις 31.12.2023, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης ήταν 356 δις την 31.12.23 και όχι 369 δις.

Θα μπορούσε να πει κανείς πως η άνοδος κατά 13 δις € από τα 356 δις στα 369 δις, οφείλεται στους παγωμένους τόκους του ΕFSF που μας ανάγκασε η ΕΕ να προσθέσουμε. Εάν είναι όμως έτσι, γιατί δεν αυξήθηκε ανάλογα το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης και μειώθηκε στα 404,2 δις από 406,5 δις στις 31.12.23;

Το κράτος δεν τα χρωστάει και όχι οι φορείς; Η διαφορά πάντως μεταξύ του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης και της Κεντρικής Διοίκησης, το ενδοκυβερνητικό χρέος, μειώθηκε ως δια μαγείας από τα 50 δις €, για τα οποία ανέκαθεν αμφιβάλαμε και ρωτούσαμε χωρίς να πάρουμε ποτέ απάντηση, στα 35 δις €!

Όσο για τα ταμειακά διαθέσιμα, βλέπουμε πλέον 39,2 δις € στη Γενική Κυβέρνηση και 19,4 δις € στο Κεντρικό Κράτος – όταν η διαφορά μεταξύ του καθαρού χρέους που η κυβέρνηση ισχυρίζεται πως είναι 331,2 δις, από 323 δις στις 31.12.23 και του «ακάθαρτου» χρέους των 404,2 δις που αποκλείεται να μην έχει αυξηθεί ανάλογα από τους τόκους του ΕFSF, είναι 73 δις.

Στον πίνακα 4.2 βέβαια του προϋπολογισμού, υπάρχουν ελαφρώς διαφορετικά νούμερα – αν και στην ουσία δεν αλλάζει κάτι σημαντικά.

Μπορείτε να μας δώσετε κάποια εξήγηση; Επίσης εάν έχει συμπεριληφθεί στις προβλέψεις η περαιτέρω αποπληρωμή των 5 δις που εξαγγέλθηκε για το 2025;

Το ανησυχητικό πάντως είναι η αύξηση των τόκων και η λειτουργία των παραγώγων swap που ιστορικά αύξαναν το κόστος – αν και τα τελευταία 2 έτη η λειτουργία αντιστράφηκε, μειώνοντας έτσι το κόστος εξυπηρέτησης GFN.

Τέλος, το 2024 είχαμε πληρωμές τοκοχρεολυσίων 13,4 δις, ενώ το 2025 έχουμε χαμηλές λήξεις – οι οποίες όμως θα αυξηθούν τα επόμενα χρόνια και ειδικά το 2033.

Όσον αφορά τα repos έχουν μειωθεί στο 1,4 τρις το 2024 σε ετήσια βάση, από 1,6 τρις το 2023 – παραμένουν όμως στη στρατόσφαιρα.

Εκτός από το δημόσιο χρέος, υπάρχει βέβαια και το ιδιωτικό που απειλεί την κοινωνία – για το οποίο δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται καθόλου η Κυβέρνηση.

Όπως έχουμε πει επανειλημμένα, δεν χρεοκοπεί η χώρα, αλλά οι Πολίτες της που ζουν σε ένα αποτυχημένο κράτος – σε ένα fail state, με τη διεθνή σημασία της λέξης.

Πλειστηριασμοί, ακρίβεια, αισχροκέρδεια από τα καρτέλ, υπερφορολόγηση, μισθοί εξαθλίωσης, ανεξέλεγκτα funds που χρεώνουν ότι θέλουν, ληστρικές τράπεζες κοκ.

Βασίλειος Βιλιάρδος

Βουλευτής Β1΄ Βόρειου Τομέα Αθηνών

Ευκλείδης Τσακαλώτος, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ»

Βουλευτής Β1' Βόρειου Τομέα Αθηνών

Προσπαθώ να δω αν υπάρχει κεντρικό αφήγημα σε αυτό τον προϋπολογισμό του 2025. Αν καταλαβαίνω καλά το κεντρικό αφήγημα είναι ότι πρόκειται για έναν προϋπολογισμό που προωθεί τη σταθερότητα.

Μάλιστα, κύριε Χατζηδάκη, είχατε πει με περηφάνια πως είσατε από τους Υπουργούς που έχει την καλύτερη επίδοση σε δημοσιονομικά πλεονάσματα. Θέλω να εξηγήσω, να απαντήσω μάλλον στο ερώτημα, αν η δημοσιονομική σταθερότητα είναι καλό πράγμα, είναι ένα θετικό πράγμα. Και θέλω να σας πείσω ή τουλάχιστον αυτούς που μας ακούνε ότι είναι καλό πράγμα αν και μόνο αν λύνει τα υποβόσκοντα προβλήματα που μπορούν να δημιουργήσουν δημοσιονομική αστάθεια και μακροοικονομικές ανισορροπίες.

Θέλω, δηλαδή, να επιχειρηματολογήσω ότι η σταθερότητα του δημοσιονομικού πλαισίου εξαρτάται από το αν σημαντικά δομικά προβλήματα ή έχουν λυθεί ή είναι προς επίλυση. Εδώ περιλαμβάνονται ζητήματα της αναδιανομής του εισοδήματος, του περιβάλλοντος και του παραγωγικού μοντέλου.

Θα σας πάω λίγο πίσω, ειδικά επειδή είσατε εσείς εδώ κύριε Χατζηδάκη παρόλο που δεν είσατε οικονομολόγος. Θα σας πάω πίσω στην εποχή του μονεταρισμού. Οι μονεταριστές που ήταν πριν από τον νεοφιλελευθερισμό λέγανε ότι για τη διαχείριση της οικονομίας και την επίτευξη της σταθερότητας πρέπει να ελεγχθεί η προσφορά χρήματος. Ήταν η εποχή, στη δεκαετία του 1970 και του 1980, που ο κ. Στουρνάρας ήταν κεϋνσιανός και ήταν εναντίον αυτής της άποψης και ο κ. Αλογοσκούφης μιλούσε υπέρ του μονεταρισμού. Ο Φρίντμαν λοιπόν, που θεωρείται ο πατέρας του μονεταρισμού, έλεγε ότι όλα είναι καλά αν ελέγξουμε την προσφορά χρήματος, και έλεγε μάλιστα ότι ο πληθωρισμός είναι μια εντελώς νομισματική υπόθεση, είναι ένα νομισματικό φαινόμενο.

Η άλλη πλευρά, οι κεϋνσιανοί, οι μη ορθόδοξοι οικονομολόγοι, όταν άκουγαν ότι ο πληθωρισμός είναι ένα απολύτως νομισματικό φαινόμενο έδιναν απαντήσεις όπως αυτή του Buiter, που έλεγε ότι ο πληθωρισμός είναι ένα καθαρά νομισματικό φαινόμενο, με την ίδια έννοια που το να πυροβολήσω κάποιον είναι ένα καθαρά βαλλιστικό φαινόμενο.

Τι ήθελε να πει ο Buiter; Ήθελε να πει, ότι μπορείς να ελέγξεις τον πληθωρισμό με περιοριστική νομισματική πολιτική, αλλά αν δεν αντιμετωπίσεις τα προβλήματα που δημιουργήσαν τον πληθωρισμό - τις κοινωνικές πιέσεις, τις πιέσεις από την παραγωγή - θα είναι μια πύρρειος νίκη. Θα ξανάρθουν με άλλη μορφή, με νέες μακροοικονομικές ανισορροπίες, αυτά τα προβλήματα.

Η οικονομική ιστορία της Δύσης μετά από το 2000 αποδεικνύει ακριβώς αυτό. Τι έγινε μετά από την επικράτηση του μονεταρισμού; Είχαμε μια επίθεση στους μισθούς. Ταυτόχρονα οι μονεταριστές λέγανε ότι ποτέ δεν υπάρχει πρόβλημα ζήτησης σε μια οικονομία γιατί οι αγορές δουλεύουν καλά.

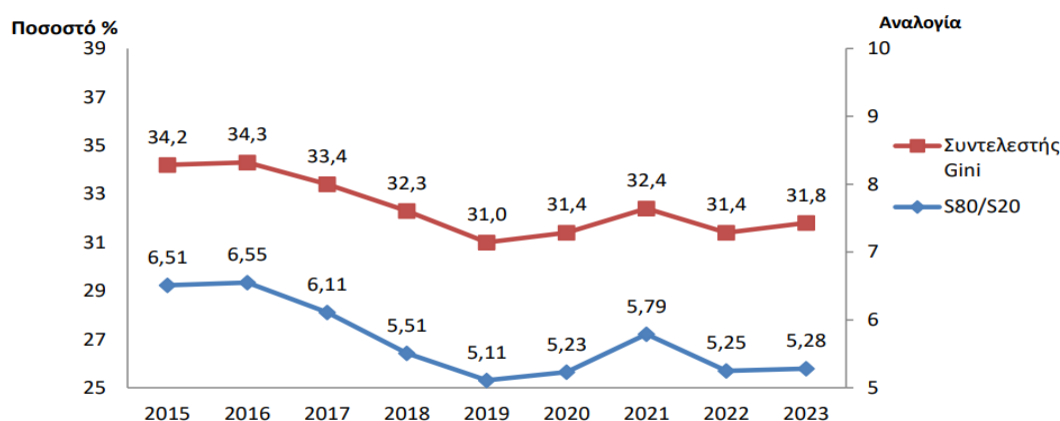
Μόνο που δεν ισχύει αυτό και συνεπώς υπήρχε πρόβλημα ζήτησης. Πώς το αντιμετώπισαν οι φιλελεύθερες οικονομίες, κυρίως οι πιο φιλελεύθερες αλλά και οι λιγότερο φιλελεύθερες; Με αυτό που λεγόταν χρηματοπιστωτικός κεϋνσιανισμός: με το δανεισμό. Με το δανεισμό στα πιο φτωχά νοικοκυριά, για να μπορεί, παρόλο που υπήρχε επίθεση στους μισθούς, να υπάρχει ζήτηση. Όπως ξέρετε αυτό δεν κατέληξε πολύ καλά το 2008 και το 2009. Τα προβλήματα ήρθαν με μια άλλη μορφή.

Μετά από την κρίση του 2008 ποια ήταν η βασική αντιμετώπιση στο πρόβλημα της αναδιανομής και της ζήτησης; Ήταν η νομισματική χαλάρωση. Ενώ είχαμε λιτότητα για να συνεχιστεί η νεοφιλελεύθερη πολιτική και η επίθεση στους μισθούς, είχαμε και μια νομισματική χαλάρωση η οποία υποτίθεται θα στήριζε τη ζήτηση. Αυτό που βασικά στήριζε ήταν τον πλούτο, αφού αυξήθηκαν οι αξίες των περιουσιακών στοιχείων. Έτσι η νομισματική χαλάρωση ενίσχυσε τις ανισότητες και αύξησε το δημόσιο χρέος οδηγώντας σε νέες φωνές υπέρ των περιοριστικών δημοσιονομικών πολιτικών. Τώρα λοιπόν έχουμε πάλι δημοσιονομικό πρόβλημα και αναγκαζόμαστε να πάρουμε περιοριστικές πολιτικές. Άρα, αν δεν λυθούν τα προβλήματα της αναδιανομής, η σταθερότητα που επικαλείστε, δεν θα κρατήσει για πάρα πολύ.

Ας δούμε τώρα αν μπορούμε να πούμε ότι αυτός ο προϋπολογισμός είναι καλός γιατί προωθεί τη σταθερότητα, σύμφωνα και με αυτό που σας είπα. Δηλαδή είναι καλός αν και μόνον αν λύνει τα βασικά υποβόσκοντα προβλήματα.

Λύνει για παράδειγμα το θέμα των ανισοτήτων, που είναι μια κοινωνική πίεση που θα δημιουργεί δημοσιονομικά προβλήματα στο μέλλον; Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (Ελληνική Στατιστική Αρχή) οι ανισότητες έχουν αυξηθεί το 2022, σε σχέση με το 2021, αλλά και σε σύγκριση με το 2019 που ανέλαβε η Νέα Δημοκρατία.

Γράφημα 1. Δείκτες Οικονομικής Ανισότητας: 2015 – 2023

*Επισημαίνεται ότι η περίοδος αναφοράς των εισοδημάτων αφορά στο προηγούμενο από το έτος διενέργειας της έρευνας, δηλ. στα αντίστοιχα έτη 2014 - 2022.

Δεν έχουμε στοιχεία ακόμα για το 2023, αλλά και στο προσχέδιο του προϋπολογισμού που δώσατε εσείς στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπου μοντελοποιούνται τα νέα μέτρα που θα πάρετε, έχουμε μηδενική επίδραση στο δείκτη Gini. Άρα, δεν μειώνεται η ανισότητα από αυτό το δείκτη. Ταυτόχρονα έχουμε μια ελάχιστη βελτίωση ενός άλλου δείκτη ανισοτήτων, του S80/S20, της σχέσης δηλαδή μεταξύ του πλούτου του πλουσιότερου 20% και του φτωχότερου 20%. Δηλαδή, από τα δικά σας στοιχεία, αυτά που παρουσιάζατε στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν φαίνεται να αντιμετωπίζεται το μεγάλο πρόβλημα των ανισοτήτων στην ελληνική οικονομία.

In Table 13 the main inequality indices are presented, calculated on the income distribution of the 2024_base and the respective absolute differences that occur for the 2025 scenario.

Table 13 | Inequality indices

	2024_base	Absolute difference with respect to 2024_base
		2025_s
Gini	0.327	0.000
S80/S20	4.570	-0.026
S90/S10	7.192	-0.041
Atkinson 0.25	0.037	0.000
Atkinson 0.75	0.110	0.002

Notes:

i. Gini coefficient ranges between 0 (all incomes are equal) and 1 (only one person has all income). It is more sensitive to changes in the middle of the income distribution.

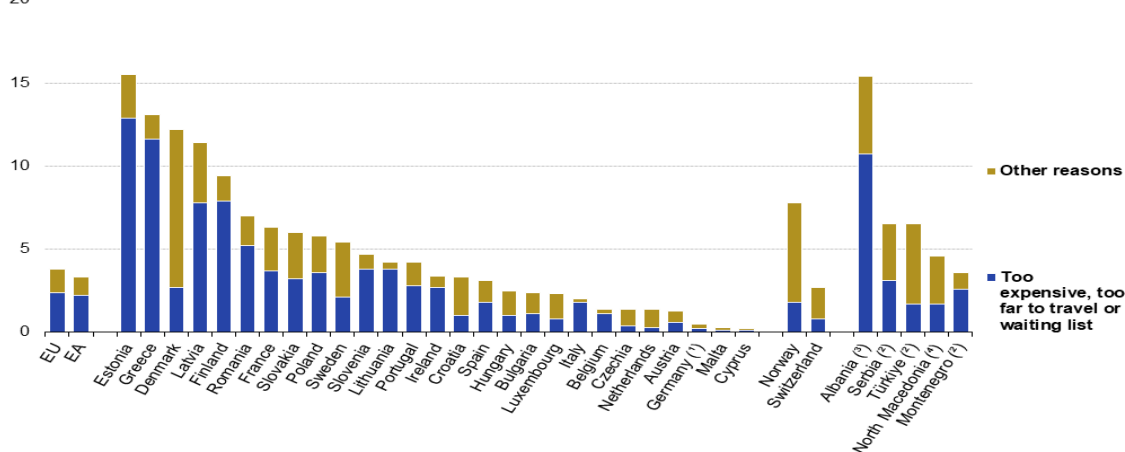
ii. S80/S20 (S90/S10) ratio is the ratio of the mean equivalised disposable income received by the 20% (10%) of the population with the highest income to that received by the 20% (10%) of the population with the lowest income.

iii. Atkinson indices range between 0 (all incomes are equal) and 1 (only one person has all income). Atkinson 0.25 is more sensitive to changes at the top of the income distribution, while Atkinson 0.75 is more sensitive to changes at the bottom of the income distribution.

Θα μπορούσατε να το αντιμετωπίζετε όχι από την πλευρά των ανισοτήτων, αλλά από αυτά που ξοδεύει το κράτος για την υγεία, για παράδειγμα. Σύμφωνα με τη λειτουργική ταξινόμηση των δαπανών, στον προϋπολογισμό του 2024 οι δαπάνες για την υγεία προβλεπόταν στα 12,82 δισεκατομμύρια ευρώ ή στο 5,48% του ΑΕΠ. Στον προϋπολογισμό του 2025, προβλέπονται δαπάνες 13,46 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή έχουμε αύξηση 640 εκατομμύρια για την υγεία, μείωση όμως, ως ποσοστό του ΑΕΠ, στο 5,43% του ΑΕΠ. Και αυτό ενώ το 2022 στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι δαπάνες υγείας βρίσκονται στο 7,6% του ΑΕΠ. Άρα στην Ελλάδα, που βρίσκεται στη 2^η θέση σε ποσοστό ατόμων που δηλώνουν ότι δεν μπορούν να καλύψουν όλες τις ανάγκες τους για υγειονομική περίθαλψη, έχουμε έναν προϋπολογισμό που από την πλευρά της υγείας, δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει το πρόβλημα που γενικά το περιγράψαμε ως ανισότητες, αλλά είναι ουσιαστικά ένα κοινωνικό πρόβλημα.

Share of people aged 16 years or over reporting unmet needs for medical examination or treatment, 2023

(%)

(*) Estimates.

(*) 2022.

(*) 2021.

(*) 2020.

Source: Eurostat (online data code: hlth_silc_08)

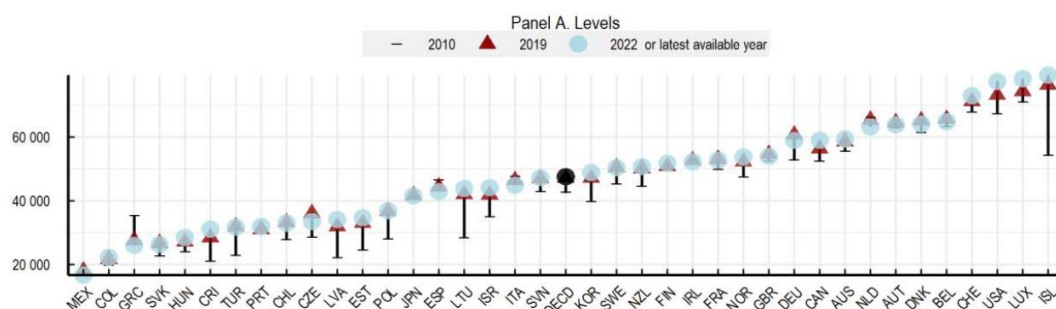
eurostat

Θα μπορούσα να δώσω ακριβώς, τα ίδια στοιχεία για την Παιδεία, όπου πάλι υπάρχει, αύξηση 100 εκατομμύρια ευρώ, αλλά αυτό είναι μείωση ως ποσοστό του ΑΕΠ σε 2,92% του ΑΕΠ δαπάνες για την παιδεία, σε σύγκριση με το 4,7% του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Άρα και στα δύο, και στην παιδεία και στην υγεία, δεν υπάρχει ούτε καν η κατεύθυνση σύγκλισης με της Ε.Ε..

Στο θέμα των μισθών. Για τους μισθούς, έχουμε συζητήσει με τον κ. Πετραλιά πολλές φορές. Ξέρουμε ότι το 2022 η Ελλάδα ήταν στην πέμπτη θέση από το τέλος σε μέσο ονομαστικό μισθό με €16.400 έναντι €35.000 περίπου της Ε.Ε. - ο Έλληνας ελάμβανε περίπου 46% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Το 2023 η Ελλάδα ήταν στην τρίτη θέση από το τέλος με ονομαστικό ετήσιο μισθό €17.000 έναντι €37.860 στην Ε.Ε. - ο Έλληνας λαμβάνει περίπου το 45% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Άρα, καταλαβαίνετε, ότι και εδώ η τάση δεν είναι προς τη σωστή κατεύθυνση. Σύμφωνα δε με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ για το 2022, η Ελλάδα έχει το τρίτο χαμηλότερο μέσο πραγματικό μισθό. Ο μισθός του 2022 είναι μειωμένος και σε σχέση με το 2010 και σε σχέση με το 2019.

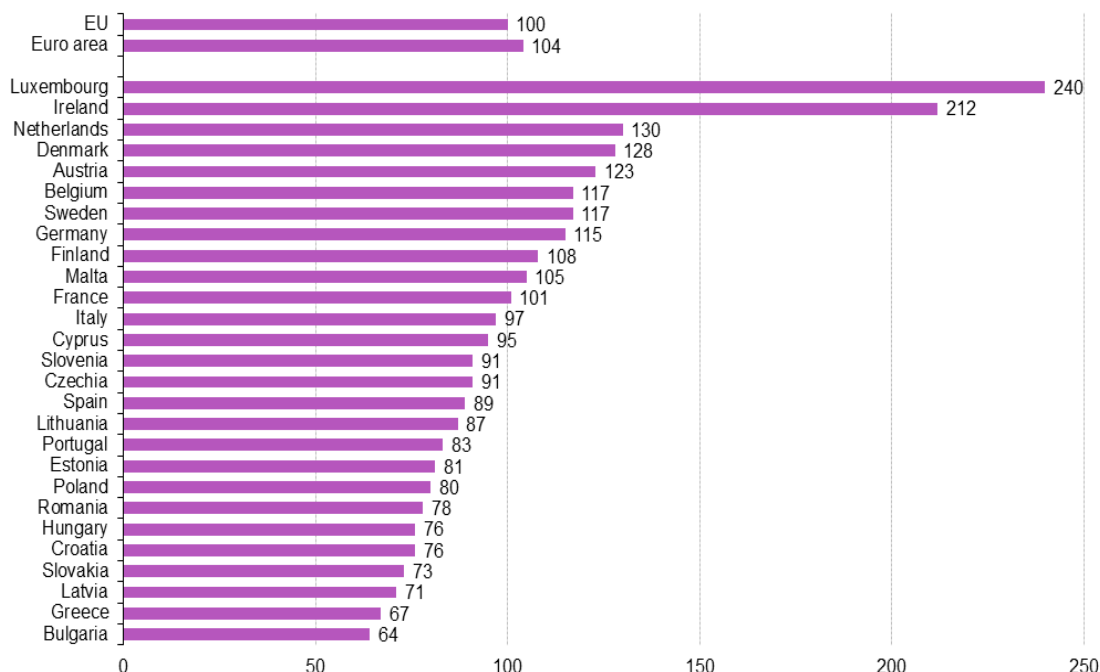
Average annual real gross wages per full-time employee, USD at 2022 PPPs

Από τη συζήτηση για το Προσχέδιο του Προϋπολογισμού, το επιχείρημά σας, κύριε Πετραλιά, αν το καταλαβαίνω καλά, είναι, ότι είχαμε την κρίση το 2021, με την ενεργειακή κρίση. Εκεί οι μισθωτοί είχαν απώλειες στο πραγματικό μισθό και τώρα προσπαθούμε να τις καλύψουμε. Ισχυρίζεστε ότι ο κατώτατος μισθός έχει αυξηθεί σε πραγματικούς όρους. Αυτό όμως εξαρτάται από το ποιον αποπληθωριστή χρησιμοποιούμε. Μπορώ να σας πω τις μεταβολές που είχαμε το Δεκέμβριο του 2023 σε σχέση με το 2020 σε κατηγορίες πρώτης ανάγκης. Οι τιμές σε τρόφιμα και μη αλκοολούχα ποτά ήταν αυξημένες κατά 30%, στον ηλεκτρισμό 31%, στο φυσικό αέριο 77%, στο πετρέλαιο θέρμανσης κατά 56%. Άρα, όπως καταλαβαίνετε, στον κατώτατο μισθό έχουμε μεγάλο πρόβλημα. Για το μέσο μισθό η επιλογή του αποπληθωριστή είναι πιο σύνθετη. Ωστόσο το βασικό πρόβλημα της στασιμότητας των μισθών των Ελλήνων δεν κρίνεται από την επιλογή του αποπληθωριστή. Είτε πάρουμε τον δικό σας αποπληθωριστή, είτε πάρουμε τον δικό μου αποπληθωριστή, μπορεί να είναι λίγο καλύτεροι οι δικοί σας αριθμοί για το δικό σας αφήγημα, λίγο χειρότεροι για το δικό μου αφήγημα. Όμως η πραγματικότητα των Ελλήνων δεν αλλάζει από αυτά. Δεν πρόκειται δηλαδή να μεταβληθεί σύντομα προς τη σωστή κατεύθυνση το κατά κεφαλήν εισόδημα, που, όπως έχει ειπωθεί πολλές φορές, είναι στο 67% του ευρωπαϊκού μέσου όρου, σε όρους αγοραστικής δύναμης.

Index of GDP per capita, 2023

(purchasing power standards, EU indexed at 100)

Source: Eurostat (prc_ppp_ind)

eurostat

Η φορολογία, αποτελεί μια πολύ σημαντική παράμετρο της οικονομικής πολιτικής, και είχα προετοιμάσει αρκετό σχετικό υλικό, αλλά επειδή ειπώθηκαν πολλά δε θα πω όσα θα ήθελα και θα ρωτήσω μόνο εάν διαφωνείτε στο γεγονός ότι από όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ έχουμε το πιο ευνοϊκό πλαίσιο για τη φορολογία του πλούτου. Αν διαφωνείτε, δηλαδή, με τον ισχυρισμό μου ότι απ' όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, έχουμε το ευνοϊκότερο περιβάλλον για τους πλούσιους, με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές στα μερίσματα, υψηλό αφορολόγητο στις γονικές παροχές, αλλαγές στον ΕΝΦΙΑ προς όφελος της μεγάλης περιουσίας – όπως την κατάργηση του συμπληρωματικού φόρου – ειδικές ρυθμίσεις για μεταφορά φορολογικής κατοικίας πλουσίων στην Ελλάδα. Θεωρώ, δηλαδή, ότι αν είναι να πάρουμε στα σοβαρά αυτά που έχει γράψει ο Πικετί, νομίζω ότι με την κυβέρνηση της ΝΔ, η Ελλάδα θα ήταν στη πιο χαμηλή θέση ανάμεσα στις χώρες που προσπαθούν να αντιμετωπίσουν αυτά τα προβλήματα.

Λέω λοιπόν λιγότερα για τους φόρους γιατί θέλω να αφιερώσω χρόνο στις επενδύσεις. Πρώτα θέλω να κάνω ένα σχόλιο. Δεν ξέρω ποια είναι η άποψή σας για τις επενδύσεις και τον ρόλο τους στην ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια. Γιατί στη σελίδα 39 η εισήγηση του προϋπολογισμού αναφέρεται ότι οι επενδύσεις είναι κινητήρια δύναμη της οικονομίας. Αρκεί μόνο να διαβάσουμε τρεις παραγράφους παρακάτω στη σελίδα 40, και θα δούμε ότι η κινητήρια δύναμη είναι η κατανάλωση και όχι οι επενδύσεις. Δηλαδή, μέσα σε τέσσερις παραγράφους, έχουμε μια αλλαγή στάσης. Δεν είναι, όμως, αυτό σωστό.

Θέλω να σας πω, ότι θα μπορούσαμε να γράψουμε την οικονομική ιστορία της Ελλάδας μετά από τη Μεταπολίτευση και μετά, με το κατά πόσο το αναπτυξιακό, το παραγωγικό μοντέλο, έχει δημιουργήσει το ίδιο δημοσιονομικές ανισορροπίες. Δηλαδή, αντίθετα από τη δική σας ιδεολογική άποψη, ότι αν έχουμε σταθερότητα τότε οι αγορές θα δουλέψουν και άρα, δεν θα έχουμε πρόβλημα, στην Ελλάδα η ιστορία μετά από το 1975 μπορεί να γραφτεί ανάποδα:

ακριβώς το συγκεκριμένο παραγωγικό μοντέλο είναι αυτό που δημιούργησε δημοσιονομική αστάθεια.

Θέλω να σας κάνω μια ερώτηση, κύριε Πετραλιά, πιο πολύ γιατί είναι τεχνική η ερώτηση και όχι πολιτική. Έχετε υπολογίσει τους πολλαπλασιαστές των επενδύσεων; Γιατί παρόλο που μέσα στο βασικό αφήγημά σας είναι ότι η ανάπτυξη είναι παραπάνω από την Ε.Ε., εμένα, ως οικονομολόγο, μετά από αυτά που ξοδέψατε στην πανδημία, μετά από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, μετά από τα 25 δις στο ΕΣΠΑ, μετά από τα 27 δις από το ΚΑΠ, δεν μου φαίνεται πολύ μεγάλος ρυθμός ανάπτυξης το 2% και το 2,5% σε σχέση με τα χρήματα που είχατε διαθέσιμα για να επενδύσετε. Άρα, θέλω να πω, ποιο είναι το αφήγημά σας; Ποια είναι η άποψή σας γι' αυτό; Ο πολλαπλασιαστής είναι κάτω από το 1; Δηλαδή, αντί αυτό που διδάσκαμε στους φοιτητές, ότι όταν κάνεις μια επένδυση ανατροφοδοτείται στην οικονομία δυο, τρεις φορές, και άρα η ανάπτυξη αυξάνεται περισσότερο από το ύψος κάθε μιας συγκεκριμένης επένδυσης, το αφήγημα της κυβέρνησης ποιο είναι; Ότι έχει πάει κάτω από 1; Γιατί πραγματικά πρόκειται για τεράστια ποσά με πάρα πολύ μικρό αποτέλεσμα.

Πάμε στις επενδύσεις. Το έχουμε και αυτό συζητήσει στο Προσχέδιο. Έχουμε το μικρότερο ποσοστό επενδύσεων στην Ε.Ε., 15% σε σχέση με ένα μέσο όρο 20% με 25%. Η δεύτερη χειρότερη είναι η Πολωνία με 17,7%. Έχουμε τη μείωση των άμεσων ξένων επενδύσεων τα τελευταία δύο χρόνια σε σχέση με τα προηγούμενα, με ποσοστό γύρω στο 2% του ΑΕΠ. Μάλλον αναιμικές μπορούν να χαρακτηριστούν αυτές οι επιδόσεις. Έχουμε ταυτόχρονα και το πρόβλημα, πολλοί συνάδελφοι το έχουν αναδείξει, με το ισοζύγιο πληρωμών και τι γίνεται με τις εξαγωγές. Φαίνεται ότι δεν ισχύουν οι απαντήσεις που δώσατε πέρυσι ή που δίνει ο κ. Στουρνάρας στις Εκθέσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, ότι, δηλαδή, δεν υπάρχει πρόβλημα στο ισοζύγιο πληρωμών, γιατί όλα αυτό προκύπτει από τη η βιομηχανία που αναπτύσσεται και άρα χρειάζεται να έχει εισαγωγές μηχανημάτων κλπ. Δεν φαίνεται να ισχύει αυτό, γιατί μειώνονται και οι εξαγωγές. Άρα, έχουμε ένα αναπτυξιακό μοντέλο, το οποίο δεν φαίνεται να αλλάζει η βασική δομή αυτής της οικονομίας.

Κατά κάποιο τρόπο, έχω την εντύπωση, ότι έχουμε μια κυβέρνηση που προωθεί τα χειρότερα και από τους δύο κόσμους. Δηλαδή, από τη μια μεριά μας λέει ότι είναι νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση και άρα είναι σωστό και να μην υπάρχουν εργασιακά και συνδικαλιστικά δικαιώματα, και ότι καλώς συμπιέζονται οι μισθοί. Ότι δεν μας ενδιαφέρει να αυξηθούν πάρα πολύ οι μισθοί γιατί με χαμηλούς μισθούς θα αυξηθούν οι επενδύσεις. Μόνο που από την άλλη οι επενδύσεις δεν αυξάνονται. Δηλαδή έχουμε όλες τις κοινωνικές συνέπειες του νεοφιλελευθερισμού, χωρίς καμία από τις υποσχόμενες θετικές συνέπειες σε όρους επενδύσεων.

Αν θέλετε μια εξήγηση - για να κάνω πιο ξεκάθαρο τι λέει η ομιλία μου σήμερα - είναι ότι βασικό και προβληματικό στοιχείο του νεοφιλελευθερισμού, αναφορικά με τη δημοσιονομική πολιτική, είναι ότι προωθεί ψεύτικες εξοικονομήσεις.

Γιατί όταν είναι τόσο πενιχρή η αύξηση δαπανών στην υγεία και δεν επενδύεις στην πρωτοβάθμια υγεία ή στην πρόληψη τι συμβαίνει; Πέντε χρόνια παρακάτω περισσότεροι άνθρωποι πάνε στα νοσοκομεία με βαρύτερες ασθένειες και χρειάζονται μεγαλύτερη φροντίδα.

Όταν δεν επενδύεις σε αντιπλημμυρικά έργα και να αντιμετωπίσεις τις φυσικές καταστροφές τι γίνεται; Δυο τρία χρόνια παρακάτω είσαι αναγκασμένος να καταβάλεις αποζημιώσεις που είναι ακριβές.

Αυτό είναι το βασικό. Έχετε έναν προϋπολογισμό που ουσιαστικά θέλει να εξυπηρετήσει το αφήγημά σας ότι έχει πλεονάσματα. Αυτά τα πλεονάσματα όμως χτίζονται πάνω σε παρεμβάσεις που δεν αντιμετωπίζουν τα υποβόσκοντα προβλήματα και που αυτά τα προβλήματα σε ένα χρόνο, σε δύο χρόνια, σε τρία χρόνια θα δημιουργήσουν άλλες πιέσεις και νέες δημοσιονομικές και μακροοικονομικές ανισορροπίες, που κάποιος στο μέλλον θα πρέπει να αντιμετωπίσει.

Κύριε Χατζηδάκη τελειώνω με αυτό. Όταν ήμουν εγώ Υπουργός Οικονομικών - δεν θυμάμαι ακριβώς πότε, περίπου το 2016 ή 2017 - με είχαν ρωτήσει ποιος είναι ο στόχος μου και είχα απαντήσει ότι ο στόχος μου ως Υπουργός Οικονομικών είναι σύντομα να είμαι ο πιο ασήμαντος Υπουργός της Κυβέρνησης.

Τι εννοούσα με τη φράση να είμαι ο πιο ασήμαντος; Ότι τα βασικά ζητήματα μιας Κυβέρνησης είναι τι κάνει Υπουργός Υγείας, είναι ο Υπουργός Ανάπτυξης ή Αγροτικής Ανάπτυξης. Αν βελτιώνεται το παραγωγικό μοντέλο. Η δουλειά του Υπουργού Οικονομικών είναι να μην αναφέρεται κανείς σε αυτόν, γιατί δημιουργεί ένα πλαίσιο στο οποίο ο Υπουργός Υγείας, Παιδείας, Ανάπτυξης κλπ. μπορεί να κάνει τη δουλειά του. Θεωρώ ότι εσείς ποτέ δεν θα καταφέρετε να είσατε ένας ασήμαντος Υπουργός της Κυβέρνησης. Αυτά είναι τα καλά νέα. Το κακά νέα όμως είναι ότι δεν θα είσατε ασήμαντος Υπουργός Οικονομικών - όσο κρατιέστε σε αυτή τη θέση - γιατί συνεχώς θα δημιουργούνται δημοσιονομικά προβλήματα. Θα δημιουργούνται δημοσιονομικά προβλήματα όχι επειδή φέτος έχετε πλεόνασμα, αλλά γιατί αυτό το πλεόνασμα και ο τρόπος που αντιμετωπίζετε τη σταθερότητα δεν λύνουν τα προβλήματα της παραγωγής και των κοινωνικών ανισοτήτων και θα έρθουν ξανά να ταράξουν τα νερά στο μέλλον. Άρα, κάποια στιγμή πάλι θα πρέπει να είσατε ο σημαντικός Υπουργός της Κυβέρνησης για να λυθεί μια νέα κρίση. Δεν σας το εύχομαι αλλά νομίζω αυτό θα γίνει.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Ευκλείδης Τσακαλώτος

Βουλευτής Β1' Βόρειου Τομέα Αθηνών

Ανδρέας Βορύλλας, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ “ΝΙΚΗ”»

Βουλευτής Β2' Δυτικού Τομέα Αθηνών

Κυρίες και Κύριοι συνάδελφοι,

Καλούμαστε προς συζήτηση για τον κρατικό Προϋπολογισμό του έτους 2025, που κατέθεσε η Κυβέρνηση στην Βουλή προς ψήφιση.

Στο πρόλογο της εισηγητικής έκθεσης αναφέρεται μεταξύ άλλων, ότι βασικοί στόχοι του Προϋπολογισμού είναι η διασφάλιση της ισχυρής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, η ενίσχυση των επενδύσεων, η μείωση του χρέους και η περαιτέρω αναβάθμιση του αξιόχρεου της χώρας.

Πιο συγκεκριμένα, ο ρυθμός ανάπτυξης για το 2025 εκτιμάται σε 2,3% στην Ελλάδα έναντι 1,3% που εκτιμάται για την Ευρωζώνη και 1,5% για την ΕΕ. Για την τριετία 2023 - 2025 ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε 2,2% έναντι 0,8% για την Ευρωζώνη και 0,9% για την ΕΕ.

Ο Προυπολογισμός του 2025 κατά την άποψή μας είναι αρκετά αισιόδοξος, διότι δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη του όλα τα οικονομικά μεγέθη και τις αβεβαιότητες, την ενεργειακή κρίση, όπως υποστηρίζει η Κυβέρνηση.

Οι κίνδυνοι και οι αβεβαιότητες είναι πολλές, οι πρόσφατες εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, στην Ουκρανία και οι λοιπές γεωπολιτικές εντάσεις ενδέχεται να επιδεινώσουν τις διαταραχές στις εφοδιαστικές αλυσίδες και τις διακυμάνσεις στις τιμές τροφίμων, καυσίμων και άλλων βασικών εμπορευμάτων, με κίνδυνο να προκληθούν κοινωνικές αναταραχές σε ευάλωτες οικονομίες.

Θα σταθούμε σε τρία κρίσιμα οικονομικά μεγέθη, στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, στο Χρέος και στις Επενδύσεις, για να αποδείξουμε ότι η Κυβέρνηση της ΝΔ συνειδητά ωραιοποιεί την κατάσταση της οικονομίας μας.

Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών είναι ένα σημαντικό μακροοικονομικό μέγεθος που μετρά την σχετική θέση μιας χώρας αναφοράς, σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο, αντανakλώντας τις παραγωγικές δυνατότητες και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας αναφοράς.

Ουσιαστικά το ελλειμματικό ισοζύγιο δείχνει ότι η χώρα μας οφείλει χρήματα σε άλλες οικονομίες. Ούτε λίγο ούτε πολύ, η Ελλάδα επενδύει και καταναλώνει περισσότερα από όσα έχει λάβει από ιδίους πόρους κάτι που συνεπάγεται ότι αναγκάζεται να χρησιμοποιεί πόρους και από άλλες οικονομίες προκειμένου να καλύψει τις εγχώριες ανάγκες της.

Στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (Πίνακας 1.3) δεν κρύβεται η πραγματικότητα ότι το Ισοζύγιο Αγαθών και Υπηρεσιών για το οκτώμηνο Ιανουαρίου – Αυγούστου 2024 ήταν αρνητικό κατά 7,35 δις ευρώ περίπου, ενώ το οκτώμηνο Ιανουαρίου – Αυγούστου 2023 ήταν αρνητικό κατά 6,36 δις ευρώ, δηλαδή είχαμε αύξηση ελλείματος κατά 1 δις ευρώ.

Ειδικά στο Ισοζύγιο Αγαθών, οι εισαγωγές μας ανήλθαν σε 55,68 δις ευρώ και οι εξαγωγές μας σε 32,83 δις ευρώ, οπότε το έλλειμα διαμορφώθηκε σε 22,85 δις ευρώ.

Στον τομέα των υπηρεσιών, από τον τουριστικό τομέα για το οκτώμηνο Ιανουαρίου – Αυγούστου 2024 είχαμε εισπράξεις 15,18 δις ευρώ, ενώ για το οκτώμηνο Ιανουαρίου – Αυγούστου 2023 είχαμε εισπράξεις 14,7 δις ευρώ, μια αύξηση κατά 480 εκατ. ευρώ.

Παρατηρούμε ότι οι εισπράξεις που έχουμε από τον τουριστικό τομέα, δεν αρκούν για να καλύψουν το τεράστιο έλλειμμα στο Ισοζύγιο Αγαθών (λόγω των μεγάλων εισαγωγών), το οποίο διαχρονικά είναι αρνητικό.

Σε ετήσια βάση το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών το 2023 ήταν αρνητικό κατά 13,93 δις ευρώ, ενώ το 2022 ήταν επίσης αρνητικό κατά 21,23 δις ευρώ.

Υπενθυμίζεται άλλωστε πως το διάστημα 2002 - 2008 το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών επιδεινώθηκε σημαντικά με αποκορύφωμα την διετία 2007-2008 που το έλλειμμα ξεπέρασε το -15% ως ποσοστό του ΑΕΠ φθάνοντας τα 36 δις. ευρώ. Το 2010 η Ελλάδα τέθηκε σε καθεστώς μνημονίων.

Από την πανδημία και μετά, ήτοι την περίοδο 2020 – 2022 σημειώθηκε σημαντική αύξηση στο έλλειμμα (για διαφορετικούς λόγους από την προ μνημονίων περίοδο) για το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, αφού το εμπορικό έλλειμμα παρουσίασε σημαντική χειροτέρευση επί 3 χρόνια φτάνοντας τα 20 δις. ευρώ το 2022.

Την ίδια στιγμή πολλές βόρειο-ευρωπαϊκές χώρες καταγράφουν ογκώδη εμπορικά πλεονάσματα - εις βάρος των ελλειμματικών οικονομιών του νότου - με πρώτη την Γερμανία έχοντας 22,5 δις ευρώ μόνο τον Αύγουστο του 2024 και αθροιστικά άνω των 225,8 δις δολάρια μόνον για το 2023 και η Ολλανδία με 92,5 δις δολάρια επίσης μόνον για το 2023.

Μια χώρα όπου συστηματικά εδώ και δεκαετίες καταναλώνει περισσότερα από όσα παράγει, προφανώς και δεν μπορεί να πετύχει ουσιαστική ανάπτυξη, αυτή είναι η αλήθεια που δεν ομολογεί η παρούσα Κυβέρνηση όπως και οι προηγούμενες προς τον Ελληνικό λαό.

Το Χρέος Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τον Πίνακα 3.1. Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2023 – 2025, ανέρχεται σε 365 δις ευρώ ως εκτίμηση για το 2024 και σε 365 δις ευρώ ως πρόβλεψη για το 2025.

Δυστυχώς, η αλήθεια είναι ότι η Κυβέρνηση της ΝΔ με τις λανθασμένες πολιτικές της αυξάνει το χρέος. Το 2019 που ανέλαβε για πρώτη φορά την Κυβέρνηση, το χρέος ανέρχονταν σε 331,14 δις ευρώ. Με εκτίμηση για το χρέος σε 365 δις ευρώ στο τέλος του 2024, είναι φανερό πως η οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης της ΝΔ μας φόρτωσε νέο χρέος κατά περίπου 34 δις ευρώ τα τελευταία πέντε έτη, κάτι που δεν φαίνεται να αναστρέφεται στο μέλλον.

Εντός του έτους, ανακοινώθηκε ότι αναθεωρείται προς τα πάνω και μάλιστα αναδρομικά το ύψος του ελληνικού χρέους! Η Eurostat, κατ' εφαρμογή του νέου πλαισίου κανόνων, μας επέβαλλε την ενσωμάτωση αναβαλλόμενων τόκων, το ύψος των οποίων εκτιμάται περίπου στα 12 δις ευρώ.

Τον Ιούνιο του 2024 η Eurostat ζήτησε δημοσιονομικές προσαρμογές συνολικού ύψους 29,5 δις ευρώ, θέτοντας θέμα για τα 17,5 δις. ευρώ των εγγυήσεων του Δημοσίου για το σχέδιο "Ηρακλής" αλλά και για τα περίπου 12 δις ευρώ από τους αναβαλλόμενους τόκους του δανείου των 96 δις. ευρώ που πήρε η Ελλάδα από τον EFSF το 2011.

Υπάρχουν αρκετά δημοσιεύματα στα οποία αναφέρεται ότι το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών έχει αποδεχτεί για τις νέες εγγυήσεις του προγράμματος "Ηρακλής 3" που θα δοθούν για να δημιουργηθεί ο λεγόμενος πέμπτος τραπεζικός πυλώνας (Τράπεζα Αττικής – Παγκρήτια Τράπεζα), να εγγραφούν στο δημόσιο χρέος.

Εκτιμούμε ότι είναι πιθανό να επανέλθει η Eurostat και να υποχρεωθούμε να εγγράψουμε και το πρόσθετο χρέος των εγγυήσεων του Δημοσίου για το σχέδιο "Ηρακλής" ποσού 17,5 δις ευρώ, καθώς και τις νέες εγγυήσεις ποσού 2 δις ευρώ.

Η αύξηση του χρέους μας και στη συνέχεια η Ανάλυση Βιωσιμότητας Χρέους στην οποία θα προβένη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πιθανόν να οδηγήσει να μας τεθούν νέοι κανόνες δημοσιονομικής προσαρμογής, δηλαδή ένα νέο μνημόνιο με άλλο όνομα.

Αλλά και σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, οι κίνδυνοι βιωσιμότητας του χρέους μας παραμένουν αυξημένοι, παρά τις καθυστερημένες δηλώσεις της Κυβέρνησης. Καθώς τα υπάρχοντα δάνεια με ευνοϊκούς όρους θα αναχρηματοδοτούνται σταδιακά με όρους αγοράς, θα αυξηθεί η έκθεση της Χώρας σε δυσμενείς διαταραχές, γεγονός που προϋποθέτει τη δέσμευση μας για δημοσιονομική επαγρύπνηση.

Ο λόγος επενδύσεων προς ΑΕΠ το 2023 διαμορφώθηκε στο 13,9% ενώ ο μέσος όρος της Ευρωζώνης για το ίδιο έτος είναι 22,2%.

Η κάλυψη του μεγάλου επενδυτικού κενού τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον Δημόσιο τομέα αποτελεί ένα από τα βασικότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας απόρροια των μνημονιακών πολιτικών, του ξεπουλήματος της Δημόσιας περιουσίας μέσω του Υπερταμείου, της αποβιομηχάνισης και αποεπένδυσης μηχανολογικού εξοπλισμού.

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του 2025, οι πραγματικές επενδύσεις στην Ελλάδα προβλέπεται να ανακάμψουν περαιτέρω, σε 17,5% του ΑΕΠ έναντι του 20,8% του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη.

Η κάλυψη του επενδυτικού κενού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την απορροφητικότητα πόρων από την ΕΕ.

Η απορρόφηση κοινοτικών πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης και το ΕΣΠΑ συνολικού ύψους 20 δισ. για τη επόμενη διετία είναι το πιο δύσκολο και περίπλοκο στοίχημα που θα πρέπει να κερδίσει η Ελλάδα εντός του νέου δημοσιονομικού πλαισίου για να εξασφαλίσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Ωστόσο, τα προβλήματα είναι σοβαρά και δυεπίλυτα, με τα ασφαρκικά χρονοδιαγράμματα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας να χτυπούν καμπανάκι, ενώ ο κατασκευαστικός κλάδος ζητά την άρση εμποδίων, όπως με τις εγγυητικές επιστολές, τις τραπεζικές χρηματοδοτήσεις και τις απαλλοτριώσεις, ώστε να μην χαθούν πόροι και να μην ναυαγήσουν δημοπρατήσεις που είναι σε εξέλιξη.

Όλα τα παραπάνω τελικά έχουν ως αποτέλεσμα η ελληνική οικονομία να παραμένει εγκλωβισμένη στην αναιμική της ανάπτυξη από επενδύσεις στον τουρισμό, στην διαχείριση ακίνητης περιουσίας και στις επενδύσεις στις κατοικίες και με ελάχιστες παραγωγικές δημόσιες ή ιδιωτικές επενδύσεις παρά τα 36 δισ ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τα ΕΣΠΑ.

Στον Πίνακα 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης, τα έσοδα για το 2025 προβλέπονται σε 74,57 δισ ευρώ, έναντι εκτιμήσεων 71,14 δισ ευρώ για το 2024. Η αύξηση των εσόδων θα προέλθει από φόρους κατά 2,5 δισ ευρώ, παρά το γεγονός ότι η έμμεση φορολογία πλήττει τα στρώματα με χαμηλά εισοδήματα.

Η Κυβέρνηση θα πρέπει να σταματήσει να επιμένει στην διατήρηση της έμμεσης φορολογίας σε υψηλά επίπεδα. Οι αριθμοί δείχνουν ότι μια μικρή παρέμβαση στους έμμεσους φόρους θα έδινε ανάσα στα νοικοκυριά, τα οποία καλούνται να πληρώσουν τουλάχιστον έναν μισθό τον χρόνο μόνο για τον ΦΠΑ που αναλογεί σε βασικά είδη που γεμίζουν το καλάθι τους. Και αυτό γιατί στην Ελλάδα η ακρίβεια δεν είναι μόνο θέμα ανταγωνισμού αλλά και επιβαρύνσεων από τον υψηλό ΦΠΑ και τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης.

Η πρόταση του κόμματός μας είναι η δραστική μείωση του χαμηλού συντελεστή ΦΠΑ 13% των τροφίμων στο 8% και του βασικού συντελεστή ΦΠΑ 24% στο 20%.

Φυσικά η απάντηση της Κυβέρνησης θα είναι πως θα μειωθούν τα φορολογικά έσοδα, εμείς όμως έχουμε προτείνει τρεις πηγές εσόδων που ο κ. Υπουργός αποφεύγει να νομοθετήσει με διάφορες προφάσεις.

Προτείνουμε τα εξής:

- Την φορολόγηση της υπεραξίας από συναλλαγές σε κρυπτονομίσματα με συντελεστή 15%.

Η ανάκαμψη της αγοράς κρυπτονομισμάτων και η διαφαινόμενη περαιτέρω ανάπτυξη της μετά την αλλαγή προεδρίας στις ΗΠΑ σε συνδυασμό με την απουσία συγκεκριμένου νομοθετικού πλέγματος και φορολογικού πλαισίου καθιστούν επιτακτική την ανάγκη εγκαθίδρυσής τους και στην χώρα μας.

- Επιβολή Τέλους με συντελεστή 1% επί της αντικειμενικής αξίας στα κενά ακίνητα ιδιοκτησίας τραπεζών και funds. Δεδομένου ότι το στεγαστικό πρόβλημα είναι οξύτατο στα αστικά κέντρα, προτείνουμε την επιβολή ετήσιου τέλους επί κενών κατοικιών στις εταιρείες διαχείρισης πιστώσεων δηλαδή των funds και στις τράπεζες.

- Αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 20% των εμβασμάτων πολιτών τρίτων χωρών για ποσά που υπερβαίνουν το δηλωθέν εισόδημά τους.

Στον Πίνακα 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης, τα έξοδα για το 2025 προβλέπονται σε 80,50 δις ευρώ, έναντι εκτιμήσεων 76,50 δις ευρώ για το 2024.

Η μεγαλύτερη δαπάνη είναι οι Μεταβιβάσεις οι οποίες προβλέπονται σε 34,43 δις ευρώ, έναντι εκτιμήσεων 33,37 δις ευρώ για το 2024.

Κατά την γνώμη μας, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος, αυτός της βιωσιμότητας του Ασφαλιστικού μας συστήματος. Σύμφωνα με τον πίνακα 2.1 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης στο Προσχέδιο Προυπολογισμού, στον Υποπίνακα «Ισοζύγιο Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης» για το 2025 προϋπολογίζονται τα εξής:

Έσοδα από Ασφαλιστικές Εισφορές 27,38 δις ευρώ.

Κοινωνικές παροχές Συντάξεις 34,56 δις ευρώ.

Κοινωνικές παροχές σε είδος 5,52 δις ευρώ.

Τα παραπάνω δείχνουν μια τεράστια τρύπα στο ασφαλιστικό μας σύστημα που χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Αν αθροίσουμε τις Συντάξεις με τις παροχές σε είδος (δηλαδή νοσήλια και φαρμακευτικές δαπάνες) αυτές ξεπερνάνε τα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές κατά 12,7 δις ευρώ!

Ένα υγιές ασφαλιστικό σύστημα απαιτεί τα Έσοδα από Ασφαλιστικές Εισφορές να είναι μεγαλύτερα από τις παρεχόμενες Συντάξεις και τις παροχές σε είδος.

Η Κυβέρνηση αποκρύπτει την ζοφερή πραγματικότητα που επικρατεί στο ασφαλιστικό μας σύστημα, σχεδόν δεν την παρουσιάζει, ενώ λείπουν οι σοβαρές δράσεις για την αντιμετώπιση ενός τόσο σοβαρού προβλήματος.

Η κακή κατάσταση του ασφαλιστικού μας συστήματος οφείλεται σε τρεις λόγους: την υπογεννητικότητα – γήρανση του πληθυσμού, την εισφοροδιαφυγή και στην μη εκμετάλλευση των περιουσιακών στοιχείων των ασφαλιστικών ταμείων.

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, η Ελλάδα εμφανίζει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γεννήσεων στην Ευρώπη. Το 2023, ο δείκτης γονιμότητας έφτασε μόλις το 1,3 παιδιά

ανά γυναίκα, αρκετά κάτω από το απαιτούμενο επίπεδο αντικατάστασης πληθυσμού, που βρίσκεται στο 2,1. Αυτό σημαίνει ότι η φυσική αναπλήρωση του πληθυσμού είναι ανέφικτη χωρίς δραστικές αλλαγές, ενώ η σταθερή γήρανση του πληθυσμού οδηγεί σε αυξανόμενους κινδύνους για το ασφαλιστικό σύστημα και την αγορά εργασίας. Σχεδόν το 22% του πληθυσμού είναι πλέον άνω των 65 ετών, ενώ ταυτόχρονα ο ενεργός εργασιακά πληθυσμός μειώνεται σταθερά.

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Ελληνική Στατιστική Αρχή, οι γεννήσεις στην Ελλάδα κατά το 2023 ανήλθαν σε 71.455, καταγράφοντας μείωση κατά 6,1% σε σχέση με το 2022 που ήταν 76.095.

Οι θάνατοι, κατά το 2023, ανήλθαν σε 128.101 καταγράφοντας μείωση κατά 9% σε σχέση με το 2022 που ήταν 140.801.

Η διαφορά γεννήσεις μείον θάνατοι ήταν 56.656 κατά το 2023 και 64.706 το 2022, δηλαδή μέσα σε δύο μόλις χρόνια, εξαφανίστηκε από τον χάρτη μια Ελληνική πόλη με πληθυσμό 121 χιλιάδες!

Οι παρεμβάσεις αντιμετώπισης του δημογραφικού προβλήματος, όπως παρουσιάζονται στην παρ. 3.9.2 του Σχεδίου Προυπολογισμού είναι άτολμες, ενώ είναι φανερό πως αγνοούν τα παραπάνω δημογραφικά στοιχεία. Το συνολικό κόστος των 416 εκατ. ευρώ δεν είναι ικανό να φέρει εμφανή αποτελέσματα και προφανώς δεν θα ανατρέψει την κατάσταση.

Η λύση πρέπει πρωτίστως να αναζητηθεί στην οικογένεια και στους τρόπους στήριξης της από την Πολιτεία, τόσο στο οικονομικό σκέλος, όσο και με την λειτουργία των κατάλληλων δομών υποστήριξης. Η απόφαση των νέων για δημιουργία οικογένειας και τεκνοποίησης μπορεί να στηριχθεί μέσω της παροχής υπηρεσιών στήριξης της οικογένειας, όπως είναι η καθολική παροχή προσχολικής αγωγής και φροντίδας.

Το κόμμα μας προτείνει την αύξηση του επιδόματος γέννησης από 2.400 έως 3.500 ευρώ (αναλόγως του αριθμού των τέκνων) σε 10 χιλ. ευρώ ανα τέκνο, για εισοδήματα κάτω των 100 χιλ. ευρώ. Το κόστος του μέτρου με βάση τις γεννήσεις του 2023 εκτιμάται σε 710 εκατ. ευρώ, ποσό που θεωρούμε μπορεί να εξευρεθεί από την υπεραπόδοση των εσόδων.

Επίσης, θα πρέπει να προστατευθεί η μητρότητα, με την χορήγηση άδειας ανατροφής από 9 μήνες σε 3 έτη με αποδοχές καλυπτόμενες από τον προϋπολογισμό, καθώς και με την καθιέρωση περισσότερων μορφών ευέλικτης εργασίας.

Στον τομέα της Απασχόλησης και της Ανεργίας, το ποσοστό ανεργίας το δεύτερο τρίμηνο του 2024 διαμορφώθηκε σε 9,8%, υποχωρώντας τόσο σε σχέση με το ποσοστό 12,1% του πρώτου τριμήνου, όσο και με το ποσοστό 11,2% του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους. Σημειώνεται ότι το ποσοστό 9,8% συνιστά το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από το τέταρτο τρίμηνο του 2009.

Αυτό που δεν καταγράφεται στον Προυπολογισμό, είναι η τεράστια έλλειψη προσωπικού σε ορισμένους κλάδους της και ειδικότερα στον κατασκευαστικό, στον τουριστικό, την εστίαση και τον πρωτογενή τομέα, καθώς και τις πιθανές επιπτώσεις στην οικονομία μας.

Η μισθωτή απασχόληση, σύμφωνα με το ισοζύγιο ροών απασχόλησης του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, αυξήθηκε σημαντικά, προσεγγίζοντας τα προ πανδημίας επίπεδα. Εντούτοις, οι προκλήσεις στην αγορά εργασίας αυξάνονται, καθώς η μείωση του ποσοστού ανεργίας καθιστά πιο δύσκολη την κάλυψη κενών θέσεων εργασίας, ιδίως στους τομείς των κατασκευών, του τουρισμού, της μεταποίησης και στον πρωτογενή τομέα.

Στον τομέα των κατασκευών σε σημαντικό «αγκάθι» έχει εξελιχθεί η έλλειψη προσωπικού, παρά την ανάκαμψη που σημειώνει ο κλάδος μετά τη δεκαετή οικονομική κρίση. Σύμφωνα, μάλιστα, με την πρόσφατη έρευνα του IOBE, το κενό που υπάρχει σε εργαζομένους στις κατασκευές υπολογίζεται σε 50 με 55 χιλιάδες, γεγονός που επηρεάζει την πορεία των μεγάλων έργων που βρίσκονται αυτήν τη στιγμή σε εξέλιξη σε όλη την Ελλάδα.

Στους κλάδους του τουρισμού και της εστίασης, μόνιμες και χωρίς αναπλήρωση ούτε από ξένα εργατικά χέρια, καθίστανται πλέον οι ελλείψεις προσωπικού. Φέτος, οι νεότερες εκτιμήσεις κάνουν λόγο για πάνω από 50 χιλιάδες κενές θέσεις στον τουρισμό και για 33 χιλιάδες ελλείψεις στις επιχειρήσεις εστίασης.

Σημειώνεται ότι από το 2019 έως το 2024 το επίπεδο των μισθών έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς ο κατώτατος μισθός έχει καταγράψει αύξηση 27,7%, οι συνολικές αμοιβές εξαρτημένης εργασίας κατά 19,5% και οι κατά κεφαλήν αμοιβές κατά 11,3%.

Τα ποσοστά αυξήσεων που αναφέρονται στον προϋπολογισμό μοιάζουν μεγάλα, όμως η αφετηρία υπολογισμού τους είναι πολύ χαμηλή, ενδεικτικά θα αναφέρουμε ότι ο κατώτατος μισθός το 2019 ήταν 650 ευρώ μικτά!

Αυτό που γνωρίζουν οι εργαζόμενοι και φαίνεται να αγνοεί η Κυβέρνηση, είναι ότι οι μισθοί παραμένουν χαμηλοί, ενώ οι όποιες μικρές αυξήσεις εξανεμίζονται από την ακρίβεια στα τρόφιμα και τα ενοίκια.

Φυσικά δεν ξεχνάμε ότι τα χρόνια της κρίσης έφυγαν από την χώρα μας 500 χιλ. νέοι και νέες, πολλοί από αυτούς επιστήμονες, διότι στην Ελλάδα είτε δεν έβρησκαν εργασία στο αντικείμενό τους, είτε και να έβρησκαν οι προσφερόμενες αποδοχές ήταν εξαιρετικά χαμηλές, κάτι που ισχύει και σήμερα.

Δυστυχώς η Κυβέρνηση επιμένει να βλέπει μόνο την δείκτη της ανεργίας που υποχωρεί και είναι θετικό γεγονός, ωστόσο αδιαφορεί πλήρως για τις σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες στην αγορά εργασίας, όπως οι ελλείψεις προσωπικού σε αρκετούς τομείς και οι επιπτώσεις που θα έχουν στην οικονομία μας.

Τέλος, για την άσχημη κατάσταση που επικρατεί στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για την κυβέρνηση η επίλυση των χρόνιων παθογενειών του.

Δυστυχώς οι αριθμοί μιλάνε από μόνοι τους. Ο αριθμός των μόνιμων εργαζομένων στο Εθνικό Σύστημα Υγείας το 2013 ήταν 93.580. Το Μάιο του 2024, που είναι η τελευταία καταγραφή μόνιμων εργαζομένων στην υγεία, είναι 70.096. Δηλαδή μέσα σε 11 χρόνια έχει μειωθεί ο αριθμός των μόνιμων εργαζομένων στην υγεία κατά 23 χιλ. περίπου.

Τους τελευταίους αρκετούς μήνες παρατηρείται ένα κύμα αποχώρησης γιατρών του ΕΣΥ από τα δημόσια νοσοκομεία προς τον ιδιωτικό τομέα υγείας και το εξωτερικό, με στόχο να εξασφαλίσουν καλύτερες εργασιακές και μισθολογικές συνθήκες.

Ειδικευμένοι, άριστα επιστημονικά καταρτισμένοι ιατροί παραιτούνται λόγω των εξοντωτικών εφημεριών, των αναγκαστικών εντολών για υπεραπασχόληση και λόγω της επιστημονικής και μισθολογικής απαξίωσης τους.

Πρόσφατη μελέτη για τις αμοιβές των γιατρών στην ΕΕ έδειξε ότι η χώρα μας βρίσκεται 19η στη σειρά των 25 χωρών, με ετήσιο μισθό 39.056 ευρώ. Η κατάταξη δείχνει με τον πλέον emphaticό τρόπο ότι οι αμοιβές των Ελλήνων γιατρών κυμαίνονται σε χαμηλό επίπεδο, συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Η θέση του κόμματος μας είναι άμεση κάλυψη του 100% των κενών σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, για το σύνολο των μονάδων του Εθνικού Συστήματος Υγείας και αυξημένες αποδοχές που να προσεγγίσουν τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ με την επιβολή των μνημονίων, υπολογίζεται ότι από το 2010 έχουν φύγει στο εξωτερικό περίπου 20 χιλιάδες γιατροί, για τους οποίους η πολιτεία μας ξόδεψε 7 δις ευρώ για να τους σπουδάσει.

Θα πρέπει να δωθούν σοβαρά κίνητρα επιστροφής γιατρών από το εξωτερικό, όπως φορολογικά κίνητρα επαναπατρισμού περί μη φορολόγησης εισοδημάτων τους από το εξωτερικό.

Επίσης η αναμόρφωση του ΕΣΥ είναι επιτακτική, με στόχο ένα σύγχρονο και αποκεντρωμένο δημόσιο σύστημα υγείας, με έμφαση στην κοινωνική ισότητα, την κλινική αποτελεσματικότητα και την οικονομική βιωσιμότητα.

Το κόμμα μας επιφυλάσσει για την τελική του θέση επί του προϋπολογισμού 2025 στην Ολομέλεια της Βουλής. Σας ευχαριστώ.

Ανδρέας Βορύλλας

Βουλευτής Β2' Δυτικού Τομέα Αθηνών

Αλέξανδρος Καζαμίας, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ–ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ»

Βουλευτής Επικρατείας

Ο Προϋπολογισμός του κράτους για το 2025, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, δεν μεταβάλλει την αντιαναπτυξιακή, φορολογικά άδικη και κοινωνικά ταξική πολιτική που η Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας εφαρμόζει από το τέλος της πανδημίας του κορωνοϊού. Για τρίτη συνεχή χρονιά ο Προϋπολογισμός του 2025 προβλέπει πολύ υψηλό πρωτογενές πλεόνασμα, 2,5% του ΑΕΠ, συνεχίζοντας έτσι μια περιοριστική πολιτική που βυθίζει την ελληνική οικονομία ακόμη βαθύτερα σε μία τροχιά παρατεταμένης λιτότητας η οποία μειώνει την αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας.

Όσον αφορά τα έσοδα, ο Προϋπολογισμός του 2025 διατηρεί ένα άδικο και αντιλαϊκό σύστημα βαριάς φορολόγησης για τα μεσαία και ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα, ενώ στο σκέλος των δαπανών μειώνει τα πραγματικά έσοδα για την Παιδεία και την Κοινωνική Συνοχή και ενισχύει τους λεγόμενους κατασταλτικούς μηχανισμούς του κράτους, δηλαδή, τον προϋπολογισμό για την Αστυνομία, τους Εξοπλισμούς και την Κυβερνητική Προπαγάνδα. Ταυτόχρονα, η αναδιανεμητικοί μηχανισμοί που υιοθετεί είναι περιορισμένοι και ασθενείς. Στην ουσία είναι σχεδόν ανύπαρκτοι. Πρόκειται, συνεπώς, για έναν ακόμη Προϋπολογισμό, όπως ο περσινός, ο οποίος ευνοεί τους λίγους και όχι τους πολλούς.

Η πολιτική των πρωτογενών πλεονασμάτων, που αποτελεί τη βάση και του Προϋπολογισμού του 2025, είναι μια πολιτική λιτότητας που ξεκίνησε στη χώρα μας με τα μνημόνια. Για να υπάρξει πρωτογενές πλεόνασμα το κράτος πρέπει να εισπράττει από τους πολίτες με τη μορφή φόρων περισσότερα έσοδα από εκείνα που τους επιστρέφει με τη μορφή δαπανών. Σκοπός της πολιτικής αυτής είναι η πρόωρη εξόφληση δόσεων του Δημοσίου Χρέους, κάτι που ανακοίνωσε πριν λίγες μέρες και ο Πρωθυπουργός, κάνοντας επιπλέον χρήση του λεγόμενου cash buffer, δηλαδή του σκληρού μαξιλαριού των 15,7 δισεκατομμυρίων ευρώ για τα επόμενα τρία χρόνια.

Πάγια θέση της «Πλεύσης Ελευθερίας» είναι ότι η πολιτική αυτή είναι αδιέξοδη. Σκοπός της είναι να επιβάλλει Προϋπολογισμούς λιτότητας στο διηνεκές, ανακόπτοντας έτσι την Ανάπτυξη της οικονομίας και καθλώνοντας χαμηλά τους μισθούς και τις συντάξεις, προκειμένου να αποπληρώνει πρόωρα ένα Δημόσιο Χρέος το οποίο, σύμφωνα και με τους αισιόδοξους υπολογισμούς της κυβέρνησης, δεν πρόκειται να καταστεί βιώσιμο ούτε σε 35 χρόνια.

Στο χρόνο που διαθέτω θα εστιάσω στις τρεις βασικές πτυχές του Προϋπολογισμού του 2025, δηλαδή στις μακροοικονομικές επιπτώσεις του, στα φορολογικά έσοδα, και στο σκέλος των δαπανών, και θα κλείσω με συγκεκριμένες αναφορές στο πρόβλημα του Δημοσίου Χρέους.

Η βιώσιμη Ανάπτυξη και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών είναι οι απώτεροι στόχοι μιας πετυχημένης οικονομικής πολιτικής. Η «Πλεύση Ελευθερίας» έχει προειδοποιήσει προ πολλού ότι η πολιτική των υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων, δηλαδή η δημοσιονομική πολιτική σκληρής λιτότητας που εφαρμόζει μετά το 2022 η Κυβέρνηση, κρατά χαμηλά την Ανάπτυξη και, ως εκ τούτου, το βιοτικό επίπεδο της πλειονότητας των πολιτών. Παρά τα τεράστια κονδύλια που λαμβάνουμε από το Ταμείο Ανάκαμψης και το ΕΣΠΑ, η Ανάπτυξη το 2023 και το 2024 υπήρξε μετριασπαθής, 2,3% και 2,2% αντιστοίχως, ενώ για το 2025 προβλέπεται να κινηθεί ξανά στο 2,3. Υπάρχει εδώ, με άλλα λόγια, ένα σημαντικό

πρόβλημα πολλαπλασιαστή, δηλαδή αποτελεσματικότητας των επενδύσεων, δεδομένου ότι η χώρα λαμβάνει σε αυτή την περίοδο, μέχρι το τέλος του 2026, πολύ μεγάλα ποσά από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επειδή η Κυβέρνηση προσπαθεί να ωραιοποιήσει την εικόνα παρουσιάζοντας την Ανάπτυξη του 2% ως ένα εντυπωσιακό ποσοστό, θα πρέπει να τονίσουμε ότι, προτού γίνει Πρωθυπουργός, ο κύριος Μητσοτάκης χλεύαζε τους ρυθμούς Ανάπτυξης του ΣΥΡΙΖΑ την τελευταία χρονιά των μνημονίων, που ήταν λίγο κάτω από το 2%, υποσχόμενος πως όταν αναλάβει τη διακυβέρνηση ο ίδιος θα τους διπλασιάσει. Συγκεκριμένα μιλούσε για στόχο Ανάπτυξης στη ΔΕΘ του 2018 στο 4%. Ως τώρα στα 6 χρόνια της διακυβέρνησης της η Νέα Δημοκρατία έχει πετύχει μέσο ρυθμό ετήσιας ανάπτυξης κάτω από 2%.

Στο σημείο αυτό πρέπει να υπενθυμίσω ότι πέρσι τέτοιο καιρό η Πλεύση Ελευθερίας είχε προειδοποιήσει ότι οι προβλέψεις της Κυβέρνησης περί 3% στο Προσχέδιο του Προϋπολογισμού για το 2024 ήταν παραπλανητικές, ακριβώς διότι η πολιτική των υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων που ακολουθεί η Κυβέρνηση είναι αντιαναπτυξιακή. Σήμερα που δεν μπορεί πλέον η Κυβέρνηση να παραμυθιάζει τους πολίτες με εξωπραγματικά στοιχεία, η πρόβλεψη για την Ανάπτυξη το 2024 έχει προσγειωθεί από το 3% που ακούγαμε πριν 13 μήνες ότι θα είναι στην πρόβλεψη ότι θα καταλήξει στο τέλος του χρόνου του 2024 στο 2,2%.

Περνώ τώρα, κύριε Πρόεδρε, στο σκέλος των εσόδων. Ο Προϋπολογισμός του 2025 θα αντλήσει τα έσοδά του από μία κοινωνικά άδικη φορολογική πολιτική, την οποία οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας διατηρούν άθικτη από το καθεστώς των μνημονίων. Αυτή βασίζεται σε μία καθαρά φοροεισπρακτική νοοτροπία που αντλεί τις μισές εισπράξεις του Προϋπολογισμού του 2025 από δύο έμμεσους φόρους, τον ΦΠΑ και τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης. Σύμφωνα με την συνοδευτική έκθεση του Προϋπολογισμού, οι δύο αυτοί φόροι το 2023 έδωσαν στο Κράτος 30,5 δισεκατομμύρια ευρώ ή αλλιώς το 49,5% του συνόλου των φορολογικών του εσόδων, ενώ ο πλέον μνημονιακός ΕΝΦΙΑ και άλλοι έμμεσοι φόροι, καλύπτουν συνολικά πάνω από το 60% των εσόδων του Προϋπολογισμού.

Όπως γνωρίζουν οι πολίτες, οι έμμεσοι φόροι είναι άδικοι. Τον ίδιο ΦΠΑ στο ψωμί, το γάλα, τις δικηγορικές υπηρεσίες, θα πληρώσει ένας εκατομμυριούχος και τον ίδιο ακριβώς ΦΠΑ θα πληρώσει και ένας άνεργος, ένας συνταξιούχος ή ένας εργαζόμενος που λαμβάνει το βασικό μισθό. Οι έμμεσοι φόροι είναι άδικοι, διότι σε αντίθεση με την αρχή της αναλογικότητας που προβλέπει το Σύνταγμα, δεν λαμβάνουν υπόψη την ικανότητα του πολίτη να πληρώσει. Ο ΦΠΑ, που είναι ο μεγαλύτερος φόρος του Ελληνικού Κράτους από την εποχή των μνημονίων, κατέλαβε το 2023 το 38% των φορολογικών εσόδων, τη στιγμή που στα κράτη του ΟΟΣΑ ο μέσος όρος κρατικών εσόδων από τον ΦΠΑ είναι μόλις 20%, δηλαδή τα μισά. Στον Προϋπολογισμό του 2025 αντί να μειωθεί το ποσοστό αυτό του ΦΠΑ προβλέπεται ακόμη μεγαλύτερη αύξησή του στο 38,5% των εσόδων. Την ίδια στιγμή, τα έσοδα από τον αναλογικό και κοινωνικά δίκαιο φόρο εισοδήματος είναι πολύ χαμηλά, σχεδόν στο ένα τέταρτο του συνόλου των εσόδων, ενώ οι εισπράξεις του Κράτους από το φόρο κεφαλαίου προβλέπεται να παραμείνουν στάσιμες, μόλις στα 235 εκατομμύρια ευρώ για το 2025 ή αλλιώς στο 3 - όχι τοις εκατό - αλλά 3 τοις χιλίοις, 3 τοις χιλίοις του συνόλου των εσόδων προέρχονται από τους φόρους κεφαλαίου.

Η Πλεύση Ελευθερίας καταγγέλλει την αντικοινωνική και άδικη φορολογική δομή του Προϋπολογισμού του 2025 και προειδοποιεί τους πολίτες ότι το πακέτο των 12

φοροελαφρύνσεων που ανακοίνωσε στη ΔΕΘ ο Πρωθυπουργός δεν ανατρέπει την κοινωνικά ανάλγητη και αντιλαϊκή φορολογία των κυβερνήσεων της Νέας Δημοκρατίας. Στην πραγματικότητα, με τις αλλαγές στο φορολογικό σύστημα σε συντελεστές και σε μεθόδους είσπραξης, η κατά τα άλλα “φιλελεύθερη” Κυβέρνηση, εισπράττει τελικά περισσότερα μέσω φόρων από όσα δίνει μέσω φοροαπαλλαγών, και κυρίως τα εισπράττει μέσω του ΦΠΑ. Με άλλα λόγια, οι φοροαπαλλαγές δεν συνοδεύονται από μείωση των εσόδων του Κράτους από φόρους, αλλά λόγω της μεθόδου φορολόγησης και της αλλαγής των συντελεστών, τελικά το Κράτος καταφέρνει να εισπράττει περισσότερα από την οικονομία με τη μορφή φόρων. Αυτό δεν συνάδει, τουλάχιστον, με μία φιλελεύθερη πολιτική, όσον αφορά τη φορολόγηση.

Περνώ τώρα, κύριε Πρόεδρε, στο μέρος της εισήγησής μου που αφορά τις δαπάνες. Κατ’ αρχήν, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι δαπάνες του Προϋπολογισμού αναμένεται να αναθεωρηθούν σημαντικά στη διάρκεια του έτους, μια πρακτική που δυστυχώς επαναλαμβάνεται πλέον κάθε χρόνο. Για τον Απολογισμό του 2022 που συζητήσαμε στη Βουλή προσφάτως, οι πραγματικές δαπάνες ξεπέρασαν εκείνες που προέβλεπε ο Προϋπολογισμός κατά 5,4%, μια τεράστια απόκλιση κοντά στα 12 δισεκατομμύρια ευρώ. Με άλλα λόγια, ο Προϋπολογισμός του 2025 είναι μια εξιδανικευμένη εικόνα του πώς θα ήθελε η Κυβέρνηση να δαπανήσει τα δημόσια έσοδα και όχι ένα ακριβές σχέδιο του πώς αυτά θα δαπανηθούν στην πράξη.

Με βάση, λοιπόν, την εικόνα αυτή, οι προβλεπόμενες δαπάνες για το 2025 δείχνουν πως, σε πραγματικές τιμές – δηλαδή, αν αφαιρέσουμε τον πληθωρισμό - η Κυβέρνηση, συνολικά, θα μειώσει τη χρηματοδότηση του κοινωνικού κράτους, με μοναδική εξαίρεση το Υπουργείο Υγείας όπου αντιμετωπίζει πλέον έντονη λαϊκή κατακραυγή.

Οι περικοπές στην κοινωνική πολιτική φαίνονται ξεκάθαρα στην περίπτωση του Υπουργείου Παιδείας, όπου ονομαστικά έχουμε μια αύξηση από 6,5 δισεκατομμύρια το 2024 σε 6,6 δισεκατομμύρια το 2025. Δηλαδή, σε πραγματικές τιμές, χωρίς τον πληθωρισμό, συνιστά μείωση - 2% σε σχέση με φέτος. Αυτό θα κάνει τις δαπάνες για την παιδεία να πέσουν πλέον κάτω από το ψυχολογικά σημαντικό όριο του 3% του ΑΕΠ για το 2025, τη στιγμή που στην Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκονται κοντά στο 5% -για την ακρίβεια 4,7%. Δηλαδή είναι σχεδόν διπλάσιες οι δαπάνες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή η επίδοση θα μας φέρει, αν όχι στην τελευταία, τουλάχιστον στην προτελευταία θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, όσον αφορά στις δαπάνες για την Παιδεία · κάτω από τη Βουλγαρία και πολύ κοντά στη Ρουμανία.

Μεγαλύτερη μείωση υπάρχει στο Υπουργείο Οικογένειας και Κοινωνικής Συνοχής, το οποίο διαχειρίζεται τα κοινωνικά επιδόματα. Για το 2025, ο Προϋπολογισμός του Υπουργείου αυτού θα είναι ξανά 4 δισεκατομμύρια ευρώ, το ίδιο με πέρσι, που, αν αφαιρέσουμε τον πληθωρισμό, σημαίνει καθαρή μείωση κατά -3% σε σχέση με το 2024.

Στην Υγεία, που αποτελεί την εξαίρεση στον κανόνα, οι δαπάνες θα ανέλθουν από 6 δισ. φέτος, στα 7,2 δις το 2025, μια καθαρή αύξηση κοντά στο 15%. Μεγάλο μέρος αυτής της χρηματοδότησης θα καλύψει τις μισθολογικές αυξήσεις των γιατρών, που προορίζονται για την κάλυψη κάποιων μεγάλων κενών στο ΕΣΥ. Στην πραγματικότητα, δηλαδή, πρόκειται για διόρθωση παλαιότερων αμαρτιών στην υποχρηματοδότηση του κράτους πρόνοιας, που όμως παραμένουν πολύ χαμηλότερες από τις ανάγκες στα οργανικά κενά και στις τεράστιες ελλείψεις του ΕΣΥ.

Ταυτόχρονα, σε αντίθεση με τα κοινωνικά Υπουργεία, εκεί που διατηρούνται εύρωστοι προϋπολογισμοί είναι στους λεγόμενους κατασταλτικούς μηχανισμούς του κράτους, δηλαδή στη Δημόσια Τάξη και την Άμυνα. Οι δαπάνες, για το 2025, για το Υπουργείο Άμυνας, προς το παρόν -και κρατήστε το αυτό- παρουσιάζουν στασιμότητα σε σχέση με το 2024. Βρίσκονται, δηλαδή, στα 6,1 δισεκατομμύρια, χωρίς να υπολογίζεται ο πληθωρισμός. Όμως, ο λογιστικός Απολογισμός των ετών 2020, 2021 και 2022 δείχνει ότι, ως το τέλος κάθε χρονιάς από αυτές τις 3 χρονιές που προανέφερα, τα πραγματικά έξοδα για την άμυνα υπερβαίνουν τους στόχους του Προϋπολογισμού κατά 10-12%. Γι' αυτό θα πρέπει μάλλον να αναμένουμε πως οι δαπάνες για την άμυνα, στην πραγματικότητα, θα υπερβούν ξανά το στόχο του Προϋπολογισμού του 2025, με αποτέλεσμα να υπάρξει καθαρή αύξηση, στο τέλος.

Σε κάθε περίπτωση, η Ελλάδα θα συνεχίσει και το 2025 να ξοδεύει κοντά στο 3% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, δηλαδή της οικονομίας της συνολικά, για την Άμυνα, μιάμιση φορά παραπάνω από το στόχο του 2% που θέτει το ΝΑΤΟ στα κράτη-μέλη του.

Παράλληλα, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη παρουσιάζει το 2025 αύξηση 2% στον Προϋπολογισμό του, οριακά κάτω από τον πληθωρισμό, αλλά σε σχέση με το 2023 έχει συνολική αύξηση διετίας στον προϋπολογισμό του κατά 15%, δηλαδή, από 2 σε 2,3 δισεκατομμύρια ευρώ. Αυτό συνιστά αύξηση για τα 2 τελευταία χρόνια σχεδόν τριπλάσια σε σχέση με τον πληθωρισμό.

Τέλος, το Υπουργείο Προεδρίας φέρεται καταρχήν να υπόκειται οριακή μείωση σε σχέση με πέρσι, από τα 43 στα 42 εκατομμύρια ευρώ. Όμως, το 2022 και το 2023, το Υπουργείο αυτό λάμβανε, κάθε χρόνο, περίπου 15-20% παραπάνω δαπάνες από εκείνες που αρχικά προϋπολογίζονταν. Επίσης, όπως έδειξε ο Απολογισμός του 2022, από τις συνολικές δαπάνες του Υπουργείου Προεδρίας, πάνω από τις μισές προορίζονται για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, ένας τομέας που απασχολεί 2.250 άτομα, δηλαδή τα τρία τέταρτα του προσωπικού του Υπουργείου Προεδρίας.

Στο σημείο αυτό, οφείλουμε να προσθέσουμε κάποια σχόλια για τον «ελέφαντα» στο δωμάτιο της ελληνικής οικονομίας, που δεν είναι άλλος από το τεράστιο και μη βιώσιμο Δημόσιο Χρέος. Ο Προϋπολογισμός του 2025, επιχειρεί να δώσει μια απατηλή εικόνα επιτυχίας, κάνοντας λόγο για ραγδαία μείωση του Δημοσίου Χρέους και πτώση του, για πρώτη φορά μετά από χρόνια, κάτω από το 150% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Για να διατηρούμε μια αίσθηση των μεγεθών, καταρχήν, σε απόλυτους αριθμούς, το χρέος είναι πρακτικά στάσιμο, κοντά στα 400 δισεκατομμύρια ευρώ, από περίπου 340 δισεκατομμύρια που το παρέλαβε η Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας. Αυτό που μειώθηκε, όμως, είναι ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ, και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το ΑΕΠ, πρωτίστως, λόγω του πληθωρισμού, και κατά δεύτερο λόγο λόγω της Ανάπτυξης, αυξήθηκε από το 2019.

Δεύτερον, ακόμη και αν το χρέος συνεχίσει να μειώνεται, σύμφωνα με τα πιο αισιόδοξα κυβερνητικά σενάρια, το 2025 η Ελλάδα θα παραμείνει η πιο καταχρεωμένη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ σε 14 χρόνια, το 2038, σύμφωνα με τις προβολές που κάνει η κυβέρνηση και ο Προϋπολογισμός, η Ελλάδα θα συνεχίσει να έχει μεγαλύτερο Δημόσιο Χρέος από ότι όταν η χώρα χρεοκόπησε το 2009. Αυτά τα λέει η ίδια η Κυβέρνηση στο Τετραετές Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πρόγραμμα που υπέβαλε πρόσφατα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνεπώς, η Πλεύση Ελευθερίας αμφιβάλλει σοβαρά, αν το χρέος, στα ύψη που βρίσκεται

σήμερα, πρόκειται να καταστεί βιώσιμο το 2060, όπως προβλέπει προς το παρόν η Κυβέρνηση. Γι' αυτό ζητά τη διαγραφή του.

Την ίδια στιγμή, μας ανησυχεί επιπλέον ότι τα έξοδα από τον κρατικό προϋπολογισμό του 2025 για την εξόφληση των τόκων του Χρέους, ακόμη και σήμερα που υποτίθεται ότι είναι χαμηλά λόγω του διακανονισμού ως το 2032, ξεπερνούν τα 7,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Το ποσό αυτό ισοδυναμεί με όλον τον Προϋπολογισμό του 2025 για το Υπουργείο Άμυνας και της Προστασίας του Πολίτη μαζί.

Αναφορικά με την ανεργία, ο Προϋπολογισμός μιλάει για μονοψήφιο ποσοστό, τη στιγμή που δεν υπάρχει κανένας λόγος για θριαμβολογίες. Καταρχήν, διορθώνεται έτσι ένα τραγικό λάθος με καθυστέρηση τουλάχιστον δέκα χρόνων, για το οποίο η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας υπήρξε από τους κύριους υπεύθυνους. Δηλαδή, η πολύ υψηλή ανεργία που είχε φτάσει κοντά στο 27% με 28% στο βάθος της οικονομικής κρίσης της περασμένης δεκαετίας, ήταν αποτέλεσμα κυρίως της δικής της πολιτικής.

Δεύτερον, στο 9,7% η ανεργία στη χώρα μας παραμένει η δεύτερη υψηλότερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την Ισπανία, με αρκετή απόσταση από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βρίσκεται στο 6,2%. Σήμερα υπάρχουν ακόμη περίπου μισό εκατομμύριο άνεργοι στη χώρα, οι οποίοι σε μεγάλο βαθμό είναι δομικά άνεργοι, δηλαδή δεν έχουν δουλειά για περισσότερο από έξι μήνες. Τα επιδόματα τους είναι πενιχρά και οι συνθήκες διαβίωσής τους, εν μέσω μιας μεγάλης κρίσης ακρίβειας, είναι δυσχερείς.

Τρίτον, επειδή η ανάπτυξη της οικονομίας δεν είναι θεαματική, η ανεργία μειώνεται πλέον πολύ πιο αργά. Έτσι, ενώ μέχρι πρόσφατα η μείωσή της ήταν 1,5% με 2% ετησίως, στην τριετία 2023 με 2025 η μείωση της Ανεργίας υπήρξε και προβλέπεται να είναι μόλις 0,6% ετησίως, δηλαδή πολύ αργή.

Τέλος, η ανεργία των νέων παραμένει πολύ υψηλότερη και αυτό είναι ένα πρόβλημα για το οποίο η Κυβέρνηση δεν προβλέπει καμία ισχυρή παρέμβαση στον Προϋπολογισμό του 2025, παρόλο που το ζήτημα αυτό συνδέεται άμεσα με την οξύτατη πλέον κρίση του δημογραφικού προβλήματος στη χώρα.

Κλείνοντας, κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι η Πλευση Ελευθερίας έχει καταθέσει τον τελευταίο χρόνο μια σειρά προτάσεων, που αποσκοπούν στην αλλαγή της αδιέξοδης οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης προς την κατεύθυνση μιας εναλλακτικής στρατηγικής που θέτει στο επίκεντρο την ισχυρή Ανάπτυξη, την φορολογική δικαιοσύνη, την αναδιανομή του πλούτου από πάνω προς τα κάτω και την ουσιαστική στήριξη του κοινωνικού κράτους.

Πρώτον, υποστηρίζουμε σταθερά τη διαγραφή του Δημοσίου Χρέους, μέσα από νομικές και πολιτικές πρωτοβουλίες, για να μπορέσει η χώρα να βγει μέσα από τη σκοτοδίνη των υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων και της παρατεταμένης λιτότητας. Θεωρούμε, πως αν δεν υπάρξει διαγραφή του Δημοσίου Χρέους, το μνημονιακό καθεστώς, που ακόμη κυριαρχεί στη χώρα μας, και το οποίο υπαγορεύει την πολιτική σκληρής λιτότητας που εφαρμόζει η Κυβέρνηση Μητσοτάκη, δεν πρόκειται ποτέ να ανατραπεί.

Δεύτερον, προτείνουμε τη ριζική αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος μέσα από 10 προτάσεις τις οποίες απαρίθμησε στις αρχές του περασμένου Οκτωβρίου η επικεφαλής της Πλευσης Ελευθερίας στη Βουλή. Αναφέρω ενδεικτικά:

- Μείωση των συντελεστών ΦΠΑ στα τρόφιμα και στα είδη βασικής ανάγκης.

- Μείωση του ΦΠΑ στο αγροτικό πετρέλαιο και σε ένα φάσμα γεωργικών προϊόντων για την ενίσχυση των αγροτών.

- Μείωση ή κατάργηση του ΦΠΑ στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και στις περιοχές που επλήγησαν από φυσικές καταστροφές, ιδίως τη Θεσσαλία και τον Έβρο.

- Καθιέρωση μειωμένου ΦΠΑ στα Δωδεκάνησα και στα ακριτικά νησιά, και κατάργησή του για την παροχή νομικών υπηρεσιών

- Αδρή φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών, που το 2023 πλησίασαν τα 4 δις ευρώ, δηλαδή το μισό του κρατικού Προϋπολογισμού για την Εθνική Άμυνα.

- Κατάργηση του τεκμαρτού εισοδήματος για τους αυτοαπασχολούμενους και τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Τρίτον, για τη δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος, η Πλεύση Ελευθερίας έχει καταθέσει, από τα τέλη του 2023, πρόταση νόμου για την επαναφορά του 13^{ου} και 14^{ου} μισθού στους δημοσίους υπαλλήλους.

Τέταρτον, υποστηρίζουμε τη ριζική αναθεώρηση των δαπανών του Προϋπολογισμού, με έμφαση στην αύξησή τους για την Παιδεία, την Υγεία και την Κοινωνική Συνοχή.

Όπως αντιλαμβάνεστε, κύριε Πρόεδρε, η πολιτική που προτείνει η Πλεύση Ελευθερίας είναι διαμετρικά αντίθετη εκείνης που εφαρμόζει η Κυβέρνηση. Στηρίζεται στην απόρριψη της ανέλας λιτότητας και στη βελτίωση των συνθηκών για τις μεσαίες και ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες. Θέτει στο επίκεντρο την επίτευξη υψηλής, περιβαλλοντικά βιώσιμης, οικονομικής ανάπτυξης, και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου για την πλειονότητα των πολιτών· και πρεσβεύει μια πολιτική δίκαιης αναδιανομής του εθνικού εισοδήματος που θέτει τέλος στην πολιτική της συσσώρευσης του πλούτου προς τα πάνω και της ακρίβειας και την υποκαθιστά με μια πολιτική δίκαιης αναδιανομής προς τα κάτω, που αφορά τους πολλούς και όχι τους λίγους.

Αλέξανδρος Καζαμίας

Βουλευτής Επικρατείας

Αθανάσιος Χαλκιάς, Γενικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ»

Βουλευτής Α' Αθηνών

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Θα ξεκινήσω την τοποθέτησή μου ζητώντας προκαταβολικά συγνώμη για τυχόν κατάχρηση του χρόνου. Δεδομένου ότι είμαι ο μόνος που θα τοποθετηθώ επί του Προϋπολογισμού εκ μέρους της κοινοβουλευτικής μου ομάδας, θα ήθελα την ανοχή σας.

Η συνολική εικόνα της ελληνικής οικονομίας βάσει του σχεδίου Προϋπολογισμού για το 2025 δεν διαφέρει ουσιαστικά από το προσχέδιο αυτού. Οπότε δεν θα σας κουράσω επαναλαμβάνοντας τα ίδια που είπα σε εκείνη την επιτροπή. Θα εστιάσω, όμως, στα ουσιαστικά μεγέθη της οικονομίας, η πορεία των οποίων επηρεάζει άμεσα το βιοτικό επίπεδο του Έλληνα πολίτη, την καθημερινότητά του. Ο πληθωρισμός αποτελεί, ίσως, το μεγαλύτερο αγκάθι της οικονομικής ζωής του τόπου.

Η ρύθμιση του πληθωρισμού εμπίπτει στο πεδίο άσκησης νομισματικής πολιτικής, αρμοδιότητα που έχει εκχωρηθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, με την είσοδο της Ελλάδας στην Ευρωζώνη. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι ευρωπαϊκές οικονομίες δεν είναι ομοιογενείς, παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις γύρω από την γενική τάση σε κάθε οικονομία ξεχωριστά. Ο πληθωρισμός της Ελλάδας παρέμενε σταθερά κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, τηρώντας το ανώτατο όριο του 4%, καθ' όλη την διάρκεια της οικονομικής ύφεσης αλλά και της πανδημικής κρίσης. Ωστόσο, οι γεωπολιτικές εντάσεις στην Ουκρανία, που εκτίναξαν τις τιμές του φυσικού αερίου τα προηγούμενα χρόνια, σηματοδότησαν την έναρξη μίας περιόδου πληθωριστικών πιέσεων στις ευρωπαϊκές οικονομίες που οδήγησαν σε ρυθμό πληθωρισμού της τάξης άνω του 10%. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προκειμένου να περιορίσει τον πληθωρισμό που είχε σημαντική επίπτωση και στα επιτόκια δανεισμού, ανταποκρίθηκε στην πρόκληση ακολουθώντας μία πιο χαλαρή νομισματική πολιτική, η οποία ωστόσο θα επιστρέψει στην παραδοσιακή συστατική της μορφή όταν ο πληθωρισμός επιστρέψει στα κανονικά, για την Ευρωζώνη, επίπεδα (κάτω του 4%).

Παρόλο που ο ρυθμός πληθωρισμού φαίνεται να αποκλιμακώνεται το τελευταίο έτος, οι τιμές παραμένουν υψηλές στο εσωτερικό της χώρας, ακόμη και σε πολύ βασικά αγαθά. Είναι σημαντικό να αποσαφηνιστεί ότι ένας μειούμενος ρυθμός πληθωρισμού δεν συνεπάγεται μείωση των τιμών, παρά αύξηση αυτών με φθίνοντες ρυθμούς.

Η πορεία του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή απεικονίζει ξεκάθαρα αυτήν την ανοδική πορεία, ειδικά προς το τέλος του τρέχοντος έτους, ενώ εξετάζοντας τα διαχρονικά στοιχεία παρατηρούμε ότι, παρόλο την πτωτική τάση μετά το 2021, το επίπεδο τιμών δεν έχει επανέλθει στα προ πανδημίας επίπεδα, συρρικνώνοντας το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών.

Αναφορικά με τα τρόφιμα συγκεκριμένα, τα οποία αποτελούν και απαραίτητο αγαθό για την διαβίωση των πολιτών, υπήρξε μία μείωση, η οποία όμως ήταν παροδική και οι τιμές επέστρεψαν σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά πριν τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αύξησης των τιμών στα τρόφιμα το τελευταίο έτος αποτελεί η αύξηση της τιμής του ελαιόλαδου κατά 38,9%. Στο υψηλό κόστος διαβίωσης των Ελλήνων συμβάλλουν και οι αυξήσεις στην ενέργεια, όπου ο ηλεκτρισμός είναι, τον Σεπτέμβριο 2024, κατά 11,3% ακριβότερος σε σχέση με τον Σεπτέμβριο 2023, αντικατοπτρίζοντας και την αύξηση

στην τιμή του φυσικού αερίου κατά 20,2% το ίδιο χρονικό διάστημα. Καθώς οι πιέσεις συνεχίζονται το 2024, ενώ δεν προβλέπεται αποσυμπίεση το 2025, είναι σημαντικό να λάβουμε ουσιαστικά μέτρα για την ενίσχυση του εισοδήματος των πολιτών, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να επενδύσουμε στην ανάπτυξη των δικών μας ενεργειακών πόρων. Η Ευρώπη, συνολικά, και η Ελλάδα, συγκεκριμένα, θα πρέπει να πάψει να εξαρτάται από πόρους τρίτων χωρών, όπως το αραβικό πετρέλαιο και το ρωσικό φυσικό αέριο και να μπορεί πλέον να είναι αυτάρκης και ανεξάρτητη. Οι γεωπολιτικές εντάσεις των τελευταίων ετών, που έχουν κλιμακωθεί επικίνδυνα τις τελευταίες εβδομάδες, υποδεικνύουν την είσοδο της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου σε ένα κλίμα αβέβαιο που σίγουρα θα επηρεάσει αρνητικά και τις τιμές της ενέργειας. Ποιο είναι το σχέδιό μας για να προστατευθούμε έναντι των απειλών; Υπάρχει σχέδιο ή η Κυβέρνηση θα λάβει πάλι σπασμωδικά μέτρα οριακής αποτελεσματικότητας την τελευταία στιγμή;

Πέραν των αυξήσεων στα βασικά είδη διατροφής και την ενέργεια, οι Έλληνες πολίτες αντιμετωπίζουν και τρομερά δυσμενείς συνθήκες σε ό,τι αφορά τις τιμές ενοικίασης κατοικίας. Το στεγαστικό πρόβλημα αποτελεί ένα από τα πιο δομικά προβλήματα της σημερινής οικονομίας, έχοντας σημαντικό κοινωνικό αντίκτυπο, αφού συνδέεται και με το δημογραφικό πρόβλημα. Οι τιμές των ακινήτων έχουν, κυριολεκτικά, εκτοξευθεί τα τελευταία χρόνια και, παρά την φαινομενική μείωση των τιμών το πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο του 2024, αυτή η μείωση δεν είναι αρκετή ώστε οι τιμές να επιστρέψουν στα επίπεδα του 2020. Εάν εξετάσουμε συγκεκριμένα το 2024, θα διαπιστώσουμε ότι οι τιμές βαίνουν αυξανόμενες τους τελευταίους μήνες, με τις τιμές που παρατηρήθηκαν στον Αύγουστο να είναι σχεδόν κατά 7% αυξημένες σε σχέση με τον Ιούνιο, ενώ δεν προβλέπεται κάποια μείωσή τους το 2025.

Τι προτείνει, λοιπόν, η Κυβέρνηση ως μέτρα για την ενίσχυση του εισοδήματος και την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος;

Οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις που επιχειρεί η Κυβέρνηση για το επόμενο έτος διακρίνονται σε παρεμβάσεις μείωσης και αύξησης εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης και σε παρεμβάσεις αύξησης δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης. Συνολικά, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα αυξήσουν το κόστος, από 1,84 δις ευρώ για το 2024, σε 2,944 δις ευρώ για το 2025, μέτρα που είναι πλήρως εναρμονισμένα με το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Σχέδιο, με το οποίο διαφωνούμε και καταψηφίσαμε.

Παρά το γενικότερο πνεύμα της ακολουθούμενης δημοσιονομικής πολιτικής, που βρίσκεται στην κατεύθυνση της δημοσιονομικής επέκτασης, σε αντίθεση με την προϋπάρχουσα κατεύθυνση λιτότητας, η αποτελεσματικότητα ορισμένων μέτρων κρίνεται ανεπαρκής ως προς τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αφού αφορούν ένα μικρό μόνο μέρος του πληθυσμού. Αντίθετα, θα μπορούσαν να γίνουν περισσότερες παρεμβάσεις με καλύτερη στόχευση, που θα βοηθούσαν ουσιαστικά τους Έλληνες πολίτες στην καθημερινότητά τους.

Για την ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος, η Κυβέρνηση προχωρά, μεταξύ άλλων, σε:

1. Επέκταση επιστροφής Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης στο αγροτικό πετρέλαιο. Εδώ κρίνεται δόκιμο να αναφερθεί ότι ο συγκεκριμένος φόρος θα αποδίδεται κανονικά από τους αγρότες και, κατόπιν αίτησής τους, θα επιστρέφεται σε δεύτερο χρόνο. Αυτό δεν επιφέρει κάποια μείωση στο βραχυχρόνιο μέσο κόστος παραγωγής, οπότε και δεν πρόκειται να επηρεαστούν άμεσα οι τιμές των γεωργικών προϊόντων. Κατανοούμε όλοι την ανάγκη για ένα σύστημα που βασίζεται στην πραγματική κατανάλωση, αλλά είναι σημαντικό να λάβουμε υπόψη μας και την

ανάγκη για απρόσκοπτη συνέχιση της παραγωγής. Όταν το πετρέλαιο αποτελεί βασική εισροή της παραγωγικής διαδικασίας, είναι φυσικό επόμενο να επηρεάζει το κόστος παραγωγής. Δεδομένου του προϋπολογισμού κάθε αγρότη (budget), εάν καλείται να πληρώσει επί τω όλω την τιμή του πετρελαίου, συμπεριλαμβανομένου του ΕΦΚ, τότε θα αγοράσει λιγότερο από όσο πραγματικά χρειάζεται για την παραγωγή του. Θα μείνουν παραγωγικές δυνατότητες ανεκμετάλλευτες! Εναλλακτικά, θα μπορούσε να ταυτοποιείται κάποιος ως αγρότης την στιγμή που κόβεται το σχετικό παραστατικό αγοράς (τιμολόγιο). Λόγω της διασύνδεσης των συστημάτων της ΑΑΔΕ, πρακτική που πολυδιαφημίζει ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, είναι εύκολο να ταυτοποιηθεί το είδος της επιχειρηματικής δραστηριότητας κατά την στιγμή πώλησης. Εάν είναι αγρότης, ας μην καταλογίζεται ο ΕΦΚ.

2. Αύξηση συντάξεων βάσει πληθωρισμού. Πρόκειται ξεκάθαρα για περίπτωση εφαρμογής τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των συντάξεων που, όμως, δεν εφαρμόζεται σε κάθε άλλη περίπτωση αμοιβών, όπως π.χ. μισθοί και λοιπά επιδόματα. Με τον πληθωρισμό να μαίνεται ανεξέλεγκτος και οι επιπτώσεις του οποίου είναι ξεκάθαρα αποτυπωμένες στην καθημερινότητα των νοικοκυριών, είναι κρίσιμης σημασίας να επεκταθεί το μέτρο ώστε να καλύπτει ΟΛΕΣ τις παροχές και αμοιβές. Με αυτόν τον τρόπο, το πραγματικό εισόδημα των πολιτών παραμένει σταθερό, ανεξαρτήτως της πορείας του πληθωρισμού. Η τιμαριθμική αναπροσαρμογή υπήρχε στην Ελλάδα και καταργήθηκε με την κατάργηση των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας και την επιβολή των Μνημονίων στην χώρα. Το μόνο δίκαιο είναι να επανέλθει. Η αναπροσαρμογή μόνο για τους συνταξιούχους καθιστά διακριτική μεταχείριση υπέρ μόνο μίας κοινωνικής ομάδας και, για εμάς, πέρα από άδικο, είναι και αντισυνταγματικό.

3. Αναμόρφωση μισθολογίου στον δημόσιο τομέα, με έμφαση στους χαμηλόμισθους, τους εργαζομένους με παιδιά και των υπαλλήλων που κατέχουν θέσεις ευθύνης. Είναι σημαντικό να δοθούν κίνητρα για επιλογή του δημοσίου τομέα ως επιλογή απασχόλησης, ειδικά από άτομα υψηλών δεξιοτήτων. Ωστόσο, οι μισθοί παραμένουν χαμηλοί σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα. Η Κυβέρνηση επιχειρεί να αυξήσει τον μισθό στον δημόσιο τομέα, κατ' αναλογία της αύξησης του μισθού στον ιδιωτικό τομέα, αλλά δεν λαμβάνει υπόψη της ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι λαμβάνουν 12 μισθούς ετησίως, και όχι 14 όπως οι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Θα επανέλθουν 13^{ος} και 14^{ος} μισθός στους δημοσίους υπαλλήλους; Πώς θα πεισθεί κάποιος νέος, ειδικά υψηλών δεξιοτήτων, να απασχοληθεί στο δημόσιο όταν ο ιδιωτικός τομέας προσφέρει πολλά περισσότερα;

4. Ενίσχυση εισοδήματος ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας, μέσω αύξησης της αποζημίωσης για τις εφημερίες και παροχή κινήτρων για να απασχοληθούν στην επαρχία. Πρόκειται για μέτρα που έχει εξαγγείλει, εδώ και καιρό, ο Υπουργός Υγείας και που, θεωρητικά τουλάχιστον, θα βοηθήσουν στην κάλυψη των κενών σε πάρα πολλές περιοχές της χώρας. Ο προβληματισμός μας επί αυτού του μέτρου έγκειται στην αποτελεσματικότητά του και, κυρίως, στην έλλειψη εναλλακτικού σχεδίου εάν αυτές οι αυξήσεις δεν καταστούν αρκετές ως μέσο κινητοποίησης ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού.

5. Αύξηση αποζημιώσεων σε Ένστολους και στελέχη της Ελληνικής Αστυνομίας. Αφορά την αποζημίωση λόγω συμμετοχής σε ειδικές ασκήσεις για τις Ένοπλες Δυνάμεις, αλλά και την αποζημίωση νυχτερινής απασχόλησης. Η αύξηση για έναν αστυνομικό για νυχτερινή απασχόληση διαφημίζεται ως 20%, που ακούγεται υψηλό, αλλά ουσιαστικά πρόκειται για μόλις

0,22 ευρώ (22 λεπτά) ανά βάρδια. Αυτό δεν είναι αύξηση. Τόσο αποτιμά η Κυβέρνηση την συμβολή των αστυνομικών μας στην διατήρηση της τάξης στο εσωτερικό της χώρας;

Τέλος, προβλέπεται περαιτέρω αύξηση του κατώτατου μισθού και θεσμική αναμόρφωση των κοινωνικών επιδομάτων. Αρχικά, η αύξηση του κατώτατου μισθού θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εσόδων από φορολογία εισοδήματος, όπως έγινε και το 2024 που είχαμε τον «πρώτο γύρο αυξήσεων». Οπότε, το δημοσιονομικό αποτέλεσμα αυτής της παρέμβασης θα είναι μάλλον θετικό για την Κυβέρνηση και αρνητικό για τους πολίτες. Αναφορικά με την αναμόρφωση των κοινωνικών επιδομάτων, για την οποία δεν δίνονται επαρκή στοιχεία, συμφωνούμε ότι πρέπει να αναμορφωθούν αλλά προς την κατεύθυνση εξυπηρέτησης των πραγματικών αναγκών των πολιτών. Χαρακτηριστικό της ανάγκης αναμόρφωσης αποτελεί το φαινόμενο πολίτες, χαμηλόμισθοι, να μένουν εκτός διαφόρων επιδομάτων (επίδομα τέκνου, κοινωνικό τιμολόγιο ρεύματος) λόγω της αύξησης του κατώτατου μισθού, αφού δεν τροποποιήθηκαν αναλόγως τα εισοδηματικά κριτήρια για την λήψη αυτών των επιδομάτων. Αναμένουμε αυτές οι παθογένειες να αλλάξουν με τη νέα μεταρρύθμιση, ενώ θα πρέπει να υπάρξει, ειδικά για το επίδομα τέκνων, πρόβλεψη για τις υπερπολύτεκνες οικογένειες. Το γεγονός ότι υπάρχει ανώτατο όριο στο συγκεκριμένο επίδομα, ουσιαστικά πλήττει τις υπερπολύτεκνες οικογένειες, με περισσότερα από έξι (6) τέκνα.

Για την ενίσχυση των επενδύσεων, της ανάπτυξης και της καινοτομίας, τα κύρια μέτρα που σχεδιάζει να λάβει η Κυβέρνηση αφορούν:

1. Εισαγωγή νέων περιπτώσεων χορήγησης προσαυξημένων ποσοστών έκπτωσης, από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων, για δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας, μέχρι και 315% (σήμερα είναι 200%). Ειδικά για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις έντασης γνώσης, πρόκειται για σημαντική βελτίωση. Ωστόσο, δεν αφορά το μεγαλύτερο μέρος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της χώρας, για τις οποίες δεν υπάρχει καμία μέριμνα. Επίσης, δεν αφορά τις επιχειρήσεις του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας, για τις οποίες, για ακόμα μία χρονιά, δεν βλέπουμε κάποιο ουσιαστικό μέτρο ενίσχυσής τους.

2. Παροχή φορολογικών κινήτρων σε επενδυτές – αγγέλους (angel investors) με επέκταση του ορίου κεφαλαίου στα 900.000 ευρώ. Αυτό θα κατευθύνει περισσότερους επενδυτές προς τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Ωστόσο, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προτεινόμενη μεταρρύθμιση που αφορά την Golden Visa. Πολύ πρόσφατα τροποποιήθηκε το καθεστώς, αφού αυξήθηκαν τα όρια αξίας ακινήτων προκειμένου να λάβει κάποιος πολίτης τρίτου κράτους (εκτός ΕΕ) Golden Visa. Το προηγούμενο καθεστώς οδήγησε πολλά ακίνητα εκτός της αγοράς ακινήτων και συντέλεσε καθοριστικά στην επιδείνωση της στεγαστικής κρίσης. Παρόλο που αυτό άλλαξε, πολλά ακίνητα έχουν φύγει διά παντός από την αγορά και κρίνεται αδύνατο να επιστρέψουν, ενώ όσα από αυτά μισθώνονται, τα ενοίκια καταλήγουν σε λογαριασμούς της αλλοδαπής, στερώντας πολύτιμο εισόδημα από την εθνική μας οικονομία. Καλή η μεταρρύθμιση αλλά άργησε πολύ να αλλάξει το καθεστώς. Με την προτεινόμενη ρύθμιση στον τομέα των επενδύσεων, δηλαδή την παροχή Golden Visa σε όσους επενδύουν τουλάχιστον 250.000 ευρώ σε νεοφυείς επιχειρήσεις, ενδεχομένως να δούμε κάποια ενίσχυση στις επενδύσεις. Ωστόσο, θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι το να επενδύει κάποιος σε μία επιχείρηση αυτόματα συνεπάγεται και έλεγχο επί αυτής. Σε αντίθεση με τους angel investors, αυτοί που θα κάνουν χρήση αυτής της προτεινόμενης μεταρρύθμισης, θα ανήκουν στην κατηγορία των venture capitalists και θα θέλουν να έχουν λόγο στην διοίκηση της επιχείρησης

και, κατ' επέκταση, στα κέρδη της. Δεδομένου ότι οι αποτιμήσεις των ελληνικών start-up επιχειρήσεων είναι σχετικά χαμηλές (λιγότερο του ενός εκατομμυρίου ευρώ), μία επένδυση της τάξης των 250.000 θα επιφέρει απώλεια τουλάχιστον του 25% της νεοφυούς επιχείρησης, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την διοικητική πορεία και μελλοντική ευημερία της. Μέρος του εθνικού μας πλούτου θα εξακολουθήσει να διαφεύγει προς το εξωτερικό, επιβαρύνοντας το ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδας. Εναλλακτικά, προτείνουμε την παροχή Golden Visa σε όσους πραγματοποιούν αυτοτελείς επενδύσεις στην Ελλάδα, με προϋπόθεση την δημιουργία νέων και καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας.

3. Μείωση του ελάχιστου ορίου μετοχικού κεφαλαίου, στα 100.000 ευρώ, μίας εταιρείας που προκύπτει από μετασχηματισμό ή συνεργασία άλλων επιχειρήσεων, και εξασφάλιση φοροαπαλλαγής 30% επί των κερδών. Φαινομενικά, πρόκειται για μία ρύθμιση που προσπαθεί να δώσει κίνητρα για μετασχηματισμό των επιχειρήσεων, μέσω της συνεργασίας μικρότερων και την δημιουργία μίας μεγαλύτερης, που θα μπορεί να επιτύχει πιο αποτελεσματικά οικονομίες κλίμακας. Ωστόσο, μία τέτοια ρύθμιση εξυπηρετεί και τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις που θα προχωρούν την εξαγορά μικρότερων, αφού θα είναι η πιο συμφέρουσα, από φορολογικής άποψης, επιλογή για αυτούς. Είναι δεδομένο ότι, με τέτοιας μορφής κίνητρα, στην Ελλάδα θα σταματήσουν να υπάρχουν μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις και οι Έλληνες θα απωλέσουν, σε σημαντικό βαθμό, την ικανότητα αυτόνομης δράσης. Τέτοια μέτρα δεν κάνουν τίποτα περισσότερο από το να μετατρέπουν κάθε μικρό επαγγελματία σε υπάλληλο μίας πολυεθνικής επιχείρησης, της οποίας τα συμφέροντα δεν είναι πάντα σε αρμονία με τα εθνικά. Μία τέτοια ρύθμιση θα ήταν αποτελεσματική μόνο εάν αφορούσε την δημιουργία αγροτικών ή άλλων συνεταιρισμών, όπως για παράδειγμα συνεταιρισμούς οικοτεχνίας.

4. Δημιουργία και έναρξη λειτουργίας του Εθνικού Επενδυτικού Ταμείου (Growthfund), η οποία έχει ήδη ψηφιστεί από το Ελληνικό Κοινοβούλιο. Όπως και στην τότε συζήτηση, έτσι και τώρα επαναλαμβάνουμε ότι, ενώ είναι προς τον συμφέρον της ελληνικής οικονομίας η ύπαρξη ενός τέτοιου ταμείου, η δραστηριότητά του, όπως αυτή αποτυπώνεται στον σχετικό νόμο, δεν είναι η, κατ' εμάς, επιθυμητή, αφού δίνεται υπέρμετρη έμφαση στις επενδύσεις σε τεχνολογικούς τομείς αβέβαιης απόδοσης, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, και δεν υπάρχει μέριμνα για επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα παραγωγής της Ελλάδας.

Είναι αυτά τα μέτρα ικανά για να μετασχηματίσουν την παραγωγή της χώρας; Κατά την γνώμη μας, όχι! Που είναι η στήριξη προς τον πρωτογενή τομέα; Ποιες είναι οι δράσεις για ενίσχυση του μεταποιητικού τομέα; Πουθενά! Ακόμα και στο πεδίο της ναυτιλίας, όπου η χώρα μας διατηρεί μακρά παράδοση, υπάρχουν ελλείψεις! Η χώρα μας, για παράδειγμα, δεν διαθέτει διαλυτήριο πλοίων και πολλές ναυτιλιακές επιχειρήσεις αναγκάζονται να χρησιμοποιήσουν εγκαταστάσεις στο εξωτερικό για αυτόν τον σκοπό. Δίνουν χρήματα σε επιχειρήσεις του εξωτερικού, χρήματα που θα μπορούσαν να μείνουν εντός των συνόρων, που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας στην δική μας χώρα!

Άλλα μέτρα για ενίσχυση επενδύσεων και εισοδήματος που εξαγγέλλει η Κυβέρνηση μέσω του Προϋπολογισμού περιλαμβάνουν:

1. Απαλλαγή του τέλους σταθερής τηλεφωνίας 5% για όσους επιλέξουν σύνδεση οπτικών ινών. Εδώ έχουμε πολλαπλά προβλήματα αφού η ελληνική επαρχία δεν διαθέτει το σχετικό δίκτυο υποδομών, ενώ η εταιρεία που έχει αναλάβει αυτό το έργο, και η οποία έλαβε περίπου 800 εκατομμύρια για αυτό, δεν έχει παραδώσει τίποτα ακόμα (άραγε θα λογοδοτήσουν

ποτέ για αυτήν την καθυστέρηση;). Επίσης, πολλές συνοικίες των αστικών κέντρων, ειδικά της Αθήνας, θυμίζουν βομβαρδισμένο τοπίο από τα έργα υποδομής που εκτελούνται χωρίς σχεδιασμό και χωρίς πρόγραμμα, δημιουργώντας πολλά προβλήματα στο οδικό δίκτυο αλλά και προβλήματα σε άλλες υποδομές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι εργασίες εγκατάστασης δικτύου οπτικών ινών από γνωστή εταιρεία παροχής υπηρεσιών διαδικτύου, της οποίας τα συνεργεία έχουν καταστρέψει δίκτυα ηλεκτρισμού και ύδρευσης/αποχέτευσης στα νότια προάστια της Αθήνας. Δεδομένου ότι ανακοινώθηκε ήδη το νέο voucher της Κυβέρνησης για τις νέες συνδέσεις υπερυψηλής ταχύτητας, δεν νομίζω ότι θα αργήσουμε να δούμε τους δρόμους των αστικών κέντρων να θυμίζουν βομβαρδισμένα τοπία λόγω των επικείμενων εργασιών.

2. Επιβολή τέλους κρουαζιέρας από το 2025 σε όλους τους επιβάτες κρουαζιερόπλοιου τα οποία θα κατανέμονται κατά το 1/3 στους οικείους Δήμους αποβίβασης των επιβατών, κατά 1/3 στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και κατά 1/3 στο Υπουργείο Τουρισμού. Κρίνεται ως ένα μέτρο προς την σωστή κατεύθυνση, αφού τουλάχιστον αναγνωρίζεται η επίπτωση που έχει ο υπερτουρισμός ειδικά στα νησιά μας, αλλά θα πρέπει το ύψος του τέλους να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις διαχείρισης αυτών των τεράστιων ροών κατά τους θερινούς μήνες. Επίσης, μιας και αναφέρομαι στο πρόβλημα του υπερτουρισμού, είναι δόκιμο να θίξω και το θέμα της αύξησης των εισαγωγών τροφίμων προκειμένου να καλύψουμε τις διατροφικές ανάγκες των τουριστών. Αυτό το φαινόμενο επιβαρύνει το, ήδη ελλειμματικό, εμπορικό μας ισοζύγιο.

3. Αναμόρφωση του τέλους ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση που αντικατέστησε το τέλος παρεπιδημούντων στα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Για το 2025 προβλέπονται σχεδόν διπλάσια έσοδα από αυτό το τέλος σε σχέση με το 2024. Από τη μία πλευρά, καλό είναι να υπάρχει ένα τέτοιο τέλος, αλλά από την άλλη επιβαρύνει τον προϋπολογισμό των διακοπών των ελληνικών νοικοκυριών. Οι διακοπές έχουν καταστεί πολυτέλεια για τη μέση ελληνική οικογένεια και, φέτος, είδαμε μειωμένες εγχώριες τουριστικές ροές. Μία περαιτέρω αύξηση αυτού του τέλους θα μετακυλιστεί στην τιμή ενοικίασης δωματίων και, κατ' επέκταση, θα επιδεινώσει το πρόβλημα των νοικοκυριών.

Για το στεγαστικό πρόβλημα, πέραν των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν εντός του 2024, η Κυβέρνηση σχεδιάζει για το 2025 επιπλέον μέτρα που αφορούν:

1. Πρόγραμμα «ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ II» για φυσικά πρόσωπα και ζευγάρια ηλικίας 25-50 ετών, με ταυτόχρονη διεύρυνση των εισοδηματικών κριτηρίων. Όπως και στο «ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ I», το πρόγραμμα αφορά στην παροχή χαμηλότοκων στεγαστικών δανείων. Αυτό που δεν έχει υπολογίσει η Κυβέρνηση είναι ότι, πρώτον, δεν υπάρχουν αρκετά ακίνητα, ειδικά στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη, εκεί που εντοπίζεται κυρίως το πρόβλημα, και, δεύτερον, ότι τα νέα ζευγάρια θα πρέπει να κατέχουν ήδη τουλάχιστον το 10% της αξίας του ακινήτου προκειμένου να λάβουν το δάνειο. Δεδομένου του ύψους των μισθών, σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος διαβίωσης που αντανάκλαται στον αρνητικό ρυθμό αποταμίευσης των Ελλήνων, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αποταμιευθεί αυτό το ποσό, ειδικά με τις τιμές των ακινήτων στα ύψη. Επομένως, το συγκεκριμένο πρόγραμμα ωφελεί μόνο όσους έχουν ήδη ένα καλό βιοτικό επίπεδο λόγω πολύ καλών μισθών ή λόγω αποταμιεύσεων της ευρύτερης οικογένειας. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, που είναι καθαρά μισθосυντρήτο και, μάλιστα, με μισθούς πείνας που μετά βίας καλύπτουν τα καθημερινά έξοδα, δεν μπορεί να κάνει χρήση αυτού του προγράμματος.

2. Απαλλαγή για τρία έτη από τον φόρο εισοδήματος από ενοίκια για όσα διαμερίσματα εντάσσονται σε καθεστώς μακροχρόνιας μίσθωσης και, για τρία τουλάχιστον χρόνια, ήταν υπό βραχυχρόνια μίσθωση ή κενά. Πρόκειται για ένα μέτρο που θα ευνοήσει την μακροχρόνια μίσθωση, και ενδεχομένως αρκετά διαμερίσματα που βρίσκονται τώρα σε πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης να εξέλθουν από αυτές και να δοθούν για μακροχρόνια χρήση. Δεν μπορούμε, όμως, να μην θίξουμε ότι πρόκειται για ένα άδικο μέτρο, κυρίως προς τους ιδιοκτήτες ακινήτων που επέλεξαν να συνεχίσουν την μακροχρόνια μίσθωση τα προηγούμενα χρόνια, παρά το γεγονός ότι το εισόδημά τους θα ήταν σημαντικά υψηλότερο εάν είχαν επιλέξει την βραχυχρόνια. Επιβραβεύουμε την παύση της βραχυχρόνιας μίσθωσης, αλλά ταυτόχρονα τιμωρούμε όσους είχαν επιλέξει την μακροχρόνια! Θα ήταν μακράν πιο δίκαιο να καταργηθεί καθολικά ο φόρος εισοδήματος από ενοίκια, τουλάχιστον για όσο διάστημα διαρκεί η στεγαστική κρίση, ανεξάρτητα από το πρότερο καθεστώς χρήσης του ακινήτου. Επίσης, δεδομένης της επιβολής φόρου (ΦΠΑ) σε βραχυχρόνιες μισθώσεις, για όσους έχουν περισσότερα από τρία ακίνητα σε αυτό το καθεστώς, θα μπορούσε αυτή η υποχρέωση να επεκταθεί σε όλες τις περιπτώσεις βραχυχρόνιας μίσθωσης, ακόμα και για όσους έχουν μόνο ένα ακίνητο. Με αυτόν τον τρόπο, θα έχουμε πραγματικό κίνητρο για μακροχρόνιες μισθώσεις σε δίκαιη βάση για όλους τους εκμισθωτές ακινήτων.

3. Απαγόρευση νέας βραχυχρόνιας μίσθωσης για το 2025 στο πρώτο, δεύτερο και τρίτο διαμέρισμα της Αθήνας. Μιλάμε για το ιστορικό εμπορικό κέντρο (Στάδιο – Ομόνοια – Πλάκα), τις νοτιοανατολικές συνοικίες, από το Νέο Κόσμο μέχρι το Στάδιο και τις νοτιοδυτικές συνοικίες που καλύπτουν Αστεροσκοπείο, Πετράλωνα, Μεταξουργείο και Θησείο. Πρόκειται για περιοχές που προτιμώνται από τους τουρίστες, περιοχές που αναβαθμίστηκαν ακριβώς λόγω της βραχυχρόνιας μίσθωσης. Κανένας δεν θέλει να πάει να μείνει σε αυτές τις περιοχές, πόσο μάλλον να δημιουργήσει οικογένεια. Το μέτρο θα έπρεπε να έχει ληφθεί για άλλες περιοχές της Αθήνας και τα προάστιά της.

4. Αξιοποίηση ακινήτων Δημοσίου με το πρόγραμμα «Κοινωνική Αντιπαροχή». Με αυτό το πρόγραμμα δίνεται η δυνατότητα σε αναδόχους να χτίσουν νέα ακίνητα σε χώρους που ανήκουν στο Δημόσιο ή να αναμορφώσουν ήδη υφιστάμενα κτίρια, με αντάλλαγμα δικαιώματα επί της χρήσης αυτών. Δυστυχώς, δεν έχουν δοθεί αρκετές λεπτομέρειες για το πρόγραμμα αυτό και δημιουργούνται εύλογα, ερωτήματα. Ποιος θα έχει την κυριότητα των ακινήτων αφότου ολοκληρωθεί η ανέγερσή τους, το Δημόσιο ή ο ανάδοχος; Με ποια κριτήρια θα δίνονται αυτά τα διαμερίσματα; Πως θα καθορίζεται το ενοίκιο και πως θα ελέγχεται το τι πράττει ο ανάδοχος; Σε ποιες περιοχές βρίσκονται αυτοί οι χώροι και πόσα διαμερίσματα αναμένονται να δοθούν στους πολίτες; Θα υπάρξει ειδική μέριμνα για στέγαση, κατά προτεραιότητα, σε συμπολίτες μας που έχασαν τα σπίτια τους από φυσικές καταστροφές, όπως οι πλημμυροπαθείς της Θεσσαλίας και οι πυρόπληκτοι της Πεντέλης και της Κορίνθου; Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν συμπολίτες μας που μένουν ακόμα σε καταυλισμούς όταν η περιουσία τους χάθηκε στον μεγάλο σεισμό του 1999!

5. Αύξηση του επιδόματος στέγασης από 70 ευρώ σε 75-125 ευρώ, αναλόγως εισοδήματος, προσαυξημένο κατά 30% για κάθε τέκνο. Πρόκειται για βελτίωση του υπάρχοντος καθεστώτος, αλλά θα πρέπει και εδώ να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες ορισμένων κοινωνικών ομάδων όπως οι πολύτεκνοι, αλλά και να αναθεωρηθούν τα εισοδηματικά κριτήρια λαμβάνοντας υπόψη, κάθε φορά, το επίπεδο του κατώτατου μισθού.

Κατά την γνώμη μας, η επίλυση του στεγαστικού προβλήματος χρήζει πιο ριζικών μεταρρυθμίσεων. Για αυτό και προτείνουμε, ανταποκρινόμενοι στο κάλεσμα της Υπουργού Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας στις αρχές του έτους, τρία μέτρα που εκτιμούμε ότι θα αλλάξουν ριζικά το τοπίο στην ενοικίαση κατοικιών και θα βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών. Ένα από τα μέτρα υλοποιείται με την μορφή της «Κοινωνικής Αντιπαροχής», αλλά υπάρχουν ακόμα δύο που δεν υιοθετήθηκαν από την Κυβέρνηση. Αυτά αφορούν:

1. Ρύθμιση τιμής ακινήτων στην βάση της «δίκαιης τιμής» (fair price)

Θα πρέπει να μπει πλαφόν στις τιμές των ακινήτων, ενοικίασης και αγοράς, ανάλογα με τυπικά κριτήρια όπως τα τετραγωνικά μέτρα, η παλαιότητα του ακινήτου και η ενεργειακή του κλάση. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορέσουν να σταθεροποιηθούν τα ενοίκια σε ένα επίπεδο προσιτής τιμής για νέους, και ειδικά για όσους έχουν παιδιά.

2. Θέσπιση κατώτατου ορίου τετραγωνικών για οικογένειες με παιδιά και κάλυψη υπερβάλλοντος ποσού από το κράτος

Πολλές οικογένειες ίσως αδυνατούν να καλύψουν το κόστος μίας μεγάλης σε έκταση κατοικίας, η οποία όμως είναι απαραίτητη για πολύτεκνες και υπερπολύτεκνες οικογένειες. Επομένως, προτείνεται η θέσπιση ορίου ελάχιστων τετραγωνικών μέτρων διαβίωσης για οικογένειες με παιδιά και, στην περίπτωση που το εισόδημα της οικογένειας δεν επαρκεί για την κάλυψη (ακόμα και του ρυθμισμένου στην δίκαιη τιμή) ενοικίου, το κράτος να αναλαμβάνει να καλύψει την διαφορά. Στην περίπτωση ειδικά των πολύτεκνων και υπερπολύτεκνων οικογενειών που διαθέτουν ιδιόκτητο ακίνητο, αυτό θα πρέπει να εξαιρείται από τον φόρο πολυτελούς διαβίωσης όταν δεν ξεπερνά σε επιφάνεια το ελάχιστο όριο που έχει τεθεί και το οποίο θα είναι αναλογικό των μελών της οικογένειας.

Συνολικά, στον Προϋπολογισμό, βλέπουμε την ίδια τάση με αυτή στο προσχέδιο αυτού, σε συμφωνία πάντα με το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα: τα νούμερα να βγαίνουν κι ας μην έχει ο Έλλην «που την κεφαλήν κλίνει». Το μόνο, ίσως, θετικό βήμα που έχει γίνει είναι στον τομέα της ενίσχυσης της αμυντικής καινοτομίας και βιομηχανίας. Τα νομοσχέδια που έχουν ήδη ψηφιστεί για την ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής και εξαγωγής οπλικών συστημάτων αλλά και η ίδρυση του Ελληνικού Κέντρου Αμυντικής Καινοτομίας (ΕΛΚΑΚ) που θα ξεκινήσει άμεσα την λειτουργία του, είναι τα μόνα που μας έχουν βρει σύμφωνους. Κατά τα λοιπά, βλέπουμε μία συντηρητική οικονομική πολιτική που δεν φαίνεται να ενισχύει σημαντικά τους ρυθμούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, αλλά ούτε και να αλλάζει προς το καλύτερο το βιοτικό επίπεδο των πολιτών.

Σας ευχαριστώ.

Αθανάσιος Χαλκιάς

Βουλευτής Α' ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ
Για τον Κρατικό Προϋπολογισμό οικονομικού έτους 2025

Χρήστος Δερμεντζόπουλος, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

Βουλευτής Έβρου

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Η συζήτηση για τον προϋπολογισμό αποτελεί πάντα μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για μια εφ' όλης της ύλης συζήτηση.

Μια συζήτηση για το που βρισκόμαστε, με βάση το σχέδιο που έχουμε ξεδιπλώσει τα τελευταία χρόνια.

Πως καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε διαχρονικά προβλήματα αλλά και προκλήσεις της εποχής.

Να αναλύσουμε εκείνες τις προτεραιότητες που έχουμε θέσει.

Να ακούσουν και οι πολίτες και να εξαγάγουν τα συμπεράσματά τους, σχετικά με την ορθή διαχείριση των οικονομικών της χώρας μας.

Αν συμφωνούν, δηλαδή, για τις προτεραιότητες που έχουμε θέσει, για τη συνετή δημοσιονομική διαχείριση, και πως αυτή αφορά την καθημερινότητα, αλλά και το μέλλον όλων των πολιτών, για τη βελτίωση του παραγωγικού μοντέλου της χώρας, και πως αυτό προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες και καλύτερους μισθούς, για την πάταξη της φοροδιαφυγής, και πως αυτή προσφέρει περισσότερα έσοδα και κοινωνικές παροχές στο κράτος, αλλά και για την αισθητή ενίσχυση σε Παιδεία, Υγεία και Άμυνα.

Είναι μια ευκαιρία φυσικά και για την αντιπολίτευση.

Είτε για Κριτική, για παράδειγμα στο κατά πόσο η κυβέρνηση τηρεί τις δεσμεύσεις και τις προεκλογικές της εξαγγελίες ή διαχειρίζεται σωστά τις προκλήσεις της εποχής.

Είτε να προχωρήσει και στις δικές της προτάσεις, εφόσον βέβαια έχει και εφόσον είναι εφικτές στο να εφαρμοστούν.

Ξέρετε, υπάρχει μια κατάκτηση της ελληνικής κοινωνίας τα τελευταία χρόνια, η οποία προήλθε δυστυχώς μέσα από τη δύσκολη οικονομική και πολιτική περιπέτεια της περιόδου των μνημονίων.

Οι πολίτες όχι μόνο αναγνωρίζουν και τις προσπάθειες που κάποιος καταβάλλει, αλλά είναι και σε θέση να αναγνωρίζουν ανεδαφικές υποσχέσεις και παράλογες μη τεκμηριωμένες προτάσεις, που δυστυχώς, κάποιοι σε αυτή την αίθουσα ακόμα επιμένουν να διατυπώνουν.

Ήδη το ΠΑΣΟΚ γιορτάζοντας την ανάληψη της θέσης της αξιωματικής αντιπολίτευσης δεν δίστασε. Με μεγάλη δημαγωγική ευκολία ζητάει να μειωθεί κατά 2 μονάδες ο ΦΠΑ, κάτι το οποίο θα στοίχιζε 3 δις, χωρίς να παρουσιάζει φυσικά από που θα μπορούσε να προέλθει μια τέτοια δαπάνη.

Ο φετινός, λοιπόν, Προϋπολογισμός είναι η οικονομική αποτύπωση ενός πολιτικού οδικού χάρτη, όπως ανέφερε κι ο Πρωθυπουργός. Ένας χάρτης αποτέλεσμα σχεδίου, ρεαλισμού, δουλειάς, βασισμένος σε μια σχέση ειλικρίνειας με τους πολίτες.

Ένας προϋπολογισμός που οφείλουμε όλοι να λάβουμε υπόψιν πως καταρτίζεται σε ένα διεθνές περιβάλλον, εξαιρετικά ευμετάβλητο.

Μόνο την τελευταία τριετία η παγκόσμια οικονομία κλονίζεται από αλληπάλληλες κρίσεις σε οικονομικό επίπεδο, από τις επιπτώσεις της πανδημίας, σε ενεργειακό επίπεδο, από την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και σε γεωπολιτικό επίπεδο, με τις εντάσεις που λαμβάνουν τόπο και έχουν ως συνέπεια την αύξηση του κόστους στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Σε αυτό εδώ το δυσμενές και αβέβαιο διεθνές περιβάλλον, η ελληνική οικονομία αποδεικνύεται ανθεκτική. Με ρυθμό ανάπτυξης που αναμένεται να ανέλθει σε 2,2% το 2024 και 2,3% το 2025. Τις επενδύσεις που αναμένεται να αυξηθούν κατά 6,7% το 2024 και 8,4% το 2025 και το ποσοστό ανεργίας να μειωθεί από 10,3% σε 9,7% το 2025.

Ο προϋπολογισμός του 2025 περιλαμβάνει το σύνολο των παρεμβάσεων που έχουν ανακοινωθεί, συμπεριλαμβανομένων όσων παρουσιάστηκαν στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης.

Με οδηγό μας τη δημοσιονομική σύνεση και σταθερότητα, στόχος είναι η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών, καθώς και η αντιμετώπιση σύγχρονων προκλήσεων.

Για την ορθή διαχείριση των δημοσίων οικονομικών της πατρίδας μας, αλλά και την εξασφάλιση της μέγιστης αποτελεσματικότητας των δημόσιων πόρων απαιτείται διαφάνεια και δημόσια λογοδοσία.

Για το λόγο αυτό, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας υιοθέτησε μια σειρά μεταρρυθμίσεων ως προς τα δημοσιονομικά εργαλεία και τις σχετικές διαδικασίες δημοσιονομικής διαχείρισης. Να έχουμε, δηλαδή, τη δυνατότητα, με τον προϋπολογισμό επιδόσεων, να αξιολογούμε τις δημόσιες πολιτικές μας και να διευκολύνεται έτσι η λήψη αποφάσεων για ορθότερη κατανομή/ανακατανομή των δημόσιων πόρων. Όπως, επίσης, να διευκολύνονται και οι διεθνείς συγκρίσεις για τη δαπάνη της χώρας σε κρίσιμους τομείς δραστηριότητας (παιδεία, υγεία κ.λπ.), που πολύ εύκολα κάποιοι διατυπώνουν κριτική, χωρίς να υπάρχει όπως μια σωστή βάση.

Η επισκόπηση, λοιπόν, δαπανών και εσόδων αποτελεί ένα σημαντικό μηχανισμό που συμβάλλει στο να διαχειριζόμαστε αποτελεσματικότερα τους διαθέσιμους μας πόρους. Μέσα από αυτή τη διενέργεια επισκοπήσεων παρέχεται στην Κυβέρνηση η δυνατότητα για στοχευμένη λήψη μέτρων, αλλά και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των Προγραμμάτων και των Πολιτικών, που αυτή χαράσσει.

Έτσι, στον προϋπολογισμό επιδόσεων του 2025 παρουσιάζεται η προϋπολογιζόμενη χρηματοδότηση για 181 Προγράμματα, στα οποία δραστηριοποιούνται η Κεντρική Διοίκηση, νομικά πρόσωπα - φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Τα Προγράμματα αυτά αντιπροσωπεύουν καίριους τομείς κυβερνητικής πολιτικής.

Σχεδιασμός, Διαφάνεια, Αξιολόγηση, Λογοδοσία, αλλά, κυρίως, Σεβασμός στην περιουσία των Ελλήνων πολιτών.

Όλες μας, λοιπόν, οι παρεμβάσεις, οι κοινωνικές παροχές, οι προεκλογικές δεσμεύσεις, οι δράσεις ενίσχυσης εισοδήματος γίνονται έχοντας ως προμετωπίδα τα παραπάνω.

Ενδεικτικά θα αναφερθώ σε παρεμβάσεις σε τομείς όπως

η Άμυνα, η Υγεία, παρεμβάσεις με σκοπό την ενίσχυση του εισοδήματος, την αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος, αλλά και την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων από τις φυσικές καταστροφές, λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Γνωρίζω Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι, εδώ και πολλά χρόνια, από πρώτο χέρι, την αυταπάρνηση που επιδεικνύουν οι γυναίκες και οι άντρες των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας μας για την υπεράσπιση της πατρίδας. Οι περιπέτειες, η οικονομική περιδίνηση που είχε εισέλθει η χώρα μας, μόνο ανεπηρέαστους δεν τους άφησε. Είτε αυτό αναφέρεται σε μισθολογικό επίπεδο από την αρχή της καριέρας τους ή ακόμα και σε εξοπλιστικό, στο πεδίο και στα μέσα δηλαδή, που αυτοί δραστηριοποιούνται.

Η κυβέρνησή μας έχει θέσει τα τελευταία πέντε χρόνια σε προτεραιότητα την κάλυψη αυτών των εθνικών αναγκών. Να καλύψουμε ένα μεγάλο διάστημα που χάσαμε και αυτό εκφράζεται και από αυτόν τον προϋπολογισμό.

Για την Άμυνα της χώρας μας σε σχέση με το 2019 οι δαπάνες θα αυξηθούν κατά 73,4%.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται

- Η αύξηση από το 2024 της ειδικής αποζημίωσης για τα πληρώματα πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού που βρίσκονται σε αποστολή και για το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων που εκτελεί ειδικές αποστολές, με κόστος 15 εκατ. Ευρώ.

- Η αύξηση από 01.01.2025 της αποζημίωσης για τη νυχτερινή απασχόληση του ένστολου προσωπικού με κόστος 25 εκατ. ευρώ

- Αλλά και η αύξηση των αποδοχών των σπουδαστών στρατιωτικών σχολών συνολικού κόστους 14 εκατ. Ευρώ

- Όπως, επίσης, και οι φυσικές παραλαβές εξοπλιστικών προγραμμάτων, όπου δαπανούμε 896 εκατομμύρια το 2024 και 1,6 δις το 2025 κυρίως για τις παραλαβές φρεγατών Belharra.

Και φυσικά θα συνεχίσουμε γιατί γνωρίζουμε, πως οι ανάγκες είναι μεγάλες και τα ζητήματα πολλά, αλλά και γιατί το ευχαριστώ σε όλα τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων οφείλει και πρέπει να είναι με έργα και όχι απλά με λόγια.

Οι προτεραιότητές μας οφείλουν να συμβαδίζουν με τις δυνατότητές μας, και στις προτεραιότητές μας συγκαταλέγεται το εθνικό σύστημα υγείας.

Για την Υγεία, οι δαπάνες σε σχέση με το 2019 θα αυξηθούν κατά 74,4%.

Την ώρα, λοιπόν, που κάποιοι απλά διαπιστώνουν, η Κυβέρνηση μας μεταξύ άλλων προχωρά:

- στην περαιτέρω ενίσχυση του εισοδήματος των ιατρών του ΕΣΥ με την καθιέρωση της αυτοτελούς φορολόγησης της αποζημίωσης των εφημεριών τους (με κόστος 40 εκατ. ευρώ),

- η οποία διαδέχεται φυσικά τις μόνιμες παρεμβάσεις που ξεκίνησαν το 2024, την αύξηση της αποζημίωσης για εφημερίες με κόστος 45 εκατ. ευρώ

- και τη θέσπιση αυξημένου κινήτρου προσέλκυσης και παραμονής σε προβληματικές και άγονες περιοχές με κόστος 5 εκατ. ευρώ

- όπως επίσης και την ανακαίνιση που τρέχει σε 156 κέντρα υγείας (133 εκατ. Ευρώ) και την αναβάθμιση νοσοκομειακών υποδομών (102 εκατ. Ευρώ) για βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας.

Ο προϋπολογισμός αντιμετωπίζει και προκλήσεις της εποχής.

Και φυσικά δεν θα μπορούσε να μη προβλέψει μέτρα που αφορούν την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων από τις φυσικές καταστροφές, λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Σε αυτά συγκαταλέγονται

- η αύξηση από το 2025 του ποσοστού μείωσης του ΕΝΦΙΑ από 10 σε 20% για κατοικίες φυσικών προσώπων που ασφαλίζονται για φυσικές καταστροφές με φορολογητέα αξία έως 500.000 ευρώ

- η κυμαινόμενη αύξηση του τέλους ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση, τα έσοδα από την επιβολή του τέλους θα χρησιμοποιηθούν προκειμένου να καλυφθούν δαπάνες πρόληψης και αποκατάστασης φυσικών καταστροφών, έργα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

- η υποχρέωση ασφάλισης για φυσικές καταστροφές των επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών άνω των 500.000 ευρώ και των οχημάτων ιδιωτικής και επαγγελματικής χρήσης

- και φυσικά η συνέχιση της συμβασιοποίησης σχεδόν του συνόλου των έργων του «ΑΙΓΙΣ», ύψους 2,1 δισ. ευρώ και υλοποίηση του μεγαλύτερου μέρους των προγραμμάτων Anti-nero I και II καθώς και του προγράμματος προστασίας δασών Anti-nero III, συνολικού ύψους 400 εκατ. ευρώ περίπου.

Κλείνοντας την αναφορά μου σε περιπτώσεις παρεμβάσεων θα ήθελα να αναφερθώ στην golden visa.

Ένα μέτρο που έφερε πολλά κεφάλαια τα προηγούμενα χρόνια, αλλά προκάλεσε και στρεβλώσεις με συνέπειες στο στεγαστικό ζήτημα που απασχολεί την ελληνική κοινωνία.

Για τον λόγο αυτό αποφασίστηκε, η περαιτέρω αυστηροποίηση των κριτηρίων για τη χορήγησή της. Το όριο αυξήθηκε σε 800.000 από 500.000 ευρώ στην Αττική, τη Θεσσαλονίκη, τη Μύκονο, τη Σαντορίνη και νησιά με πληθυσμό άνω των 3.100 κατοίκων, ενώ στις υπόλοιπες περιοχές το όριο αυξήθηκε από 250.000 ευρώ σε 400.000 ευρώ.

Περαιτέρω, και προκειμένου να στραφεί το επενδυτικό ενδιαφέρον από επενδύσεις σε ακίνητα σε παραγωγικές επενδύσεις, θα χορηγείται από 01.01.2025 άδεια παραμονής, υπό τη μορφή Golden Visa, για επένδυση ποσού 250.000 ευρώ σε startup επιχείρηση, μέλος του Εθνικού Μητρώου Νεοφυών Επιχειρήσεων.

Ο προϋπολογισμός, λοιπόν, θα αναπτυχθεί, με τη βοήθεια των συναδέλφων εισηγητών και των Υπουργών φυσικά, και για τους υπόλοιπους τομείς της κυβερνητικής πολιτικής.

- Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος, για την εύρεση στέγης,

- για την ανάπτυξη της ψηφιοποίησης της ελληνικής οικονομίας,

- Παρεμβάσεις για το αγροτικό πετρέλαιο και την μονιμοποίηση της επιστροφής του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης,

- Παρεμβάσεις για την επέκταση του φράχτη στον Έβρο και τη θωράκιση της χώρας μας.

Γιατί με αυτόν τον προϋπολογισμό εμείς απευθυνόμαστε σε όλους τους πολίτες. Και τους λέμε πως, ναι γνωρίζουμε πως τα προβλήματα είναι πολλά. Κάποια έρχονται από το παρελθόν και άλλα παρουσιάζονται με όλες αυτές τις έκτακτες καταστάσεις.

Τους λέμε πως Είμαστε ΕΔΩ και σας ακούμε.

- Πως πρέπει να μειώσουμε τους φόρους

ο και Μειώσαμε 50 από το 2019 και σήμερα με αυτόν τον προϋπολογισμό άλλους 12 επιπλέον.

- Πως υπάρχει πρόβλημα με την ακρίβεια και πρέπει να αυξήσουμε τους μισθούς

ο και από το 2019 και κάθε χρόνο αυξάνεται ο κατώτατος και ο μέσος μισθός και έχουμε δεσμευτεί έως το τέλος της 4ετίας μέσο μισθό 1.500 ευρώ και 950 ευρώ κατώτατο.

- Πως δεν πρέπει οι επόμενες γενιές των Ελλήνων να περάσει αυτά που πέρασε η δική μας.

ο και με αυτόν τον προϋπολογισμό νοικοκυρεύουμε το δημόσιο χρέος μας και γινόμαστε πιο αξιόπιστοι,

και με αυτόν τον τρόπο έρχονται νέες επενδύσεις και αυτές θα προσφέρουν νέες ευκαιρίες και καλύτερους μισθούς.

- Πως πρέπει να εστιάσουμε στα προβλήματα σε όλα τα μήκη και πλάτη της πατρίδας μας.

Και κάθε μήνα σε κάθε περιφερειακή ενότητα συνδιαμορφώνεται με την Τοπική Αυτοδιοίκηση ένα σχέδιο στοχευμένο Περιφερειακής Ανάπτυξης (η αρχή έγινε στον Έβρο από την Ορεστιάδα)

Οφείλουμε, λοιπόν, όλοι μας, απέναντι σε λαϊκιστές, που τους είδαμε πως ξεκίνησαν, που έφτασαν, τι έκαναν και αυτήν την περίοδο που κατέληξαν.

Απέναντι σε ανθρώπους που επενδύουν στα συναισθήματα που προκαλεί μια δύσκολη καθημερινότητα.

Απέναντι σε ανθρώπους που διασπείρουν συνομωσίες επικίνδυνες για την εθνική μας συνοχή και αποστολή.

Εμείς οφείλουμε να συνεχίσουμε να ακούμε τους πολίτες.

- Να δίνουμε απαντήσεις στα μικρά και στα μεγάλα προβλήματά τους.

- Να αναγνωρίζουμε τα λάθη μας και τις παραλείψεις μας

- Να προσφέρουμε ένα όραμα και ένα σχέδιο για το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, για όλες τις Ελληνίδες και όλους τους Έλληνες.

Ένα σχέδιο ρεαλιστικό, με αισθητό κοινωνικό αποτέλεσμα που θα ενισχύσει ακόμα περισσότερο την εμπιστοσύνη κράτους και πολιτών.

Μέρος αυτού του οράματος και αυτού του σχεδίου είναι ο σημερινός προϋπολογισμός και σας καλώ όλους να τον υπερψηφίσετε.

Χρήστος Δερμεντζόπουλος

Βουλευτής Έβρου

Τσαμπίκα (Μίκα) Ιατρίδη, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

Βουλευτής Δωδεκανήσου

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Πριν πέντε χρόνια, είχα την τιμή να ήμουν Ειδική Εισηγήτρια στον Προϋπολογισμό του 2020, τον πρώτο Προϋπολογισμό της Κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας και του Πρωθυπουργού μας, Κυριάκου Μητσοτάκη.

Από την αρχή, λοιπόν, της διακυβέρνησής μας, το 2019, ο στόχος μας ήταν με ρεαλισμό, συνέπεια και προοπτική να τιμούμε την εμπιστοσύνη των Ελλήνων και των Ελληνίδων και να κάνουμε πράξη τις δεσμεύσεις μας απέναντι τους!

Συνολικά, πέντε χρόνια μετά, η αλήθεια είναι ότι έχουμε καταφέρει η οικονομία της χώρας μας να είναι σε πολύ καλύτερη κατάσταση από όταν την παραλάβαμε το 2019.

Και όλα αυτά, το τονίζω, χωρίς να υποσχόμαστε τα πάντα στους πάντες, χωρίς να πλειοδοτούμε σε παροχές και χωρίς να κοροϊδεύουμε τους Έλληνες και τις Ελληνίδες!

Κάτι που, δυστυχώς, όλα αυτά τα χρόνια επιμένουν να κάνουν τα κόμματα της Αντιπολίτευσης, παρά τη συνεχή αποδοκιμασία του ελληνικού λαού, τόσο το 2019 όσο και το 2023.

Όμως, η πραγματικότητα είναι εδώ και αποκαλύπτει μια οικονομία σταθερή, μια οικονομία δυναμική, μια οικονομία με προοπτική, η οποία θα ωφελήσει τους Έλληνες και τις Ελληνίδες.

Κυρίες και κύριοι Συνάδελφοι,

Παραθέτω, συνοπτικά, ορισμένες παραδοχές, που έχουν και τη «σφραγίδα» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:

- Το 2023 η ελληνική οικονομία παρουσίασε ρυθμό ανάπτυξης 2,3%, ο οποίος προσέγγισε τις εκτιμήσεις της εισηγητικής έκθεσης του κρατικού προϋπολογισμού 2024 για πραγματική ανάπτυξη 2,4%, επιδεικνύοντας σημαντική ανθεκτικότητα σε ένα δυσμενές και αβέβαιο διεθνές περιβάλλον.

- Το 2024 η ελληνική οικονομία εκτιμάται ότι θα επιτύχει υπερδιπλάσιο ρυθμό ανάπτυξης σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης, 2,2% έναντι 0,8%.

- Οι αμοιβές εξαρτημένης εργασίας αυξήθηκαν και στα δύο τρίμηνα του πρώτου εξαμήνου (κατά 6% περίπου σε ετήσια βάση).

- Ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 2,4% τον Οκτώβριο 2024.

- Παρατηρείται σταθεροποίηση του χαμηλότερου ρυθμού μεταβολής του επιπέδου τιμών από τον Ιανουάριο 2024 και εφεξής, τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ελλάδα.

- Το 2024 εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί πρωτογενές πλεόνασμα 2,5%.

Όλα αυτά, μεταξύ άλλων, μας κάνουν αισιόδοξους για το μέλλον της χώρας, για το μέλλον των Ελλήνων και των Ελληνίδων.

Έτσι, οι προοπτικές για το 2025 μπορούν να συνοψιστούν, μεταξύ άλλων, στα εξής:

- Ο ρυθμός πραγματικής ανάπτυξης στην Ελλάδα προβλέπεται να ανέλθει σε 2,3% το 2025, από 2,2% το 2024 και 2,3% το 2023.

- Ο ρυθμός της αύξησης των επενδύσεων προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 8,4% το 2025, ενισχυμένος έναντι του 2024 που ήταν στο 6,7%.

- Συνεχίζεται η ενίσχυση των εισοδημάτων (ονομαστικών και πραγματικών), που χαρακτηρίζει τις κυβερνητικές παρεμβάσεις, οι οποίες ανακοινώθηκαν στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης (ΔΕΘ) 2024 και οι οποίες αφορούν στο 2025 και εκτείνονται μέχρι το 2027.

- Η ανεργία προβλέπεται να μειωθεί το 2025, για πρώτη φορά από το 2009, σε μονοψήφιο ποσοστό 9,7% του εργατικού δυναμικού.

- Αυξάνονται το 2025 οι αμοιβές εξαρτημένης εργασίας κατά 3,4% και των αμοιβών ανά εργαζόμενο κατά 2,7%, με ρυθμό μεγαλύτερο του πληθωρισμού (2,1%), γεγονός που υποδηλώνει κέρδη για τον πραγματικό μέσο μισθό για τρίτη συνεχόμενη χρονιά.

- Το 2025 ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή εκτιμάται ότι θα προσεγγίσει σημαντικά τον μεσοπρόθεσμο στόχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (+2,1%).

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Εμείς, από την πρώτη στιγμή που αναλάβαμε τις ευθύνες της διακυβέρνησης είμασταν απολύτως συνεπείς.

Απέναντι στις άκρατες υποσχέσεις, προτάξαμε σχέδιο και ρεαλισμό.

Απέναντι στην τοξικότητα και την άρνηση των πάντων, προτάξαμε ουσία και δημιουργία.

Απέναντι στην καταστροφολογία, προτάξαμε ψυχραιμία και πολιτικές που δίνουν λύσεις, με σεβασμό στις δημοσιονομικές μας δυνατότητες.

Αυτή τη συνεπή στάση, λοιπόν, την τηρούμε ευλαβικά από το 2019, γεγονός που έκανε τον ελληνικό λαό να μας επιβραβεύσει και στις εκλογές του 2023.

Και είναι γεγονός, ότι όλα όσα πετύχαμε αυτά τα χρόνια, όσες υποσχέσεις εκπληρώσαμε, το κάναμε σε δύσκολες και πρωτοφανείς συνθήκες, πολλές από τις οποίες, δυστυχώς, συνεχίζονται, όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η πολιτική μας είναι ένα συνεκτικό σχέδιο το οποίο, πράγματι, αφορά τους πολλούς και όχι τους λίγους.

Ένα σχέδιο που ανταποκρίνεται στις πραγματικές συνθήκες και όχι στις φαντασιώσεις.

Ένα σχέδιο, το οποίο, σε τελική ανάλυση, ακολουθεί το πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το οποίο τίθενται όρια, τίθεται μια «οροφή» δαπανών.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Προϋπολογισμός του 2025 είναι ένας προϋπολογισμός με σημαντικά θετικό κοινωνικό πρόσημο.

Έτσι, συνολικά, οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση του εισοδήματος κατά το 2024 και το 2025, μεταξύ άλλων, είναι:

- Η μείωση από 1^η Ιανουαρίου 2025, κατά μία ποσοστιαία μονάδα, των ασφαλιστικών εισφορών. Σημειώνεται ότι η σωρευτική μείωσή τους από το 2019 ανέρχεται σε 5,4 ποσοστιαίες μονάδες (από 40,56% σε 35,16%).

- Η κατάργηση από 1^η Ιανουαρίου 2025 του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες, σε συνέχεια της μείωσης κατά 50% το 2024, με κόστος 113 εκατ. ευρώ για το 2024 και 238 εκατ. ευρώ για το 2025.

- Η αύξηση κατά 2,4% των συντάξεων με βάση τον ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού και του ΑΕΠ, με κόστος 424 εκατ. ευρώ για το 2024 και επιπλέον 398 εκατ. ευρώ για το 2025.

- Η αναμόρφωση του μισθολογίου στον δημόσιο τομέα από 1^η Ιανουαρίου 2024, με την οποία αυξήθηκαν οι μισθοί όλων των δημοσίων υπαλλήλων.

Επιπλέον, από τον Απρίλιο 2025 θα πραγματοποιηθεί νέα αύξηση στους βασικούς μισθούς όλων των δημοσίων υπαλλήλων, έτσι ώστε ο εισαγωγικός μισθός στο Δημόσιο να μην υπολείπεται του επιπέδου του κατώτατου μισθού του ιδιωτικού τομέα.

- Η ενίσχυση του εισοδήματος των ιατρών του ΕΣΥ μέσω της αύξησης της αποζημίωσής τους για εφημερίες κατά 20% από 1^η Ιανουαρίου 2024 με κόστος 45 εκατ. ευρώ, καθώς και μέσω της θέσπισης από τον Σεπτέμβριο 2024 αυξημένου κινήτρου προσέλκυσης και παραμονής σε προβληματικές και άγονες περιοχές, με κόστος 5 εκατ. ευρώ για το 2024 και 16 εκατ. ευρώ για το 2025. Ως νησιώτισσα βουλευτής σημειώνω ότι η παρέμβαση αυτή είναι κρίσιμη και αποτελεί βασικό κίνητρο, ώστε να έρθουν να υπηρετήσουν στα ακριτικά νησιά μας οι απαραίτητοι γιατροί.

- Η αύξηση από το 2024 της ειδικής αποζημίωσης για τα πληρώματα πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού που βρίσκονται σε αποστολή και για το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων που εκτελεί ειδικές αποστολές, με κόστος 15 εκατ. ευρώ.

- Η αύξηση από 1^η Ιανουαρίου 2025 της αποζημίωσης για τη νυχτερινή απασχόληση του ένοπλου προσωπικού με κόστος 25 εκατ. ευρώ και

- Η αύξηση των αποδοχών των σπουδαστών στρατιωτικών σχολών συνολικού κόστους 14 εκατ. ευρώ.

Κυρίες και κύριοι Συνάδελφοι,

Και οι παρεμβάσεις μας δεν σταματούν εδώ.

Επιπλέον, κατά τον μήνα Δεκέμβριο 2024 θα δοθούν ενισχύσεις ύψους 243 εκατ. ευρώ σε 1,9 εκατ. δικαιούχους περίπου, στους οποίους περιλαμβάνονται:

- συνταξιούχοι με προσωπική διαφορά,
- δικαιούχοι επιδόματος παιδιού ΟΠΕΚΑ, οι οποίοι θα λάβουν μία επιπλέον μηνιαία δόση,
- δικαιούχοι επιδόματος ΑμεΑ ΟΠΕΚΑ και αναπηρικών επιδομάτων e-ΕΦΚΑ, οι οποίοι θα ενισχυθούν με 200 ευρώ,
- ανασφάλιστοι υπερήλικες, οι οποίοι θα λάβουν ενίσχυση 200 ευρώ και
- δικαιούχοι ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, για τους οποίους προβλέπεται καταβολή προσαυξημένης μηνιαίας δόσης κατά 50%.

Την ίδια στιγμή, θα υπάρξει περαιτέρω αύξηση του κατώτατου μισθού από τον Απρίλιο 2025, πλέον της αύξησής του κατά 6,4% (από 780 ευρώ σε 830 ευρώ) τον Απρίλιο του 2024.

Και επειδή πρέπει να τονίζουμε τη διαχρονικότητα και την αποτελεσματικότητα των επιλογών και των πολιτικών της Κυβέρνησής μας, σημειώνεται ότι η συνολική αύξηση του κατώτατου μισθού από το 2021 έως το 2024 ανήλθε σε 27,7% (από 650 ευρώ σε 830 ευρώ).

Επιπλέον, από τον Ιανουάριο 2024 «ξεπάγωσαν» οι τριετίες, απελευθερώνοντας τη μισθολογική εξέλιξη των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα.

Την ίδια στιγμή, η κατάργηση της μείωσης του 30% επί των συντάξεων των απασχολούμενων συνταξιούχων συμβάλλει στη σημαντική ενίσχυσή τους.

Στο ίδιο πλαίσιο, στον Προϋπολογισμό του 2024 προβλέπονται αυξήσεις, τόσο για τον e-ΕΦΚΑ, όσο και για τον ΕΟΠΥΥ (Εθνικός Οργανισμός Παροχών Υπηρεσιών Υγείας).

Για τον ΕΟΠΥΥ, σημειώνω ότι η πρόβλεψη για τις συνολικές μεταβιβάσεις του τακτικού προϋπολογισμού προς αυτόν παρουσιάζει αύξηση κατά 713 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το 2024.

Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη η αναμόρφωση των κοινωνικών επιδομάτων, τόσο μέσω αυξήσεων του ύψους τους όσο και μέσω στόχευσης των σχετικών κριτηρίων επιλεξιμότητας, για αυτούς που πραγματικά το έχουν ανάγκη.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η Κυβέρνηση της Ν.Δ., με τον Πρωθυπουργό μας, Κυριάκο Μητσοτάκη, απαντάμε και σε άλλα κρίσιμα ζητήματα που απασχολούν τις Ελληνίδες και τους Έλληνες.

Και ένα από αυτά, βέβαια, είναι το Εθνικό Σύστημα Υγείας. Σαφώς και υπάρχουν ζητήματα που πρέπει να λυθούν. Εμείς δεν κρυβόμαστε πίσω από το δάχτυλό μας.

Όμως παρεμβάσεις γίνονται, όπως τα κριτήρια για τους γιατρούς για τις νησιωτικές περιοχές, που ανέφερα πιο πριν, αλλά και σημαντικές επενδύσεις σε εξοπλισμό και κτιριακές υποδομές.

Έτσι, στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, προωθείται η ανακαίνιση 156 Κέντρων Υγείας και η αναβάθμιση νοσοκομειακών υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας.

Προωθείται η ψηφιοποίηση του αρχείου δημόσιων νοσοκομείων για τη διασφάλιση της πρόσβασης πολιτών και υγειονομικού προσωπικού σε ιατρικά δεδομένα, μέσω της εφαρμογής του Ατομικού Ηλεκτρονικού Φακέλου Υγείας.

Συνολικά, την εξαετία 2019 – 2025 καταγράφηκε αύξηση των δαπανών για την Υγεία κατά 74,4% και κατά 120,8% για τα νοσοκομεία!

Αυτό και μόνο το στοιχείο δείχνει ότι η Κυβέρνησή μας, όπως πολλές φορές έχει πει ο Πρωθυπουργός μας, Κυριάκος Μητσοτάκης, έχει ως βασική προτεραιότητα την περαιτέρω βελτίωση των παροχών υπηρεσιών υγείας στο σύνολό τους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η ουσιαστική κοινωνική πολιτική είναι αυτή που πατά σε γερά θεμέλια.

Είναι αυτή, η οποία βασίζεται στις πολιτικές που αποσκοπούν στη συνολική ενίσχυση της οικονομίας μας και την αύξηση των εσόδων!

Η κατάσταση της οικονομίας μας επιτρέπει και σημαντικές παρεμβάσεις σε δυο ακόμα κρίσιμα ζητήματα, το δημογραφικό και το στεγαστικό.

Δεν θα εξαντλήσω εδώ όλες τις παρεμβάσεις μας, αλλά, ενδεικτικά θα αναφέρω:

Για το δημογραφικό προβλέπεται:

- Αύξηση του επιδόματος γέννησης από 2.000 ευρώ σε 2.400 έως 3.500 ευρώ.
- Αύξηση του επιδόματος μητρότητας στους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αγρότες από τους τέσσερις στους εννέα μήνες.
- Αύξηση του αφορολόγητου, από 1^η Ιανουαρίου 2024, κατά 1.000 ευρώ για φορολογούμενους με εξαρτώμενα τέκνα.
- Αύξηση του οικογενειακού επιδόματος, από 1^η Ιανουαρίου 2024, κατά 20 ευρώ για το πρώτο παιδί και κατά 50 ευρώ από το δεύτερο και για κάθε επιπλέον παιδί.
- Κατάργηση από το 2025 του φόρου ασφαλιστρών συμβολαίων υγείας (15%) για παιδιά έως 18 ετών.

- Θέσπιση από το 2025 φοροαπαλλαγής για τις οικειοθελείς παροχές επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων, καθώς και για παροχές που σχετίζονται με βρεφονηπιακούς σταθμούς, με ετήσιο κόστος 6 εκατ. ευρώ,

- Αύξηση από το νέο ακαδημαϊκό έτος του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τα περιφερειακά Πανεπιστήμια κατά 500 ευρώ.

Συγχρόνως, υλοποιούμε πλήθος άλλων προγραμμάτων, ενώ υλοποιούμε ιδιαίτερης σημασίας θεσμικά μέτρα που θα διευκολύνουν σημαντικά τις τρίτεκνες οικογένειες, όπως είναι:

- Η δια βίου ισχύς της ιδιότητας του τρίτεκνου,
- Η αύξηση της ποσόστωσης στις προσλήψεις στο Δημόσιο και
- Η διεύρυνση των εισοδηματικών κριτηρίων για τη δυνατότητα μετεγγραφών τρίτεκνων και πολύτεκνων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Για το στεγαστικό προβλέπονται για το 2025, οι ακόλουθες, μεταξύ άλλων, παρεμβάσεις σε συνέχεια αυτών που είχαν υλοποιηθεί το 2024:

- Δημιουργία νέου προγράμματος «ΣΠΙΤΙ μου II», με συνολικό προϋπολογισμό 2 δισ. Ευρώ.

- Δημιουργία νέου προγράμματος «Αναβαθμίζω το Σπίτι μου».
- Απαλλαγή για τρία έτη από τον φόρο εισοδήματος των εισοδημάτων από ενοίκια ακινήτων εμβαδού έως 120 τ.μ., τα οποία θα εκμισθωθούν με μακροχρόνια μίσθωση.

- Αύξηση του τέλους ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση για βραχυχρόνιες μισθώσεις. Και θα ήθελα να σημειώσω εδώ, ότι τόσο το τέλος ανθεκτικότητας, όσο και το τέλος κρουαζιέρας ανταποκρίνονται στη μεγάλη τουριστική ζήτηση που παρατηρείται από τις αγορές του εξωτερικού.

Είναι ένας τρόπος για την ενίσχυση των υποδομών μας, μια και από τα έσοδα που θα προκύψουν από το τέλος κρουαζιέρας, το ένα τρίτο θα κατευθυνθεί στους Δήμους που δέχονται τα κρουαζιερόπλοια.

Το άλλο ένα τρίτο στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής για λιμενικές υποδομές και το υπόλοιπο ένα τρίτο στο Υπουργείο Τουρισμού για τη στήριξη του τουριστικού προϊόντος της χώρας μας.

Κλείνω την εισήγησή μου με δυο λόγια και για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), τους οποίους η Κυβέρνησή μας έχει στηρίξει, και στηρίζει, με πολλούς τρόπους.

Να σημειώσω, λοιπόν, εδώ ότι το 2025 οι μεταβιβάσεις (αποδόσεις και επιχορηγήσεις) από τον τακτικό προϋπολογισμό στους Δήμους και τις Περιφέρειες ενσωματώνουν μόνιμη αύξηση των ΚΑΠ (Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων) των ΟΤΑ κατά 130 εκατ. ευρώ σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, ενώ προβλέπεται επιπλέον ενίσχυση από το τέλος κρουαζιέρας, όπως ανέφερα ήδη.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ανέπτυξα στην εισήγησή μου ένα πλέγμα κρίσιμων παρεμβάσεων, που θα οδηγήσουν στην περαιτέρω ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, που έχουμε ανάγκη!

Κανείς, προφανώς, δεν μπορεί να αρνηθεί και τις δυσκολίες που υπάρχουν, ειδικά με τα επίπεδα των τιμών σε ορισμένες περιπτώσεις. Επίπεδα τιμών, τα οποία προβληματίζουν τους πολίτες.

Όμως η παρούσα Κυβέρνηση εργάζεται συστηματικά για να ξεπεράσει και αυτές τις δυσκολίες, με συνεχείς παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες.

Και θα το τονίσω για μια ακόμη φορά, ότι όλες αυτές οι παρεμβάσεις γίνονται με απόλυτο σεβασμό στις δημοσιονομικές δυνατότητες της χώρας μας.

Γιατί, σε τελική ανάλυση, η ενίσχυση συνολικά των οικονομικών δυνατοτήτων μας, σε συνδυασμό και με τη μείωση του χρέους, είναι, πράγματι, το βασικό θεμέλιο για να χτίσουμε και να παραδώσουμε μια χώρα ακόμα καλύτερη, μια χώρα που θα παρέχει την καλύτερη δυνατή ποιότητα ζωής για τους πολίτες της.

Αυτός είναι ο στόχος μας, αυτό είναι το χρέος μας, αυτές είναι οι δεσμεύσεις μας απέναντι στους Έλληνες και τις Ελληνίδες.

Δεσμεύσεις που και αυτή τη χρονιά γίνονται πραγματικότητα με τον Προϋπολογισμό του 2025, τον οποίο και στηρίζουμε ανεπιφύλακτα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Τσαμπίκα (Μίκα) Ιατρίδη

Βουλευτής Δωδεκανήσου

Αθανάσιος Καββαδάς, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

Βουλευτής Λευκάδας

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να εισηγούμαι τον κρατικό προϋπολογισμό για το 2025 ως προς το σκέλος που αφορά το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και το Ταμείο Ανάκαμψης.

Είναι ο προϋπολογισμός των μεγάλων χρηματοδοτικών εργαλείων που βάζουν σε κίνηση τα γρανάζια της ανάπτυξης.

Χρηματοδοτούν δημόσια έργα και υποδομές, χρηματοδοτούν την ιδιωτική οικονομία, χρηματοδοτούν την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη.

Όμως δεν σταματούν εκεί.

Χρηματοδοτούν δράσεις για την κοινωνική συνοχή και την ευημερία, όπως οι προληπτικές εξετάσεις ή τα προγράμματα για τους άνεργους, χρηματοδοτούν δράσεις για το περιβάλλον, όπως η διαχείριση του νερού και η ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων και, πλέον, όπως επιτάσσουν, δυστυχώς, οι σύγχρονες συνθήκες χρηματοδοτούν την αντιμετώπιση των σημερινών, αλλά και τη θωράκιση έναντι μελλοντικών κρίσεων.

Ήδη τα εργαλεία αυτά κράτησαν όρθια την οικονομία και την κοινωνία στην περίοδο της πανδημίας και τώρα χρηματοδοτούν με 3,5 δισεκατομμύρια την αποζημίωση των πληγέντων και την αποκατάσταση των καταστροφών στη Θεσσαλία.

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και το Ταμείο Ανάκαμψης διαπερνούν, επομένως, κάθε πτυχή της καθημερινότητας, αλλά και της ανάπτυξης. Γι' αυτό, η κυβέρνηση, από την πρώτη στιγμή, έβαλε στο επίκεντρο της πολιτικής της την αξιοποίηση αυτών των εργαλείων με σχέδιο βασισμένο στις ανάγκες και με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που τα καθιστούν πιο αποτελεσματικά, όπως ο τελευταίος Ν. 5140/2024 για το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων που απλοποιεί τις διαδικασίες ένταξης και χρηματοδότησης προγραμματισμού των έργων, επιταχύνει την αξιοποίηση και απορρόφηση των πόρων και συντονίζει τους εμπλεκόμενους φορείς.

Θα ήθελα να καλέσω όλους τους συναδέλφους να σκεφτούν το σημείο που βρίσκονταν οι δημόσιες επενδύσεις το 2019 και πού βρίσκονται σήμερα. Το 2024 οι δημόσιες επενδύσεις υπερδιπλασιάστηκαν σε σύγκριση με το 2019. Από το 2020 κάθε χρόνο οι πόροι για τις δημόσιες επενδύσεις αποτελούν το 5% έως 6,5% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Σε αυτό συνετέλεσε, βέβαια, και η εξασφάλιση των 36 δισεκατομμυρίων από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ενός Ταμείου που ήρθε να προστεθεί στα σχεδόν 29 δισεκατομμύρια ευρώ του ΕΣΠΑ 2021 – 2027, ενός Ταμείου που δημιουργήθηκε, εν πολλοίς, χάρη στις προσπάθειες και τις διεκδικήσεις της ελληνικής κυβέρνησης και του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη.

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2021 με προϋπολογισμό 30,5 δισεκατομμυρίων ευρώ και, μετά την αναθεώρηση του 2023, έφτασε τα 35,95 δισεκατομμύρια ευρώ.

Στο σκέλος των επιχορηγήσεων προβλέπονται δράσεις ύψους 18,22 δισ., ενώ στο δανειακό 17,73 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Τρεισήμισι χρόνια μετά, η χώρα μας είναι η 6η στην Ευρώπη σε απορρόφηση, έχοντας εκταμιεύσει πάνω από το 50% των συνολικών πόρων, ενώ και στην απορρόφηση του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 βρίσκεται στην 5η θέση.

Από το 2021 έως σήμερα έχουν εισρεύσει στη χώρα μας 18,211 δισεκατομμύρια ευρώ εκ των οποίων 9,620 δισεκατομμύρια ευρώ αφορούν στο δανειακό σκέλος και 8,591 δισεκατομμύρια το σκέλος των επιχορηγήσεων. 814 έργα έχουν ήδη ενταχθεί στο σκέλος των επιχορηγήσεων. Ανάμεσά τους, έργα και δράσεις που μας αγγίζουν όλους:

Τα προγράμματα πρόληψης του καρκίνου του μαστού, του τραχήλου της μήτρας και του παχέος εντέρου.

Η αναβάθμιση νοσοκομείων και Κέντρων Υγείας.

Η χρηματοδότηση των απογευματινών χειρουργείων.

Η ψηφιοποίηση, όπως στα συμβόλαια στα κτηματολογικά γραφεία και τα ιστορικά αρχεία του κράτους.

Το πρόγραμμα οδικής ασφάλειας.

Προγράμματα πολιτικής προστασίας και πρόληψης πυρκαγιών και πολλά άλλα.

Στο δανειακό σκέλος έχουν ήδη συναφθεί 351 δάνεια με προνομιακά επιτόκια, που μεσοσταθμικά διαμορφώνονται στο 2,05%. Και επειδή πολλά ακούγονται ότι Ταμείο Ανάκαμψης έγινε για τις μεγάλες επιχειρήσεις, να πω ότι από τα 351 δάνεια τα 183 ύψους 2,1 δισεκατομμυρίων ευρώ αφορούν μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Δεν είναι μόνο τα δάνεια. 359.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν λάβει επιχορηγήσεις ύψους 1,4 δισεκατομμυρίων ευρώ στα πλαίσια δράσεων όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός, η εξοικονόμηση ενέργειας, η καινοτομία, η μεταποίηση.

Μαζί, λοιπόν, με τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης οι Δημόσιες Επενδύσεις ανήλθαν για το 2024 σε 13,15 δισεκατομμύρια ευρώ. Θυμίζω ότι τον Οκτώβριο ψηφίσαμε και συμπληρωματικό προϋπολογισμό 900 εκατομμυρίων ευρώ στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων για την ομαλότερη υλοποίησή του. Για το 2025 οι Δημόσιες Επενδύσεις αυξάνονται κατά 10% στα 14,1 δισεκατομμύρια ευρώ και αξίζει να αναφέρω ότι για το 2026 προβλέπεται περαιτέρω αύξηση της τάξης του 11% σε σχεδόν 16 δισεκατομμύρια ευρώ.

Ο Προϋπολογισμός για τις Δημόσιες Επενδύσεις αναλύεται σε 6,45 δισεκατομμύρια που κατανέμονται σε έργα που θα συγκροτηθούν από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2,750 δισεκατομμύρια σε έργα που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από Εθνικούς Πόρους και 4,9 δισεκατομμύρια από το σκέλος των χορηγήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Επισημαίνω παρενθετικά ότι οι εκταμιεύσεις του δανειακού σκέλους του Ταμείου Ανάκαμψης για το 2025 αναμένεται να ανέλθουν σε 5,455 δισεκατομμύρια ευρώ. Έχει και αυτό την αξία του γιατί έχει αποδειχθεί ότι με αυτόν τον τρόπο μοχλεύονται πολύ περισσότερα κεφάλαια που πέφτουν εν τέλει στην ιδιωτική οικονομία.

Τι θα κάνουμε με τα χρήματα αυτά, με τα 14,1 δισεκατομμύρια για τις δημόσιες επενδύσεις;

Κατ' αρχήν θα συνεχίσουμε τις δράσεις του ΕΣΠΑ 2021 – 2027 όπως τα προγράμματα «Ανταγωνιστικότητα» και «Ψηφιακός μετασχηματισμός» για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, το πρόγραμμα «Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή» για την πράσινη ενέργεια και την κυκλική οικονομία, το πρόγραμμα «Μεταφορές» με εμβληματικά έργα σε δρόμους, μετρό, προαστιακό και άλλα, το πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία» για την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών όπως η προμήθεια Canadair και άλλων μέσων, το πρόγραμμα «Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνική συνοχή», βασικό εργαλείο κοινωνικής πολιτικής με προϋπολογισμό 4,6

δισεκατομμύρια, που αντιμετωπίζει μείζονα κοινωνικά προβλήματα όπως η φτώχεια και η ανεργία.

Όλες αυτές οι δράσεις, τόσο οι τομεακές όσο και αυτές που υλοποιούνται στο πλαίσιο περιφερειακών και άλλων προγραμμάτων θα συνεχιστούν. Αξίζει επίσης μια ξεχωριστή αναφορά στα 600 εκατομμύρια του ειδικού προγράμματος φυσικών καταστροφών που πλέον θα δεσμεύονται κάθε χρόνο για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων τυχόν φυσικών καταστροφών.

Παράλληλα, θα συνεχιστούν και θα αναπτυχθούν νέες δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης όπως:

Η ανακαίνιση 156 Κέντρων Υγείας με 133 εκατομμύρια ευρώ και Νοσοκομειακών Υποδομών με 102 εκατομμύρια ευρώ.

Μεταξύ αυτών αξίζει να αναφέρω το Κέντρο Υγείας Βασιλικής στο νησί μου που έπειτα από σχεδόν 50 χρόνια λειτουργίας ανακατασκευάζεται για πρώτη φορά με κόστος 1.700.000 ευρώ μαζί με τον εξοπλισμό και θα εξυπηρετεί χιλιάδες κατοίκους, αλλά και τους επισκέπτες μας στη νότια Λευκάδα.

Προγράμματα πρόληψης για τα καρδιαγγειακά νοσήματα.

Προγράμματα κατάρτισης για 10.000 ανέργους σε κλάδους αιχμής.

Βελτίωση της οδικής ασφάλειας. Όσοι ζούμε στην ελληνική περιφέρεια ξέρουμε ότι βελτίωση του επαρχιακού οδικού δικτύου είναι ζήτημα ζωής και θανάτου.

Η προληπτική συντήρηση 250 γεφυρών.

Η αναβάθμιση και δημιουργία ενεργειακά αποδοτικών τουριστικών λιμένων. Ένα πρόγραμμα που επιδιώκει την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του θαλάσσιου χώρου με τον μικρότερο δυνατό αντίκτυπο στο περιβάλλον.

Η κατασκευή νέας γραμμής του προαστιακού σιδηροδρόμου στη Δυτική Αττική.

Η επιδότηση των εξόδων και του εξοπλισμού σύνδεσης νοικοκυριών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων με γρήγορο και αξιόπιστο internet.

Τέλος, επειδή έκανα μια αναφορά στο δανειακό σκέλος του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, θέλω να αναφερθώ στα 2 δισεκατομμύρια που θα δανειοδοτήσουν το πρόγραμμα «ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ II», 1 δισεκατομμύριο από το Ταμείο Ανάκαμψης και 1 δισεκατομμύριο από τις τράπεζες.

Η στεγαστική πολιτική είναι μία κεντρική επιλογή της Κυβέρνησης. Οι νέοι άνθρωποι δυσκολεύονται να αποκτήσουν οικονομική ανεξαρτησία και αυτό μεταξύ άλλων έχει προεκτάσεις και στο εθνικό πρόβλημα του δημογραφικού. Παράλληλα, οι αξίες των σπιτιών έχουν ανέβει στα ύψη, έχουμε λίγα ακριβά σπίτια σε κακή κατάσταση.

Το πρόγραμμα «ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ II» ελπίζουμε να αλλάξει την αγορά. Αφορά 20.000 νέους και ζευγάρια από 25 έως 50 ετών που μπορούν να πάρουν δάνειο με πολύ ευνοϊκούς όρους για να αποκτήσουν το δικό τους σπίτι.

Επιπλέον, το δανειακό σκέλος του Ταμείου Ανάκαμψης θα χρηματοδοτήσει το πρόγραμμα «Αναβαθμίζω το σπίτι μου» με 300 εκατομμύρια και 100 εκατομμύρια από τις τράπεζες. Απευθύνεται σε περίπου 20.000 ιδιοκτήτες και διαθέτει δάνεια ύψους έως 25.000 ευρώ με μηδενικό επιτόκιο για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών.

Επομένως, πολυεπίπεδες πολιτικές για τη στέγαση, την πράσινη μετάβαση, τη ρευστότητα, την τόνωση της ιδιωτικής οικονομίας, το δημογραφικό.

Γιατί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η ανάπτυξη μας αφορά όλους.

Με αυτόν τον γνώμονα διαχειρίζεται η Κυβέρνηση τα μεγάλα χρηματοδοτικά εργαλεία με ταχύτητα, με διαφάνεια, με αποτελεσματικότητα, με λογοδοσία κυρίως όμως με στόχευση στη βελτίωση της καθημερινότητας, στη στήριξη της κοινωνίας σε ένα καλύτερο παρόν και ένα ακόμα καλύτερο μέλλον για όλους.

Αυτήν την ανάπτυξη υποσχθήκαμε στους πολίτες το 2019. Μια ανάπτυξη όχι από το υστέρημά τους, αλλά μια ανάπτυξη για τους πολλούς, μια ανάπτυξη που θα στηρίζεται στην αύξηση της ευημερίας και όχι στην αύξηση των φόρων. Έτσι, με τη μείωση των φόρων, με την ενίσχυση των εισοδημάτων, με επενδύσεις στις υποδομές και στο ανθρώπινο κεφάλαιο, με στήριξη της ιδιωτικής οικονομίας φτάσαμε στο σήμερα.

Ποιο είναι το σήμερα;

Είναι ο ρυθμός ανάπτυξης που το 2023 έφτασε να είναι τετραπλάσιος από αυτόν της ευρωζώνης και το 2024 διαμορφώθηκε σε 2,2% έναντι 0,9% στην ευρωζώνη. Είναι η μείωση της ανεργίας που το 2019 την πήραμε στο 17,9% και σήμερα είναι 10,3%. Είναι η καθαρή σωρευτική αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 7,7% από το 2019 μέχρι το 2023. Είναι η μείωση του χρέους από 180% του ΑΕΠ το 2019 σε 153,7% το 2024.

Ποιο θα είναι το αύριο;

Η ίδια μέθοδος με ακόμα καλύτερα αποτελέσματα. Ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται στο 2,3% έναντι 1,5% στην Ευρώπη, η ανεργία στο 9,7% και το χρέος ακόμα χαμηλότερο στο 149,1% του ΑΕΠ.

Πώς θα γίνει αυτό;

Με 12 νέα μέτρα για την ενίσχυση του εισοδήματος όπως:

Νέα αύξηση συντάξεων κατά 2,4% με βάση το ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού και του ΑΕΠ.

Νέα αύξηση των μισθών στο δημόσιο ώστε ο εισαγωγικός να μην υπολείπεται του επιπέδου του κατώτατου μισθού.

Οικονομικά κίνητρα προσέλκυσης γιατρών σε προβληματικές και άγονες περιοχές.

Αύξηση του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τα περιφερειακά πανεπιστήμια.

Αύξηση των αποδοχών των σπουδαστών των Στρατιωτικών Σχολών.

Και βέβαια θα υπάρξει οικονομική ενίσχυση σε συνταξιούχους με προσωπική διαφορά και δικαιούχους διαφόρων επιδομάτων.

Πρέπει, επίσης, να γίνει ιδιαίτερη μνεία στον κατώτατο μισθό ο οποίος το 2021 ήταν 650 ευρώ και έπειτα από τρεις αυξήσεις έχει φτάσει τα 830 και σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της Κυβέρνησης μέχρι το 2027 θα έχει φτάσει τα 950.

Επιπλέον, έρχονται 12 νέα μέτρα μείωσης των φόρων όπως:

Η κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες. Ξεκίνησε μια μείωση 50% το 2024, η οποία έχει κόστος 113 εκατομμύρια ευρώ, ολοκληρώνεται τώρα με ένα συνολικό κόστος 238 εκατομμύρια ευρώ για το 2025.

Περαιτέρω μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 1%, μισή μονάδα για τους εργαζόμενους και μισή για τους εργοδότες.

Αυτοτελής φορολόγηση εφημεριών ιατρών ΕΣΥ με συντελεστή 22%.

Μονιμοποίηση της επιστροφής του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης στο αγροτικό πετρέλαιο.

Απαλλαγή φόρου εισοδήματος για κενά ακίνητα που θα ενοικιαστούν, ένα ακόμα μέτρο στο πλαίσιο της στεγαστικής πολιτικής.

Μείωση του ΕΝΦΙΑ κατά 20% σε ακίνητα που ασφαίζονται για φυσικές καταστροφές.

Και βεβαίως, κάποια από αυτά τα φορολογικά μέτρα στοχεύουν ειδικότερα στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και τη προώθηση της καινοτομίας, όπως:

Η χορήγηση έκπτωσης έως 315% από τα ακαθάριστα έσοδα επιχειρήσεων για δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας.

Η αύξηση των ετών που ισχύει η φοροαπαλλαγή για κέρδη που προέρχονται από εμπορική εκμετάλλευση ευρεσιτεχνίας.

Η διεύρυνση των φορολογικών κινήτρων για τους επενδυτές που παρέχουν οικονομική υποστήριξη σε νεοφυείς επιχειρήσεις, με αύξηση του ορίου στις 900.000 ευρώ επί του κεφαλαίου που εισφέρουν σε νεοφυείς επιχειρήσεις.

Η περαιτέρω ενθάρρυνση συγχωνεύσεων και συνεργασιών με μείωση του ελάχιστου ορίου εταιρικού κεφαλαίου της νέας εταιρείας που προκύπτει στις 100.000 ευρώ, ώστε να εξασφαλίσει φοροαπαλλαγή 30% των κερδών.

Η θέσπιση της δυνατότητας μεταφοράς φορολογικής ζημίας μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

κανένας προϋπολογισμός δεν αφορά μόνο μια χρονιά, απεικονίζει μια συνέχεια. Η δημοσιονομική εικόνα βελτιώνεται διαρκώς. Έτσι και ο προϋπολογισμός του 2025 είναι αποτέλεσμα των πολιτικών που εφαρμόστηκαν και εφαλτήριο των πολιτικών που θα μπορέσουν να εφαρμοστούν επειδή πέτυχαν οι προηγούμενες. Είναι μια σταθερή, προοδευτική ανοδική πορεία, είναι το αποτέλεσμα όσων πετύχαμε και οι δεσμεύσεις μας για το μέλλον.

Ζητήσαμε από τους πολίτες σταθερότητα, για να κάνουμε πράξη αυτές τις δεσμεύσεις και μας την έδωσαν αυτή τη σταθερότητα και οι πολίτες αντιλήφθηκαν και αντιλαμβάνονται πόσο σημαντικό είναι να υπάρχει στη χώρα μια σοβαρή και συγκροτημένη κυβέρνηση, ένας ικανός και αξιόπιστος Πρωθυπουργός. Γι' αυτό μας έδωσαν το 2023 μια καθαρή εντολή να συνεχίσουμε για ακόμη τέσσερα χρόνια. Μας εμπιστεύτηκαν όχι μόνο για να συνεχίσουμε αυτή την ανοδική πορεία, αλλά και για να διορθώσουμε τυχόν λάθη.

Ο πρώτος προϋπολογισμός μετά την ανανέωση της εντολής μας, ο προϋπολογισμός του 2024 συντάχθηκε με τη χώρα να έχει ανακτήσει έπειτα από 13 ολόκληρα χρόνια την επενδυτική βαθμίδα.

Έτσι συνεχίζουμε για να κατακτήσουμε νέους ακόμα πιο υψηλούς στόχους, με την ίδια αξιοπιστία, με την ίδια αποτελεσματικότητα, με την ίδια αφοσίωση στις ανάγκες της πατρίδας και των πολιτών, με έναν ακόμη προϋπολογισμό οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής δικαιοσύνης και εθνικής αυτοπεποίθησης.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Αθανάσιος Καβαδάς

Βουλευτής Λευκάδας

Ασημίνα Σκόνδρα, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

Βουλευτής Καρδίτσας

Κύριε Πρόεδρε, Κύριε Υπουργέ, Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Είναι τιμή μου να είμαι Ειδική Εισηγήτρια του κρατικού Προϋπολογισμού του 2025. Ενός Προϋπολογισμού που καταρτίστηκε σε ένα ευμετάβλητο και ρευστό διεθνές περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από πολέμους στη γειτονιά μας, από συνέπειες φυσικών καταστροφών, που προκαλεί με μεγάλη ένταση και συχνότητα η κλιματική κρίση, αλλά και από τις πληθωριστικές πιέσεις που δημιούργησε η ενεργειακή κρίση.

Μέσα σ' αυτό το πλέγμα συνδυασμένων προκλήσεων, όταν σμήνος από αβεβαιότητες διατρέχουν όλον τον κόσμο, ο μόνος τρόπος να διατηρηθεί η ανθεκτικότητα της εθνικής οικονομίας είναι η διατήρηση της δημοσιονομικής ισορροπίας. Και αυτός για μας είναι κανόνας ΜΗ διαπραγματεύσιμος.

Σωστά, λοιπόν, ο υπουργός Κωστής Χατζηδάκης, μαζί με τον αρμόδιο υφυπουργό δημοσιονομικής πολιτικής Θάνο Πετραλιά, που γνωρίζουν και καταλαβαίνουν όσο λίγοι τη σημασία των αριθμών και την αλληλεξάρτηση των δημοσιονομικών επεδίωξαν και πέτυχαν να διαπερνά από την αρχή μέχρι το τέλος τον κρατικό μας προϋπολογισμό αυτή η θεμελιώδης αρχή: Η δημοσιονομική ισορροπία.

Γι' αυτό, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όση έμφαση δίνουμε στις μεταρρυθμίσεις και εν γένει στις δημόσιες πολιτικές, που ενισχύουν το εισόδημα, τις επενδύσεις, την απασχόληση, άλλο τόσο επιδιώκουμε τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη σταθερότητα, την εμπέδωση της εμπιστοσύνης. Και η εμπέδωση της εμπιστοσύνης βασίζεται ακριβώς στο τρίπτυχο, βιώσιμη ανάπτυξη - κοινωνική συνοχή - δημοσιονομική ισορροπία.

Πριν μιλήσουμε για τα μεγέθη του προϋπολογισμού, αξίζει, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να σταθούμε σε αυτό. Η κατάκτηση της επενδυτικής βαθμίδος και οι αλληπάλληλες αναβαθμίσεις του αξιόχρεου της Ελλάδος από διεθνείς οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης, συνιστούν επίτευγμα κομβικής σημασίας για την ελληνική οικονομία. Οι οίκοι αξιολόγησης επιβραβεύουν τη συνετή και στιβαρή οικονομική πολιτική που εφαρμόζουμε, αξιολογούν θετικά την πολιτική σταθερότητα και βλέπουν τη δυναμική προοπτική της εθνικής μας οικονομίας.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο κρατικός προϋπολογισμός του 2025 αποτυπώνει τη σταθερή και αισιόδοξη πορεία της χώρας μας και βασίζεται στα εξής γερά θεμέλια:

Πρώτον, στην εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και στην ισχυρή και βιώσιμη ανάπτυξη για όλους. Το 2025 η Ελλάδα, θα έχει το τέταρτο ψηλότερο πρωτογενές πλεόνασμα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνολικό έλλειμμα που θα αγγίξει σχεδόν το μηδέν και τους ταχύτερους ρυθμούς μείωσης του δημόσιου χρέους. Θα εμφανίζει, δηλαδή, μία δημοσιονομική εικόνα ισχυρότερη από ορισμένες εκ των μεγαλύτερων οικονομιών της Γηραιάς Ηπείρου.

. Σ' αυτό το πλαίσιο:

- Το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να διαμορφωθεί σε 6,029 δις ευρώ ή αλλιώς 2,5% του ΑΕΠ το 2024 και 2,4% το 2025. Υπερβαίνει τον στόχο που είχε τεθεί, το 2,1% για φέτος και, μάλιστα, χωρίς καμία αύξηση φόρων.

- Αποκλιμάκωση του πληθωρισμού από το 2,7 % το 2024 στο 2,4% το 2025.

- Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης αναμένεται στο 2,2% φέτος και στο 2,3% το 2025.

Υπερδιπλάσιος της Ευρωζώνης, που εκτιμάται στο 0,8% και στο 1,3% αντιστοίχως, σύμφωνα

με τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

- Το ΑΕΠ της χώρας σε ονομαστικούς όρους θα αυξηθεί κατά περίπου 10 δις. ευρώ το 2025, κλείνοντας την υπερδεκαετή πληγή που άνοιξε στο σώμα της εθνικής οικονομίας, η επίπονη δημοσιονομική κρίση χρέους, αφού ο λόγος χρέους της Γενικής Κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί από 163,9% το 2023 σε 154% το 2024 και περαιτέρω σε 147,5% το 2025. Η Ελλάδα πλησιάζει τον στόχο της να πάψει να είναι η πιο χρεωμένη χώρα της ευρωζώνης.

- Το 2024 κλείνει με το έλλειμμα να ανέρχεται σε 0,7% του ΑΕΠ. Σημαντικά χαμηλότερο από την πρόβλεψη για έλλειμμα 1,1%. Είναι μια ακόμη απόδειξη νοικοκυρέματος των δημοσίων οικονομικών της χώρας!

Δεύτερον, ενίσχυση του εισοδήματος των Ελλήνων.

Το 2025 περιλαμβάνει μόνιμα μέτρα στήριξης ύψους 1,1 δις. ευρώ. Η αύξηση του μέσου διαθέσιμου εισοδήματος στην Ελλάδα είναι αρκετά μεγαλύτερη από τη σωρευτική αύξηση των τιμών (22,9% έναντι 13,1%). Η πρόβλεψη για αύξηση των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας κατά 3,4% και των αμοιβών ανά εργαζόμενο κατά 2,7% είναι μεγαλύτερη του πληθωρισμού (2,1%), υποδηλώνοντας κέρδη για τον πραγματικό μέσο μισθό για τρίτη συνεχόμενη χρονιά. Συνδέεται δε και με την περαιτέρω αύξηση του κατώτατου και του μέσου μισθού, οι οποίοι, βάσει του κυβερνητικού στόχου, το 2027 θα ανέλθουν στα 950 και τα 1500 ευρώ, αντίστοιχα. Σημειώνω ότι, αν ληφθεί υπόψη η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, η αύξηση των καθαρών εισοδημάτων είναι ακόμη μεγαλύτερη!

Οι συντάξεις θα αυξηθούν με βάση τον ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού, με κόστος 424 εκατ. ευρώ για το 2024 και επιπλέον 401 εκατ. ευρώ το 2025.

Άλλες παρεμβάσεις, κυρίες και κύριοι, που θα ενισχύσουν το διαθέσιμο εισόδημα είναι:

- ▲ η κατάργηση από 1.1.2025 του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες, σε συνέχεια της μείωσης κατά 50% το 2024.

- ▲ η επέκταση της επιστροφής του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης στο αγροτικό πετρέλαιο για το 2024 και η μονιμοποίησή της από το 2025, με νέο σύστημα, που θα βασίζεται στην πραγματική κατανάλωση. Το κόστος ανέρχεται σε 82 εκατ. ευρώ για το 2024 και 100 εκατ. για το 2025.

- ▲ η αναμόρφωση του μισθολογίου στον δημόσιο τομέα, με ιδιαίτερη έμφαση στους χαμηλόμισθους, στους έχοντες ανήλικα, καθώς και στους λειτουργούς που κατέχουν θέσεις ευθύνης. Επιπλέον, από τον Απρίλιο 2025 θα πραγματοποιηθεί νέα αύξηση στους βασικούς μισθούς όλων των δημοσίων υπαλλήλων.

- ▲ Ενίσχυση του εισοδήματος των ιατρών του ΕΣΥ.

- ▲ Αύξηση των αποδοχών των σπουδαστών στρατιωτικών σχολών, των πληρωμάτων πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού κ.α.

Τρίτον, στην ενίσχυση της αναπτυξιακής δύναμης, μέσω της ψηφιακής μετάβασης.

Η επιτυχημένη ψηφιακή θωράκιση των διαδικασιών φορολόγησης και η παρακολούθηση της αγοράς θα συνεχιστεί και το 2025, που αναμένεται τα νέα συστήματα να είναι ακόμη πιο αποδοτικά. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών έρχεται να αντιμετωπίσει παθογένειες δεκαετιών, που προκαλούσαν σύγχυση και ταλαιπωρία στους πολίτες και κόστιζαν σε χρόνο και χρήμα.

Τέτοια είναι για παράδειγμα η κατάργηση του Τέλους Χαρτοσήμου για πάνω από 600 συναλλαγές. Ενός παρωχημένου θεσμού, που χρονολογείτο από το 1931. Η εφαρμογή του ψηφιακού τέλους συναλλαγών εκσυγχρονίζει το νομοθετικό πλαίσιο επιβολής φόρου, απλοποιεί τις διαδικασίες, μειώνει τα διοικητικά βάρη και απαλλάσσει φυσικά πρόσωπα, επαγγελματίες και επιχειρήσεις από γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Τέταρτον, στην προσπάθεια μείωσης των ληξιπρόθεσμων οφειλών της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους. Οι συνολικές ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της Γενικής Κυβέρνησης, παρουσιάζουν έντονη εποχικότητα κατά τη διάρκεια του έτους και, ιστορικά, εμφανίζονται μειωμένες κατά τη λήξη του. Τον Σεπτέμβριο 2024 εμφανίζονται αυξημένες, καθώς περιλαμβάνουν και τα υπό συμψηφισμό clawback και ριμπέιτ, που ανέρχονται σε 1,316 δισ. ευρώ. Αν αφαιρεθούν αυτά τα ποσά, οι πραγματικές ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις, διαμορφώνονται στα 1,5 δισ. ευρώ. Να σημειωθεί, επίσης, ότι μείωση των ληξιπρόθεσμων θα επέλθει και με την επιπλέον επιχορήγηση 90 εκατ. ευρώ το τελευταίο τρίμηνο του 2024 αλλά κυρίως από τα αποτελέσματα της μεταρρύθμισης της Εθνικής Κεντρικής Αρχής Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ).

Πέμπτον, στα έσοδα για το κράτος μέσω του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων.

Μέσα στο 2024 τέθηκε σε ισχύ η 25ετής Σύμβαση Παραχώρησης υπηρεσιών για τη χρηματοδότηση, λειτουργία, συντήρηση και εκμετάλλευση της Αττικής Οδού με τίμημα 3,27 δισ. Ευρώ. Το ποσό αυτό καταβάλλεται για πληρωμή δημόσιου χρέους και αναλογεί σε ποσοστό 1,5% του ΑΕΠ. Από το 2025 το Δημόσιο θα εισπράττει ετησίως το 9,3% των ακαθάριστων εσόδων της διαχειρίστριας εταιρείας. Αν στα 3,3 δισ της Αττικής Οδού προστεθούν: 1) 0,8 δισ από τη μετοχοποίηση του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών με τη διάθεση του 30%, 2) 80 εκατ. ευρώ από την πώληση του 67% του Οργανισμού Λιμένος Ηρακλείου 3) τα έσοδα από διάφορα άλλα ακίνητα, φτάνουμε στα 4,18 δισ ευρώ για το 2024.

Πέραν αυτών, υπάρχουν ποσά που έχουν συμβασιοποιηθεί αλλά δεν έχουν εισπραχθεί ακόμη. Π.χ. το αντίτιμο της παραχώρησης της Εγνατίας Οδού, που αναμένεται να καταβληθεί μέσα στο β τρίμηνο του 2025.

Σε άλλες περιπτώσεις, γίνονται τμηματικές καταβολές, όπως συμβαίνει με τις συχνότητες της κινητής τηλεφωνίας, την πώληση του Ελληνικού κ.ά.

Έκτον, στη φιλοεπενδυτική πολιτική.

Οι επενδύσεις και οι εξαγωγές θα αυξηθούν το 2025. Το ίδιο ισχύει και για τις δημόσιες επενδύσεις, οι οποίες έχουν υπερδιπλασιαστεί το 2024, σε σχέση με το 2019 και θα αυξηθούν πολύ περισσότερο την επόμενη χρονιά.

Τον Σεπτέμβριο του 2024 ψηφίστηκε ο νόμος για το νέο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Μια μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία για καλύτερο προγραμματισμό και παρακολούθηση των έργων, την έγκαιρη και αποδοτική διασφάλιση της χρηματοδότησής τους, τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών, την περαιτέρω μείωση της γραφειοκρατίας, ενώ παράλληλα λαμβάνεται ειδική μέριμνα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης.

Βασική πηγή εσόδων για τη χρηματοδότηση των έργων του Αναπτυξιακού Προγράμματος, πέραν των εθνικών πόρων αποτελούν οι εισροές από την ΕΕ. Επιπλέον, το Ταμείο Ανάπτυξης χρηματοδοτεί το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα

2.0», το οποίο βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη με την ένταξη 814 έργων συνολικού προϋπολογισμού 22,2 δισ. Ευρώ.

Έβδομον, στην προβλεψιμότητα. Έχουμε αποδείξει πως ό,τι λέμε το κάνουμε! Για του λόγου το αληθές στον προϋπολογισμό που συζητούμε σήμερα έχουν συμπεριληφθεί προεκλογικά μέτρα, που εξαγγείλαμε το 2023 και όλα τα μέτρα που ο Πρωθυπουργός, Κυριάκος Μητσοτάκης, εξήγγειλε στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πάνω σε αυτά τα γερά θεμέλια, ο προϋπολογισμός του 2025 επιβεβαιώνει ότι βασική μας προτεραιότητα είναι η βιώσιμη ανάπτυξη που στηρίζει τους πιο ευάλωτους συμπολίτες μας, χωρίς να στραγγαλίζει τους συνεπείς φορολογούμενους. Είναι σημαντικό και πολιτικά ορθό να είμαστε ρεαλιστές και να βλέπουμε τις δυνατότητες της χώρας μας, όχι σε ένα φανταστικό πλαίσιο, αλλά το τι πραγματικά μπορούμε να κάνουμε, με τους πόρους που έχουμε. Θεωρώ ότι αυτό είναι το μεγάλο στοίχημα που θέτει συστηματικά αυτή η Κυβέρνηση και αποτυπώνεται κάθε χρόνο στους προϋπολογισμούς της.

Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2025, δεν είναι προϋπολογισμός ανισοτήτων ούτε φτώχειας. Δεν είναι αντιαναπτυξιακός. Αντιθέτως, το ΑΕΠ της χώρας αυξάνεται με υπερδιπλάσιο ρυθμό, από τον μέσο όρο των ανεπτυγμένων οικονομιών της Ευρωζώνης. Δεν είναι ο προϋπολογισμός μιας χώρας δεύτερης κατηγορίας, αλλά μιας χώρας ευνομούμενης, ισχυρής, αισιόδοξης, σύγχρονης.

Κύριοι συνάδελφοι, κλείνω τονίζοντας ότι από τον Ιούλιο του 2019, η κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη και της Νέας Δημοκρατίας οδηγεί μεθοδικά, με όραμα και με ασφάλεια τη χώρα στον δρόμο των μεταρρυθμίσεων και της ανάπτυξης. Είναι ο δρόμος που πρότειναμε στην ελληνική κοινωνία και εκείνη τον ενέκρινε δύο φορές. Είμαστε αποφασισμένοι, μέχρι το 2027 που θα κριθούμε ξανά από τον ελληνικό λαό, να αναπτύσσουμε συνεχώς την οικονομία μας, να στηρίζουμε αδιαλείπτως το κοινωνικό κράτος και να εμπνέουμε πραγματική ελπίδα και αισιοδοξία στις Ελληνίδες και στους Έλληνες πολίτες.

Ασημίνα Σκόνδρα

Βουλευτής Καρδίτσας

Ελένη - Μαρία (Μιλένα) Αποστολάκη, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ»

Βουλευτής Β1' Βόρειου Τομέα Αθηνών

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι η συζήτηση για τον προϋπολογισμό με εκατέρωθεν επιχειρήματα, στοιχεία και αριθμούς, που, δυστυχώς, ακόμη και αυτοί επιδέχονται από κάποιους διαστρέβλωσης ή ανάποδης ανάγνωσης προσκρούει σε έναν παράγοντα αδυσώπητο για την Κυβέρνηση, την καθημερινή πραγματικότητα του μέσου ελληνικού νοικοκυριού και της μικρομεσαίας ελληνικής επιχείρησης. Όσες φιλότιμες προσπάθειες και αν καταβάλλει το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης η διάψευσή του δεν επέρχεται μόνο μέσα από τις θέσεις της αντιπολίτευσης και των κοινωνικών εταίρων, τεκμηριώνεται ηχηρά από την επίμονη πραγματικότητα.

Θα ξεκινήσω από την κυβερνητική ευφορία για την υπεραπόδοση των φορολογικών εσόδων, μέσω της οποίας υλοποιείται η αφαίμαξη των χαμηλών και μεσαίων οικονομικών στρωμάτων, και στη συνέχεια, υλοποιείται η πελατειακής κοπής επιδοματική πολιτική της κυβέρνησης.

Τα πάνω από 2,5 δις ευρώ φορολογικά έσοδα αναμένεται να εισρεύσουν στα δημόσια ταμεία το 2025, λόγω της ακρίβειας που θα συνεχίσει να πλήττει τα νοικοκυριά, τα οποία συνεχώς επιβαρύνονται. Η μεγάλη υπέρβαση στα φορολογικά έσοδα στην οποία επενδύει η Κυβέρνηση, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην έμμεση φορολογία μέσω του ΦΠΑ και των ΕΦΚ, που αφαιρεί χρήματα από τις τσέπες των πολιτών. Με στρατηγική επιλογή του Πρωθυπουργού έχουμε την 2η υψηλότερη φορολογία φόρων κατανάλωσης και την 6η υψηλότερη φορολογία έμμεσων φόρων ως ποσοστό του ΑΕΠ, ανάμεσα στις 27 χώρες της ΕΕ.

Μόνο τα έσοδα από ΦΠΑ θα είναι αυξημένα κατά 1,2 δις ευρώ, ενώ 878 εκατομμύρια πάνω θα είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων και άλλα 100 περίπου εκατομμύρια από τη φορολογία των νομικών προσώπων. Είναι κοινός τόπος ότι η αύξηση των φορολογικών εσόδων οφείλεται στην αισχροκέρδεια του κράτους, τα αυξημένα έσοδα από τον ΦΠΑ, λόγω της ακρίβειας και τα αυξημένα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος, οι κλίμακες του οποίου δεν αποπληθωρίζονται.

Προσέξτε ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι 39,8%, έξι μονάδες πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, που είναι 33,9%. Προσέξτε επίσης η Ελλάδα έχει ένδεκα μονάδες περισσότερο στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης 21,4% έναντι του μέσου ευρωπαϊκού όρου που είναι 10,8%. Και, βέβαια, προσέξτε ότι η Ελλάδα έχει ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ τη δεύτερη μεγαλύτερη άνοδο φορολογικών εσόδων από ΦΠΑ, μετά τη Χιλή. Δεν υπάρχει πιο ηχηρή απόδειξη της αισχροκέρδειας, την οποία από το 2019 ανέχεστε, χωρίς να ασκήσετε στοιχειωδώς τον ελεγκτικό ρόλο του κράτους, προστατεύοντας τους λίγους που θησαυρίζουν από αυτή και χτίζοντας με τον τρόπο αυτό τα υπερέσοδα στα κρατικά ταμεία.

Αυτή η αντιαναπτυξιακή πολιτική, σε συνδυασμό με στοχευμένες φορολογικές ελαφρύνσεις σε οικονομικά ισχυρές κοινωνικές ομάδες τις οποίες συστηματικά προστατεύετε έχει οδηγήσει στην πενταετία της διακυβέρνησής σας στη μεγαλύτερη αναδιανομή πλούτου που έχει συντελεστεί σε βάρος των εισοδημάτων των εργαζομένων. Και θέλω να είμαι σαφής μιλώντας για αυτές τις ελαφρύνσεις. Αναφέρομαι ενδεικτικά στο δεύτερο χαμηλότερο συντελεστή φορολόγησης μερισμάτων, την προνομιακή φορολόγηση των stock options και των

μπόνους, την αφορολόγητη μεταβίβαση περιουσίας 800.000€ δηλαδή τη στεγανοποίηση των ανισοτήτων μέσω της διαγενεακής μεταβίβασης πλούτου, την ελάχιστη φορολόγηση δισεκατομμυριούχων με ποσό 100.000€ ανεξαρτήτως εισοδήματος και μερικά άλλα χατίρια, που για την οικονομία του χρόνου δεν θα αναφέρω.

Την ίδια στιγμή, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το μερίδιο των κερδών αυξήθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ από 40,7% το 2019 σε 45,1% το 2023, ενώ έχουμε τη δεύτερη από το τέλος αγοραστική δύναμη στην Ευρώπη των 27, 1/3 των μισθωτών έχουν μισθό κάτω από 900€ μικτά και το 53% έχουν μικτό μισθό έως 1000€. Και όλα αυτά ενώ η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της ΕΕ με περισσότερους εργαζόμενους με μη τυπικό ωράριο από απασχολούμενους με τυπικό ωράριο.

Δεν υπάρχει κοινωνικό συμβόλαιο, δεν υπάρχει ανάπτυξη με προοπτική ενός δικαιότερου και βιώσιμου μέλλοντος και, συνακόλουθα, δεν υπάρχει μέρισμα για τους εργαζόμενους, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τους ευάλωτους συμπολίτες μας.

Και είναι εντυπωσιακή η διαστρέβλωση της πραγματικότητας και των αριθμών στην οποία εισαγωγικά αναφέρθηκα την οποία επιχείρησε το Υπ. Οικονομικών με την από 15/10/24 ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου ισχυριζόμενο ότι οι εξαγωγές καθοδηγούν τη μεγέθυνση του ΑΕΠ.

Μια γρήγορη ματιά στην εξέλιξη του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών που το 2025 παρουσιάζει περαιτέρω αύξηση 0,4% και μεταφράζεται σε δυο δις € αρκεί ως απάντηση σε ένα πλαστό αφήγημα, που προσκρούει στην οδυνηρή πραγματικότητα της έλλειψης εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής. Ένα απλό παράδειγμα από τον κλάδο της ελληνικής βιομηχανίας όπου το εισαγωγικό περιεχόμενο υπερβαίνει το 35% αιτιολογεί την ανησυχητική πορεία του ελλείμματος.

Η αυξητική πορεία του ελλείμματος αντανακλά το παραγωγικό και επενδυτικό κενό της χώρας και είναι ένα από τα πιο ανησυχητικά μεγέθη του προϋπολογισμού.

Και προσέξτε, ενώ ο ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας είναι υψηλότερος του μέσου ευρωπαϊκού. ο τραπεζικός δανεισμός παραμένει ο μεγάλος ασθενής με την περιορισμένη χορήγηση των πιστώσεων να κατευθύνεται ασθενικά και πανάκριβα σε λίγες μεγάλες επιχειρήσεις. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΔΑΝΕΙΖΟΝΤΑΙ ΦΘΗΝΑ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΖΟΥΝ ΠΑΝΑΚΡΙΒΑ.

Πέραν αυτού βολεύονται με τα υψηλά κέρδη που σημειώνουν λόγω της διαφοράς επιτοκίου δανεισμού και καταθέσεων και λόγω των υπέρογκων προμηθειών με αποτέλεσμα η τρέχουσα ανάπτυξή τους να έχει τα χαρακτηριστικά μιας ανάπτυξης χωρίς πιστωτική επέκταση ,λόγω της απροθυμίας του τραπεζικού τομέα να ενισχύσει τον δανεισμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων και start up.

Και όλα αυτά ενώ έχουν προηγηθεί οι ανακεφαλοποιήσεις τους με δημόσιο χρήμα και η απαλλαγή τους από τα κόκκινα δάνεια χάρη στις δημόσιες εγγυήσεις του προγράμματος ΗΡΑΚΛΗΣ.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι η εξυγίανση και η κερδοφορία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος δεν μπορεί να αποτελεί αποκλειστικό στόχο, ερήμην της διασφάλισης ουσιαστικών νομοθετικών πρωτοβουλιών και εγγυήσεων για τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, και την αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους.

Η μείωση των κόκκινων δανείων για την οποία μιλά η Κυβέρνηση αφορά μόνο τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών και όχι τα νοικοκυριά και την οικονομία. Όπως επισημαίνεται στην έκθεση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της Τράπεζας της Ελλάδος «η μεταφορά των ΜΕΔ εκτός τραπεζικού τομέα δεν σημαίνει αυτόματα και την οριστική εξάλειψη του χρέους από την οικονομία. Το χρέος παραμένει στην οικονομία, με τη διαχείρισή του πλέον να έχει μεταφερθεί και να πραγματοποιείται από τις Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις». Τα δάνεια σε καθυστέρηση από 1-90 μέρες αυξήθηκαν κατά 43% 7,7 δις € τον Ιούνιο του 2024 από 5,4 δις τον Δεκέμβριο του 2023. Τα δάνεια σε μεγαλύτερη καθυστέρηση από 90 ημέρες αυξήθηκαν κατά 46,3%.

Οι servicers έχουν κέρδη 48,1 εκατ € το πρώτο εξάμηνο του 2024, με τις αποδόσεις των ελληνικών δανείων να είναι από τις υψηλότερες στο χαρτοφυλάκιό τους. Ουδείς τους επιβάλλει την ουσιαστική υποχρέωση για συμμετοχή στον αναθεωρημένο εξωδικαστικό, την ενημέρωση των δανειοληπτών, τη συμμόρφωσή τους με συστήματα ελέγχου. Η μείωση των κόκκινων δανείων πρόκειται κατά συνέπεια για ένα ακόμη κατασκευασμένο αφήγημα. Τα στοιχεία από τον εξωδικαστικό μηχανισμό είναι απογοητευτικά, ο προσδιορισμός του ευάλωτου οφειλέτη με βάση εισόδημα 7.500€ είναι εξωπραγματικός, τα δάνεια ξανακοκκινίζουν, ενώ ο αριθμός των πλειστηριασμών καθημερινά εκτοξεύεται με μέση αξία ακινήτου στους πλειστηριασμούς που ολοκληρώνονται τα 128.000€, δηλαδή τις κατοικίες μικρομεσαίων νοικοκυριών και όχι στρατηγικών κακοπληρωτών, όπως ισχυρίζεστε.

Και είναι κατανοητό γιατί απορρίπτετε τις στοχευμένες και τεκμηριωμένες προτάσεις μας για επαναφορά του Ν. 3869/10 με νέα επικαιροποιημένα εισοδηματικά κριτήρια και αξίας περιουσίας. Για ρύθμιση της οφειλής με βάση κριτήρια και λύσεις του Κώδικα Δεοντολογίας, του οποίου την συστηματική παραβίαση ανέχεστε. Για κυρώσεις στους πιστωτές, που αρνούνται τη συμμετοχή στον εξωδικαστικό. Για υποχρέωση των τραπεζών και των servicers πριν τη μεταβίβαση του δανείου ή την πώλησή του στη δευτερογενή αγορά να προτείνουν ρύθμιση στον οφειλέτη, χωρίς σε αντίθετη περίπτωση, να μπορούν να ενεργοποιηθούν μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης. Για δικαίωμα επαναγοράς του δανείου από τον δανειολήπτη με την δικλίδα αλγορίθμου που θα εξασφαλίζει μεσοσταθμικά ανώτερο τίμημα από αυτό που το αγόρασε το fund από την τράπεζα.

Οι ηχηρές σας αρνήσεις, στο σύνολο των τροπολογιών και των ολοκληρωμένων προτάσεων νόμων που το ΠΑΣΟΚ έχει καταθέσει, είναι συνεπείς με τον πυρήνα του οικονομικού σας δόγματος και τα κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα, τα οποία εκπροσωπείτε και υπερασπίζεστε.

Η εξυγίανση και η ευρωστία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος αποτελεί μοχλό για την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και για την κοινωνική συνοχή. Η επίτευξή της είναι το αποτέλεσμα αιματηρών θυσιών του λαού μας, χωρίς μέχρι στιγμής να έχει αποδοθεί το ελάχιστο οφειλόμενο κοινωνικό μέρισμα.

Η καρτελοποίηση στη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, όπως έχει επισημάνει ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, εμποδίζει τον ανταγωνισμό και δεν υπηρετεί τις ανάγκες της εθνικής οικονομίας. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μέχρι στιγμής επέβαλε ένα πρόστιμο χάδι ύψους 41,7 εκατ. € για τις προμήθειες που οι τράπεζες επέβαλαν, γεννώντας υπερκέρδη που ξεπέρασαν τα 4 δις. Η ανακοίνωση της Επιτροπής, μέσα στο καλοκαίρι για τη διενέργεια

έρευνας για τις συνθήκες λειτουργίας του Ανταγωνισμού, δεν προοιωνίζεται φέρει σύντομα αποτελέσματα.

Εν τω μεταξύ, οι απειλές του προηγούμενου Υπουργού μάλλον δεν απέδωσαν. Η μάλλον απέδωσαν, αλλά η κυβέρνηση Μητσοτάκη για άλλη μια φορά μερίμνησε για το 0,7% του ελληνικού λαού, γιατί τόσο είναι το ποσοστό των συμπολιτών μας που έχει καταθέσεις άνω των 100.000€, για τους οποίους και υπό προϋποθέσεις μπορεί να υπάρξει κάποιο αξιοπρεπές επιτόκιο που σε κάθε περίπτωση δεν ανέκοψε την εκροή καταθέσεων σε τράπεζες της ευρωζώνης ύψους 7,2 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 4,7% των συνολικών καταθέσεων των νοικοκυριών στο τέλος του β' τριμήνου του 2024, το τέταρτο μεγαλύτερο ποσοστό σύμφωνα με στοιχεία της ΕΚΤ.

Για τη συντριπτική πλειοψηφία των μικροαποταμιευτών τα επιτόκια είναι 0,57 με πάνω από τις 5,21 μονάδες περιθώριο επιτοκίου χορηγήσεων, καταθέσεων, δηλαδή επιτόκιο χορηγήσεων άνω του 5,78.

Η ενίσχυση της οργανικής κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζικών ομίλων, οφείλει να συνοδεύεται από την ενίσχυση της πραγματικής οικονομίας και τη μόχλευση καινοτόμων αναπτυξιακών ευκαιριών. Η επίκληση της υψηλής συμμετοχής της αναβαλλόμενης φορολογίας στο ενεργητικό τους ως διαρκής τροχοπέδη οφείλει να αντιμετωπιστεί άμεσα και υπάρχουν λύσεις για αυτό, δεν φαίνεται όμως να υπάρχει βούληση.

Και είναι αυτή η έλλειψη πολιτικής βούλησης εδώ και πέντε και πλέον χρόνια που έχει ως οριζόντιο αποτέλεσμα τη διεύρυνση των ανισοτήτων, την αναδιανομή πλούτου εις βάρος των μη προνομιούχων Ελλήνων, τη λειτουργία του οικονομικού συστήματος στα μέτρα μιας παρέας εις βάρος των πολλών και του μέλλοντος του τόπου. Αυτόν τον προϋπολογισμό της φορολογικής αφαίμαξης των φτωχών και μεσαίων στρωμάτων και της αναδιανομής πλούτου εις βάρος τους, το ΠΑΣΟΚ ηχηρά τον καταψηφίζει.

Ελένη - Μαρία (Μιλένα) Αποστολάκη

Βουλευτής Β1' Βόρειου Τομέα Αθηνών

Ελένη Βατσινά, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ»

Βουλευτής Ηρακλείου

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2025, η Κυβέρνηση παρουσιάζει τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της χώρας σε σύγκριση με το διεθνές περιβάλλον, αλλά και το στόχο της για το μέλλον, το οποίο μάλιστα λέει ότι δεν βλέπει βαχυπρόθεσμα, αλλά μακρόπνοα σε μία βάση τριετίας.

Ξέρετε, αυτή η άποψη προκαλεί! Προκαλεί σίγουρα δεκάδες ερωτηματικά, αλλά πιο πολύ απ' όλα προκαλεί θυμό για όσα πολύ εύκολα ξεχνάτε.

Να σας θυμίσουμε, λοιπόν, ότι τα μισά από όσα αναφέρετε στην Εισηγητική αυτή έκθεση είναι οι περσινοί και οι προπέρσινοι στόχοι σας. Που δεν υλοποιήθηκαν, ούτε καν τους προσεγγίσατε.

Το πρώτο ερώτημα είναι εύλογο: Είστε έξι σχεδόν χρόνια η Κυβέρνηση, τι περιμένει; Πόσες ακόμα φορές θα διαβάσουμε για το αβέβαιο διεθνές περιβάλλον της πανδημίας, της ενεργειακής κρίσης και τον πληθωρισμό, χωρίς ουσιαστικές λύσεις και επενδύσεις;

Χρησιμοποιείται η πανδημία 4 χρόνια μετά, χρησιμοποιείται η ενεργειακή κρίση 3 χρόνια μετά, ο πληθωρισμός όπου και όποτε βολεύει. Μιλάτε για «ανθεκτική ελληνική οικονομία». Και φέτος η χώρα μας βρίσκεται κάτω από το στόχο του ρυθμού ανάπτυξης που εσείς θέσατε. Και φέτος η χώρα μας βρίσκεται στην προ-τελευταία θέση της Ευρώπης σε αγοραστική δύναμη, είναι η δεύτερη πιο φτωχή χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τι εννοείτε ανθεκτική, λοιπόν; Ότι αντέξαμε να μη γίνουμε οι φτωχότεροι της Ευρώπης ή ότι αντέχει ο κόσμος κι άλλη ακρίβεια;

Αυτό που εσείς ονομάζετε «ανθεκτική ελληνική οικονομία σε ένα αβέβαιο διεθνές περιβάλλον», σας το καταρρίπτει το ΔΝΤ, που λέει ότι η διεθνής οικονομία είναι η ανθεκτική.

Ότι η ανάπτυξη στην Ευρωζώνη αυξάνεται και ως συνέπεια, σε ένα διεθνές επίπεδο, οι τιμές των αγαθών μειώνονται. Στην Ελλάδα τα τελευταία έξι χρόνια δεν συμβαίνει τίποτα τέτοιο.

Ακρίβεια. Αντίθετα, όλες ανεξαιρέτως οι τελευταίες έρευνες στην ερώτηση «ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην Ελλάδα;» με μεγάλη διαφορά η κρατούσα απάντηση είναι η ακρίβεια.

Καύσιμα, πρώτες ύλες, αγροτική παραγωγή, μεταφορές, και αλυσιδωτά αυτό φτάνει μέχρι και την αγορά τροφίμων, άρα στο σπίτι του κάθε πολίτη. Καμία απάντηση δεν έχει η Κυβέρνηση ούτε και φέτος, σχετικά με το πώς θα υπάρξει πραγματική μείωση των τιμών.

Μας λέτε κάτι πολύ χαρακτηριστικό στον προς ψήφιση Προϋπολογισμό, ότι υπάρχει ανάγκη αύξησης του εισοδήματος των πολιτών. Αναμφίβολα ναι. Δεν λέτε, όμως, πουθενά ότι η αύξηση αυτή του εισοδήματος, δεν θα καταλήξει στην τσέπη της Ελληνίδας και του Έλληνα, γιατί δεν λαμβάνετε παράλληλα κανένα μέτρο, για να σταματήσει το κόστος ζωής να είναι τόσο υψηλό.

Τα άφταστα προϊόντα του super market δεν είναι κάποια λίγα είδη πολυτελείας, είναι τα βασικά τρόφιμα και αγαθά που χρειάζεται το ελληνικό σπίτι. Η μέση ελληνική οικογένεια δεν μπορεί να αγοράσει τα προϊόντα που παράγει η Ελλάδα, κύριε Υπουργέ.

Το ΠΑΣΟΚ εδώ και ενάμιση χρόνο αναδεικνύει το ζήτημα της ακρίβειας, αναδεικνύει το τεράστιο δημογραφικό και στεγαστικό ζήτημα της χώρας. Ξέρετε τι ακούγαμε; Ότι είναι λαϊκισμός η ανάδειξη αυτή.

Και τώρα, έχετε συμπεριλάβει στα βασικά σημεία των αναλύσεων του νομοσχεδίου αυτού τη συλλογιστική για το πώς θα αντιμετωπισθούν. Άρα ζούμε στην ίδια χώρα τελικά. Απλώς για την Κυβέρνηση το τοπίο καθάρισε, και αρχίσατε να βλέπετε τι συμβαίνει στην Κοινωνία, τώρα που η Κοινωνία σας αμφισβητεί.

Πέρυσι οι τιμές των ενοικίων δεν ήταν υψηλές; Με ποια νομοθετική σας πρωτοβουλία περιορίστηκαν οι τιμές εδώ και 1,5 χρόνο; Με καμία. Μόνο με ευχολόγιο. Και το μόνο πρώτο βήμα περιορισμού που έκανε η Κυβέρνηση ήταν μετά από χρόνια ξεπουλήματος των ακινήτων, να αυξήσει το όριο της golden visa, δηλαδή υιοθέτησε την πάγια θέση του ΠΑΣΟΚ.

Ξέρετε, η ακρίβεια δεν είναι ασθένεια για να κάνει τον κύκλο της και να περάσει. Είναι φαινόμενο που αυξάνεται, χωρίς καμία ουσιαστική σας παρέμβαση.

TAMEIO ANAKAMΨΗΣ. Και αυτό συμβαίνει γιατί η Κυβέρνηση έχει αφήσει στην τύχη τους τις κοινωνικές δαπάνες, που είναι πολύ κάτω από το μέσο όρο σε αυτόν τον Προϋπολογισμό- και έχει στρέψει το ενδιαφέρον της στο μεγάλο κεφάλαιο, κοιτώντας με κάθε τρόπο να το εξυπηρετήσει.

Την ίδια στιγμή, η εκταμίευση πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης κατευθύνεται προς τις μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ τα χρήματα που φτάνουν πραγματικά στην αγορά είναι πάρα πολύ λίγα. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, μόνο το 45% των συνολικών κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης που έχουν εισπραχθεί μέχρι στιγμής από την Ελλάδα, έχει διοχετευθεί στην πραγματική οικονομία.

Μέχρι τον Απρίλιο του 2024, από τα 7,3 δισ. που είχε λάβει η Ελλάδα ως δάνεια, μόνο 1,7 δισ. είχαν φτάσει σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Δυστυχώς, η Ελλάδα εμφανίζει ήδη σοβαρές αρρυθμίες στην πραγματική απορρόφηση κονδυλίων, αδυνατώντας να συντονίσει και τις κρατικές Υπηρεσίες. Την ίδια ώρα, η Κυβέρνηση έχει χαρίσει τα κονδύλια του δανειακού σκέλους στις συστημικές τράπεζες, αποκλείοντας τη συντριπτική πλειοψηφία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από πρόσβαση σε αυτά.

ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΧΡΕΟΣ

Μέσα σε όλα αυτά, μέσα σε αυτή τη συγκυρία, διαβάζουμε στην Εισηγητική Έκθεση- για πιστωτικές εξελίξεις. Το βρίσκω πάρα πολύ προκλητικό να συνυπάρχουν στο ίδιο κείμενο οι λέξεις «κοινωνικές παροχές και μείωση ανισοτήτων», με έναν πανηγυρικό λόγο ότι οι Τράπεζες διατήρησαν τα ταμειακά τους διαθέσιμα. Δεν τα διατήρησαν επειδή υπάρχει μια εύρωστη Οικονομία. Είναι επίπλαστη αυτή η εικόνα.

Γιατί τα ταμειακά διαθέσιμα διατηρήθηκαν εις βάρος των πολιτών με την αύξηση των επιτοκίων, για την οποία νίπτετε τα χείρας σας χρόνια τώρα. Και πανηγυρίζετε που υπάρχει μια ωρολογιακή βόμβα στο τραπεζικό σύστημα, που οι καταθέσεις του κόσμου, προθεσμιακές, όψεως και ταμειευτηρίου έχουν πέσει στο μισό. Παρουσιάζετε ως θετικό αποτέλεσμα στη χώρα αυτή την αύξηση της ζήτησης τραπεζικών δανείων.

Είναι θετικό στη χώρα αυτή, όταν 15 χρόνια μετά την κρίση, δεν έχει καταφέρει να ρυθμίσει επαρκώς και ενιαία το ζήτημα της πρώτης κατοικίας, το ζήτημα του ελβετικού φράγκου, το ζήτημα των άφαντων funds, το ζήτημα των πλειστηριασμών και των ρυθμίσεων οφειλών σε ιδιώτες και δημόσιο, να παίρνεις δάνειο; Χωρίς όρους, χωρίς νομοθετικά όρια;

Επικροτείτε την ανεξέλεγκτη δημιουργία πολιτών τραπεζο-οφειλετών, αυτή τη φορά με πιο αβέβαιο επάγγελμα, με πιο ακριβή ζωή, με πιο πολλούς φόρους, χωρίς δημόσιες παροχές. Η οικονομική σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος που παρουσιάζετε είναι μια ανοικτή πληγή.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ – ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ. Άφησα για το τέλος το σχολιασμό για τον πιο πολύπαθο κλάδο των τελευταίων ετών. Βρισκόμαστε ένα χρόνο μετά την εφαρμογή του οριζόντιου μέτρου φορολογίας των ελεύθερων επαγγελματιών με τεκμήρια. Σήμερα, λοιπόν, δε μπορείτε να πείτε ότι μιλάμε με εικασίες, ούτε με προβλέψεις. Σήμερα μιλούν τα στοιχεία.

Και αν δεν μιλούσαμε για παταγώδη αποτυχία του φορολογικού συστήματος, δεν θα έταζε πριν 20 μέρες ο Πρωθυπουργός της χώρας την αλλαγή του. Τη σταδιακή αλλαγή του σε βάθος τριετίας. Θα έλθω και σε αυτό. Ένα χρόνο μόλις μετά τη φορολογική μεταρρύθμιση που ανέτρεψε κάθε γνώση και λογική της σύγχρονης οικονομίας, η Κυβέρνησή σας παραδέχεται ότι ήταν φορολογική αφαίμαξη.

Βεβαίως, δεν ισχύει αυτό για τους μερισματούχους των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων, αφού μερίμνησε η Κυβέρνηση, να έχουν λιγότερους φόρους και περισσότερες προσβάσεις στο Ταμείο Ανάκαμψης. Να έχουν κίνητρα, από τον πρώτο χρόνο της θητείας σας, να έλθουν πολύ μεγάλα κεφάλαια στην χώρα, με σκανδαλώδεις φορολογικές απαλλαγές και με φορολογικά όρια πενιχρά. Οι υπόλοιποι καταδικάζονται σε σταδιακή ασφυξία. Τους πετάμε το τυράκι της κατάργησης του τέλους επιτηδεύματος, 6 χρόνια μετά από τότε που εξαγγέλθηκε, και έχει ο Θεός.

Στον Προϋπολογισμό δεν υπάρχει πουθενά καμία πρόβλεψη, δε θα πω ενίσχυσης, θα πω σωτηρίας της μικρομεσαίας επιχείρησης. Καμία πρόβλεψη για χρηματοδότηση μέσω της Αναπτυξιακής Τράπεζας. Καμία νομοθετική παρέμβαση για τη μείωση των προμηθειών τους σε ηλεκτρονικές συναλλαγές. Και ιδίως καμία απαλλαγή, από τον φόρο πραγματοποιούμενων κερδών, ως κίνητρο για την δημιουργία νέων επιχειρηματικών σχημάτων. Αυτή είναι μια συνειδητή επιλογή της Κυβέρνησης, αφού για τις νεοφυείς επιχειρήσεις τα μέτρα για το 2025 κοστολογήθηκαν μόλις 40 εκατομμύρια ευρώ. Και οδηγούμαστε σε αυτό το συμπέρασμα, γιατί σε ένα κείμενο εκατοντάδων σελίδων δεν αναγράφεται πουθενά μια λέξη, μια εξαγγελία για τη μικρομεσαία επιχείρηση.

Είναι προφανές ότι πίσω από τα μεγάλα λόγια της Κυβέρνησης πως «όλα εξελίσσονται ομαλά» υποκρύπτεται μια βαθύτατη κοινωνική και οικονομική ανισορροπία, για την οποία η Κυβέρνηση ζητά ολοένα και μεγαλύτερες παρατάσεις. Πέρυσι ήταν το 2025 η σωτήρια χρονιά, φέτος διαβάζουμε για ένα υποτιθέμενο πρόγραμμα τριετίας. Δεν θα έχετε αυτή την ανοχή.

Δεν έχετε άλλα τρία χρόνια. Σε τρία χρόνια, το ΠΑΣΟΚ θα μεταρρυθμίζει, θα νομοθετεί και τέτοια δημιουργήματα, θα είναι προϊόντα κακών αναμνήσεων.

Αυτόν τον προϋπολογισμό είναι αυτονόητο ότι θα τον καταψηφίσουμε.

Σας ευχαριστώ.

Ελένη Βατσινά

Βουλευτής Ηρακλείου

Ανδρέας Παναγιωτόπουλος, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΣΥΡΙΖΑ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ»

Βουλευτής Αχαΐας

Για μία ακόμη φορά εσείς και η Κυβέρνησή σας καταθέτετε έναν προϋπολογισμό στηριγμένο σε αβάσιμες υποθέσεις και εκτιμήσεις και πολύ φοβόμαστε ότι κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής του, για μια ακόμη φορά θα χρειαστεί να τον αναθεωρήσετε.

Ένας προϋπολογισμός που αντανακλά, από τη μια τις ιδεολογικές εμμονές σας και τη διατήρηση και αύξηση των ανισοτήτων και από την άλλη τη μονολιθική επικοινωνιακή διάσταση που δίνεται σε όλα τα μεγάλα ζητήματα που αφορούν στον τόπο ρίχνοντας «χρυσόσκονη» στα μάτια των πολιτών, δηλαδή τα επιδόματα και τις αυξήσεις-ψίχουλα που σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν την ακρίβεια και τη δυστοπική κατάσταση που επικρατεί στην πατρίδα μας.

Πάμε τώρα να τα δούμε λίγο πιο συγκεκριμένα:

- Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε ονομαστικούς όρους αναμένεται να αυξηθεί κατά περίπου 10 δις. ευρώ το 2025. Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει σε 2,2% το 2024 και 2,3% το 2025 έναντι 0,8% και 1,3%

Η παρουσίαση, ωστόσο, της ανάπτυξης μέσω της αύξησης του ονομαστικού και όχι του πραγματικού ΑΕΠ είναι πλασματική σε μία περίοδο πληθωριστικών πιέσεων και εντόνων γεωπολιτικών εξελίξεων και εντάσεων διεθνώς αλλά και στην ευρύτερη περιοχή μας.

Χωρίς τον πληθωρισμό, που έχει ως αποτέλεσμα η κυβέρνηση Μητσοτάκη να εισπράττει ετησίως από έμμεσους φόρους 9-10 δις. ευρώ περισσότερα εν σχέσει με το 2020, δεν θα υπήρχαν ούτε πρωτογενή πλεονάσματα ούτε θετικό ισοζύγιο.

Τα πλεονάσματα αναμένεται να ξεπεράσουν τα 6 δις. Πού θα πάνε αυτά κύριε υπουργέ; Στην κοινωνία ή στα καρτέλ;

Η αλήθεια αυτή αποτυπώνεται και στην κατάταξη της χώρας στην προτελευταία θέση των 27 χωρών της Ε.Ε. ως προς την κατά κεφαλή αγοραστική δύναμη. Η Ελλάδα ουσιαστικά δεν έχει επιστρέψει στην κανονικότητα.

- Τα καθαρά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, μετά την αφαίρεση των επιστροφών φόρων, προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ποσό των 74.573 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 3.432 εκατ. ευρώ ή 4,8% έναντι της εκτίμησης του 2024. Η κυβέρνηση υπόσχεται νέες μόνιμες μειώσεις φόρων από 2026, αν τα πάνε καλά στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, την οποία χαρακτήρισε «βαθιά κοινωνική μεταρρύθμιση».

Μα για ποια καταπολέμηση «φοροδιαφυγής» μιλάμε, που κι αν ακόμη έχει βελτιωθεί η κατάσταση, η εύνοια που δείχνετε στα καρτέλ, αναιρεί την όποια προσπάθεια εις βάρος πάντα του λαού, το μόνιμο δηλαδή υποζύγιο.

Και όχι μόνο αυτό, αλλά η υπερφορολόγηση είναι δεδομένη αφού οι φόροι έχουν αυξηθεί κατά 42,5% (20 δις ευρώ ετησίως) από το 2021. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη κλείνει τα μάτια στην αύξηση των φόρων με τους φορολογικούς συντελεστές διατηρημένους σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η ΝΔ έχει πετύχει τη μεγαλύτερη αύξηση έμμεσων φόρων στην πενταετία: 2024:15,8%, 2023: +5,7%, 2022:+14,3%, 2021:+9,8%.

- Η ανεργία υποχώρησε το Σεπτέμβριο του 2024 σε 9,3% έναντι 10,7% το Σεπτέμβριο του 2023. Ωστόσο είμαστε στη 2η θέση από το τέλος σε ποσοστό ανεργίας με 10,2%, πίσω από

την Ισπανία σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat. Ο δείκτης ανεργίας στις ηλικίες κάτω των 25 ετών είναι 21,1%, 4η θέση πίσω από Σουηδία, την Ισπανία και την Πορτογαλία.

Βασικοί τομείς της ελληνικής οικονομίας, όπως ο τουρισμός, οι κατασκευές και η γεωργία, έχουν αρχίσει να αναφέρουν αυξανόμενες κενές θέσεις και ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό. Η αναντιστοιχία δεξιοτήτων και τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής δημιουργούν εμπόδια στην αξιοποίηση τμημάτων του διαθέσιμου

εργατικού δυναμικού. Παρά το υψηλό επίπεδο ανεργίας και τις καλές προοπτικές απασχόλησης, υπάρχουν ενδείξεις ότι η πορεία της αγοράς εργασίας πιθανότατα θα παραμείνει περιορισμένη λόγω του κατακερματισμού της αγοράς.

Παράλληλα, το Συμβούλιο της ΕΕ αναφέρει ότι αν και το ποσοστό απασχόλησης αυξάνεται, εντούτοις παραμένει ένα από τα χαμηλότερα στην ΕΕ.

• Λέτε ότι οι επενδύσεις αναμένεται να αυξηθούν κατά 6,7% το 2024 και 8,4% το 2025. Μεγάλο όμως πρόβλημα παραμένει το επενδυτικό κενό και οι καθυστερήσεις στις δαπάνες από το Ταμείο Ανάκαμψης δεν φαίνεται να είναι ικανές να το καλύψουν. Σύμφωνα με εκθέσεις του Γραφείου του Προϋπολογισμού της Βουλής, ο λόγος επενδύσεων προς ΑΕΠ για το 2023 ήταν στο 13,9% ενώ ο μέσος όρος της Ευρωζώνης είναι 22,2%.

• Με αυξημένα πλεονάσματα, με πτώση της ανεργίας και αύξηση των επενδύσεων γιατί δεν αυξάνετε τους μισθούς ώστε οι πολίτες να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους; Και μην μας λέτε ότι εσείς αυξήσατε τους μισθούς, γιατί το χρονοδιάγραμμα που δίνετε εσείς και ο πρωθυπουργός καταντά τελικά την όποια αύξηση «επίδομα».

Για το 2023 το μέσο ωρομίσθιο στην Ελλάδα ξεπέρασε κατά τι το επίπεδο «μισθού Βουλγαρίας» αλλά καθηλώθηκε στον «μισθό Σλοβακίας» και αντιστοιχεί περίπου στο 50% του μέσου ωριαίου μισθού στην Ε.Ε. των 27. Σε κάθε περίπτωση, παρά τις αιματηρές προσπάθειες των Ελλήνων, το μέσο ωρομίσθιο δεν μπορεί να ξεφύγει από τα επίπεδα των πιο φτωχών βαλκανικών χωρών, την ώρα που μας έχουν αφήσει προ πολλού πίσω ακόμη και η Λιθουανία και η Εσθονία στη Βαλτική.

Σχετικά με τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων, πρόκειται για μια ακόμη κοροϊδία της κυβέρνησης της ΝΔ για τους 600.000 υπαλλήλους του Δημοσίου (εκπαιδευτικούς, γιατρούς, νοσηλευτές κλπ.). Το μικτό κόστος της νέας παρέμβασης για το 2025 εκτιμάται κατ' αρχήν σε 143 εκατ. ευρώ περίπου που ουσιαστικά μεταφράζετε σε 20 ευρώ μικτά αύξηση το μήνα. Η κυβέρνηση σκόπιμα αγνοεί ότι ο ιδιωτικός τομέας έχει 14 μισθούς, ενώ το Δημόσιο 12 και άρα θα συνεχίσει ο κατώτατος μισθός του δημοσίου να είναι πολύ χαμηλότερος από τον ήδη χαμηλό μισθό του ιδιωτικού.

Η εξομάλυνση πρέπει να είναι προς τη θετική κατεύθυνση για όλους τους μισθωτούς και εργαζομένους.

• Σε σχέση με τις συντάξεις, οι αυξήσεις του 2025 θα είναι κατώτερες του τρέχοντος (επίσημου) πληθωρισμού (με πληθωρισμό άνω του 3% φέτος). Πώς θα ζήσουν αυτοί οι άνθρωποι;

• Από το Φλεβάρη του 2022 ο Αλέξης Τσίπρας σε επίσκεψη του στον αγροτικό συνεταιρισμό «Αργολική γη» μιλούσε για επιστροφή του Ειδικού Φόρου Καυσίμων (ΕΦΚ) στο αγροτικό πετρέλαιο καθώς και επιδότηση ειδική, προκειμένου να αντισταθμιστεί η ρήτρα αναπροσαρμογής στα αγροτικά τιμολόγια ρεύματος. Η κυβέρνηση άργησε 3 χρόνια να νομοθετήσει την επιστροφή του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο με την εφαρμογή μηδενικού

συντελεστή, με συνέπεια οι αγρότες μας να βρεθούν σε μεγάλη οικονομική πίεση και οι επιτήδριοι να κάνουν πάρτι.

- Σχετικά με τη στέγαση, πολλοί άνθρωποι δυσκολεύονται να τα βγάλουν πέρα λόγω του κόστους στέγασης: ιδιοκτήτες και ενοικιαστές σπιτιών, νέοι και μεγαλύτεροι σε ηλικία πολίτες. Όσοι προσπαθούν να αγοράσουν ή να νοικιάσουν ένα ακίνητο αντιμετωπίζουν σημαντική αύξηση κόστους σε όλα τα πεδία σε σύγκριση με πριν από μερικά χρόνια. Το ράλι στις τιμές των ακινήτων συνεχίστηκε και στο γ' τρίμηνο του 2024 στο σημείο οι μέσες τιμές ανά τετραγωνικό να ξεπερνούν πλέον τα 2.000 ευρώ περιορίζοντας τα οφέλη του προγράμματος Σπίτι μου 1. Οι ανατιμήσεις αυτές επηρεάζουν την αποδοτικότητα και του προγράμματος «Σπίτι μου 2» που περιμένουν με αγωνία χιλιάδες νέοι υποψήφιοι αγοραστές. Ταυτόχρονα όσο περισσότερο ανεβαίνουν οι τιμές, τόσο λιγοστεύουν επίσης τα ακίνητα που πληρούν τις προδιαγραφές για το «Σπίτι μου 2» ειδικά στο λεκανοπέδιο. Και αυτό διότι υπάρχει το όριο των 250.000 ευρώ.

Η Ελλάδα κατέχει την πρωτιά ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά το ποσοστό στεγαστικής δαπάνης σε σχέση με το διαθέσιμο εισόδημα. Το 2023 μάλιστα το σχετικό ποσοστό καταγράφει αύξηση σε σχέση με το 2022, ξεπερνώντας το 37% ενώ ο μέσος ευρωπαϊκός όρος είναι 19% (δηλαδή το 1/3 του εισοδήματος πάει σε ενοίκια ή στεγαστικά δάνεια)

Στις πόλεις η κατάσταση είναι χειρότερη : Περίπου 1 στα 3 νοικοκυριά που ζουν στις πόλεις πληρώνουν ακόμη πιο πολλά, περισσότερο από 40% του εισοδήματός τους για στέγαση -επίσης το πιο μεγάλο ποσοστό στην Ευρώπη. Επιπρόσθετα, παρατηρούμε απομάκρυνση της ελληνικής κοινωνίας από το μοντέλο της ιδιοκατοίκησης. Οι ενοικιαστές αυξάνονται σταθερά τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα το 2023 να ξεπερνούν το 30% του πληθυσμού.

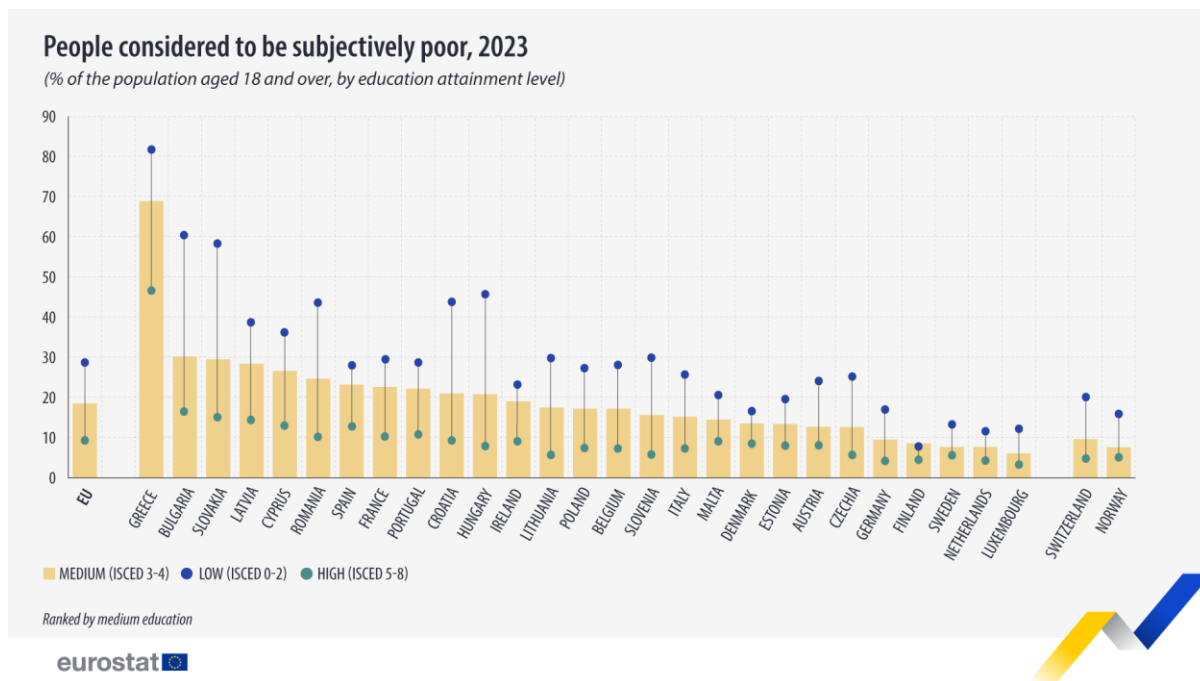
- Να σας πω και για τις δαπάνες υγείας:

Στον προϋπολογισμό του 2024, η δαπάνη για την υγεία προβλεπόταν στα 12,82 δις (δλδ στο 5,48% του ΑΕΠ). Στο προϋπολογισμό του 2025 η δαπάνη υγείας προβλέπεται στα 13,46 δις, αύξηση 640 εκατομμύρια αλλά και ταυτόχρονη μείωση ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 5,43%.

Επομένως, παρά την τυπική αύξηση της δαπάνης για την υγεία, ουσιαστικά έχουμε μείωσή της όταν η δαπάνη αυτή συγκρίνεται με το ΑΕΠ! Και για να συγκρίνουμε στοιχεία που σας αρέσει, να σας υπενθυμίσω ότι ο μέσος όρος της Ε.Ε το 2022 ήταν στο 7,6% του ΑΕΠ.

Το συμπέρασμα είναι ότι παρότι η Ελλάδα είναι δεύτερη χειρότερη χώρα της Ένωσης όσον αφορά στις κάλυπτες ανάγκες υγείας, έχουμε έναν προϋπολογισμό που ουσιαστικά δεν ενισχύει την υγεία.

Τέλος και συνοψίζοντας, θέλω να κλείσω πάλι με στοιχεία της Eurostat, σύμφωνα με τα οποία δύο στους τρεις Έλληνες δηλώνουν ότι καλύπτουν δύσκολα τις ανάγκες τους - αυτό που η Eurostat αποκαλεί υποκειμενική φτώχεια. Το ποσοστό είναι υπερδιπλάσιο της δεύτερης χειρότερης Βουλγαρίας και εκτοξεύεται πάνω από 80% μεταξύ όσων δεν έχουν πάει Λύκειο.

Το 2024 το 30% των μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα αμείβονται με 800 ή λιγότερα ευρώ καθαρά το μήνα. (Δηλαδή 1 στους 3 μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα ζουν σε κατάσταση φτώχειας). Δηλαδή, οι Έλληνες ζουν -στην καλύτερη των περιπτώσεων- με το μισό της αγοραστικής δύναμης του μέσου Ευρωπαίου ενώ το 2023 τα κέρδη των εισηγμένων στο χρηματιστήριο σημειώνουν ιστορικό ρεκόρ, φτάνοντας τα 6,75 δισ. αυξημένα κατά 17,5%.

Επομένως έχουμε συγκέντρωση πλούτου σε λίγους και εξαθλίωση των εργαζομένων, παρά την αύξηση του ΑΕΠ, δεν υπάρχει διάχυση των οφελών της ανάπτυξης προς τα κατώτερα στρώματα με αποτέλεσμα οι ανισότητες να διευρύνονται.

Η Ελλάδα είναι 2^η στην ευρωζώνη στην παιδική φτώχεια, με το 28,1% του παιδικού πληθυσμού να βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας-480.000 παιδιά φτωχά.

Καταψηφίζουμε λοιπόν, τον υπερ-σοϊμπλικής έμπνευσης προϋπολογισμό του 2025, γιατί συνεχίζει στον νεοφιλελεύθερο μονόδρομο των ανισοτήτων, της ακρίβειας, της καθήλωση των μισθών, της διαρκούς απώλειας της αγοραστικής δύναμης των ανθρώπων και την πριμοδότηση των πλουσίων, των εχόντων και κατεχόντων.

Ανδρέας Παναγιωτόπουλος

Βουλευτής Αχαΐας

Γεώργιος Γαβρήλος, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΣΥΡΙΖΑ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ»

Βουλευτής Αργολίδος

Σε λίγες μέρες πρόκειται να παρουσιαστεί στην Ολομέλεια της Βουλής, ο πιο ίσως κοινωνικά άδικος και βαθιά ταξικός προϋπολογισμός των τελευταίων χρόνων, που πολύ φοβόμαστε ότι θα παρασύρει τη χώρα σε μια ακόμη μεγάλη κρίση.

Η Κυβέρνηση όχι μόνο δεν ενισχύει τα εισοδήματα, αλλά παρουσιάζει και παράλογες προβλέψεις για μια ανάπτυξη που δεν βασίζεται σε καμία στέρεα βάση και δεν επιβεβαιώνεται από κανένα στοιχείο, παρά μόνο από τα χείλη του Υπουργού Οικονομικών.

Είναι εντυπωσιακό πώς κάθε δεύτερη κουβέντα σας, είναι η ανάπτυξη. Θα περίμενε, όμως, κανείς από μια παράταξη που ευαγγελίζεται συνεχώς το πόσο καλή είναι στην επενδυτική στρατηγική και πόσο έχει ωφεληθεί τη χώρα αναφορικά με την εξωστρέφεια, να έχει να παρουσιάσει κάποια σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη και, άρα, και έσοδα από αυτήν.

Αντίθετα, τα πραγματικά στοιχεία της Ελληνικής Οικονομίας είναι για προβληματισμό: το 2023 μας λέγατε πως η Ελλάδα θα πετύχει αύξηση επενδύσεων 15,1%, όμως το τέλος του 2024 δείχνει πως κατορθώσατε να πετύχετε μόνο με 6,7%, από 6,6% που ήταν το 2023.

Οι άμεσες, δε, ξένες επενδύσεις που ως επί το πλείστο πια αφορούν το real estate και σε καμία περίπτωση σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις που να συνδυάζονται και με νέες θέσεις εργασίας, από 6,4 δισ. ευρώ το 2022, έφτασαν στα 3,6 δισ. το 2023 και 3,1 δισ. φέτος. 13,8% κάτω από πέρσι και 90% από το 2022. Ξεκάθαρα, λοιπόν, επιβεβαιώνεται το στοιχείο πως είμαστε τελευταίοι στους 27 ως προς τις επενδύσεις σε σχέση με το ΑΕΠ.

Μετά από όλα αυτά προφανώς δεν είναι τυχαίο ότι τα μόνο έσοδα στα οποία βασίζεται η Κυβέρνηση είναι από την κατανάλωση των νοικοκυριών και τη φοροεπιδρομή που τους ετοιμάζει:

Για το 2025, αναμένεται να πληρώσουμε 2,5 δισ. περισσότερους φόρους. 1,5 δισ. περισσότερο στο ΦΠΑ. 1 δισ. περισσότερο φόρο εισοδήματος. Συγκεκριμένα, μάλιστα, ο ΦΠΑ λόγω ακρίβειας κυρίως, θα φτάσει τα 26,673 δισ. ευρώ, αυξημένος, δηλαδή, κατά 4,2% σε σχέση με φέτος. Ενώ, οι Ειδικοί Φόροι Κατανάλωσης προβλέπονται αυξημένοι κατά 47εκ., έναντι του 2024. Είναι πια κοινό μυστικό πως η Κυβέρνηση βασίζει τα έσοδά της σε αυξήσεις φόρων που φυσικά επιβαρύνουν τα μεσαία και χαμηλά νοικοκυριά, οδηγώντας τα σε περαιτέρω δανεισμό, μείωση των ήδη ασθενών εισοδημάτων τους και, τελικώς, σε φτωχοποίηση.

• Την ίδια ώρα, ενάντια σε κάθε λογική η Κυβέρνηση προσπαθεί να μας πείσει πως οι μισθωτοί, οι συνταξιούχοι και οι άνεργοι θα δουν καλύτερες μέρες το 2025. Προφανές ψέμα, αφού η κοινωνία θα ζήσει για μια ακόμη φορά ένα σκωτσέζικο ντους. Από τη μια θα ακούει για αυξήσεις και από την άλλη θα βλέπει τα εισοδήματά της να φεύγουν στο ταμείο του super market, στους αυξημένους λογαριασμούς ενέργειας, στα ενοίκια, στις υψηλές τιμές για φάρμακα και στο συνολικά αυξημένο κόστος ζωής.

Συγκεκριμένα:

• Προβλέπεται αύξηση 1 δις για τις συντάξεις, που θα αφορά τελικά περίπου 1,73 εκ. συνταξιούχους. Η αύξηση των συντάξεων για το 2025 διαμορφώνεται στο 2,4%, βασισμένη σε ανάπτυξη 2,2%. Κάτω από το επίπεδο του πληθωρισμού που είναι στο 2,7%. Και για να μην γελιόμαστε μιλάμε για ποσά, που τελικά θα είναι πολύ πιο κάτω από τα 40€, αφού οι όποιες ανακοινώσεις γίνονται είναι επί του μικτού ποσού.

Με έναν πρόχειρο υπολογισμό, τελικώς, οι συνταξιούχοι θα δουν αυξήσεις περί του 1,7%-1,9%. Σε αυτό μεταφράζεται η τόση μεγάλη παρέμβαση που διαφημίζετε πως κάνετε για την καλυτέρευση της ζωής των απόμαχων της εργασίας.

- Παράλληλα, 650.000 περίπου συνταξιούχοι- χοντρικά ένας στους τρεις- λόγω της προσωπικής διαφοράς, δεν θα δουν καθόλου αυξήσεις για φέτος. Θα λάβουν, όμως, αυτό το έκτακτο- βοήθημα των 100 ή 200 ευρώ, για μια φορά. Άλλος ένας εμπαιγμός, που αποδεικνύει την ανάγκη για πραγματικές αυξήσεις στις συντάξεις και όχι για μέτρα- τσιρότα που σκοπό έχουν δήθεν να κατευνάσουν τις κοινωνικές αντιδράσεις.

- Συνεχίζετε, επίσης, να διατηρείτε την Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης, παρά του ότι η χώρα έχει βγει από τη δύσκολη επιτροπεία και παρά του ότι, όπως εσείς οι ίδιοι δηλώνετε, είναι πιο σταθερή δημοσιονομικά. Αυτό συνεπάγεται ότι καμία αύξηση δεν θα δουν όσοι εντάσσονται στην ΕΑΣ, αλλά ακόμη χειρότερα, αυτή η μικρή αύξηση που θα δοθεί θα πιέσει προς την ένταξη στην ΕΑΣ, μικρότερες συντάξεις, με αποτέλεσμα να έχουν τελικώς μεγαλύτερη μείωση.

Επίσης, καμία ελάφρυνση δεν θα προκύψει για τις επικουρικές συντάξεις, στις οποίες επίσης επιβάλλεται η ΕΑΣ (πάνω από τα 300 ευρώ).

Στο σημείο αυτό έχει μια αξία να αναφέρουμε πως δικός σας είναι ο πίνακας που περιέχεται στην Εισηγητική Έκθεση, δείχνοντας πως τα βασικά έσοδα του προϋπολογισμού για το ΑΚΑΓΕ προέρχονται από την ΕΑΣ. Και όταν λέμε για έσοδα, μιλάμε για μια εκτίμηση 766 εκ. για τις κύριες και 120εκ. για τις επικουρικές, από τις παρακρατήσεις που γίνουν λόγω ΕΑΣ το 2025! Από τη μια υπόσχεστε αυξήσεις και από την άλλη αδειάζετε εις το διπλάσιο τις τσέπες των συνταξιούχων.

- Δυστυχώς, με τον ίδιο τρόπο κοροϊδεύετε κατάφωρα και τον κόσμο της εργασίας.

Σήμερα ξεκινά η συζήτηση στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής για το περίφημο Νομοσχέδιο ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2022/2041 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Επιτρέψτε μας να πούμε ότι πρόκειται για μια μεγάλη κοροϊδία. Δεν αποτελεί αυτό ενσωμάτωση και το Νομοσχέδιό σας είναι εκτός του πραγματικού στόχου της Οδηγίας. Αφήνετε την υποχρέωση των κρατών για ενίσχυση των συλλογικών συμβάσεων, εκτός. Δεν δημιουργείτε πλαίσιο για γόνιμο διάλογο και διαπραγματεύσεις των κοινωνικών εταίρων και κρατάτε για λογαριασμό σας τον θεσμικό ρόλο της ρύθμισης- ή και όχι- του ύψους του κατώτατου μισθού. Ωραίο ενωσιακό πνεύμα!

Την ώρα που ο Έλληνας πληρώνεται κάτι παραπάνω από τον μισθό της Βουλγαρίας, αντιστοιχώντας περίπου με το 50% του μέσου ωριαίου μισθού στην Ε.Ε. των 27. Στα μόλις 12,6 ευρώ (μεικτά) το μέσο ωρομίσθιο στην Ελλάδα. Εκεί έχετε φτάσει την κοινωνία.

Πάνω από το 50% των μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα αμείβεται με 800 ή λιγότερα ευρώ καθαρά τον μήνα. Το 70% των μισθωτών αμείβεται μέχρι 950 ευρώ καθαρά τον μήνα. Και μόνο το 10% αμείβεται με πάνω από 1.450 ευρώ. Δηλαδή αυτοί που παίρνουν έναν καλό μισθό για τα δεδομένα της εποχής είναι μόλις 1 στους 10.

Το 50% των νέων θέσεων εργασίας είναι μερικής απασχόλησης, οι τριετίες δεν δίνονται από τους εργοδότες και η πλειονότητα σε πολλούς κλάδους είναι οι επισφαλώς εργαζόμενοι.

Στην Ελλάδα, το ποσοστό κάλυψης των εργαζομένων από συλλογικές συμβάσεις εργασίας έχει «πέσει» στο 25,8%, όταν ο μέσος ευρωπαϊκός όρος είναι στο 45,8% και η ευρωπαϊκή οδηγία προτρέπει τις χώρες για 80%. Τα στοιχεία του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (2022) μιλούν από μόνα τους: πριν δυο χρόνια μόνο 38 ΣΣΕ ήταν ενεργές, ενώ μόνο 9 από τις 24 κλαδικές και

ομοιοεπαγγελματικές ενσωματώνουν αυξήσεις ημερομισθίων. Σήμερα σε ισχύ είναι λιγότερες από 10 Κλαδικές Συλλογικές Συμβάσεις.

Δεν είναι τυχαίο, μάλιστα, σύμφωνα με στοιχεία Έκθεσης της ΤτΕ ότι το 2023 υπογράφηκαν 209 επιχειρησιακές συμβάσεις, που, όμως, μόνο σε 59 προβλεπόταν πραγματική αύξηση μισθών.

Και τώρα έρχεστε και υπόσχεστε για το 2027 ότι ο κατώτατος μισθός θα φτάσει τα 950. Το 2027! όταν σήμερα η αγοραστική δύναμη των Ελλήνων είναι τελευταία στην Ευρώπη και όταν είμαστε στην 4 θέση σε σχέση με τον ρυθμό ανόδου των τιμών. Και όταν οι ονομαστικές αμοιβές στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί κατά 1,5%, ενώ στην Ε.Ε. κατά 2,2%. Αυτά τα νούμερα γιατί δεν τα συγκρίνετε κύριοι της Κυβέρνησης; Πού πήγε τώρα η περίφημη αύξηση του ΑΕΠ; Πώς αντικατοπτρίζεται αυτή στην πραγματική ζωή των ανθρώπων;

• Βέβαια, έχετε προβλέψει τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 1 ποσοστιαία μονάδα, όμως παρατηρούμε πως για το κόστος αυτό δεν έχετε βρει εξωτερικά ισοδύναμα, που θα έδιναν μια προοπτική για την επέκταση του μέτρου, που θεωρητικά ενισχύει την μικρομεσαία επιχειρηματικότητα και βοηθά την ανεργία. Η επιβάρυνση από τον κρατικό προϋπολογισμό είναι δεδομένη και για αυτό το μέτρο. Ελπίζαμε, τουλάχιστον, να έχετε ένα διαφορετικό πλάνο, πιο μακρόπνοο, ουσιαστικό και, πράγματι, αναπτυξιακό.

• Τέλος, μας λέτε ότι οι μισθωτοί του Δημοσίου θα δουν αυξήσεις μέσω του Προϋπολογισμού. Η αλήθεια είναι, όμως, πως η αύξηση αφορά σε 12€ τον μήνα από τον Απρίλιο του 2025, ενώ, μόλις, το 2027 θα φτάσει τα 950€ ο βασικός μισθός ενός νεοεισερχόμενου στο Δημόσιο. Άλλη μια κοροϊδία.

Κυρίες και κύριοι,

Για ακόμη έναν χρόνο οι πολίτες θα προσπαθούν με τους ίδιους μισθούς και συντάξεις να τα βγάλουν πέρα, όταν την ίδια ώρα θα συνεχίζεται μια από τις μεγαλύτερες αναδιανομές πλούτου που έχει ζήσει η Ελλάδα. Τα στοιχεία του Προϋπολογισμού για τους μισθωτούς, τους μικρομεσαίους και τους συνταξιούχους, αν μη τι άλλο, είναι ληστρικά.

Υπερπλεονάσματα, αυτοκτονικές, εις βάρος της κοινωνίας, προσπάθειες να καλυφθούν πιο γρήγορα οι δανειακές μας υποχρεώσεις, μηδενικές δαπάνες για το κοινωνικό κράτος, στο περιθώριο η Υγεία και η Παιδεία, κανένα σχέδιο για εφαρμογή αναπτυξιακών σχεδίων στη χώρα.

Μόνο επικοινωνία, φτωχοποίηση της κοινωνίας και μια κυβέρνηση που προσπαθεί να κάνει εσωτερική πολιτική και τακτικισμούς μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και των απευθείας αναθέσεων.

Γεώργιος Γαβρήλος

Βουλευτής Αργολίδος

Διαμάντω Μανωλάκου, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ»

Βουλευτής Β΄ Πειραιώς

Ο προϋπολογισμός 2025 είναι φοροληστρικός και ταξικός για τα λαϊκά εισοδήματα. Η αναδιανομή εισοδήματος, που γίνεται είναι ακόμα πιο δυσμενής για το λαό .

Συζητείται σε συνθήκες πολεμικής αναμέτρησης που κλιμακώνεται, λόγω ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών, αλλά και με μια νέα καπιταλιστική κρίση να χτυπάει την πόρτα της ΕΕ. Ωστόσο πολύ νωρίτερα, πριν τις επιθέσεις με Αμερικανικοβρετανικούς πυραύλους μεγάλου βεληνεκού σε ρωσικό έδαφος και την αναθεώρηση του πυρηνικού δόγματος της Ρωσίας, αλλά και της επίθεσης της με νέο υπερηχητικό βαλλιστικό πύραυλο σε ουκρανικές στρατιωτικές εγκαταστάσεις, υπήρχε και υπάρχει ένταση της πολεμικής προετοιμασίας στο νατοϊκό στρατόπεδο και κυρίως στην Ευρώπη. Η υπαρκτή απειλή που πλανάτε για τους λαούς της ΕΕ είναι η γενίκευση του πολέμου! Ήδη, δίνονται συμβουλές για εμπόλεμες καταστάσεις στους λαούς Σουηδίας και Φιλανδίας που πρόσφατα μπήκαν στο ΝΑΤΟ για ασφάλεια και βιώνουν την προετοιμασία πολέμου!! Αλλά και στη χώρα μας δημοσιεύματα κάνουν λόγο για κατασκευή υπόγειων πυρηνικών καταφυγίων, υπό το φόβο πολέμου! Δίκαια οργανώνεται Συλλαλητήριο των οργανώσεων Αθήνας του ΚΚΕ και ΚΝΕ με σύνθημα «Έξω η Ελλάδα από του Πόλεμου τα σφαγεία! - Ούτε γη ούτε νερό στους φονιάδες των λαών!» Γιατί είναι ανεπιθύμητος ο επικεφαλής της λυκοσυμμαχίας του ΝΑΤΟ στην Αθήνα.

Μάλιστα, επίσημα η Ευρωπαϊκή Ένωση, δίνει κατευθύνσεις ώστε οι προϋπολογισμοί να καταρτίζονται στην κατεύθυνση του πολεμικού προϋπολογισμού, που εξειδικεύει η έκθεση ΝΤΡΑΚΙ, και κάνει λόγω για 500 δισ. ευρώ και ενισχύει η έκθεση του Νινίστο, που ζητάει αύξηση των πολεμικών δαπανών τουλάχιστον στο 20% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ.

Αυτό σημαίνει ότι εκτοξεύονται οι στρατιωτικές δαπάνες, θέτοντας σε πολεμική ετοιμότητα ακόμα και τους μηχανισμούς της πολιτικής προστασίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι το Ταμείο Συνοχής, που υποτίθεται ότι σκοπός του είναι η ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της ΕΕ για τις πιο φτωχές περιοχές, η Κομισιόν αποφάσισε τα κεφάλαια από τα Ταμεία Συνοχής (το 1/3 του τρέχοντος κοινού προϋπολογισμού της ΕΕ 2021 - 2027, περίπου 392 δισ. ευρώ) να ανακατευθυνθούν προς επενδύσεις σε εξοπλισμούς και στρατιωτικές υποδομές. Έτσι εντείνεται η ανισότητα και ανισομετρία.

Αυτές οι τεράστιες δαπάνες για τους πολεμικούς εξοπλισμούς θα είναι από τις πλάτες και σε βάρος των λαών και των βασικών αναγκών τους. Υποδομές θα γίνονται μόνο αυτές που εξυπηρετούν τον πολεμικό σχεδιασμό, όπως ενίσχυση δρόμων και γεφυρών για να σηκώνουν τη διέλευση των αρμάτων μάχης από χώρα σε χώρα. Και όχι σχολεία, νοσοκομεία, αντιπλημμυρικά, αντισεισμικά, αντιπυρικά, δρόμους και συντήρησή τους, σταθμούς μεταφοράς ανθρώπων κ.λ.π, που έχουν ανάγκη οι λαοί. Θα είναι σε βάρος της δημόσιας και δωρεάν υγείας. Ήδη, πηγαίνει κανείς σε δημόσια νοσοκομεία και πληρώνει. Και η υποστελέχωση χτυπάει κόκκινο. Σε βάρος της παιδείας που συνεχίζουν να πέφτουν ταβάνια και σοφάδες σε σχολικές αίθουσες. Σε βάρος των κοινωνικών υπηρεσιών που φτάνουν στο σημείο ακόμα και παιδιά με ειδικές ανάγκες να στερούνται το δικαίωμα να πάνε σε ειδικό σχολείο ή να έχουν ειδικό δάσκαλο.

Γιατί, όμως, αυτά τα μέτρα; Μα για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα του καπιταλιστικού συστήματος, και κυρίως της συσσώρευσης κεφαλαίου και πάντα σε βάρος των λαών προκειμένου να εξασφαλιστεί το κέρδος των καπιταλιστικών ομίλων. Έχουν εξαντληθεί

όλες οι λύσεις που είχαν στο συρτάρι τους και έχουν επιλέξει ως λύση την ανάπτυξη πολεμικών επιχειρήσεων. Γιατί αποτελεί ένα σημαντικότερο πυλώνα εκτόνωσης της κρίσης της υπερσυσσώρευσης κεφαλαίων. Αυτό σημαίνει αύξηση της ανάγκης χρησιμοποίησης των παραγόμενων όπλων, γιατί αλλιώς δεν υπάρχει «καταστροφή κεφαλαίου». Με άλλα λόγια, το επενδυμένο κεφάλαιο σε όπλα, οπλικά συστήματα και πυρομαχικά τελικά πρέπει να χρησιμοποιηθεί, ώστε να υπάρξει συγκεκριμένο οικονομικό αποτέλεσμα για την καπιταλιστική οικονομία. Δηλαδή, ουσιαστικά δολοφονούνται νέοι και αθώοι άνθρωποι, επεκτείνεται η φτώχεια και η πείνα, καταστρέφονται υποδομές και χώρες για να κερδίσει μια χούφτα καπιταλιστών. Αυτή είναι η σαπίλα του καπιταλιστικού συστήματος. Και δεν πάει άλλο αυτό το βάρβαρο σύστημα έχει φάει τα ψωμιά του και βρωμάει. Ξερνάει μπόχα. Και δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι οι παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες έφτασαν το 2023, τα 2,44 τρισεκατομμύρια δολάρια. Και συνεχίζουν την ανηφόρα.

Συμμέτοχη και η Κυβέρνηση, βρίσκοντας πολύτιμο χέρι «βοήθειας» στη βολική «αντιπολίτευση» των ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ και λοιπών κομμάτων που στηρίζουν όλες τις στρατηγικές επιλογές της αστικής τάξης.

Γι' αυτό ο υπουργός Οικονομικών προπαγάνδιζε ότι η Κυβέρνηση «έχει θέσει τα τελευταία πέντε χρόνια σε προτεραιότητα την κάλυψη των εθνικών αναγκών σε πολεμικούς εξοπλισμούς. Τα νούμερα το πιστοποιούν, αφού οι δαπάνες του προϋπολογισμού για την Άμυνα θα έχουν αυξηθεί κατά 73,4% μεταξύ 2019 - 2025. Αυτό προμηνύει μόνο μεγαλύτερα δεινά για τον λαό, που πρέπει να είναι σε ετοιμότητα και εγρήγορση, για τα δικά του πραγματικά συμφέροντα και όχι της αστικής τάξης, που τον εκμεταλλεύεται σε περιόδους τόσο ιμπεριαλιστικής ειρήνης, όσο και πολέμου.

Να γιατί ο προϋπολογισμός 2025 παράγει ακόμα μια χρονιά ματωμένα πλεονάσματα, ώστε μαζί με όλο το αντιλαϊκό νομοθετικό οπλοστάσιο να θωρακιστεί η κερδοφορία των ομίλων, που εκτοξεύτηκε τα προηγούμενα χρόνια. Πάνω από 6 δις θα είναι μόνο τα πρωτογενή πλεονάσματα, που θα πληρώσουν εργατική τάξη και λαϊκά στρώματα με τους έμμεσους και άμεσους φόρους.

Μόνο τα έσοδα από τον ΦΠΑ, τον πιο άδικο έμμεσο φόρο, αναμένεται να είναι αυξημένα κατά 1,332 δισ. ευρώ σε σχέση με το 2024, όπως και οι Ειδικόι Φόροι Κατανάλωσης.

Γι' αυτό είναι προκλητικά απαράδεκτο αυτό που γράφεται στην εισαγωγή του ότι «Τα θετικά αποτελέσματα για την ελληνική οικονομία επιτυγχάνονται στη βάση της δημοσιονομικής σύνεσης. Παράλληλα, ενισχύεται το κοινωνικό κράτος και εφαρμόζεται ένα πλέγμα δημοσιονομικών παρεμβάσεων, το οποίο βελτιώνει το πραγματικό εισόδημα των πολιτών και μειώνει τις κοινωνικές ανισότητες» που το επανέλαβε χτες και ο πρωθυπουργός. Η πρόκληση και κοροϊδία σε όλο το μεγαλείο της, όταν μισθωτοί και συνταξιούχοι κόβουν καθημερινά από το φαί και τα φάρμακα τους, για να ενισχύονται οι επιχειρηματικοί όμιλοι.

Ακόμα, παρουσιάζει η Κυβέρνηση δημοσιονομικές παρεμβάσεις, που δήθεν θα ανακουφίσουν τα λαϊκά στρώματα. Κάτι που δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα. Όπως π.χ. παρουσιάζει σαν φιλολαϊκό μέτρο τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών για τις επιχειρήσεις, ενώ για τους εργαζόμενους ανοίγει νέες τρύπες στα Ταμεία, ή οι συνταξιούχοι θα υποχρεωθούν να επιβιώσουν με μια αύξηση κάτω από το 2,5% στις συντάξεις τους, όταν ακόμα και ο επίσημος πληθωρισμός θα ανέλθει στο 2,7%! Και, βέβαια, τουλάχιστον 700.000 συνταξιούχοι, εξαιτίας της «προσωπικής διαφοράς», δεν θα δούνε καμία αύξηση, όπως δεν θα

υπάρξουν αυξήσεις και στις επικουρικές συντάξεις. Η φοροαφαίμαξη συνεχίζεται και κλιμακώνεται.

Αλλά και η αύξηση μισθών είναι χωρίς αντίκρισμα. Αφού ο μέσος μισθός, συνεχίζει να είναι μικρότερος από το 2011 κατά 14,8%, ενώ το 2027 θα βρίσκεται λίγο πάνω από τον ονομαστικό μισθό του 2011, με την αγοραστική αξία να είναι πολύ μικρότερη. Οι εργαζόμενοι στο Δημόσιο έχασαν τα τελευταία χρόνια πάνω από το 40% των αποδοχών τους.

Αλλά και στους αγρότες τα 100 εκατομμύρια για την επιστροφή του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο είναι πολύ πίσω από τις ανάγκες καθώς πριν την κατάργησή της το 2016, με το τρίτο μνημόνιο, η επιστροφή έφτανε τα 180 εκατομμύρια με τιμή πετρελαίου στο 1 ευρώ και όχι στο 1,60 που είναι σήμερα. Οι αγρότες διεκδικούν αφορολόγητο πετρέλαιο στην αντλία, όπως αυτό που έχετε εξασφαλίσει όλες οι κυβερνήσεις στους εφοπλιστές.

Αρκεί λοιπόν, να δει κανείς τις δαπάνες σε βασικές ανάγκες της λαϊκής οικογένειας.

Στην υγεία μπορεί να φαίνονται λίγο αυξημένοι οι πόροι. Ουσιαστικά όμως δεν αντιστοιχούν ούτε στην αύξηση του ΑΕΠ ούτε και του πληθωρισμού και κυρίως δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες του λαού.

Ο ασφαλισμένος πληρώνει από την τσέπη του πολλά περισσότερα. Από το 1 ευρώ ανά συνταγή φαρμάκων ή 3 ευρώ ανά απεικονιστική συνταγή τα γνωστά παραπεμπτικά για εργαστηριακές εξετάσεις, αυξήσεις στις τιμές 800 φαρμάκων, ιδιωτικά απογευματινά ιατρεία, μεγάλες ελλείψεις σε υγειονομικό προσωπικό και ειδικότητες στα δημόσια νοσοκομεία και τα κέντρα υγείας και, βέβαια στελέχωση και προσλήψεις είναι άγνωστες λέξεις για σας. Γι' αυτό οι τεράστιες ουρές αναμονής και οι αυξημένες συμμετοχές, γιατί την περαιτέρω ιδιωτικοποίηση της δημόσιας υγείας και των νοσοκομείων προωθείτε.

Στον τομέα της *παιδείας*. Στα προβλήματα υποστελέχωσης και των μειωμένων δαπανών για τις προσλήψεις εκπαιδευτικών προστίθεται ο απαράδεκτος σχεδιασμός για μαζικές συγχωνεύσεις τμημάτων. Η ελάχιστη αύξηση για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αφορά κονδύλια υποκατάστασης των μόνιμων υπαλλήλων από φτηνότερους αναπληρωτές. Τα χιλιάδες κενά παραμένουν, ενώ είμαστε στον δεύτερο μήνα από την έναρξη λειτουργίας των σχολείων .

Ειδικά στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση, ακόμα χειρότεροι είναι οι όροι και από το περσινό σχολικό έτος, με τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να παραμένουν ακάλυπτα στο σχολείο, και παιδαγωγικά αβοήθητα. Τα ειδικά σχολεία έχουν σοβαρά προβλήματα στη λειτουργία, λόγω έλλειψης προσωπικού. Ακόμα και τα ίδια τα σχολικά κτήρια αγκομαχούν. Σχεδόν το 70% χτίστηκε από τις αρχές του αιώνα μέχρι το 1985, δηλαδή από τα, περίπου, 10.150, τα νεότερα είναι 38 ετών. Μόλις το 22% (2300) χτίστηκε με τον τελευταίο αντισεισμικό κανονισμό και μετρούν πλέον μία 20ετία.

Κτίρια καταπονημένα, γερασμένα και κακοσυντηρημένα, με τις δαπάνες συντήρησης να έχουν περικοπεί πάνω από το 50% την τελευταία δεκαετία, καθιστώντας τα απόλυτα επικίνδυνα.

Αλλά και στην τριτοβάθμια, τα επιπλέον περίπου 30εκατ. που προβλέπονται, επί της ουσίας είναι μείωση στην πράξη. Αφού δεν υπερκαλύπτει την άνοδο του πληθωρισμού. Θα μοιραστούν στα 24 Ιδρύματα για τις λειτουργικές δαπάνες (ρεύμα, θέρμανση, νερό, επισκευές, αναλώσιμα, κλπ).

Είναι χαρακτηριστικό ότι όσο κοστίζει για την Κυβέρνηση ο ένας χρόνος το ΕΜΠ, κοστίζει 1 εβδομάδα η πολεμική αποστολή της ελληνικής φρεγάτας. Αυτή είναι η πολεμική οικονομία.

Μπορεί να «διαφημίζεται» την αύξηση του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τους φοιτητές κατά 500 ευρώ/έτος. Όμως αντιστοιχεί η αύξηση σε 40ευρώ/μήνα. Δηλαδή, έχει ήδη εξανεμιστεί από τις αυξήσεις των ενοικίων και του κόστους διαβίωσης. Τα στοιχεία των φοιτητικών συλλόγων αποκαλυπτικά. Ένας φοιτητής-τρια που σπουδάζει μακριά από τη μόνιμη κατοικία το μηνιαίο κόστος διαβίωσης-σπουδών είναι κατ' ελάχιστο 900ευρώ. Καμία πρόβλεψη για αναβάθμιση της φοιτητικής μέριμνας, για αναβάθμιση υποδομών και προσλήψεις προσωπικού με βάση τις ανάγκες. Όταν το 2024 μόλις 1 στις 4 αποχωρήσεις διδασκόντων, καλύφθηκε στα πανεπιστήμια. Το πρόγραμμα σπουδών σε μεγάλο βαθμό στηρίζεται σε συμβασιούχους διδάσκοντες και βοηθητικό προσωπικό, με αποτέλεσμα να υπάρχουν μαθήματα που ξεκινάνε να διδάσκονται 2 μήνες μετά την έναρξη του εξαμήνου. Να τα αποτελέσματα υποχρηματοδότησης των σχολών.

Δίκαια στη μεγάλη απεργιακή διαδήλωση στις 20 Νοέμβρη φώναζαν οι διαδηλωτές *«Δώστε λεφτά για μισθούς, Υγεία και Παιδεία, έξω η Ελλάδα από του πολέμου τα σφαγεία»*.

Γιατί ταυτόχρονα με τα οικονομικά και άλλα αιτήματα οι διαδηλωτές εκφράστηκαν και ενάντια στην εμπλοκή της χώρας στους ιμπεριαλιστικούς πολέμους ιδιαίτερα αυτή την περίοδο όπου υπάρχει νέα πιο επικίνδυνη φάση και κλιμάκωση του πολέμου NATO – Ρωσίας .

Τελικά, ούτε από τους ΟΤΑ υπάρχει τάση βελτίωσης και προσφοράς που είναι πιο κοντά τους δημότες. Αφού, οι ΚΑΠ το 2025 που προβλέπονται για τους δήμους είναι 2.374,3 εκατ. ενώ θα έπρεπε να αποδοθούν 8.315,9 εκατ., σύμφωνα και με τις προβλέψεις του ίδιου προϋπολογισμού κατά την κατάρτιση του Προσχεδίου του Κρατικού Προϋπολογισμού 2025 σύμφωνα και με την ΚΕΔΕ.

Το ίδιο και με τις Περιφέρειες. Ο Προϋπολογισμός προβλέπει ΚΑΠ 773.700.000 ενώ θα έπρεπε να είναι 1.658.904.000. Και όμως παρακρατούνται από τους Δήμους θεσμοθετημένοι πόροι (5.994.060.000) περίπου 6 δισ. ευρώ, στερώντας αναγκαία έργα που θα βελτίωναν την ποιότητα ζωής του λαού. Είναι απόκλιση ρεκόρ. Αυτή η πολιτική της υποχρηματοδότησης, της υποστελέχωσης, οδηγεί στην ιδιωτικοποίηση τομέων και υπηρεσιών των δήμων, στα ΣΔΙΤ με ταυτόχρονη αύξηση των ανταποδοτικών τελών.

Τελικά, τα λαϊκά στρώματα αντιμετωπίζουν την φοροεπίθεση εκτός από το κεντρικό και από το τοπικό κράτος.

Δεν έχουμε αυταπάτες ότι μπορεί να υπάρξει φιλολαϊκός προϋπολογισμός από αντιλαϊκή κυβέρνηση και δημοτικές αρχές.

Είναι ένας φοροληστρικός και ταξικός για το λαό Προϋπολογισμός.

Τον καταψηφίζουμε και ταυτόχρονα απευθύνουμε κάλεσμα σε όλη την εργατική τάξη, τα λαϊκά στρώματα και τη νεολαία, να μπουν μαζικά στον αγώνα για να σταματήσει η αντιλαϊκή, βάρβαρη πολιτική και με κάθε τρόπο η εμπλοκή της χώρας μας στους ιμπεριαλιστικούς πολέμους. Για να κλείσει η βάση της Σούδας, όπως και κάθε στρατιωτική βάση και υποδομή που σέρνει όλο και βαθύτερα τον λαό μας στο μακελειό του πολέμου.

Διαμάντω Μανωλάκου

Βουλευτής Β΄ Πειραιώς

Στυλιανός Φωτόπουλος, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ-ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ»

Βουλευτής Α΄ Ανατολικής Αττικής

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός του 2025, είναι ο πρώτος ο οποίος κατατίθεται εντός του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που τέθηκε σε ισχύ στις 30 Απριλίου του 2024.

Ο Προϋπολογισμός για το 2025, μαζί με τον πρώτο πολυετή προϋπολογισμό, το Μεσοπρόθεσμο δηλαδή, ανακοινώθηκε και τελεί πλέον υπό την έγκριση των Βρυξελλών δίνοντας μια εικόνα ευημερίας στους αριθμούς, αλλά και επισφραγίζοντας μια πορεία λιτότητας διαρκείας.

Σύμφωνα με το μακροοικονομικό σενάριο του Προϋπολογισμού 2025 προβλέπεται μεγέθυνση του ΑΕΠ κατά 2,2% για το 2024 και κατά 2,3% για το 2025. Οι φόροι στον Κρατικό Προϋπολογισμό αυξήθηκαν κατά 4,2 δισ. ευρώ και προβλέπεται για την επόμενη χρονιά να αυξηθούν κατά 2,49 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση αυτό οφείλεται στην αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, την αποτελεσματικότερη λειτουργία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, τη διασύνδεση των POS με τις ταμειακές μηχανές και την εφαρμογή των myData.

Λυπάμαι, αλλά έχω διαφορετική άποψη. Η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ και κατ' επέκταση τα αυξημένα φορολογικά έσοδα, οφείλονται κατ' αρχήν στον πληθωρισμό και κατά δεύτερον στην αύξηση της χρήσης των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Τα myData δεν είχαν καμία επίδραση, κατά την άποψή μας, στην αύξηση των φορολογικών εσόδων. Τα myData, τα οποία εφαρμόζονται χωρίς μελέτη κόστους-οφέλους και χωρίς εγχειρίδιο χρήσης μέχρι σήμερα που μιλάμε. Οι μεταβολές στο φοροεισπρακτικό μηχανισμό δεν έχουν προλάβει να ωριμάσουν για να αποδώσουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ενώ η διασύνδεση των POS με τις ταμειακές μηχανές δεν έπαιξε ρόλο, όπως θέλετε να πιστεύετε ή να υποστηρίζετε, αλλά η ίδια η χρήση των ηλεκτρονικών πληρωμών είναι αυτή, η οποία έφερε αύξηση των εσόδων. Είναι γνωστό πως όποιος εισπράττει με ηλεκτρονικά μέσα, εκδίδει και τις ανάλογες αποδείξεις. Επίσης, θεωρούμε υπερβολικά αισιόδοξη την εκτίμηση πως με την δημιουργία πέμπτου πόλου στον τραπεζικό κλάδο μπορεί να υπάρξει μείωση του κόστους δανεισμού για νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Μιλάμε για μια τράπεζα η οποία έχει συνολικό μερίδιο αγοράς 2,5%.

Σημαντικοί κίνδυνοι για την πορεία της ελληνικής οικονομίας για την επόμενη χρονιά πηγάζουν από τις γεωπολιτικές εξελίξεις στη Μέση Ανατολή όσο και από τη συνέχιση του πολέμου στην Ουκρανία, ενώ δεν θα πρέπει να παραβλέπουμε και άλλα γεγονότα μικρότερης σημασίας, όπως είναι οι εκλογές και οι πολιτικές αναταράξεις σε χώρες, όπως η Γερμανία, καθώς σαφέστατα πρόκειται για εξελίξεις, οι οποίες επηρεάζουν το κόστος της εφοδιαστικής αλυσίδας, το ενεργειακό κόστος και δίνουν αφορμή σε διάφορα καρτέλ για εκτίναξη των τιμών. Όλα τα παραπάνω για μια χώρα, στην οποία ο ανταγωνισμός είναι άγνωστη λέξη, ο τουρισμός αποτελεί μονοκαλλιέργεια στην οικονομία και το γεγονός ότι σχεδόν κάθε χρόνο, εκτός των άλλων, επηρεάζεται και από φυσικές καταστροφές, θα πρέπει σαφώς να μας προβληματίζουν.

Πάμε να δούμε λοιπόν κάποια σοβαρά προβλήματα, στα οποία θεωρούμε ότι δεν δόθηκε η απάντηση, η οποία θα αναμενόταν από τον Προϋπολογισμό.

Άκουσα με προσοχή τον Εισηγητή της Συμπολίτευσης να αναφέρεται στη μείωση της ανεργίας, η οποία έφτασε κάτω από το 10% μετά από πολλά χρόνια και φυσικά πρόκειται για ένα θετικό γεγονός. Σας διαφεύγει, κύριε συνάδελφε, πως τα τελευταία χρόνια 680.000 Έλληνες

στην πιο παραγωγική τους ηλικία και σχεδόν στο σύνολο των περιπτώσεων, με λαμπρές σπουδές και δεξιότητες, εγκατέλειψαν τη χώρα για το εξωτερικό. Σας διαφεύγει επίσης πως τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ανέργων δεν είναι τα ίδια. Η ανεργία μαστίζει ως επί το πλείστον τους νέους και τις γυναίκες, αλλά εσείς επιμένετε να βλέπετε μόνο το 9,3% επί του συνόλου. Για τη μείωση και γήρανση του πληθυσμού, η οποία έχει ως συνέπεια την έξοδο μεγάλου αριθμού Ελλήνων από την αγορά εργασίας, άρα και τη μείωση της ανεργίας, δεν βρήκατε να μας πείτε κάτι. Όπως επίσης για την γιγάντωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, όπως είναι η μερική απασχόληση και η διαλείπουσα εργασία, εκτός αν θεωρείτε ότι ένας άνθρωπος, ο οποίος εργάζεται μία ή δύο φορές την εβδομάδα δεν πρέπει να θεωρείται άνεργος. Υπάρχει και ένας πίνακας, τον οποίο θα τον στείλω με email για να μην σας καθυστερώ.

Δημογραφικό: κατά γενική ομολογία το νούμερο ένα πρόβλημα του έθνους. Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία η Ελλάδα εμφανίζει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γεννήσεων στην Ευρώπη. Το 2023 ο δείκτης γονιμότητας έφτασε μόλις στο 1,3 παιδιά ανά γυναίκα, αρκετά κάτω από το απαιτούμενο επίπεδο αντικατάστασης πληθυσμού που βρίσκεται στο 2,1. Αυτό σημαίνει ότι η φυσική αναπλήρωση του πληθυσμού είναι ανέφικτη χωρίς δραστικές αλλαγές, ενώ η σταθερή γήρανση του πληθυσμού οδηγεί σε αυξανόμενους κινδύνους για το ασφαλιστικό σύστημα και την αγορά εργασίας. Σχεδόν το 22% του πληθυσμού είναι πλέον άνω των 65 ετών ενώ ταυτόχρονα ο ενεργός εργασιακός πληθυσμός μειώνεται σταθερά. Οι γεννήσεις στην Ελλάδα κατά το 2023 ανήλθαν σε 71.455 καταγράφοντας μείωση κατά 6,1% σε σχέση με το 2022 που ήταν 76.095. Οι θάνατοι κατά το 2023 ανήλθαν σε 128.101 καταγράφοντας μείωση κατά 9% σε σχέση με το 2022 που ήταν 140.801. Άλλες χώρες με υπογεννητικότητα έχουν λάβει μέτρα προκειμένου να προλάβουν τα σοβαρά πλήγματα του δημογραφικού και στην οικονομία. Για παράδειγμα η Νότια Κορέα άρχισε να διευκολύνει την πρόσληψη ξένων νταντάδων προκειμένου να ενθαρρύνει τις γεννήσεις. Η Ιαπωνία διοχετεύει έως και 22,3 δισ. δολάρια το χρόνο με στόχο να ανατρέψει την τάση αυτή.

Ερήμωση της υπαίθρου. Μία στις τρεις από τις 1035 δημοτικές ενότητες της χώρας έχει λιγότερες από 10 γεννήσεις ετησίως. Αυτό οφείλεται και στην εξαιρετικά άνιση κατανομή του πληθυσμού στο χώρο. Το 10% των δημοτικών ενότητων έχει συγκεντρώσει το 62% του πληθυσμού, ενώ ένας στους δύο κατοίκους της χώρας μας διέμενε το 2021 σε 75 μόνο τοπικές ενότητες που καλύπτουν μόλις το 2% της επικράτειας, αποτέλεσμα της έντονης εσωτερικής μετανάστευσης των προηγούμενων ετών και δευτερευόντως της φυγής των νέων στο εξωτερικό την τελευταία πενταετία.

Απαιτείται σήμερα, όχι αύριο, να εφαρμοστούν οι κατάλληλες πολιτικές όπως κίνητρα για την αύξηση του ρυθμού των γεννήσεων και όχι για την εισαγωγή ηλεκτρικών αυτοκινήτων. Χρειαζόμαστε περισσότερους Έλληνες και όχι περισσότερα TESLA.

Στεγαστική κρίση. Ακόμα αντηχούν στα αυτιά μας τα πρώτα χρόνια των μνημονίων από διάφορα φερέφωνα των δανειστών, οι φιλιππικοί για τους υποανάπτυκτους Έλληνες, οι οποίοι είχαν δήθεν μεγάλο ποσοστό ιδιοκατοίκησης σε σχέση με τους υπόλοιπους ευρωπαίους.

Οι Έλληνες είχαν μάθει να επενδύουν στην ακίνητη περιουσία καθώς θεωρούν τον εαυτό τους και είναι ιδιοκτήτες αυτής της χώρας, δεν είναι φιλοξενούμενοι. Μετά από λίγο νιώσαμε το «τσουνάμι» των επιβαρύνσεων στα ακίνητα και τον κατακρημνισμό της αξίας της ιδιωτικής περιουσίας με αποτέλεσμα οι Έλληνες να ξεπουλάνε όσο όσο τα σπίτια τους και το φαινόμενο οι κληρονόμοι να αποποιοούνται τους κληρονομούμενους γονείς τους. Μετά από 14

χρόνια θα περίμενε κανείς, παράδειγμα στην πρόσφατη κωδικοποίηση του φόρου προστιθέμενης αξίας, να εξαιρεθούν τα ακίνητα από το Φ.Π.Α, Αντ' αυτού όμως η ελληνική φορολογική διοίκηση με σκληρότητα όπως πάντα συνεχίζει να επιβάλλει Φ.Π.Α στα ακίνητα και την ίδια στιγμή στις μεταβατικές διατάξεις δίνει το δικαίωμα σε τεχνικές επιχειρήσεις να αιτούνται την εξαίρεση του Φ.Π.Α. λες και δεν έχουμε αρκετή γραφειοκρατία, λες και χρειαζόμαστε επιπλέον διαδικασίες. Διορθώστε το κύριε Υπουργέ. Έλλειψη κατοικιών έχουμε, κύριοι συνάδελφοι και η παραγωγή νέων ακινήτων δεν καλύπτει τη ζήτηση και όσο δεν το καταλαβαίνουμε οι νέοι θα μένουν στα σπίτια των γονιών τους και δεν θα μπορούν να δημιουργήσουν οικογένειες.

Ιδιωτικό χρέος. Αλήθεια πόσο πετυχημένο θεωρεί το έργο της στην οικονομία μια κυβέρνηση όταν οι πολίτες της οφείλουν σε δημόσιο, εφορία, ασφαλιστικά ταμεία και χρηματοδοτικούς φορείς όπως είναι οι τράπεζες και οι services. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Χρηματοπιστωτικού Τομέα και για το β' τρίμηνο του 2024 το σύνολο του ιδιωτικού χρέους ανέρχεται στα 376,6 δισ. ευρώ, με τις ληξιπρόθεσμες οφειλές να διαμορφώνονται στα 225,6 δισ. ευρώ έναντι 372,9 δισ. ευρώ και 223 δισ. ευρώ αντίστοιχα για την προηγούμενη χρονιά. Ουραγός στην Ευρώπη και το 2024 παραμένει η χώρα μας όσον αφορά το δείκτη της αποταμίευσης νοικοκυριών, ο οποίος παραμένει αρνητικός κάτι που καταγράφεται μόνο στη χώρα μας. Η αρνητική επίδοση στην αποταμίευση μοιραία επηρεάζει και την αντίστοιχη των επενδύσεων με τη χώρα να καταλαμβάνει τη 15η θέση σε σύνολο 21 χωρών στο διάστημα Ιανουαρίου - Μαρτίου 2024 με το σχετικό ποσοστό να διαμορφώνεται στο 4,18% και να είναι λιγότερο από μισό σε σχέση με το μέσο όρο της Ευρωζώνης. Σύμφωνα με την Eurostat το α' τρίμηνο του 2024 ήταν το 11ο διαδοχικό έτος κατά το οποίο τα νοικοκυριά εμφάνισαν αρνητική αποταμίευση. Αυτό ουσιαστικά μας πηγαίνει πίσω στο α' τρίμηνο του 2021, δηλαδή στο ξεκίνημα της ενεργειακής κρίσης, η οποία αποτυπώθηκε σχεδόν άμεσα στους λογαριασμούς και του ηλεκτρικού ρεύματος και του φυσικού αερίου και στη συνέχεια με το ξέσπασμα της πληθωριστικής κρίσης η αποταμίευση των νοικοκυριών έγινε αυτομάτως αρνητική.

Απ' ό,τι φαίνεται, η επώδυνη εμπειρία της χρεοκοπίας και των μνημονίων, τα οποία δεν θα σταματήσουμε να το λέμε είχαν ως αποτέλεσμα πέραν της υποθήκευσης της ιδιωτικής και δημόσιας περιουσίας, την φτωχοποίηση των Ελλήνων και στη δημογραφική κατάρρευση της χώρας. Δεν ήταν ικανά ώστε τα κόμματα τα οποία ανέλαβαν να κυβερνήσουν, δηλαδή ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ, να πράξουν το αυτονόητο, να θωρακίσουν οικονομικά τη χώρα ώστε να μην ξανασυμβεί.

Μετά από πολλά χρόνια δύσκολων με μνημόνια και ρυθμίσεις χρέους, η οικονομική κρίση δείχνει να έχει σχεδόν ξεχαστεί στα μακροοικονομικά μεγέθη κυρίως. Στην πραγματικότητα, όμως, οι διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας και το παραγωγικό της μοντέλο παραμένουν ίδιες, σαν να μην έχει περάσει ούτε μια μέρα από το 2011, τότε που το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ήταν τόσο όσο περίπου είναι η πρόβλεψη και για φέτος.

Το έλλειμμα αυτό, πιο ξεκάθαρο από οποιονδήποτε άλλο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας, δείχνει την έλλειψη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και καθώς παραμένει αρνητικό συστηματικά εδώ και δεκαετίες, μας φορτώνει με χρέος και υποθηκεύει το μέλλον της χώρας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της πιο πρόσφατης Έκθεσης της Τράπεζας της Ελλάδος οι εισροές κεφαλαίων στην οικονομία που χαρακτηρίζονται ξένες άμεσες επενδύσεις, το 2023 κατέγραψαν σημαντική μείωση κατά 38,7% σε σχέση με το 2022. Όπως σημειώνει η Τράπεζα της Ελλάδος, το ύψος των ξένων άμεσων επενδύσεων κατέγραψε χαμηλότερες ροές το 2023 και ανήλθαν σε 4,6 δισ. ευρώ ή 2,1% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με το 2022 που είχαν ανέλθει σε 7,5 δισ. ευρώ ή 3,6% του ΑΕΠ, με τον κλάδο των ακινήτων να αποτελεί το 40% των συνολικών ροών.

Εδώ, θα μου επιτρέψετε να κάνω κι ένα επιπλέον σχόλιο, γιατί το επανέφερε και η συνάδελφος από το ΠΑΣΟΚ και αυτό αφορά το φόρο μερισμάτων. Πολύ σωστά ο Υπουργός, ο κ. Πετραλιάς, επισήμανε ότι η μείωση στον συντελεστή του φόρου μερισμάτων ιστορικά και διαχρονικά αποδίδει περισσότερο στα φορολογικά έσοδα. Πιστεύουμε ότι η συζήτηση η οποία πρέπει να γίνει για το φόρο των μερισμάτων μπαίνει σε λάθος μορφή, όταν αναφερόμαστε μόνο στο ποσοστό του και στο σκέλος των φορολογικών εσόδων. Χώρες όπως η Γερμανία, όπως η Γαλλία, έχουν υψηλούς φορολογικούς συντελεστές στον φόρο των μερισμάτων για τον εξής απλό λόγο; ότι στοχεύουν σε μία παραμονή των κεφαλαίων στις επιχειρήσεις μέσα και σε μία μόχλευση των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων. Αν, λοιπόν, θέλουμε να κάνουμε μια συζήτηση για τον φόρο μερισμάτων θα πρέπει να γίνει σε αυτή τη βάση.

Στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ δεν «δαιμονοποιούμε» τις όποιες επενδύσεις γίνονται, αλλά δεν μπορούμε να βασίζουμε το ΑΕΠ και το μέλλον των Ελλήνων μόνο στον τουρισμό, τα ακίνητα και τις υπηρεσίες. Η χώρα θα πρέπει να κατευθύνει όλες τις δυνάμεις της στην ανάταξη της ελληνικής οικονομίας, τη στήριξη του πρωτογενούς τομέα, ο οποίος πέρα από τα οικονομικά οφέλη θα φέρει ζωή στην ξεχασμένη επαρχία, ενώ θα παρέχει και την αναγκαία διατροφική ασφάλεια που χρειαζόμαστε.

Τη στήριξη της μεταποίησης, της οποίας η προστιθέμενη αξία είναι ίσως το πιο ισχυρό επιχείρημα για την ανάγκη ενίσχυσης επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης μέσω μιας σειράς κυβερνητικών πολιτικών, όπως είναι ο αναπτυξιακός νόμος, η απλοποίηση της αδειοδοτικής διαδικασίας και ένα σταθερό φορολογικό πλαίσιο. Και αυτό διότι, αν και οι μεταποιητικές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, αποτελούσαν το 2022 μόλις το 6,2% του συνόλου, η συνεισφορά τους στη συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ήταν 16,6 δισ. ευρώ ή αλλιώς το 18,2%, ελάχιστα λιγότερη μετά τον πρώτο τομέα που ήταν το εμπόριο, με μερίδιο στη συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία των επιχειρήσεων 18,6% ή αλλιώς 16,87 δισ. ευρώ.

Η πρόσφατη εμπειρία από τη διαχείριση του Ταμείου Ανάκαμψης είναι απογοητευτική. Επενδύσεις στην «πράσινη ενέργεια», σε εταιρείες ενοικίασης αυτοκινήτων, Υπουργεία, super market. Θα καταθέσω εδώ τον πίνακα με τις 100 μεγαλύτερες χρηματοδοτήσεις, με βάση αυτά που αναφέρει το site του Ταμείου Ανάπτυξης. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι δέκα μεγάλες βιομηχανίες μονάδες έκλεισαν τα τελευταία πέντε χρόνια και είναι δηλωτικό για την κακή κατάσταση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Η συζήτηση που αφορά τη σχέση χρέους προς ΑΕΠ θα πρέπει να αλλάξει. Κύριο μέλημά μας θα πρέπει να είναι η αύξηση του ΑΕΠ, βασισμένη σε σταθερές και διαχρονικές βάσεις.

Στυλιανός Φωτόπουλος

Βουλευτής Α΄ Ανατολικής Αττικής

Ευτυχία (Έφη) Αχτσιόγλου, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ»

Βουλευτής Β2' Δυτικού Τομέα Αθηνών

Άκουσα τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών να ορίζει ως βασικό χαρακτηριστικό του Προϋπολογισμού τη σταθερότητα, ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής ισορροπίας που υποτίθεται εγγυάται.

Έχετε δίκιο. Είναι σταθερός ο Προϋπολογισμός σας. Το θέμα είναι ποια σταθερότητα εγγυάται: Σταθερότητα στην αδικία. Σταθερότητα στην αντίστροφη αναδιανομή. Σταθερότητα στον πλουτισμό των λίγων. Σταθερότητα στη λιτότητα.

Και εξηγούμαι: ποια είναι η σημερινή κατάσταση των πραγμάτων στην ελληνική οικονομική πραγματικότητα;

Πριν λίγες μέρες, δημοσίευσε η Eurostat τα συγκριτικά στοιχεία για την υποκειμενική φτώχεια. Η Ελλάδα έρχεται μακράν πρώτη, με δυο στους τρεις Έλληνες να δηλώνουν ότι δεν μπορούν να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες με το εισόδημά τους. Το ποσοστό μας είναι υπερδιπλάσιο της δεύτερης χειρότερης Βουλγαρίας και εκτοξεύεται πάνω από το 80% μεταξύ αυτών που δεν έχουν πάει Λύκειο. Το νέο αυτό αρνητικό ρεκόρ έρχεται να προστεθεί στα ήδη υπάρχοντα: ο Πραγματικός Μέσος Μισθός στην Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση των ευρωπαϊκών χωρών στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και το πραγματικό Ωρομίσθιο στην τελευταία θέση στην ΕΕ. Θέσεις που χειροτέρευσαν την τελευταία πενταετία.

Την ίδια ώρα τα κέρδη των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών έχουν αυξηθεί την τελευταία πενταετία κατά 550%! Υπερπενταπλασιάστηκαν. Και αν δούμε την συσχέτιση των δυο, κι εδώ οι αριθμοί είναι αποκαλυπτικοί. Το μερίδιο των κερδών στο ΑΕΠ είναι διπλάσιο από το μερίδιο των μισθών (Μερίδιο των μισθών στο ΑΕΠ; 27%. Μερίδιο των κερδών στο ΑΕΠ; 53%). Δηλαδή από τον όποιο πλούτο παράγεται στη χώρα, τα κέρδη των επιχειρήσεων που εν συνεχεία γίνονται μπόνους, αποδοχές για τα μεγάλα στελέχη, αφορολόγητα μερίσματα κ.λπ., παίρνουν το διπλάσιο απ' ό,τι οι μισθοί. Γιατί μπορούμε να λέμε ότι υπάρχει αύξηση του ΑΕΠ όμως ποιος την καρπώνεται αυτή την αύξηση, εδώ είναι η ουσία.

Αυτή είναι η αδιαμφισβήτητη οικονομική πραγματικότητα για την ελληνική κοινωνία.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, τι θα περίμενε κανείς να δει στον προϋπολογισμό του 2025;

Θα περίμενε να υπάρχει μια εισροή εσόδων στα κρατικά ταμεία από τα υπέρογκα κέρδη που έχουν συγκεντρωθεί σε μια σειρά κλάδους: ενέργεια, διυλιστήρια, τράπεζες, S/M ώστε να υπάρξει στήριξη του εισοδήματος και ελάφρυνση των πολιτών που κυριολεκτικά φυτοζωούν.

Στον Προϋπολογισμό όμως του 2025 συμβαίνει το αντίστροφο. Τα έσοδα από ΦΠΑ και φόρο εισοδήματος των πολιτών συνεχίζουν να αυξάνονται συρρικνώνοντας έτι περαιτέρω το ήδη συμπιεσμένο εισόδημα, ενώ τα υπέρογκα κέρδη προστατεύονται απολύτως. Κι αυτή είναι μια πολιτική επιλογή που ακολουθείτε με συνέπεια τα τελευταία χρόνια και έχει οδηγήσει στην έκρηξη των ανισοτήτων που περιέγραψα και περιγράφει και η Eurostat στην αρχή. Από τη μια η Ελλάδα των πτωχευμένων εργαζόμενων και από την άλλη η Ελλάδα των εκρηκτικών κερδών.

Να γίνω πιο συγκεκριμένη:

1.Φορολογία.

Δεν έχει κανένα νόημα να λέτε πόσους φόρους μειώσατε. Το ερώτημα είναι, οι πολίτες τελικώς ελαφρύνονται ή επιβαρύνονται περαιτέρω φορολογικά; Και ποιοι; Και η απάντηση είναι,

ότι όχι απλώς δεν έχουν ελαφρυνθεί, αλλά έχουν επιβαρυνθεί δυσβάσταχτα τα τελευταία χρόνια οι πολίτες των χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων και η πορεία αυτή θα συνεχιστεί για το 2025.

Τα στοιχεία του προϋπολογισμού είναι αποκαλυπτικά: Συνολικά από το 2021 – 2025 οι πολίτες θα έχουν πληρώσει πάνω από 20 δισ. περισσότερα σε φόρους από ότι πλήρωναν προηγουμένως. Αυτή είναι η φοροεπιδρομή. Και ο κ. Μητσοτάκης πουλάει λιγότερους φόρους στο Υπουργικό του Συμβούλιο.

Τα έσοδα από φόρους συνολικά θα αυξηθούν κατά 2,49 δισ. το 2025. Πάνω από τα μισά από αυτά είναι από τον ΦΠΑ. Από τον κατ' εξοχήν άδικο φόρο που πλήττει δυσβάσταχτα τα λαϊκά και μεσαία στρώματα.

Οι πολίτες ρημάζονται φορολογικά από τον πλέον άδικο φόρο που επιβαρύνει με τον ίδιο συντελεστή τον πλέον φτωχό και τον πλέον πλούσιο. Το κράτος σωρεύει έσοδα επενδύοντας στον άδικο αυτό φόρο που την περίοδο της ακρίβειας λειτουργεί ως δεύτερη πηγή αφαίρεσης εισοδήματος.

Σχεδόν όλα τα υπόλοιπα παραπάνω φορολογικά έσοδα είναι από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, τα έσοδα του οποίου αυξάνονται κατά 882 εκ. και μόλις 100 εκ. είναι από το φόρο εισοδήματος επιχειρήσεων. Δηλαδή, η αύξηση στα έσοδα από φόρο εισοδήματος των πολιτών είναι σχεδόν 7,5 φορές μεγαλύτερη από την αύξηση στα έσοδα από φόρο εισοδήματος των επιχειρήσεων σε μία εποχή ασύδοτης κερδοφορίας.

Αυτή η κατάσταση δεν είναι καινοφανής. Από το 2021 τα έσοδα από ΦΠΑ έχουν αυξηθεί κατά 53%, διαλύοντας κυριολεκτικά το εισόδημα της μέσης οικογένειας κάθε φορά που καταναλώνει ακόμη και τα στοιχειώδη για την καθημερινή επιβίωση.

Σε κάθε συζήτηση προϋπολογισμού τα τελευταία χρόνια, η κυβέρνηση επικαλείται μια σειρά επιχειρημάτων για να δικαιολογήσει την έκρηξη εσόδων από ΦΠΑ που δεν αντέχουν στη βάσανο της λογικής. Ότι τάχα τα πληρώνουν οι τουρίστες αυτά τα επιπλέον ποσά ή ότι αυτά σωρεύτηκαν επειδή οι Έλληνες καταναλώνουν περισσότερο. Κάθε ένα καταρρίπτεται με τα στοιχεία. Τα έσοδα από ΦΠΑ λέει ο κ. Χατζηδάκης αυξάνονται λόγω ανάπτυξης όχι επειδή επιβαρύνονται οι πολίτες. Για δείτε πόσο ψευδές είναι αυτό το επιχείρημα: πέρυσι προβλέπατε ότι η ανάπτυξη θα είναι 2,9% και προβλέπατε θα έχετε χ έσοδα από ΦΠΑ. Τώρα λέτε ότι η ανάπτυξη θα είναι 2,2%, σαφώς μικρότερη δηλαδή, αλλά τα έσοδα από ΦΠΑ θα είναι παραπάνω κατά 962 δισ, το ίδιο και για την κατανάλωση, εσείς τα λέτε, στον προϋπολογισμό.

Και μετά το αφήγημα της Κυβέρνησης άλλαξε πάλι. Ότι τα έσοδα από ΦΠΑ αυξάνουν διότι χτυπάτε τη φοροδιαφυγή. Και το άλλαξε εύκολα και αβασάνιστα ο κ. Πετραλιάς στην Επιτροπή Οικονομικών στη συζήτηση του Προσχεδίου «αφού δεν εξηγείται από τις μακροοικονομικές μεταβλητές, είναι αύξηση ηλεκτρονικών συναλλαγών και φοροδιαφυγή, δεν είναι κάτι άλλο». Μα αν ήταν αυτός ο λόγος, δεν θα βλέπαμε αυτή τη συμμετρία σε σχέση με την αυξητική τάση του πληθωρισμού. Τα έσοδα από ΦΠΑ ακολουθούν πλήρως συμμετρικά την πορεία του πληθωρισμού. Την αρχική μεγάλη έκρηξή του και την συνεχιζόμενη χαμηλότερου επιπέδου επαύξησή του. Επίσης, αν ήταν έτσι η έκρηξη των εσόδων ΦΠΑ δεν θα γινόταν πριν την διασύνδεση με τα POS. Συνέβη και εξακολουθεί να συμβαίνει, λοιπόν, λόγω της ακρίβειας. Και είναι λογικό: Τα έσοδα από ΦΠΑ αυξάνονται λόγω της ακρίβειας – αυξάνονται οι τιμές, αυξάνονται τα έσοδα από ΦΠΑ, επιβαρύνουν το εισόδημα των νοικοκυριών, κι εσείς χρησιμοποιείτε τον ΦΠΑ ως κρυφό πρόσθετο φόρο.

Αλλά ακόμη κι αν δεχόμασταν το επιχείρημά σας, ότι όντως βρήκατε τον τρόπο να εισπράττετε τον ΦΠΑ καλύτερα, τότε η επιλογή σας να μην τον μειώνετε, τουλάχιστον σε βασικά είδη, επιβεβαιώνει ότι τον χρησιμοποιείτε ως χαράτσι. Για να συγκεντρώνετε έσοδα στο Κράτος, που τα χρησιμοποιείτε αφενός για φοροελαφρύνσεις στον πλούτο αφετέρου για την επίτευξη των πρωτογενών πλεονασμάτων.

Άρα η πρώτη και βασική παράμετρος της κοινωνικής αδικίας αυτού του προϋπολογισμού, όπως ήταν και του προηγούμενου, είναι τα φορολογικά έσοδα και ο τρόπος με τον οποίο αντλούνται.

Η Ελλάδα έχει τη δεύτερη χειρότερη αναλογία άμεσων - έμμεσων φόρων στην Ευρωζώνη: πάνω από 60% οι έμμεσοι, κάτω από 40% οι άμεσοι φόροι. Έχει, δηλαδή, ένα από τα πιο άδικο φορολογικά συστήματα, με την κατάσταση να επιδεινώνεται τα τελευταία χρόνια. Στην Ευρωζώνη είναι οι άμεσοι φόροι, δηλαδή, αυτοί που πληρώνουν με βάση το εισόδημά τους οι πολίτες, αυτοί που υπερβαίνουν τους έμμεσους. Τα έσοδα των έμμεσων φόρων στην Ελλάδα είναι μακράν τα μεγαλύτερα ως ποσοστό του ΑΕΠ σε όλο τον ΟΟΣΑ. Ποια χώρα επιφυλάσσει την ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση του πλούτου; Η Ελλάδα στην πρώτη θέση του ΟΟΣΑ. Αυτά τα δύο δεδομένα αποτελούν τον ορισμό της κοινωνικής αδικίας.

Από τους έμμεσους φόρους και την ουσιαστική αφαίμαξη που γίνεται στα νοικοκυριά εν μέσω κρίσης ακρίβειας προκύπτουν ουσιαστικά και τα πλεονάσματα του 2,5%. Κλειδωμένα σε αυτό το επίπεδο για τα επόμενα χρόνια όπως συμφωνήσατε στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής. Όμως και φέτος όπως και τα προηγούμενα χρόνια σχηματίζετε υπερπλεόνασμα, αφαιμάζοντας περαιτέρω το εισόδημα. Και είδαμε φέτος στην εκτέλεση του δεκαμήνου το πρωτογενές πλεόνασμα να είναι 13,5 δισ. σε σχέση με 6 δισ. που ήταν πέρυσι την ίδια περίοδο. Και εδώ το υπερπλεόνασμα σχηματίζεται από τη φορολογική επιβάρυνση και τον βαρύνοντα ρόλο του ΦΠΑ.

2.Μισθοί – εισόδημα

Αναφέρθηκα ήδη στις αρνητικές πρωτιές που έχουμε ως χώρα ως προς τον πραγματικό μισθό, το ωρομίσθιο και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Σε αυτή την άδικη κατάσταση δεν καταλήξαμε ούτε από εξωγενείς παράγοντες ούτε από τη φιλολαϊκή πολιτική της κυβέρνησης. Αλλά γιατί η Νέα Δημοκρατία έκανε σαφέστατες επιλογές ελάφρυνσης των ανώτατων εισοδημάτων και επιβάρυνσης των λαϊκών και μεσαίων στρωμάτων.

Σαφής είναι η επιλογή να παγώνεις νομοθετικά τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, ώστε να μην υπάρχει στην πραγματικότητα μηχανισμός αύξησης των μισθών σε όλα τα επίπεδα. Σαφής επιλογή είναι, να κρατάς καθηλωμένο για πάνω από δυο χρόνια τον κατώτατο μισθό ενώ ο πληθωρισμός τρέχει, με αποτέλεσμα να χάνει διαρκώς από την αγοραστική του δύναμη. Σαφής επιλογή να προχωράς σε αύξηση του κατώτατου, χαμηλότερη του πληθωρισμού στα τρόφιμα και τα είδη πρώτης ανάγκης, με αποτέλεσμα οι απώλειες στην αγοραστική δύναμη να επιδεινώνονται. Σαφής και η επιλογή να χρησιμοποιείτε τον δημοσιονομικό χώρο για να μειώσετε τον φόρο στη συγκέντρωση κεφαλαίου, τον φόρο στα κέρδη των μεγάλων εταιρειών, τον φόρο στα μερίσματα, να αφήσετε άθικτα τα υπερκέρδη στην ενέργεια και με τον φορολογικό σας νόμο, επιβάλλοντας έναν οριζόντιο φόρο για όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες, να διευκολύνετε τη μεγάλη φοροδιαφυγή επιβαρύνοντας για μια ακόμη φορά οριζόντια και άδικο τα μπλοκάκια και τους μικρούς επαγγελματίες.

Και για το 2025, τι προβλέπετε; Δύο πράγματα: Αύξηση 20 ευρώ μεικτά στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων και τη νομοθετημένη από το 2017 και ήδη υποχρεωτική αύξηση των συντάξεων.

Αυτή είναι η καθήλωση στη φτώχεια για εργαζόμενους και συνταξιούχους την ώρα που συνεχίζεται ο χορός των δισεκατομμυρίων κερδών για λίγους και εκλεκτούς.

Στη γενική εικόνα, οι αυξήσεις στις συντάξεις (400 εκ.) και στους μισθούς (143 εκ.) για το 2025, δεν φτάνουν ούτε στο μισό της αύξησης των εσόδων από ΦΠΑ.

Για δε τους ελευθέρους επαγγελματίες διατυμπανίζετε την κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος στους ελεύθερους επαγγελματίες, ένα μέτρο που θα κοστίσει στο Δημόσιο 125 εκατομμύρια. Προσέξτε όμως το εξής: στην πραγματικότητα η επιβάρυνση των ελεύθερων επαγγελματιών από τον τεκμαρτό τρόπο φορολόγησης που εισάγετε είναι πολλαπλάσια των 125 εκατ., καθώς με τον τεκμαρτό τρόπο φορολόγησης εκτιμάται ότι πληρώνουν επιπλέον φόρο της τάξης των 600-700 εκατ. ευρώ.

Επομένως, δεν ισχύει καν ότι η Κυβέρνηση παίρνει από τους πολίτες από τη μια τσέπη για να τους τα επιστρέψει στην άλλη.

Στην πραγματικότητα τους τα παίρνει από η μια τσέπη, και τους επιστρέφει ένα μικρό μέρος στην άλλη, ζητώντας μάλιστα να τη συγχαρούμε.

3. Δαπάνες κοινωνικού κράτους:

Το κράτος αποσύρεται από τις βασικές του ευθύνες και πριμοδοτεί με κάθε τρόπο τις ιδιωτικοποιήσεις των δημοσίων αγαθών εις βάρος των λαϊκών και μεσαίων στρωμάτων που πρέπει καθημερινά να πληρώνουν εκ νέου από την τσέπη τους για πράγματα που θα έπρεπε να απολαμβάνουν δωρεάν.

Το Εθνικό Σύστημα Υγείας αβοήθητο προσπαθεί να λειτουργεί σαν σε εμπολέμη ζώνη, ενώ οι ιδιωτικές δαπάνες περίθαλψης μακράν οι πρώτες σε όλη την Ευρώπη – 30% των συνολικών δαπανών υγείας– στην Ευρώπη μόλις 15%, και συγχρόνως είμαστε μακράν οι πρώτοι σε ακάλυπτες ανάγκες για την υγεία.

Τελευταία η Ελλάδα στον ΟΟΣΑ στις δαπάνες για την παιδεία. Και οι δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ για την παιδεία μειώνονται στο προϋπολογισμό για το 2025. Τμήματα συγχωνεύονται και καταργούνται, στη Δυτική Αθήνα, στη Μακεδονία, στην Περιφέρεια, και ταπεινώνουμε τον νεοεισερχόμενο εκπαιδευτικό με το μισθό των 760 ευρώ το μήνα.

Την ώρα που υπάρχουν αυτές οι τρομακτικές ελλείψεις στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, στην Παιδεία, στην Πολιτική Προστασία, την ώρα που οι αυξήσεις στους μισθούς είναι τόσο αναιμικές που ευθέως οδηγούν στη φτώχεια τους εργαζόμενους, επιδίδεστε σε μια συνεχιζόμενη κούρσα εξοπλισμών κι αυτό αποτυπώνεται ξεκάθαρα και στον φετινό όπως και στον περσινό προϋπολογισμό με εξοπλιστικές δαπάνες ύψους 5 δις μέσα σε δυο χρόνια.

Αυτές είναι οι βασικές πολιτικές επιλογές ενός προϋπολογισμού που αν διάλεγα δυο λέξεις για να τον χαρακτηρίσω, αυτές θα ήταν : κοινωνικά άδικος.

Για να υπάρξει μια άλλη προοπτική απαιτείται στρατηγική αντιπαράθεση.

Αντιπαράθεση που δεν μπορούν να κάνουν ούτε ο ΣΥΡΙΖΑ ούτε το ΠΑΣΟΚ αυτή τη στιγμή, εδώ είναι το πεδίο της πολιτικής σύγκρουσης.

Μια αντιπαραθετική στρατηγική με βασικές προτεραιότητες την ουσιαστική αύξηση των μισθών μέσα και από μια πλειοψηφική κάλυψη των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας, την αλλαγή του φορολογικού μίγματος άμεσων–έμμεσων φόρων, την διεύρυνση του μεριδίου των

μισθών στον πλούτο, την παρέμβαση στην αγορά με κανόνες και πλαφόν, τη μόνιμη φορολόγηση κερδών και πλούτου και τη χρήση αυτών των κρατικών εσόδων για επένδυση στην δημόσια υγεία, παιδεία και στην παροχή προσιτής κατοικίας.

Ευτυχία (Έφη) Αχτσιόγλου

Βουλευτής Β2' Δυτικού Τομέα Αθηνών

Σπυρίδων Τσιρώνης, Ειδικός Εισηγητής της Κ.Ο. «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ “ΝΙΚΗ”»

Βουλευτής Αχαΐας

Ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται στο 2,3% το 2025, ενώ το 2024 εκτιμάται να διαμορφωθεί στο 2,2%. Δεδομένου ότι οι εμπορικές συναλλαγές στο μεγαλύτερο ποσοστό γίνονται με κράτη μέλη της Ε.Ε. και ο ρυθμός ανάπτυξης της Ευρωζώνης περιορίστηκε σε 0,8% το 2024 και προβλέπεται στο 1,4% για το 2025 οι προβλέψεις είναι αρκετά αισιόδοξες.

Σύμφωνα με το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά μεγέθυνση 2,2% για την Ελλάδα το 2024 και 2,3% για το 2025. Το ΔΝΤ εκτιμά μεγέθυνση 2,0% για το 2024 και 1,9% για το 2025, ενώ ο ΟΟΣΑ εκτιμά μεγέθυνση 2,0% για το 2024 και 2,5% για το 2025. Το Υπουργείο Οικονομικών στο νέο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Διαρθρωτικό Σχέδιο για το 2024 εκτιμά μεγέθυνση 2,2% για το 2024 και 2,3% για το 2025, υιοθετώντας τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, όπως δημοσιεύθηκαν στις εαρινές της προβλέψεις. Η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά τον ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ στο 2,2% για το 2024 και στο 2,5% για το 2025.

Μια σειρά παραγόντων μπορούν να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά τις εκτιμήσεις για τον ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ, σύμφωνα με το ΓΠΒ. Σύμφωνα με την Έκθεση Οκτωβρίου 2024 οι θετικές προοπτικές προέρχονται από τις πρόσφατες αναβαθμίσεις των συστημικών τραπεζών, την επιτάχυνση διοχέτευσης των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τους θετικούς ρυθμούς των τουριστικών εσόδων, την υλοποίηση των μέτρων που εξαγγέλθηκαν στη ΔΕΘ, σχετικά με την αγοραστική δύναμη των εισοδημάτων, την καλύτερη του αναμενόμενου εκτέλεση του προϋπολογισμού και το νέο νομοσχέδιο του Υπ. Οικονομικών που εισάγει κίνητρα για συγχωνεύσεις και εξαγορές.

Αρνητικές προοπτικές για την ελληνική οικονομία αποτελούν: η αναζωπύρωση του πληθωρισμού και η πίεση στο κόστος στέγασης, επιφέροντας επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης, δημογραφικό και φυσικές καταστροφές που επηρεάζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η οικονομική και επιχειρηματική δραστηριότητα, το υψηλό κόστος ενέργειας, κάτι που επεσήμαναν και οι Σύνδεσμοι Βιομηχανιών οδηγώντας σε νέα λουκέτα παραγωγικών μονάδων, καθώς και οι γραφειοκρατικές και διοικητικές καθυστερήσεις. Περαιτέρω το ασταθές γεωπολιτικό περιβάλλον με τις επιπτώσεις από τον πόλεμο στην Ουκρανία, τη Μέση Ανατολή και την πιθανή διαταραχή της εφοδιαστικής αλυσίδας δύναται να επιδεινώσει ακόμη περισσότερο το πλαίσιο, στο οποίο λειτουργεί η ελληνική οικονομία.

Όσον αφορά τις συνιστώσες του ΑΕΠ ο προϋπολογισμός εστιάζει στην ανθεκτικότητα με κινητήριο μοχλό τις επενδύσεις, την ιδιωτική κατανάλωση και τις εξαγωγές. Σύμφωνα με το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής για το δεύτερο τρίμηνο του 2024 η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας οφείλεται στην αύξηση των επενδύσεων κατά 29,7%, την αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 2% και την αύξηση αγαθών και υπηρεσιών κατά 2,1%. Η μεγάλη αύξηση των επενδύσεων οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των αποθεμάτων δεδομένου ότι στα εν λόγω στοιχεία καταγράφονται τα επενδυτικά έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη έως ότου ολοκληρωθούν. Οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου που προσθέτουν στο παραγωγικό δυναμικό της οικονομίας αυξήθηκαν το 2^ο τρίμηνο του 2024 κατά 3,9%. Αρνητική ήταν η συμβολή της Δημόσιας κατανάλωσης κατά -3,6% και των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών με αύξηση κατά 9,6%.

Αποτελεί αισιόδοξη εκτίμηση ότι η ιδιωτική κατανάλωση θα συνεχίσει να συμβάλει στην αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης, δεδομένου ότι ενδέχεται να πληγεί από την ακρίβεια-αισχροκέρδεια, τη μείωση των πραγματικών μισθών με την απώλεια της αγοραστικής τους δύναμης και την επικείμενη ενεργειακή κρίση, λόγω εμπόλεμου στη γειτονιά μας.

Το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο σε Έκθεσή του επί των μακροοικονομικών προβλέψεων για το Μεσοπρόθεσμο-Διαρθρωτικό Σχέδιο σημειώνει πως ενώ οι προβλέψεις των περισσότερων οργανισμών υποστηρίζουν την ανάπτυξη της οικονομίας με μοχλό τις επενδύσεις και την ιδιωτική κατανάλωση, κάποιες αβεβαιότητες θα μπορούσαν να ασκήσουν καθοδική πίεση στην ανάπτυξη. Ο πληθωρισμός σταθεροποιείται, αλλά οι τιμές ενέργειας, υπηρεσιών και τροφίμων παραμένουν ευμετάβλητες. Οι υψηλές τιμές μπορούν να περιορίσουν την καταναλωτική ζήτηση και να μειώσουν το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα επηρεάζοντας περαιτέρω την οικονομική ανάπτυξη. Συνεχίζοντας το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο σημειώνει πως για την περίοδο 2025-2028 οι προβλέψεις των οργανισμών κινούνται σε πιο συντηρητικό πνεύμα με σταδιακή επιβράδυνση της ανάπτυξης. Κύριοι παράγοντες όπως οι επενδύσεις μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η ιδιωτική κατανάλωση θα χάσουν μέρος της δυναμικής τους. Οπότε πρέπει να ληφθούν πρωτοβουλίες για την τόνωση των επενδύσεων, μέσω στοχευμένων διαρθρωτικών πολιτικών στην πλευρά της προσφοράς, οι οποίες θα βελτιώσουν την παραγωγικότητα και θα διευκολύνουν περισσότερες εξαγωγές αγαθών.

Όσον αφορά την αγορά εργασίας βάσει του προϋπολογισμού του 2025 αναπτύσσεται την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2024. Το πρώτο εξάμηνο του 2024 δημιουργήθηκαν 339.208 θέσεις εργασίας έναντι 304.918 θέσεων το 2023. Ο αριθμός των απασχολούμενων το 2^ο τρίμηνο του 2024 ανήλθε σε 4.327.825 άτομα, ενώ ο αριθμός των ανέργων σε 467.619 άτομα. Το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε σε 9,8% κατά το 2^ο τρίμηνο του 2024.

Ωστόσο, σύμφωνα με στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για τα στοιχεία των ροών μισθωτής απασχόλησης Σεπτεμβρίου 2024, οι αναγγελίες πρόσληψης ανήλθαν σε 346.700, ενώ οι αποχωρήσεις σε 343.104. Από τις 343.104 συνολικά αποχωρήσεις, οι 132.962 προήλθαν από οικειοθελείς αποχωρήσεις και οι 210.142 από καταγγελίες συμβάσεων αορίστου χρόνου ή λήξεις συμβάσεων ορισμένου χρόνου.

Αθροιστικά για την περίοδο Ιανουαρίου – Σεπτέμβριος 2024, οι αναγγελίες προσλήψεων ανήλθαν στις 2.574.577 θέσεις εργασίας και οι αποχωρήσεις έφτασαν τις 2.271.833, εκ των οποίων οι 1.374.777 ήταν αποτέλεσμα καταγγελιών συμβάσεων αορίστου χρόνου ή λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου και οι 897.056 οικειοθελείς αποχωρήσεις.

Παράλληλα, σε επίπεδο συμβάσεων, τα στοιχεία του συστήματος Εργάνη, δείχνουν στροφή προς τις ευέλικτες μορφές απασχόλησης, κατά το μήνα Σεπτέμβριο. Ειδικότερα, από τις 346.700 προσλήψεις, μόλις οι 164.977 (ποσοστό 47,58%) πραγματοποιήθηκαν με όρους πλήρους απασχόλησης. Άλλες 152.991 προσλήψεις (ποσοστό 44,13%), έγιναν με υπογραφή συμβάσεων μερικής απασχόλησης, ενώ υπήρξαν και 28.732 προσλήψεις (ποσοστό 8,29%) με όρους εκ περιτροπής εργασίας. Συνεπώς, με όρους ευελιξίας, ως προς τις συμβάσεις, υπογράφηκαν τον Σεπτέμβριο 181.723 προσλήψεις (ποσοστό 52,42%). Τα ανωτέρω πιστοποιούν τη μονοδιάστατη ανάπτυξη του τουρισμού στην οικονομία μας και τις συνέπειές του. Καταδεικνύεται, επίσης, ότι οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται είναι ως επί το πλείστον χαμηλής ειδίκευσης, μερικής απασχόλησης και χαμηλών αποδοχών.

Σύμφωνα με το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής η συμμετοχή των νέων 15-29 ετών στην αγορά εργασίας μειώθηκε τον τελευταίο χρόνο από 45,1% το β' τρίμηνο του 2023 σε 44,6% το β' τρίμηνο του 2024. Σύμφωνα με τα διορθωμένα στοιχεία της Eurostat ο αριθμός των κενών θέσεων εργασίας στο σύνολο της οικονομίας κατά το β' τρίμηνο του 2024 ανήλθε σε 54.814 θέσεις, αυξημένος κατά 54,4%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023. Ο αυξανόμενος αριθμός κενών θέσεων εργασίας παρά το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό που υποδηλώνει το επίπεδο της ανεργίας καταδεικνύει την αναντιστοιχία ζητούμενων και προσφερόμενων δεξιοτήτων στην ελληνική αγορά εργασίας.

Σημειώνουμε πως την τετραετία 2019-2022 εγκατέλειψαν την Ελλάδα συνολικά 238.801 άνθρωποι, οι οποίοι ανήκαν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό. Το 58% εξ' αυτών ήταν ηλικίας 25-44 ετών. Ενώ από το 2010 έως το 2022 έχουν εγκαταλείψει την χώρα 1.079.992 άνθρωποι από τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό εκ των οποίων 234.058 ήταν ηλικίας 15-24 ετών, οι 633.680 ηλικίας 25-44 ετών και οι 212.254 ηλικίας 45-64 ετών.

Παράλληλα, το 2023 παρατηρήθηκε υψηλή ζήτηση για ανειδίκευτη απασχόληση και πολύ περιορισμένη ζήτηση για εξειδικευμένη απασχόληση καταδεικνύοντας την από-επένδυση, την έλλειψη βιομηχανικής παραγωγής, την έλλειψη επενδύσεων στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας και την προβληματική δομή της οικονομίας, η οποία βασίζεται στις υπηρεσίες και όχι στην πρωτογενή και δευτερογενή παραγωγή.

Προφανώς, λοιπόν, έχουμε τη δημιουργία θέσεων εργασίας ανειδίκευτων εργατών οι οποίες καλύπτονται από μετανάστες ενώ -βάσει και πρόσφατων στοιχείων της Eurostat- η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση των κρατών-μελών που απασχολούν προσωπικό υψηλών δεξιοτήτων σε επίπεδο προϊσταμένου-διευθυντή, καθώς και γυναίκες στις θέσεις υψηλής τεχνολογίας. Παράλληλα, η Ελλάδα έρχεται πρώτη στην απασχόληση ωρών των εργαζομένων ανά εβδομάδα ήτοι 41 με την Ολλανδία να είναι στις 33,1 ώρες.

Σύμφωνα με τη Γνώμη του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου για το Μεσοπρόθεσμο Σχέδιο βασικοί τομείς της ελληνικής οικονομίας, όπως ο τουρισμός, οι κατασκευές και η γεωργία, έχουν αρχίσει να αναφέρουν αυξανόμενες κενές θέσεις και ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό. Η αναντιστοιχία δεξιοτήτων και τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής δημιουργούν εμπόδια στην αξιοποίηση τμημάτων του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Παρά το υψηλό επίπεδο ανεργίας και τις καλές προοπτικές απασχόλησης υπάρχουν ενδείξεις ότι η πορεία της αγοράς εργασίας πιθανότατα θα παραμείνει περιορισμένη, λόγω του κατακερματισμού της αγοράς.

Η μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή εκτιμάται στον προϋπολογισμό στο 2,7% για το 2024. Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στην κατηγορία «Ξενοδοχεία-Καφέ-Εστιατόρια» με 6% και στην κατηγορία «Διατροφή και μη αλκοολούχα ποτά» με 4,5%. Σύμφωνα με το ΓΠΒ ο πληθωρισμός κατά τους μήνες Ιούλιο-Αύγουστο του 2024 παρουσίασε ανθεκτικότητα και διαμορφώθηκε τον Αύγουστο σε 3,2%. Ο πυρήνας του πληθωρισμού (δεν περιλαμβάνει την ενέργεια και τα μη επεξεργασμένα τρόφιμα) διαμορφώθηκε στο 3,4% τον Αύγουστο. Αντίστοιχα, στην Ευρωζώνη ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 2,2%, ενώ ο πυρήνας του πληθωρισμού στο 2,8%.

Τον Οκτώβριο 2024 σύμφωνα με μελέτη του ΙΕΛΚΑ σημειώθηκαν αυξήσεις στις εξής βασικές κατηγορίες: φρέσκα ψάρια και θαλασσινά +11,31%, ορεκτικά, αλίπαστα και λοιπά

σερβιριζόμενα είδη +5,79%, μπισκότα, σοκολάτες, ζαχαρώδη +4,78%, είδη πρωϊνού και ροφήματα +3,72%, αλκοολούχα ποτά +3,49%.

Σύμφωνα με το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο ο ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα προβλέπεται στο 2,8%, υψηλότερος από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης στο 2,5%. Σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. η ελληνική οικονομία διανύει μια περίοδο εντονότερων πληθωριστικών πιέσεων. Πρόκληση παραμένει η πιθανή ανθεκτικότητα του ελληνικού πληθωρισμού σε σύγκριση με την ΕΕ. Στοχευμένες διαρθρωτικές παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας θα μπορούσαν να αμβλύνουν τις πιέσεις στις διαφορές με τον μέσο όρο πληθωρισμού της ΕΕ. Αυτό είναι υψίστης σημασίας και για την πραγματική ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Όσον αφορά το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών βάσει του προϋπολογισμού του 2025 και σύμφωνα με στοιχεία της Τραπέζης της Ελλάδος το έλλειμμα του 2023 διαμορφώθηκε σε 6,3% έναντι 10,3% το 2022. Σε απόλυτους αριθμούς το έλλειμμα του 2023 περιορίστηκε κατά 7,2 δις ευρώ έναντι του 2022. Το πρώτο εξάμηνο του 2024 το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών ξεπέρασε τα 8,8 δις. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση +8,5% σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2023. Το δε έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου, το πρώτο επτάμηνο του 2024, ξεπέρασε το τεράστιο ποσό των 20,3 δις. ευρώ, αυξημένο κατά 2,3 δις. ευρώ, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023 συρρικνώνοντας ταυτόχρονα το ΑΕΠ.

Την ίδια στιγμή πολλές βόρειο-ευρωπαϊκές χώρες καταγράφουν ογκώδη εμπορικά πλεονάσματα -εις βάρος των ελλειμματικών οικονομιών του νότου- με πρώτη τη Γερμανία έχοντας 22,5 δις ευρώ μόνον τον Αύγουστο του 2024 και αθροιστικά άνω των 225,8 δις. δολάρια μόνον για το 2023 και η Ολλανδία με 92,5 δις. δολάρια επίσης μόνον για το 2023.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα (προσωρινά) στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., η συνολική αξία των εξαγωγών για το 2023 ανήλθε στο ποσό των 50.920,0 εκατ. ευρώ, έναντι 55.762,2 εκατ. ευρώ κατά το 2022, παρουσιάζοντας μείωση 8,7%. Χωρίς τα πετρελαιοειδή οι εξαγωγές το ίδιο διάστημα σημείωσαν μείωση 3,0% (35.174,2 εκατ. ευρώ από 36.245,5 εκατ. ευρώ το 2022), ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή και τα πλοία η μείωση έφθασε το 3,2% (από 36.133,8 εκατ. ευρώ σε 34.966,3 εκατ. ευρώ). Το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών για το έτος 2023 καταλαμβάνουν τα καύσιμα (32,4%), και ακολουθούν τα τρόφιμα και ζώα ζωντανά (14,9%), τα βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτη ύλη (14,4%) και τα χημικά (11,6%).

Σχετικά με τις εισαγωγές, η συνολική αξία των εισαγωγών κατά το 2023 ανήλθε στο ποσό των 81.965,6 εκατ. ευρώ, έναντι 94.552,7 εκατ. ευρώ κατά το ίδιο διάστημα του 2022, παρουσιάζοντας μείωση 13,3%. Χωρίς τα πετρελαιοειδή η μείωση το ίδιο διάστημα ανήλθε σε 4,1% (από 63.054,7 εκατ. ευρώ σε 60.496,6 εκατ. ευρώ), ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή και τα πλοία έφθασε το 3,9% (από 62.629,4 εκατ. ευρώ σε 60.173,0 εκατ. ευρώ). Το μεγαλύτερο ποσοστό των εισαγωγών το 2023 καταλαμβάνουν τα καύσιμα (27,8% των εισαγωγών), και ακολουθούν τα μηχανήματα και υλικό μεταφορών (20,2%) και τα χημικά (14,2%).

Το 2022, οι ελληνικές εξαγωγές αγαθών αυξήθηκαν στα 57,4 δις. δολάρια, αλλά η θέση της χώρας στην παγκόσμια κατάταξη υποχώρησε δυο θέσεις στην 56^η, γιατί προφανώς άλλες χώρες τα πήγαν ακόμη καλύτερα. Αποκαρδιωτική είναι επίσης η εικόνα όταν κάποιος συγκρίνει τις ελληνικές εξαγωγές προϊόντων με τις άλλες ευρωπαϊκές χωρών. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατέλαβε την 22η θέση στην Ευρώπη με 57 δις. δολάρια, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΠΟΕ.

Σύμφωνα με τη Γνώμη του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου για το Μεσοπρόθεσμο Σχέδιο και όσον αφορά το εξωτερικό περιβάλλον η συνέχιση της γεωπολιτικής έντασης και η πιθανή επιβράδυνση των οικονομιών της Βόρειας Ευρώπης που είναι οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας θα μπορούσαν να περιορίσουν την εξωτερική ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες. Οπότε θα μπορούσε να περιοριστεί η δυνατότητα της χώρας να χρηματοδοτήσει τυχόν πρόσθετα μέτρα δημοσιονομικής στήριξης που μαζί με τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αποτελούν μια ακόμη σημαντική πρόκληση.

Η αύξηση των επενδύσεων προβλέπεται βάσει του προϋπολογισμού του 2025 με ρυθμό 8,4% για το 2025 ενισχυμένη έναντι του ρυθμού 6,7% το 2024.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις -σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας- ανήλθαν σε 5,02 δισ. ευρώ το 2023 έναντι 8,02 δισ. ευρώ το 2022. Κατά την περίοδο 2013-2023 οι καθαρές εισροές στις άμεσες ξένες επενδύσεις στον κλάδο των υπηρεσιών ανήλθαν σε ποσοστό στο 69,6%, ενώ στον πρωτογενή τομέα μόνον στο 2% και στον δευτερογενή τομέα στο 14%.

Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας το πρώτο τρίμηνο του 2024 οφειλόταν στις Επενδύσεις κατά 22,3%. Η κύρια συνιστώσα αύξησης των Επενδύσεων υπήρξε η αύξηση των αποθεμάτων των επιχειρήσεων (περιλαμβάνονται και τα επενδυτικά έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη)-ανήλθε σε ποσοστό 28% σε τρέχουσες τιμές. Αντίθετα οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου οι οποίες προσθέτουν στο παραγωγικό δυναμικό της οικονομίας μας αυξήθηκαν μόνον κατά 2,9%.

Όσον αφορά τον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου οφειλόταν στα εξής: κατασκευές, κτίρια και δομές πλην κατοικιών στο 10,6% , αύξηση μεταφορικού και μηχανολογικού εξοπλισμού κατά 4,8% (7,8% μεταφορικός εξοπλισμός, -1,7% εξοπλισμός τεχνολογίας πληροφορικής και επικοινωνίας, 6,8% μηχανολογικός εξοπλισμός και αμυντικά συστήματα), αγροτικά προϊόντα μείωση στο -18% και κατοικίες κατά -14%. Οπότε είναι προφανές ότι η οικονομία συνεχίζει να βρίσκεται σε φάση αποεπένδυσης.

Ο λόγος επενδύσεων προς ΑΕΠ το 2023 διαμορφώθηκε στο 13,9%, ενώ ο μέσος όρος της Ευρωζώνης για το ίδιο έτος είναι 22,2%. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat οι δημόσιες επενδύσεις κατανέμονται στους κλάδους της δημόσιας διοίκησης, την άμυνα και την κοινωνική ασφάλιση και ακολουθεί ο κλάδος της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας. Προφανώς οι επενδύσεις αυτές αφορούν προγράμματα του Ταμείου Ανάκαμψης για την πράσινη μετάβαση και την ψηφιακή μετάβαση, καθώς και αγορά αμυντικού εξοπλισμού. Αντίθετα ο κλάδος ορυχείων και λατομείων κατέγραψε κατάρρευση επενδύσεων στο -43,6%, αλλά και ο κλάδος των μεταφορών και αποθήκευσης μείωση -9%.

Έξι νέα λουκέτα σε εργοστάσια πολυεθνικών και ελληνικές βιομηχανίες στην πατρίδα μας είχαμε το τελευταίο εξάμηνο του 2024, με τους Συνδέσμους Βιομηχανιών να προειδοποιούν πως η βιομηχανία είναι αντιμέτωπη με υψηλά κόστη ηλεκτρικής ενέργειας.

Η κάλυψη του μεγάλου επενδυτικού κενού τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον Δημόσιο τομέα αποτελεί ένα από τα βασικότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας απόρροια των μνημονιακών πολιτικών, του ξεπουλήματος της Δημόσιας περιουσίας μέσω του Υπερταμείου των δανειστών, της αποβιομηχάνισης και αποεπένδυσης μηχανολογικού εξοπλισμού. Σύμφωνα με το προϋπολογισμό του 2025 το επενδυτικό κενό θα συνεχίσει να συρρικνώνεται με τις πραγματικές επενδύσεις να ανακάμπτουν στο 15,8% του ΑΕΠ έναντι του 21,3% της Ευρωζώνης. Ωστόσο σημειώνουμε πως από το 2008 το επενδυτικό κενό της ελληνικής

οικονομίας έφθασε να ξεπερνάει ανά έτος ακόμη και το -12% ως ποσοστό του ΑΕΠ σε σχέση με το αντίστοιχο μέσο της Ευρωζώνης οπότε σε απόλυτους αριθμούς άνω των 100 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις για τα έτη 2019-2023 ανήλθαν σε 25,4 δισ. ευρώ και όχι 27 δισ. ευρώ που δηλώνει το Υπ. Οικονομικών. Ποσοστό άνω του 64% των άμεσων Ξένων Επενδύσεων για τα έτη 2019-2022 κατευθύνεται στον τριτογενή τομέα ήτοι τις υπηρεσίες.

Παράλληλα, οι αποκλίσεις στις προβλέψεις της κυβέρνησης για τις Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου (Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου) διαμορφώθηκαν από 7,1% για το 2023 και 15,1% για το 2024 σε μόνον 4% για το 2023 και 6,7% για το 2024.

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat και του ΓΠΒ ο ρυθμός μεγέθυνσης (ή συρρίκνωσης) των επενδύσεων ανά κλάδο της οικονομίας μας την περίοδο 2019-2022 χαρακτηρίζεται από αύξηση κατά 118,8% στον κλάδο «Ενέργειας» προφανώς λόγω επενδύσεων σε ΑΠΕ, κατάρρευση κατά -43,6% στον κλάδο «Ορυχείων-Λατομείων» λόγω απολιγνιτοποίησης και απόσυρσης μηχανολογικού εξοπλισμού, επέκταση του κλάδου «Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας» κατά 83,1% λόγω της Golden Visa, των πλειστηριασμών των υποθηκευμένων ακινήτων από τα funds, το ξεπούλημα της Δημόσιας Περιουσίας μέσω του Υπερταμείου των δανειστών και συρρίκνωση του κλάδου «Μεταφοράς και Αποθήκευσης» κατά 9%.

Οπότε η ελληνική οικονομία παραμένει εγκλωβισμένη στην αναιμική της ανάπτυξη από επενδύσεις σε τουρισμό, διαχείριση ακίνητης περιουσίας και επενδύσεις στις κατοικίες χωρίς ή με ελάχιστες παραγωγικές δημόσιες ή ιδιωτικές επενδύσεις παρά τα 36 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης και τα ΕΣΠΑ.

Σύμφωνα με τη Γνώμη του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου το Υπ. Οικονομικών πρόβη σε αναθεωρήσεις προς τα κάτω των προβλέψεών του για τα έτη 2024 και 2025 σε 2,2% και 2,3% σε σχέση με τον ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας σε σύγκριση τόσο με το Πρόγραμμα Σταθερότητας (2,5% και 2,6%) και με τον Κρατικό Προϋπολογισμό (2,9% για το 2024). Η αναθεώρηση αυτή αντικατοπτρίζει ένα πιο συνετό σενάριο αναφορικά με την εξέλιξη του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου και της εγχώριας ζήτησης.

Σπυρίδων Τσιρώνης

Βουλευτής Αχαΐας

Ελένη Καραγεωργοπούλου, Ειδική Εισηγήτρια της Κ.Ο. «ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ–ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ»

Βουλευτής Α΄ Ανατολικής Αττικής

Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Ένας ακόμα προϋπολογισμός της πολιτικής των αριθμών, των ψηφίων, των καμπυλοειδών διαγραμμάτων, μιας πολιτικής στερημένης ήθους εμείς θα λέγαμε. Αν είχαν χρώμα αυτοί οι αριθμοί, θα ήταν φαιό και αν είχαν σχήματα τα ψηφία θα ήταν λόγχες που εμποδίζουν την κοινωνία να χωρέσει τους ανθρώπους της μέσα στα σχέδια των προϋπολογισμών σας.

Για τον προϋπολογισμό του 2025, μετά την με γεωμετρική πρόοδο κοινωνική καταστροφή που επέφεραν τα μνημόνια, με δεδομένα τα πρόσφατα στοιχεία της EUROSTAT, να αναδεικνύεται, ότι το μέσο εισόδημα στην Ελλάδα μειώθηκε 28,4% από το 2010 έως το 2023, με εδραιωμένη την τέταρτη θέση στη φτώχεια, όπου συγκατοικούμε με τα υπόλοιπα Βαλκάνια, με την Ελλάδα να κατέχει το ιστορικά χαμηλό επίπεδο ιδιοκατοίκησης ανερχόμενο σε 69,6%, στην Αθήνα το 64%, με τις ελληνικές περιφέρειες να βρίσκονται στις πέντε χειρότερες θέσεις της Ευρώπης σε ό,τι αφορά την πρόσβαση πολιτών σε ιατρικές εξετάσεις, στη φτώχεια, στην έλλειψη υποδομών.

Για ποια ανάπτυξη μιλάμε, όταν ακολουθούμε καθοδική πορεία στην κλίμακα του διεθνούς καταμερισμού εργασίας; Σε ποια ανάπτυξη προσβλέπουμε, όταν έχουμε αρνητικό ισοζύγιο, δηλαδή καταναλώνουμε περισσότερα από όσα παράγουμε, ήτοι ζώντας κατ' ουσίαν με δανεικά από ευρωπαϊκούς πόρους; Ποιες οι αμοιβές του εργαζόμενου δυναμικού της χώρας;

Το 2009 το μέσο ετήσιο εισόδημα καθ' ημάς από μισθωτή εργασία ήταν 21.191 ευρώ, αντιστοιχούσε στο 80% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 26.384 ευρώ. Πέρυσι ήταν 17.813 ευρώ, 16% κάτω από το 2009 και αντιστοιχούσε στο 47% περίπου του μέσου ευρωπαϊκού όρου. Στην άλλη Ευρώπη οι μισθοί έχουν αυξηθεί 44% αυτά τα χρόνια, καθ' ημάς έχουν μειωθεί, ενώ αντιθέτως έχουν απογειωθεί οι αξίες γης ακινήτων και τα επιχειρηματικά κέρδη.

Και μη μας λέτε για τις γονικές παροχές, όπου, για παράδειγμα, το αφορολόγητο είναι στις 800.000 ευρώ, αλλά στην πραγματικότητα ευνοείτε εκείνους που έχουν εκείνες τις πολύ μεγάλες αξίες ακινήτων, ώστε προσεγγίζοντας ακόμα και το όριο αυτό να αποφεύγουν τη φορολογία, την οποία θα μπορούσατε κάλλιστα να έχετε ως πηγή εσόδου στα δημοσιονομικά, ενώ αντίστοιχα οι μικρομεσαίοι ζήτημα να φτάνουν σε αξίες ακινήτων μέχρι 200.000 ευρώ να έχουν να δωρίσουν στα παιδιά τους. Στην πραγματικότητα αυτούς που ευνοείτε είναι αυτοί που έχουν τη δυνατότητα να πληρώσουν τον φόρο γονικής παροχής και τους απαλλάσσετε.

Σε αποκλίνουσα πορεία από τις άλλες χώρες, δεκαπέντε χρόνια μετά το ξέσπασμα της κρίσης χρέους, το καθ' ημάς μέσο πραγματικό ωρομίσθιο ανά ώρα εργασίας είναι το χαμηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, κάτω και από εκείνο ακόμα της Βουλγαρίας, λέει το ΚΕΠΕ.

Σε τι να προσβλέπει ο συνταξιούχος, για τον οποίο τα μίσθαρνα μέσα μαζικής επικοινωνίας διατυμπανίζουν τη μεγάλη ευεργεσία που θα τους γίνει να λάβουν αύξηση της σύνταξής τους από 2,4% έως 2,5%; Δηλαδή, ο μέσος συνταξιούχος θα μπορεί να αγοράζει ένα επιπλέον κουλούρι ημερησίως, ενώ η αγοραστική δύναμη του χαμηλοσυνταξιούχου θα εξαντλείται στην αγορά του σουσαμιού του κουλουριού ημερησίως.

Ο δρόμος της βιώσιμης με μέλλον ανάπτυξης είναι αυτός που χαράσσεται με βάση τη γνώση και την καινοτομία, ήτοι σε ακριβώς αμειβόμενη εργασία. Η Ελλάδα δεν ακολουθεί αυτόν τον δρόμο και για να προβλέπει το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, ότι η ανάπτυξη για τα έτη 2024 - 2025 στηρίζεται στη σημαντική αύξηση των επενδύσεων, της ιδιωτικής κατανάλωσης, των εξαγωγών, εντείνοντας την προσπάθεια η Ελλάδα να καταφέρει το συντομότερο δυνατό πλεονασματικούς ή ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς, φαντάζεται κανείς ότι έχει συνυπολογιστεί ότι στις πυρόπληκτες περιοχές, μια από αυτές και η Λαυρεωτική, όπου άπαντες καταγγέλλουν ότι η έλλειψη συντήρησης πυλώνων ΔΕΗ προκαλεί τους σπινθήρες, που εξελίσσονται σε ολέθρια πύρινα μέτωπα και ανείπωτη καταστροφή, εκεί το κράτος αδρανεί και έτσι τα περιβαλλοντικά ολοκαυτώματα και το ατελείωτο πένθος βυθίζει όλη τη χώρα, με την Πολιτική Προστασία απλά να είναι θεατής.

Παράδειγμα ολιγωρίας, επίσης, και οι διακοπές ηλεκτροδότησης σε πάρα πολλές περιοχές της χώρας για 24 ώρες και πλέον. Πρόσφατο παράδειγμα στην Πλάκα Κερατέας, 12 και 13 Νοεμβρίου και σας φέρνω αυτά τα παραδείγματα, γιατί είναι από την πραγματική ζωή. Αφήσατε απροστάτευτους αυτούς τους ανθρώπους στις 30 Ιουνίου του 2024, τους αφήνετε διαρκώς από διακοπές ρεύματος, εξαιτίας της έλλειψης συντήρησης των πυλώνων, τη βασική υποχρέωση της πολιτείας, να χάνουν τα τρόφιμα τους, να κινδυνεύει η ζωή τους από διακοπή της χορήγησης οξυγόνου, για αυτούς που έχουν ζήτημα υγείας.

Προφυλακιστέος κρίθηκε ο Νίκος Ρωμανός με μισό αποτύπωμα σε κινητό πράγμα που σε συνήθεις υπόπτους ανασύρεται αίφνης και ως διά μαγείας, αλλά ο κ. Μητσοτάκης μας ανακοίνωσε πρόσφατα ότι μεγάλη εταιρεία από τον χώρο της Ενέργειας - οπότε κάνω την συνειρμική αναφορά με βάση τα προηγούμενα που είπα - θα αναλάβει τη μελέτη επισκευής της πολυκατοικίας, όπου συνέβη η έκρηξη. Σπουδαίο, κύριε Μητσοτάκη!

Στη γνώμη του Γραφείου της Βουλής για το σχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2025 υπογραμμίζεται το ενδεχόμενο αύξησης του δημοσιονομικού κόστους πέραν της προβλεπόμενης δαπάνης που περιλαμβάνεται στο σχέδιο του Προϋπολογισμού, εξαιτίας των απρόβλεπτων και εκτεταμένων φυσικών καταστροφών στο περιβάλλον και τον παραγωγικό ιστό από την αιτία της κλιματικής αλλαγής.

Προκαλεί κατάπληξη δε ότι ο Προϋπολογισμός Επιδόσεων δηλώνεται πως αποτελεί το σημαντικό εργαλείο τόσο για την κατά το δυνατό βέλτιστη κατανομή των περιορισμένων πόρων όσο και για την κατανόηση και αυξημένη λογοδοσία προς τους πολίτες, συμβάλλοντας - μας λέτε - και στην ισχυροποίηση της σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και πολιτικού συστήματος.

Για ποια εμπιστοσύνη μιλάμε;

Τους εποχικούς πυροσβέστες τους τσακίσατε στο ξύλο, τους εκδιώξατε, γιατί ζητούν το αυτονόητο δικαίωμά τους στην εργασία, 12μηνη εργασία.

Γονική αποξένωση, Panic Button, Risctour, Safe youth Button, γυναικοκτονίες συνεχείς και είστε θεατές σε όλο αυτό χωρίς στην πραγματικότητα κανένα από αυτά τα ψηφιακά σας εργαλεία να μπορεί να αποτρέψει το κακό.

Κτηματολόγιο και αλγοριθμική τρομοκρατία και δεν μπορείτε να απαντήσετε το απλοϊκό ερώτημα που αφορά την όλη φιλοσοφία πάνω στα οποία δομήθηκε το Κτηματολόγιο. Και δεν είναι μόνο η παρούσα κυβέρνηση υπεύθυνη, θα πείτε αυτό και θα συμφωνήσω μαζί σας. Από το 1995 και εντεύθεν όλες οι κυβερνήσεις.

Βλέποντας τις απάτες που ανακαλύψατε ως διά μαγείας και που καταγγείλατε στον Άρειο Πάγο και καμία κυβέρνηση δεν προνόησε να προλάβει, το μόνο εύλογο ερώτημα που γεννάται στον απλό πολίτη που θα δει την προθεσμία της Κτηματογράφησης να λήγει σε λίγες ημέρες στις 30 Νοεμβρίου, πώς είναι δυνατόν να γίνεται δεκτή η δήλωση ενός καταπατητή κατά την Κτηματογράφηση και να εγγράφεται ως ιδιοκτήτης του ακινήτου στις αρχικές εγγραφές, ενώ ο νόμιμος ιδιοκτήτης που έχει τίτλο ιδιοκτησίας να χάνει το δικαίωμά του, γιατί δεν πρόλαβε να δηλώσει το ακίνητο ή το δήλωσε εκπρόθεσμα και δεν έκανε ένσταση κατά τη διαδικασία της ανάρτησης;

Είναι λογικό;

Αποξήλωση αρμοδιοτήτων των Ανεξάρτητων Αρχών, επικράτηση τραπεζικών εταιρειών στον χώρο της κυβερνοασφάλειας και του ελέγχου της οικονομίας, επίταση του δημογραφικού προβλήματος λόγω συνειδητής κυβερνητικής πολιτικής ενίσχυσης του ελλείμματος δημοκρατίας με χειραγώγηση δικαιοσύνης, εργασιακό μεσαίωνα, απαλλοτρίωση περιουσίας από ανεξέλεγκτη επέλαση των funds, των servicers, της ΑΑΔΕ ακόμα στην ατομική περιουσία.

Όσο για τη δωρεάν εκπαίδευση θα σας μεταφέρω τη χθεσινή επιστολή της Πανελλήνιας Επισημονικής Ένωσης Διευθυντών και Διευθυντριών Σχολικών Μονάδων που μιλούν για την οικονομική ασφυξία των Σχολικών Μονάδων.

Τι πετύχατε με την κατάργηση των Σχολικών Επιτροπών;

Την αδυναμία λειτουργίας ακόμα και για τα στοιχειώδη ζητήματα καθημερινότητας.

Δεν σας αφορούν;

Ναι, σας αφορούν.

Έχει να κάνει με τον Προϋπολογισμό και τα κόστη που διαθέτετε για το τι αναγνωρίζεται ως πρέπει, τι όχι, τι αρμόζει και τι προσήκει σε κάθε περίπτωση.

Ο Προϋπολογισμός 2025 συνδέεται άρρηκτα με το επικαιροποιημένο Σύμφωνο Σταθερότητας. Για να εκφράσουμε με απλά λόγια τι σημαίνει αυτό, το όποιο πλεόνασμα προβλέπεται να επιτευχθεί μέσω – εξυπακούεται - της ληστρικής υπερφορολόγησης των πολιτών, 2,5 δις επιπλέον έσοδα προβλέπει ο νέος Προϋπολογισμός σε σχέση με αυτόν του 2024 θα διατεθεί προς μείωση του δημοσίου χρέους, ήτοι όχι προς παροχές στους χειμαζόμενους πολίτες, όχι για βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους, του επιπέδου της φροντίδας της υγείας τους, τη δημιουργία ασφαλών υποδομών και υπερδομών στην παιδεία και στα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση της Κομισιόν η Ελλάδα το διάστημα 2024 έως 2026 θα πρέπει να πετύχει τη δεύτερη μεγαλύτερη δημοσιονομική προσαρμογή 9% μεταξύ των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27. Η Ελλάδα, 29η στην κατάταξη της Φθινοπωρινής Έκθεσης Κομισιόν στον πραγματικό μισθό τριετίας. Η Ελλάδα με το ογκώδες έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο έχει πλέον απωλέσει και τα τελευταία της παραγωγικά ατού.

Στην Ελλάδα καταρρέει η γεωργική παραγωγή. Ρεκόρ στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατέγραψε η χώρα μας. Έχουμε το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης της αγροτικής παραγωγής ανάμεσα στις χώρες της Ένωσης 16% μείωση, την ώρα που η δεύτερη μεγαλύτερη μείωση την οποία καταγράφουν η Εσθονία, η Λετονία και η Ισπανία βρίσκεται στο 9%.

Για μια σειρά λόγων, καρτέλ, κλιματική αλλαγή, ερημοποίηση της υπαίθρου, κρατική αδιαφορία, γήρανση του πληθυσμού, δημογραφικό πρόβλημα, η αγροτική παραγωγή στη χώρα

μας ουσιαστικά πεθαίνει. Ο ΟΟΣΑ, σε πρόσφατη έκθεσή του, επιβεβαιώνει ότι οι πραγματικές αποπληθωρισμένες ετήσιες αποδοχές κατατάσσουν την Ελλάδα στην τρίτη χαμηλότερη θέση του σχετικού καταλόγου μεταξύ των 38 κρατών μελών του ΟΟΣΑ. Με κάθε δυνατό μέσο, ιδίως διά των μέσων μαζικής επικοινωνίας που κατέχετε σχεδόν στο σύνολό τους, επαναλαμβάνονται τα ψεύδη έως ότου γίνουν πιστευτά. Και αυτό σας αρκεί. Ότι η κυβέρνηση μειώνει φόρους. Δύο πρόχειρα παραδείγματα. Από 01/01 αυξάνονται πάλι οι ασφαλιστικές εισφορές των ελεύθερων επαγγελματιών. Οι αυτοαπασχολούμενοι θα πληρώσουν μεγαλύτερη προκαταβολή απ' ότι φέτος, λόγω διπλασιασμού του συντελεστή φόρου εισοδήματος. Ενώ φέτος, ο συντελεστής προκαταβολής του φόρου εισοδήματος ήταν μειωμένος κατά 50%, για τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος που θα υποβληθούν το 2025, η μείωση αυτή, στον συντελεστή προκαταβολής φόρου εισοδήματος, δεν θα ισχύσει. Δηλαδή, η προκαταβολή φόρου θα επανέλθει στο 55% από 27,5% για το σύνολο του φόρου εισοδήματος που αναλογεί στο παρανοϊκό τεκμαρτό εισόδημα που επέβαλε η κυβέρνηση σας, κύριε Υπουργέ.

Επιπλέον, η αύξηση του κατώτατου μισθού στα 830 ευρώ, αυξάνει το ελάχιστο τεκμαρτό εισόδημα από τα 10.920 ευρώ που ήταν για τα εισοδήματά του 2023 στα 11.600 ευρώ. Πράγμα που σημαίνει ότι με την αύξηση της προκαταβολής φόρου και του ελάχιστου τεκμαρτού εισοδήματος αυξάνεται η επιβάρυνση για τους ελεύθερους επαγγελματίες και μειώνεται η ρευστότητά τους.

Ακόμα και τα αφηγήματα των αναβαθμίσεων από τους οίκους αξιολόγησης δεν σας βγαίνουν. Ο οίκος Fitch, αν και απέδωσε τα εύσημα στην Ελλάδα για μια σειρά από διάφορους τομείς, δεν προχώρησε σε αναβάθμιση της ελληνικής οικονομίας. Αυτό το συνεχές ψέμα που στριφογυρίζει γύρω από τους αριθμούς, δεν ακούει, δεν βλέπει τους ανθρώπους. Δεν αποσκοπεί στο να κάνει τους ανθρώπους να πιστέψουν ένα ψέμα. Αλλά στο να διασφαλίσει ότι κανείς δεν πιστεύει τίποτα πια. Ένας λαός που δεν μπορεί πλέον να ξεχωρίσει την αλήθεια από το ψέμα, δεν μπορεί να ξεχωρίσει το σωστό από το λάθος. Και ένας τέτοιος λαός, στερημένος της εξουσίας, να σκέπτεται και να κρίνει, υπόκειται χωρίς να το γνωρίζει και να το θέλει, πλήρως στον κανόνα των ψεμάτων. Και με τέτοιους ανθρώπους μπορείς να κάνεις ό,τι θέλεις. Αυτός είναι ο στόχος των αριθμών και των ψηφίων που επιλέγετε.

Σας ευχαριστώ.

Ελένη Καραγεωργοπούλου

Βουλευτής Α΄ Ανατολικής Αττικής

Μάριος Σαλμάς, Ειδικός Εισηγητής, Ανεξάρτητος Βουλευτής

Βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πρέπει να είναι ο 25ος προϋπολογισμός που έχω την τύχη και την τιμή να συζητώ σε αυτή την Επιτροπή. Είναι η πρώτη φορά που είμαι ανεξάρτητος βουλευτής, αυτό δεν αλλάζει σε τίποτα τον τρόπο με τον οποίον έβλεπα και βλέπω τα τεκταινόμενα στην πολιτική αλλά και τους προϋπολογισμούς, μιας και ενθυμούμαι ήμουν Κυβερνητικός Γενικός Εισηγητής το 2007 στον προϋπολογισμό και το 2005 Ειδικός Αγορητής στα έσοδα. Μετά από 25 χρόνια, λοιπόν, κάποιος μπορεί να πει το εξής: Αν δει πίσω όλους τους Προϋπολογισμούς όλων των κυβερνήσεων που κατατίθενται, από το 2000 τουλάχιστον που είμαι εγώ στην Βουλή, θα δείτε ότι όλες οι κυβερνήσεις πάντα σε αυτή την αίθουσα υποστήριζαν ότι έκαναν Προϋπολογισμούς αναπτυξιακούς, ότι μπορούσαν να ελέγξουν τα ελλείμματα ή να τα περιορίζουν, όταν με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ απαραίτητη προϋπόθεση ήταν να έχουμε ελλείμματα για να παράγουμε ανάπτυξη και στη συνέχεια οδηγηθήκαμε σε μια τεράστια πρωτόγνωρη οικονομική κρίση που φτάσαμε στα όρια της χρεοκοπίας πριν 15 χρόνια και το ερώτημα είναι αν από αυτή την κρίση μάθαμε; Αν μάθαμε, ότι δεν πρέπει να κοιτάμε μόνο τα νούμερα, αλλά πρέπει να κοιτάμε και τους ανθρώπους, γιατί τα νούμερα διασώθηκαν με όλα τα μέτρα που πήραν οι «κυβερνήσεις των μνημονίων», οι λεγόμενες ή «διασώστες της χώρας», αλλά η γενιά που πλήρωσε το τίμημα ήταν η νεότερη γενιά, δηλαδή, από το 2010 μέχρι και σήμερα, ο κόσμος πλήρωσε το τίμημα για να διορθωθούν οι αριθμοί και να ευημερούν οι αριθμοί, αλλά και μέχρι σήμερα το πρόβλημα παραμένει.

Δηλαδή, ενώ διορθώσαμε -υποτίθεται- τα δημοσιονομικά, τους δείκτες, τους αριθμούς, οι πολίτες συνεχίζουν και αποδεδειγμένα δεν παίρνουν μέρος από αυτή τη διόρθωση τη δημοσιονομική. Αυτό να το συμφωνήσουμε.

Θέλω να κάνω μια επισήμανση. Επειδή, αυτή η Βουλή είναι πολυκομματική, άκουσα από όλα τα κόμματα, μικρά, μεγάλα, εξαιρετικές ομιλίες, χρήσιμες ομιλίες και απαραίτητες ομιλίες. Φανταστείτε να ήταν πλειοψηφία από το πλειοψηφούν κόμμα οι περισσότεροι στην αίθουσα αυτή, θα έλεγαν, ότι όλα είναι καλά, όπως ήμασταν υποχρεωμένοι να λέμε. Κακά τα ψέματα, λόγω της συντεταγμένης γραμμής με την πλειοψηφία, της κοινοβουλευτικής πειθαρχίας, δεν έχεις πάντα την δυνατότητα να μην μεροληπτείς.

Επομένως, θα σας πω δυο λόγια, κύριε Υπουργέ. Θα έχετε ακούσει, ότι οι άνθρωποι ζορίζονται. Τι σημαίνει ζορίζονται; Η κοινωνία μέχρι τις 20 του μήνα έχει τελειώσει το εισόδημα. Αφήστε πόσο αυξήσατε τον κατώτατο μισθό, που δεν τον πληρώσατε εσείς, τον πληρώσαμε εμείς, ομιλώ ως ελεύθερος επαγγελματίας. Η Κυβέρνηση είπε στους ελεύθερους επαγγελματίες να δίνουμε περισσότερα χρήματα στις γραμματείες μας, στους συνεργάτες μας και το κάναμε με μεγάλη μας χαρά.

Σας είπα κανένας όμως ότι δεν αύξησαν όλοι οι ελεύθεροι επαγγελματίες τις τιμές παροχής υπηρεσιών στους πολίτες; Μια τρύπα στο νερό. Οι δικηγόροι αύξησαν τα χρήματα που παίρνουν, οι γιατροί αύξησαν τα χρήματα που παίρνουν, οι μηχανικοί αύξησαν τα χρήματα που παίρνουν, οι υδραυλικοί το ίδιο και μετέφεραν αυτή την αύξηση του κατώτατου μισθού - την ξανά-μετέφεραν- στον εργαζόμενο στον κατώτατο μισθό, που είναι ο τελικός που παράγει τη ζήτηση.

Επομένως από την ώρα που είχαμε κυβέρνηση από το 2019 μέχρι σήμερα ο πληθωρισμός έχει ανέβει περίπου 17-18 μονάδες. Το να λέμε, ότι αυξήσαμε τον κατώτατο μισθό

-που ξέρετε- ότι ο πληθωρισμός δεν περιλαμβάνει τα πάντα, όταν ενοικιάζε ένα ζευγάρι 400 - 450 ευρώ το δυαράκι και τώρα θέλει 700, δεν μετρίεται αυτό που συνέβη στην αγορά επί των ημερών σας, δεν μετρίεται τώρα με νούμερα και με τα λογιστικά αυτά του Προϋπολογισμού.

Η κυρίαρχη πολιτική είναι, ότι ό,τι και να γράφετε εδώ ως δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας, ότι αυξήσατε τους φόρους ή ότι θα δώσετε στο τέλος του χρόνου κάποια ψίχουλα.

Τα φορολογικά έσοδα ήθελα να πω, ό,τι κι αν λέτε στο τέλος κάνετε μία αναδιανομή των χρημάτων που παίρνετε από τους πολίτες. Να σας το δώσω ως παράδειγμα. Τι σημαίνει ακρίβεια στο ρεύμα; Η ακρίβεια στο ρεύμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα σας πω, είχα απορία, πώς γίνεται να πληρώνουμε τόσο ακριβό ρεύμα. Το μελέτησα μετά από τόσα πολλά χρόνια. Ακούστε πώς προκύπτει, όσοι δεν έχετε ασχοληθεί με αυτό. Το Χρηματιστήριο Ενέργειας που δημιουργήθηκε το 2017 και με Κανονιστικό Πλαίσιο της Κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας το 2020, ακούστε πως βγαίνει η τιμή.

Για αύριο 10 με 11 το πρωί θα δώσουν τιμή οι παραγωγοί ενέργειας, για να βγει η χονδρική γι' αυτή την ώρα. Οι παίκτες είναι πέντε, ένας από αυτούς είναι η ΔΕΗ. Είναι συγκεκριμένοι αυτοί που παράγουν το ρεύμα. Αρχίζουν και δίνουν προσφορές. Η ΔΕΗ ξεκινάει και δίνει 6 ευρώ -τυχαία λέω τα νούμερα- την μεγαβατώρα.

Ο επόμενος παραγωγός από τους 5 μεγάλους παίκτες, την ελληνική ολιγαρχία, δεν το λέω με κακό, αλλά εδώ είναι 5, δεν είναι 100 που είναι στη Γερμανία, είναι 5. Ο επόμενος δίνει 7, ο επόμενος δίνει 9, ο επόμενος δίνει 10, ο επόμενος δίνει 12. Που κατοχυρώνεται η τιμή του ρεύματος; Στο 12.

Άρα, η ΔΕΗ, αντί να πουλάει 6 ευρώ, που πούλαγε όλα τα χρόνια, πουλάει 12 και παράγονται τα ουρανοκατέβαρα κέρδη, που ο Πρωθυπουργός, -ας πούμε- απορεί.

Προσέξτε, Πρωθυπουργός να λέει, «ουρανοκατέβατο κέρδος».

Εσείς, που είστε Υφυπουργός Οικονομικών, κύριε Δήμα, μπορείτε να μου πείτε, ποιος είναι ο οικονομικός ορισμός του ουρανοκατέβατου κέρδους ή του υπερκέρδους;

Ποιος είναι;

Είναι όταν δεν έχεις εποπτεία στην αγορά, στην ελεύθερη οικονομία. Άρα, δεν έχεις εποπτεία, γιατί η ΔΕΗ, που έπρεπε να είναι ο ρυθμιστικός σου παράγοντας για να ρυθμίζει και να μοχλεύει τις τιμές, το μόνο που κάνει είναι να ακολουθεί την κερδοφορία και ειδικά όταν στη ΔΕΗ οι μεγάλοι μέτοχοι είναι γνωστά funds που ήρθαν στην Ελλάδα και επί των ημερών του Κυριάκου Μητσοτάκη, κυριάρχησαν, κάνουν πάρτι κερδών και η ΔΕΗ κάνει υπερκέρδη.

Τα υπερκέρδη, δηλαδή, τι είναι;

Είναι αυτά που πληρώνουμε εμείς, δηλαδή ο κόσμος, στο ρεύμα και αυτά τα υπερκέρδη να τα κάνει π.χ. ψυγεία, δηλαδή να αγοράζει η ΔΕΗ τον Κωτσόβολο ή να αγοράζει την αντίστοιχη ενεργειακή εταιρεία, που δούλεψε πριν ο Διευθύνων Σύμβουλος, στη Ρουμανία. Με τα λεφτά του κόσμου και μετά έρχεται ο Πρωθυπουργός και λέει «θα τα ξαναφορολογήσω ή θα τους δώσω και επιδότηση».

Που;

Αυτοί, δηλαδή, που έχουν την λιανική είναι οι ίδιοι με αυτούς που είναι παραγωγοί, που είναι οι ίδιοι με αυτούς που κάνουν εισαγωγές - εξαγωγές ρεύματος.

Όταν το αφήνεις όλο αυτό ως Κυβέρνηση, αυτό τι είναι τώρα, είναι φιλελεύθερη οικονομία;

Προσέξτε, δεν είναι μόνο ολιγοπώλιο.

Έχεις εποπτεία;

Δεν έχεις.

Ελεύθερη αγορά χωρίς εποπτεία είναι το ένα. Η ελεύθερη αγορά, για να πεις ότι είσαι φιλελεύθερος, θέλει ανταγωνισμό.

Έχει ανταγωνισμό σήμερα η αγορά σε όλα, στο σούπερ μάρκετ, στην ακρίβεια, στο ρεύμα, παντού;

Όχι.

Τι έχει;

Συνεννόηση, καρτελοποίηση και ολιγοπώλια. Όταν δεν έχεις ανταγωνισμό και εποπτεία στην ελεύθερη οικονομία, αυτό δεν είναι φιλελευθερισμός.

Πού έχουμε μορφές ελεύθερης οικονομίας χωρίς ανταγωνισμό και με ολιγοπώλια;

Στη Ρωσία, στην παλιά Σοβιετική Ένωση.

Έτσι;

Είδατε, αυτόματα πάει.

Άρα, στην Ελλάδα, τι έχουμε;

Έχουμε μια οικονομία ελεύθερη, χωρίς εποπτεία στην αγορά και καρτελοποιημένη με ολιγοπώλια. Αν περίμενε κανείς να βασιστεί στις ανεξάρτητες αρχές, που το πολιτικό σύστημα επί χρόνια έφτιαξε, θα απογοητευτεί, γιατί με μια σειρά παρεμβάσεων, που θα τις εκθέσω στην Ολομέλεια, όπου οι ανεξάρτητες αρχές στενοχωρούσαν την Κυβέρνηση τη σημερινή, φρόντιζε να παίρνει μέτρα νομοθετικά, ώστε να αφαιρεί αρμοδιότητες από τις ανεξάρτητες αρχές, ώστε να μην έχει εποπτεία ή έλεγχο ούτε από τις ανεξάρτητες αρχές.

Με έκπληξη παρακολουθώ την αναισθησία -επιτρέψτε μου- της Κυβέρνησης, όταν ο κόσμος σας λέει ότι «είναι ακριβό το σούπερ μάρκετ». Όταν λέει ότι είναι ακριβό το σούπερ μάρκετ, εσείς έρχεστε και λέτε ότι «θα δώσω κουπόνια ή θα φτιάξω ένα καλάθι ή κάποιοι χιλιάδες κωδικοί πέφτουν», ενώ έπρεπε να κάνετε το εξής.

Πόσα κέρδη είχαν οι μεγάλες αλυσίδες σούπερ μάρκετ;

Είχαν υπερκέρδη ή δεν είχαν τα τελευταία δύο τρία χρόνια;

Σε δισεκατομμύρια μετριούνται, σε δισεκατομμύρια.

Πώς προκύπτουν αυτά τα δισεκατομμύρια κέρδη;

Τα πληρώνουν και αυτά οι πολίτες, από το ποσοστό κέρδους που θα πάρουν απ' ό,τι αγοράζουν κι ότι πουλάνε. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος να βγάλεις τόσα κέρδη.

Αν πάτε στα λογιστήρια ενός μεγάλου σούπερ μάρκετ και δείτε πόσο αγοράζει - σας λέω συγκεκριμένα παράδειγμα- τη γραβιέρα από ένα τυροκομείο στην περιοχή μου, στην Αμφιλοχία, 9,7 ευρώ και την πουλάει 17 ευρώ στο ράφι. Όμως, δεν το τιμολογεί 9,7 ευρώ το τιμολογεί 12 και στο τέλος του χρόνου κόβει ένα πιστωτικό τιμολόγιο των 2,3 και έρχεται στο 9,7. Συν ότι τον υποχρεώνει να κάνει 300 χιλιάδες ευρώ προϊόντα δώρο στα σούπερ μάρκετ, να πληρώσει τη διαφήμιση και να πληρώσει την προσφορά.

Αν πάτε στο λογιστήριο του σούπερ μάρκετ, θα δείτε ότι δεν είναι από το 12 στο 17, δηλαδή, 5 ευρώ στα 17 το κέρδος αλλά είναι από το 9,7 στο 17 ευρώ. Ό,τι σας λέω, είναι με ονοματεπώνυμο παράδειγμα.

Αν πεις σε αυτό το σούπερ μάρκετ, «κοίταξε, διάβασα τι κάνεις και είδα ότι έχεις 75% κέρδος». Μέχρι το 25 – 30% κέρδος, είσαι μεγάλη εταιρία, θα φορολογείσαι με 22%. Από εκεί και πάνω, θα φορολόγησε με 90%.

Είναι δύσκολο ή απλό;

Χρειάζεται να είσαι οικονομολόγος;

Όταν δεν το κάνεις, σημαίνει ότι δε θες.

Βεβαίως, επειδή το δημόσιο χρέος, το οποίο όσο και αν προσπαθείτε, κύριε Υφυπουργέ, να μας μπερδέψετε, εδώ δεν βγάζουμε άκρη, έχετε δεκαπέντε ορισμούς του χρέους, δεν το έχω ξαναδεί αυτό στον Προϋπολογισμό.

Ακούστε όροι που συναντώνται σε όλες τις Εκθέσεις του Υπουργείου Οικονομικών, τους έχω μετρήσει: Κρατικό χρέος, χρέος του δημοσίου, Χρέος Κεντρικής Διοίκησης, δημόσιο χρέος, Χρέος Γενικής Κυβέρνησης, χρέος, ενδοκυβερνητικό χρέος, ελληνικό χρέος, Δημόσιο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης, Δημόσιο Χρέος Κεντρικής Διοίκησης, Χρέος Κεντρικής Διοίκησης, Κυβέρνησης, εγχώριο χρέος, μικτό χρέος.

Αυτά είναι για να μην καταλαβαίνουμε, έτσι;

Σας είπα ότι έχω ξανακάνει Εισηγητής σε προϋπολογισμό και είναι η πρώτη φορά που τα βλέπουμε όλα αυτά. Ενώ το 2014, με τη νομοθεσία, απλοποιήσαμε και είπαμε πως πρέπει να καταγράφεται το χρέος.

Για να δούμε, όμως, τώρα, για παράδειγμα. Στο Προσχέδιο του Προϋπολογισμού, είχατε γράψει συνολικό χρέος Γενικής Κυβέρνησης 356 δισεκατομμύρια ευρώ.

Γράψατε 356 δις και μετά το διορθώσατε σε 369, στο σχέδιο του Προϋπολογισμού.

Μπορείτε να μου πείτε γιατί το κάνατε;

Μιλώ για το 2023. Γράψατε στο δημόσιο χρέος 406 δις, είναι από τον ΟΔΔΗΧ το χρέος, από τον Οργανισμό Διαχείρισης Χρέους, ενώ με το ευρωπαϊκό λογιστικό σύστημα είναι 411 δις.

Γιατί το βάλατε το 406, αφού όλοι οι αριθμοί, με βάση τη νομοθεσία του 2014 και μετά, είναι με βάση το ευρωπαϊκό λογιστικό σύστημα;

Τον ΟΔΔΗΧ, γιατί τον βάζετε;

Έχετε δανειστεί όλα τα χρήματα απ' όλους τους Ο.Τ.Α. και το ενδοκυβερνητικό χρέος το αυξήσατε ή κάνω λάθος;

Βρήκα από το 2019, που μάλλον επιμελώς δεν το έχετε στον προϋπολογισμό. Το ενδοκυβερνητικό χρέος ήταν 17,7 και 10,2 δις, δηλαδή ήταν 28 δις. Το ενδοκυβερνητικό χρέος το 2023, είναι 33 δις και 19, δηλαδή, περίπου 53. Από 27 δις.

Κάνω κάποιο λάθος;

Ενδοκυβερνητικό χρέος. Αυτό δε φαίνεται στο δημόσιο χρέος.

Συνεπώς, έχετε, με ρέπος, από τους Οργανισμούς Δημόσιας Διοίκησης δανειστεί πάρα πολλά χρήματα, για να μην τα εμφανίσετε στο χρέος Γενικής Κυβέρνησης και έχετε κάνει στάση πληρωμών.

Όλοι οι ΟΤΑ, οποίον δήμαρχο και να δεις, όποιον περιφερειάρχη και να δεις, έχουν κάνει στάση πληρωμών.

Μου έλεγε προχθές Περιφερειάρχης «για πρώτη φορά χρωστάω 40 εκατομμύρια». Τα ανεκτέλεστα έργα των εταιρειών έχουν ξεφύγει. Επομένως, δεν έχει νόημα να μιλάτε για νούμερα και ότι ευημερούν τα νούμερα, όταν στην πράξη αυτό που πρέπει να διορθώσετε είναι να δείτε τους πολλούς, να δείτε την κοινωνία, να δείτε τις ανάγκες που έχει ο κόσμος, να δείτε πόσο έχει πέσει η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στο ΑΕΠ και όταν λέτε επενδύσεις στο ΑΕΠ εξαγορές είναι. Έχετε ακούσει να γίνεται καμιά βιομηχανία ας πούμε στη Δυτική Ελλάδα, Αχαΐα, Ηλεία, Αιτωλοακαρνανία; Πείτε μου μια βιομηχανία που έγινε. Πού την είδατε την

εκβιομηχανοποίηση της Ελλάδας; Εξαγορές από funds είναι που έχουν πενταετή διάρκεια και τα μισά funds, μόλις τελειώσει η πενταετής του διάρκεια, πουλάνε στα επόμενα funds και έχουμε funds που έχουν το 10% της ΔΕΗ, το 30% του γάλακτος και της φέτας φτιάχνοντας ολιγοπώλια και καρτελοποιώντας και ρυθμίζοντας την αγορά στους κτηνοτρόφους, το ίδιο fund έχει το μεγαλύτερο μέρος, το 30% του ιδιωτικού τομέα νοσηλείας στα νοσοκομεία και στα διαγνωστικά, το ίδιο fund έχει ασφαλιστική εταιρεία, που ήρθατε όλως τυχαίως να πείτε ότι όποιος ασφαλίσει τα σπίτια του θα του μειώσετε λίγο τον ΕΝΦΙΑ. Να τους στείλετε πάλι στις ασφαλιστικές εταιρείες να κάνουν ασφαλιστικά συμβόλαια.

Απαντήστε μου για το χρέος, αυτό θα ήθελα, και θα κλείσω την ομιλία μου για να προχωρήσουν και οι άλλοι συνάδελφοι.

Σας ευχαριστώ.

Μάριος Σαλμάς

Βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας